

თავი I

სამთავრობო პროგრამა

„ძლიერი, დემოკრატიული, ერთიანი საქართველოსთვის“

ძირითადი დებულებები

საპარლამენტო, საპრეზიდენტო და ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნებში კოალიცია „ქართული ოცნების“ დამაჯერებელი გამარჯვება არის საქართველოს მოსახლეობის მკაფიო ნების გამოხატულება, რათა ქვეყანაში განხორციელდეს ძირეული ცვლილებები.

მთავრობის უცვლელ პრიორიტეტად რჩება ძლიერი, ეფექტიანი, დემოკრატიული ინსტიტუტების მშენებლობა. იმისათვის, რომ დემოკრატიულ რეფორმებს შეუქცევადი ხასიათი მიეღო და განხორციელებულიყო ფართომასშტაბიანი რეფორმები, მნიშვნელოვნად შეიცვალა საკანონმდებლო ბაზა; უზრუნველყოფილ იქნა სახელმწიფო ორგანოების დაბალანსებული მუშაობა; დაიწყო რეალური თვითმმართველობის მშენებლობის პროცესი; რამდენიმე ეტაპიანი ფუნდამენტური რეფორმა ხორციელდება მართლმსაჯულების სფეროში; უზრუნველყოფილია მრავალპარტიული პოლიტიკური სისტემის არსებობა; უზრუნველყოფილია გამოხატვის თავისუფლება; დაიწყო პოლიტიკური წნეხისგან თავისუფალი საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბება; შემუშავების პროცესშია ქვეყნის უახლოესი, საშუალო და გრძელვადიანი განვითარების პოლიტიკა.

საპრეზიდენტო და ადგილობრივი თვითმმართველობის არჩევნების გამჭვირვალე და თავისუფალ გარემოში ჩატარებით კოალიცია „ქართულმა ოცნებამ“ საქართველოში დაამკვიდრა დემოკრატიული არჩევნების ტრადიცია.

საქართველოში დაიწყო და გრძელდება ლიბერალურ-დემოკრატიულ ღირებულებებზე დაფუძნებული ინსტიტუტების განვითარება. სამართლის უზენაესობის უზრუნველყოფის პროცესი შეუქცევადი გახდა; მოქალაქეების კონსტიტუციური უფლებების ხელშეუხებლობის გარანტიას სახელმწიფო იძლევა; დანაშაულთან ბრძოლას მტკიცე და შეუპოვარი ხასიათი აქვს, მაგრამ პოლიტიკური ნიშნით დევნა გამორიცხულია. ამასთან, დაიწყო პოლიტიკური წნეხისგან თავისუფალი სასამართლო და სამართალდამცავი სისტემების მშენებლობა.

მიმდინარეობს ქვეყნის გამთლიანების პროცესზე მუშაობა, რისთვისაც ხორციელდება აფხაზურ და ოსურ საზოგადოებებთან სამშვიდობო ინიციატივები, ორმხრივი მოლაპარაკებების გზით მიღწეულ იქნა კონკრეტული შედეგები რუსეთთან მოლაპარაკებაში, რაც ინტენსიურად გრძელდება პრემიერ-მინისტრის სპეციალური წარმომადგენლის მეშვეობით.

გრძელდება ქვეყნის უსაფრთხოებასა და რეგიონალური პოზიციების გამყარებაზე მუშაობა. გარდამტეხი ნაბიჯები იდგმება ნატოსა და ევროკავშირში გასაწევრიანებლად. 2014 წლის 27 ივნისს საქართველომ ხელი მოაწერა ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებას, რაც იმას ნიშნავს, რომ საქართველოსა და ევროკავშირს შორის პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობები ახალ საფეხურზე გადავიდა და სახელმწიფოს ევროპეიზაციის პროცესი შეუქცევად სახეს იღებს. 2014

წლის 18 ივლისს საქართველოს პარლამენტმა მოახდინა შეთანხმების რატიფიცირება. 2014 წლის 1 სექტემბრიდან ქვეყანა ყველაზე საპასუხისმგებლო, იმპლემენტაციის ეტაპზე გადადის.

ასოცირების შეთანხმებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება საქართველოს მთავრობის საშინაო პოლიტიკის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია, რაც ქვეყნის ევროპულ ოჯახში სრულფასოვანი ინტეგრირებისაკენ გადადგმული მნიშვნელოვანი ნაბიჯია. ასოცირების შეთანხმება ასევე მოიცავს ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი სავაჭრო სივრცის კომპონენტს, რომლის განხორციელების პროცესშიც საქართველო თანამიმდევრულად გახდება ევროკავშირის ეკონომიკის ნაწილი.

ასოცირების შეთანხმების განხორციელება ქვეყნის პოლიტიკური, სოციალური და ეკონომიკური ცხოვრების მთელ სპექტრს შეეხება. შესაბამისად, ფართომასშტაბიანი რეფორმები მოემსახურება ადამიანის უფლებების დაცვის განმტკიცებას, დემოკრატიის გაღრმავებას, მეტ გამჭვირვალობას, ეფექტიან მმართველობას, უსაფრთხოებისა და რეგიონალური თანამშრომლობის განმტკიცებას, სტაბილური მაკროეკონომიკური გარემოსა და ხელსაყრელი ბიზნესკლიმატის ჩამოყალიბების უზრუნველყოფას. შეთანხმება სრულად თან ხვდება მთავრობის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ხედვას. აღნიშნული რეფორმები, საბოლოოდ, უზრუნველყოფს ქვეყნის ევროპული ტიპის დემოკრატიად ჩამოყალიბებას. ასოცირების შეთანხმების შესრულების მიზნით დაწყებულია მუშაობა, იმისათვის, რომ ამოქმედდეს შესაბამისი ინსტიტუციონალური და ადმინისტრაციული მექანიზმები ფართომასშტაბიანი რეფორმების განსახორციელებლად. ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმებიდან გამომდინარე იგეგმება ადგილობრივი კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოვება.

მთავრობა განაგრძობს ნატოსთან თანამშრომლობას ინტეგრაციის გაღრმავებისა და ამ ორგანიზაციაში საბოლოო გაწევრიანების მიზნით. ნატოში საქართველოს გაწევრიანება წარმოადგენს ქვეყნის სტაბილურობისა და უსაფრთხოების განმტკიცების გარანტიას, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს ქვეყნის მდგრად და დემოკრატიულ განვითარებას, ეკონომიკურ აღმავლობასა და კეთილდღეობას.

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა ეფუძნება თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებსა და ღირებულებებს. მთავრობა გააგრძელებს მუშაობას უმუშევრობისა და სიღარიბის დაძლევაზე, უნარიანი და მშრომელი მოქალაქეებისათვის შექმნის კეთილდღეობის პირობებს; ამისათვის მიმდინარეობს და გაგრძელდება წვრილი და საშუალო ბიზნესისა და სოფლის მეურნეობის უპრეცედენტო განვითარება; სახელწიფო გააგრძელებს კერძო საკუთრებისა და შრომითი უფლებების დაცვის გაძლიერებას; უზრუნველყოფს მსოფლიო ეკონომიკურ სისტემაში ქვეყნის ინტეგრირებას; შრომისუუნარო მოქალაქეებისათვის გააგრძელებს ცხოვრების ღირსეული პირობების უზრუნველყოფას, რისთვისაც დაამკვიდრებს უსაფრთხო სოციალურ გარემოს და განავითარებს სოციალური სოლიდარობის სისტემას; კვლავ იზრუნებს ქვეყნის კულტურულ მემკვიდრეობაზე და ხელს შეუწყობს საგანმანათლებლო და სოციალურ-ეკონომიკურ მოდერნიზებას.

უკვე გადაიდგა მნიშვნელოვანი ნაბიჯები მედიის დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად და მთავრობა აგრძელებს ეფექტიან მუშაობს ამ მიმართულებით. ახლო მომავალში

უზრუნველყოფილი იქნება საეთერო მაუწყებლობის სწრაფი და უმტკივნეულო გადასვლა ციფრულ პლატფორმაზე.

პოლიტიკური პარტიების დაფინანსების სისტემა უზრუნველყოფს სათანადო რესურსების გამოყოფას იმისათვის, რომ პარტიებმა შეძლონ ეფექტიანად საქმიანობა და საარჩევნო კამპანიის სრულფასოვნად წარმართვა. ამ მხრივ, მნიშვნელოვანი ცვლილებები უკვე შეტანილია კანონმდებლობაში.

შესწავლის პროცესშია საკუთრების უფლების ტოტალური დარღვევის შედეგად შექმნილი ვითარება და ისახება მისი გამოსწორების გზები; ასევე ხდება საქართველოში ადრე გავრცელებული „ელიტარული კორუფციის“ ფაქტების გამოვლენა და მასზე სათანადო რეაგირება.

მთავრობის პოლიტიკა ეფუძნება საქართველოს მოსახლეობის მიერ მკაფიოდ გამოხატულ ინტერესებს. მთავრობა გააგრძელებს მუშაობას მოქალაქეთა ჩაბმულობის გასაზრდელად, რაც სამთავრობო პოლიტიკის დაგეგმვისა და რეალიზაციის პროცესის უმთავრესი საფუძველი იქნება.

პროგრამული მიმართულებები

საქართველოს სახელმწიფოს კონსტიტუციური მოწყობა

საქართველოს პრეზიდენტის მიერ ფიცის დადების შემდეგ ამოქმედდა საქართველოს კონსტიტუციაში შეტანილი ცვლილებები, რომლებიც საქართველოს საპრეზიდენტო რესპუბლიკიდან უპირატესად საპარლამენტო რესპუბლიკად გარდაქმნის. თუმცა, ამ ახალ მოდელში ბევრი ისეთი ხარვეზი და ბუნდოვანი ნორმაა, რომლებიც მოითხოვს გამოსწორებას და გაუმჯობესებას, რათა ქვეყანაში ჩამოყალიბდეს სამართლებრივი სახელმწიფოსათვის დამახასიათებელი რეალური ბალანსი ხელისუფლების სხვადასხვა შტოს შორის. სწორედ ამ მიზნით, 2013 წლის ოქტომბერში საქართველოს პარლამენტმა შექმნა სახელმწიფო საკონსტიტუციო კომისია, რომელიც მუშაობს საქართველოს კონსტიტუციის ახალ რედაქციაზე.

ახალი კონსტიტუციით დადგინდება მმართველობის ისეთი მოდელი, რომელიც, ერთი მხრივ, უზრუნველყოფს მთავრობის სტაბილურობას, ხოლო, მეორე მხრივ, საკანონმდებლო ორგანოსა და საზოგადოებას მისცემს რეალურ ბერკეტებს ხელისუფლების საქმიანობის ქმედითი და ეფექტიანი კონტროლის განსახორციელებლად.

სასამართლო ხელისუფლება

სასამართლო რეფორმის კონცეფცია გახდა ხელისუფლების პოლიტიკური ზემოქმედებისაგან სასამართლოს გათავისუფლების საფუძველი; მართლმსაჯულება დღითიდღე სულ უფრო დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ხდება;

სასამართლო ხელისუფლების ორგანიზაციულ უზრუნველყოფას თავად სასამართლო ხელისუფლება ახორციელებს; უზრუნველყოფილი იქნება სასამართლოს ინსტიტუციონალური დამოუკიდებლობა, მათ შორის, სასამართლოს ფინანსური დამოუკიდებლობის კუთხითაც.

უკვე გატარდა მნიშვნელოვანი ცვლილებები, რომელთა შედეგადაც განხორციელდა იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს სრული დეპოლიტიზაცია, შემოღებულ იქნა საბჭოს წევრების არჩევის ახალი, დემოკრატიული წესები და, შესაბამისად, პირველად ჩატარდა საბჭოს მოსამართლე წევრების არჩევა ამ წესების შესაბამისად. მთავრობის მიზანია, კიდევ უფრო გაიზარდოს მოსამართლეთა მონაწილეობა და ჩართულობა საკანონმდებლო გამოწვევებთან დაკავშირებულ დისკუსიებში. გაგრძელდება მუშაობა იმისათვის, რომ სათანადოდ უზრუნველყოფილ იქნეს სასამართლო ხელისუფლების ადმინისტრირების პროცესის სრული გამჭვირვალობა და მართლმსაჯულების მთელი პროცესის საჯაროობა.

მოსამართლეები თანამდებობაზე განწესდებიან მხოლოდ კონკურსის საფუძველზე, რომელშიც თანაბარ საწყისებზე მიიღებენ მონაწილეობას როგორც იუსტიციის უმაღლესი სკოლის კურსდამთავრებულები, ისე იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში სწავლისგან გათავისუფლებული პირები; ახლადშერჩეული მოსამართლეები თანამდებობებზე უვადოდ განწესდებიან სამწლიანი გამოსაცდელი ვადის წარმატებით გავლის შედეგად. გამოსაცდელი ვადის განმავლობაში, მოსამართლეთა შეფასების სისტემა იქნება მიუკერძოებელი, შეფასება მოხდება ობიექტური კრიტერიუმების შესაბამისად საერთაშორისო გამოცდილებისა და რეკომენდაციების გათვალისწინებით.

მთავრობა მუშაობს რიგითი მოსამართლის დამოუკიდებლობის ხარისხის ასამაღლებლად. სასამართლოს თავმჯდომარეებს აირჩევენ თავად სასამართლოს წევრი მოსამართლეები; დადგინდება მოსამართლის დამოუკიდებლობისა და საქმის განხილვის პროცესში ჩარევის დაუშვებლობის დამატებითი გარანტიები; მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური დევნის დაწყების უფლებამოსილება იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს პრეროგატივა იქნება; მიმდინარეობს მოსამართლეთა დაწინაურებისა და სხვა სასამართლოში მივლინების ღია და გამჭვირვალე წესების შემუშავება.

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა

დანაშაულის გამოვლენისა და გამოძიებისათვის მიმდინარეობს საგამოძიებო საქმიანობის ხარისხის ამაღლება. დაიწყო სამართლიანი და ჩადენილი ქმედების თანაზომიერი სასჯელის პოლიტიკის განხორციელება; პატიმრობის, როგორც აღკვეთის ღონისძიების, ისევე როგორც სასჯელის მოხდის რეჟიმი უახლოვდება საერთაშორისო სტანდარტებს, რითაც უფრო მეტად იქნება დაცული ადამიანის უფლებები.

საპროცესო შეთანხმების ინსტიტუტმა შეიძინა სწრაფი, ეფექტიანი და ამასთან სამართლიანი მართლმსაჯულების მექანიზმის თვისებები; მაქსიმალურად ხდება დაზარალებულის ინტერესების გათვალისწინება.

დაზარალებულის უფლებები უახლოვდება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მოთხოვნებს; აქტიურად მიმდინარეობს სისხლის სამართლის კოდექსის გადასინჯვა და დახვეწა

მისი ლიბერალიზაციისა და მოდერნიზაციის მიზნით; შემუშავდა არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსი.

დანაშაულთან ეფექტიანი ბრძოლის პარალელურად, დაიწყო რესოციალიზაციის პოლიტიკის განხორციელება.

პროკურატურის რეფორმა

მთავრობა აქტიურად მუშაობს იმისათვის, რომ გაიზარდოს პროკურატურისადმი საზოგადოების ნდობა. პროკურატურის ფუნქცია გარდაიქმნა და მისი მთავარი ამოცანაა საზოგადოების დაცვა დანაშაულისაგან, ბრალდებულისა და მსჯავრდებულის, აგრეთვე დაზარალებულის კანონიერ უფლებათა დაცვა და საგამომიებო ორგანოთა მართლზომიერი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა მათი საქმიანობის ზედამხედველობით.

პროკურატურა დეპოლიტიზებულია და ეს კურსი გაგრძელდება. იუსტიციის სამინისტროს სისტემაში პროკურატურა ჩამოყალიბდა დამოუკიდებელ სამართალდამცავ ორგანოდ. მთავრობა ახორციელებს მნიშვნელოვან ღონისძიებებს პროკურატურის სისტემაში მომუშავე პირთა პროფესიული უნარ-ჩვევების განვითარების კუთხით, რათა პროკურორებს შეეძლოთ ღირსეულად მიიღონ ახალი გამოწვევები სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და სისხლის სამართლის პროცესში მხარეთა რეალური თანასწორობის პირობებში.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის რეფორმა

2012 წლის ნოემბრიდან სამინისტრო გათავისუფლდა პოლიტიკური წნეხისგან და ჩამოყალიბდა როგორც საზოგადოებაზე ორიენტირებული ორგანიზაცია. მისი ძირითადი მიზანია მოქალაქეთა უფლებებისა და უსაფრთხოების დაცვა. შინაგან საქმეთა სამინისტრო დეპოლიტიზებულია და ამ კურსიდან გადახვევა არ მოხდება. უცვლელი დარჩება შსს-ს სისტემაში 2013 წელს დამკვიდრებული მიუკერძოებლობისა და ნეიტრალურობის პრაქტიკა საარჩევნო პროცესებთან მიმართებით. პოლიცია თავის საქმიანობას წარმართავს კანონის, დემოკრატიული სტანდარტებისა და ეთიკის ნორმების სრული დაცვით.

პოლიცია გააგრძელებს საზოგადოებასა და მის საჭიროებებზე ორიენტირებას. ერთ-ერთი პრიორიტეტი არის პოლიციასა და საზოგადოებას შორის ნდობისა და თანამშრომლობის შემდგომი გაღრმავება. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა პოლიციის საქმიანობაში ადამიანის უფლებების პატივისცემას, კანონიერების, პროპორციულობის, თანასწორობისა და ნეიტრალურობის პრინციპების დაცვას. გაიზრდება საზოგადოებრივი წესრიგის უზრუნველყოფის შესაძლებლობები: ; გაგრძელდება პოლიციის ახალი შენობების მშენებლობა, შსს-ს ინფრასტრუქტურისა და ავტოპარკის რეაბილიტაცია; იზრდება და იხვეწება შსს-ს კრიმინალისტიკური ექსპერტიზის შესაძლებლობები; დაგეგმილია თანამედროვე სტანდარტების დროებითი მოთავსების იზოლატორების (დმი) გახსნა, ასევე არსებული იზოლატორების

რეაბილიტაცია და მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება, თანამშრომელთა ტრენინგების ჩატარება; გაუმჯობესდება დაკავებულთა სამედიცინო მომსახურება.

შსს ხელმძღვანელობს ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის უწყებათაშორის საკოორდინაციო საბჭოს. ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლის თვალსაზრისით, განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა პრევენციული ღონისძიებების განხორციელებას, მათ შორის, საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებას. განახლდება ორგანიზებული დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლის სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა. ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტად რჩება ნარკოტიკულ საშუალებათა არალეგალურ ბრუნვასთან ბრძოლა. შსს აქტიურად მუშაობს დაბალანსებული ნარკოპოლიტიკის მიმართულებით. გაძლიერდება ბრძოლა ტრეფიკინგის წინააღმდეგ.

დიდი ყურადღება დაეთმობა ოჯახში ძალადობის, აგრეთვე არასრულწლოვანებთან დაკავშირებული ძალადობის, ნარკომანიის, საგზაო უსაფრთხოებისა და მართლწესრიგის საკითხებზე საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლებას, ბავშვთა დაცვის რეფერირების სისტემის გაუმჯობესებას. ბავშვთა დაცვის კუთხით, ფსიქოლოგიის, პედაგოგიკისა და იურიდიული საკითხების სწავლება ინსტიტუციონალიზებულია და უკვე მიმდინარეობს პროფესიონალთა შესაბამისი ტრენინგი.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემაში 2014 წლის სექტემბერში ამოქმედდება მიგრაციის დეპარტამენტი, რომელიც პასუხისმგებელი იქნება ქვეყანაში არალეგალურად მყოფ მიგრანტთა გამოვლენასა და მათი ქვეყნიდან გაყვანაზე. 2014 წლის სექტემბერში ექსპლუატაციაში შევა არალეგალ მიგრანტთა დროებითი განთავსების ცენტრი, სადაც გათვალისწინებული იქნება ადამიანის უფლებების ევროპული სტანდარტები. ამოქმედდება არალეგალ მიგრანტთა გამოვლენის ელექტრონული პროგრამა და მასში ჩაერთვება ყველა სასაზღვრო გამტარი პუნქტი. განხორციელდება სასაზღვრო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია/მოდერნიზება და სასაზღვრო სექტორების მშენებლობა. გაუმჯობესდება საგანგებო სიტუაციების მართვის შესაძლებლობები. საგანგებო სიტუაციების ეფექტიანი მართვისა და ერთიანი ორგანიზების მიზნით განხორციელდება საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების სისტემის რეფორმა..

შინაგან საქმეთა სამინისტროს საქმიანობის ერთ-ერთი პრიორიტეტული სფეროდ დარჩება ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაციული და ბირთვული (ქბრბ) უსაფრთხოების პოლიტიკა. შსს-ში წარმატებით ფუნქციონირებს ევროკავშირის ინიციატივის - „ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაციული და ბირთვული რისკების შემცირების გამოცდილების გაზიარების ცენტრების“ - თბილისის რეგიონალური სამდივნო, რომელიც საქართველოს, სამხრეთ-აღმოსავლეთ ევროპისა და სამხრეთ კავკასიის რეგიონში, აღნიშნულ სფეროში საკვანძო ქვეყანად აქცევს. შემუშავებულია ქბრბ საფრთხეების შემცირების ეროვნული სტრატეგია. დასკვნით სტადიაშია სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის შემუშავების პროცესი. გაიზრდება შსს-ს ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაციული და ბირთვული უსაფრთხოების შესაძლებლობები.

შსს დიდ ყურადღებას დაუთმობს ნორმატიული ბაზის დახვეწას. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა მომსახურების ხარისხის შენარჩუნებასა და გაუმჯობესებას. მოხდება შსს-ს შესაძლებლობების განვითარება მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლებისა და პერსონალის პროფესიული უნარ-ჩვევების განვითარების გზით. შსს-ს აკადემიაში განხორციელდება

სამაგისტრო და საბაკალავრო პროგრამები. სამინისტროს საჭიროებების შესაბამისად გადამუშავდება არსებული და შემუშავდება ახალი სპეციალური პროფესიული სასწავლო პროგრამები.

გაღრმავდება საერთაშორისო თანამშრომლობა ორგანიზებულ დანაშაულთან ბრძოლისა და პოლიციის სფეროებში. ამ კუთხით, შსს-ს პრიორიტეტებია: ევროპულ სტრუქტურებთან თანამშრომლობის გაღრმავება, ასოცირების შესახებ შეთანხმების იმპლემენტაციასთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხორციელება, ევროკავშირთან სავიზო დიალოგის ფარგლებში შსს-ს კომპეტენციაში შემავალი საკითხების კოორდინაცია, ევროკავშირის სპეციალიზებულ სააგენტოებთან თანამშრომლობის გაღრმავება.

სასჯელაღსრულების სისტემის რეფორმა

სასჯელაღსრულების სისტემა ორიენტირებულია მსჯავრდებულთა და ბრალდებულთა უფლებების დაცვაზე. ამისათვის, სასჯელაღსრულების დაწესებულებები საცხოვრებელი ფართობით, კვების რაციონით, სამედიცინო პროგრამებით, ჰიგიენური პირობებითა და პატიმართა მიმართ მოპყრობით მაქსიმალურად მიუახლოვდება ევროპულ სტანდარტებს.

აქტიურად ამუშავდება სხვადასხვა სახის მსჯავრდებულთა რესოციალიზაციის პროექტები, დაცული იქნება მსჯავრდებულთა/ბრალდებულთა რელიგიური უფლებები, ასევე ეთნიკური უმცირესობების უფლებები. მოხდება მსჯავრდებულთა დასაქმების ხელშეწყობა, თავისუფლების შეზღუდვის და სასჯელაღსრულების დაწესებულებებში ამუშავდება სასწავლო და პროფესიული გადამზადების პროგრამები.

განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობათ მოწყვლად ჯგუფებს. კერძოდ, განხორციელდება ქალ პატიმართა და არასრულწლოვან პატიმართა სპეციფიკურ საჭიროებებზე მორგებული სამედიცინო სერვისების მიწოდება. შემუშავდება პენიტენციარული და სამოქალაქო ჯანდაცვის ინტეგრაციის ყოვლისმომცველი გეგმა.

მულტიდისციპლინარული ჯგუფი შეაფასებს პატიმართა რისკებს და მოხდება მათი შემდგომი განთავსება სხვადასხვა რისკის დაწესებულებებში. დაიხვეწება სასჯელის ინდივიდუალური დაგეგმვა. განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა არასრულწლოვან მსჯავრდებულებზე ზრუნვას და მათ სოციალურ ჩართულობას.

პენიტენციარული ჯანდაცვის სისტემაში შემუშავდება მტკიცებულებებზე დამყარებული პოლიტიკა და სათანადო მმართველობა; მოხდება ადამიანური რესურსების მართვა და განვითარება, პირველადი ჯანდაცვის და ამბულატორიული სერვისების შემდგომი განვითარება; გაუმჯობესდება მოწყვლადი ჯგუფების უფლებრივი მდგომარეობა - ისინი უზრუნველყოფილი იქნებიან სათანადო მომსახურებით. ასევე, გაუმჯობესდება პაციენტთა საჩივრების განხილვის მექანიზმები. გარდა ამისა, გაძლიერდება სამედიცინო პერსონალის როლი წამებისა და არასათანადო მოპყრობის პრევენციის საქმეში.

საჯარო სამსახურის რეფორმა

ქმედითი საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბება მნიშვნელოვანია ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციისათვის. საქართველოს ნაკისრი აქვს საჯარო სამსახურის რეფორმირების ვალდებულება არაერთ საერთაშორისო ორგანიზაციასთან შეიქმნება საჯარო სამსახურის ისეთი მოდელი, რომლის ამოქმედების შედეგად საჯარო მოხელის დასაქმება და გათავისუფლება დამოკიდებული არ იქნება პოლიტიკაზე. კანონით განმტკიცდება პროფესიული საჯარო მოხელის საქმიანობის ისეთი ძირითადი პრინციპები, როგორცაა: უვადოდ დანიშვნა, პოლიტიკური მიუკერძოებლობა, კარიერის პრინციპი, სახელმწიფოს მხრიდან ზრუნვის ვალდებულება, სამსახურიდან თვითნებური გათავისუფლებისაგან დაცვა, სოციალური გარანტიები და სხვ. ხელისუფლების შეცვლა აღარ გამოიწვევს საჯარო სამსახურიდან კადრების დათხოვნას. კანონით ზუსტად განისაზღვრება მოხელის სამსახურიდან გათავისუფლების სამართლებრივი საფუძვლები.

დონორების და საერთაშორისო ექსპერტების დახმარებით დასრულდა მუშაობა საჯარო სამსახურის რეფორმის კონცეფციაზე, რის შემდეგაც შეიქმნება ახალი კანონი საჯარო სამსახურის შესახებ. მთავრობამ უკვე გადადგა ქმედითი ნაბიჯები საჯარო სამსახურის მოდერნიზაციისაკენ, მნიშვნელონად გაძლიერდა საჯარო სამსახურის ბიუროს ფუნქციები, ამოქმედდა ახალი რეგულაციები.

ადამიანის უფლებების დაცვა

ადამიანის უფლებების დაცვაზე ორიენტირებული პოლიტიკის წარმოება მთავრობის უმთავრესი პრიორიტეტი. ადამიანის უფლებათა სფეროში სხვადასხვა სექტორში საქმიანობის ეფექტიანობის კიდევ უფრო გაზრდისა და კოორდინაციისათვის საქართველოს მთავრობამ შეიმუშავა და პარლამენტმა დაამტკიცა „ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნული სტრატეგია 2014-2020“.

„ადამიანის უფლებათა სტრატეგიაში“ გაწერილია სახელმწიფოს გრძელვადიანი ხედვა და პრიორიტეტები ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში, მათ შორის, ნებისმიერი უმცირესობის უფლებების დაცვის კუთხით. ამ სტრატეგიის წარმატებულად განხორციელების მიზნით, მთავრობამ შეიმუშავა და დაამტკიცა სამოქმედო გეგმა, რომელიც ორ წელიწადზე გაწერილი, მუდმივად განახლებადი დოკუმენტია, მოიცავს ადამიანის უფლებათა დაცვის სფეროში ქვეყნის წინაშე მდგარ ძირითად გამოწვევებს. სამოქმედო გეგმაში გათვალისწინებულია სამართლებრივი რეფორმებისა და ადამიანის უფლებების საკითხებში ევროკავშირის სპეციალური წარმომადგენლის თომას ჰამარბერგის ყველა რეკომენდაცია. „ადამიანის უფლებათა დაცვის სამთავრობო სამოქმედო გეგმა“ არის საქართველოს პარლამენტის მიერ დამტკიცებული „ადამიანის უფლებათა დაცვის ეროვნული სტრატეგიის 2014-2020“ აღსრულების მექანიზმი.

სამოქმედო გეგმის ეფექტიანი იმპლემენტაციის მიზნით შეიქმნა ადამიანის უფლებათა საკოორდინაციო უწყებათაშორისი საბჭო, რომელსაც ხელმძღვანელობს საქართველოს პრემიერ-მინისტრი.

განათლება და მეცნიერება

განათლებისა და მეცნიერების სისტემის განვითარება და სრულყოფა საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი უმთავრესი პრიორიტეტული მიმართულებაა. ამიტომ საქართველოს მთავრობა უზრუნველყოფს, რომ მთელ საგანმანათლებლო სივრცეში გარანტირებული იყოს შესაბამისი დაწესებულებების სასწავლო-აკადემიური თავისუფლება და ადმინისტრაციული და ფინანსური მართვის ავტონომიურობის მაღალი დონე.

განათლების სისტემის სრული დიაგნოსტიკისა და მეცნიერების აუდიტის პროცესის დასრულების შემდეგ შემუშავდა განათლების მდგრადი განვითარების გრძელვადიანი სტრატეგია, რომლის განხორციელებაც დაიწყო 2014 წლიდან და მოიცავს ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებაზე ორიენტირებულ შემდეგ ინტერვენციებს. კერძოდ, ესენია: მთელი სიცოცხლის მანძილზე სწავლის სისტემის განვითარება; განათლების სისტემაში თანასწორობის, ხელმისაწვდომობისა და ინკლუზიის უზრუნველყოფა; განათლებისა და მეცნიერების ხარისხის გაუმჯობესება შედეგზე ორიენტირებული ხარისხის მართვისა და მხარდაჭერის სისტემების სრულყოფით; განათლების სისტემის დაწესებულებათა ავტონომიურობისა და ინსტიტუციონალური განვითარების უზრუნველყოფა; საგანმანათლებლო და სამეცნიერო სისტემის ყველა დონეზე ჩართული ადამიანური რესურსების განვითარება; საზოგადოების ჩართულობისა და სოციალური პარტნიორობის გაძლიერება; განათლებისა და მეცნიერების მართვის სისტემის სრულყოფა და ასევე განათლებისა და მეცნიერების სისტემის დაფინანსების გაზრდა და დაფინანსების მოდელების ოპტიმიზაცია.

სტრატეგიის იმპლემენტაციის შედეგად განათლების სისტემის სხვადასხვა დონეზე განხორციელდება ცვლილებები - ამოქმედდება სკოლის მასწავლებლის ახალი სტანდარტის მიხედვით შემუშავებული პროფესიაში შესვლისა და პროფესიული განვითარების სქემა, რომელიც დაარეგულირებს მასწავლებლის შეფასებისა და სახელფასო ანაზღაურების საკითხებს. 2015 წლიდან უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ამოქმედდება მასწავლებელთა მომზადების ახალი პროგრამები.

2015 წლიდან დაიწყება და 2017 წელს დასრულდება რევიზირებული ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვა და ახალი სახელმძღვანელოების გაუმჯობესება. ასევე ამოქმედდება სკოლის ინფრასტრუქტურის მოვლა-პატრონობის ახალი სქემა. გაგრძელდება სასკოლო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და ახალი სკოლების მშენებლობა. 2014 წლიდან შემოდგომიდან დაიწყება ახალი პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების აღდგენა/დაარსება გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის გათვალისწინებით, რაც განხორციელდება საერთაშორისოდ აღიარებული სტანდარტებისა და მოდელების მიხედვით. შრომის ბაზრის სისტემური კვლევის შედეგების მიხედვით მოხდება პროფესიული პროგრამების გადახალისება დაიწყო და გაგრძელდება ახალი მოდულარული პროფესიული საგანმანათლებლო პროგრამების მომზადება. უკვე დასრულებული პროგრამების აპრობაცია წარმატებით მიმდინარეობს.

შემუშავებულია განათლების სისტემის ყველა დონის ინსტიტუციონალური აკრედიტაციის კონცეფცია, რომლის დანერგვაც ეტაპობრივად დაიწყება 2015 წლიდან. ახალი სისტემა

გულისხმობს შედეგზე ორიენტირებულ შეფასებასა და ხარისხის მონიტორინგის ქმედითი მექანიზმების დანერგვას. განსაკუთრებით უმაღლესი განათლების ნაწილში მოხდება აკრედიტაციის პროცესის ინტერნაციონალიზაცია, რაც გაზრდის სანდოობას და ხელს შეუწყობს საქართველოში გაცემული ხარისხის დამადასტურებელი დოკუმენტების საერთაშორისოდ ცნობასა და აღიარებას. პარალელურად დაიწყება უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებების მართვისა და დაფინანსების ახალი მექანიზმების დანერგვა.

ქვეყნის მდგრად ეკონომიკურ განვითარებაში მეცნიერების როლისა და ეფექტიანობის გაზრდის უზრუნველსაყოფად შეიქმნება კვლევისა და ინოვაციების საბჭო საქართველოს პრემიერ-მინისტრის ხელმძღვანელობით, რომელიც გახდება ქმედითი ორგანო სამეცნიერო დარგების განვითარების ხელშეწყობისათვის და მაქსიმალურად რეალიზებული იქნება სამეცნიერო პოტენციალი.

ევროკავშირთან სრულფასოვანი ინტეგრაციის გზაზე გადაიდგა ქმედითი ნაბიჯები, დამყარდა ურთიერთობები საერთაშორისო კვლევით ცენტრებთან და ამიერიდან ქართველი მეცნიერებისათვის ხელმისაწვდომი გახდება საერთაშორისო სამეცნიერო ბაზები. საქართველოს გაუჩნდება ახალი შესაძლებლობები ფიზიკის, ინჟინერიის, კომპიუტერული ტექნოლოგიებისა და სხვა მიმართულებების განვითარებისა და საერთაშორისო კვლევებში ჩართვისათვის.

ასოცირების შეთანხმების ფარგლებში, მთავრობამ იკისრა ვალდებულება ხელი შეუწყოს საქართველოს ევროპულ კვლევით სივრცეში (ERA) ინტეგრაციას, განავითაროს და დანერგოს ორმხრივი და მრავალმხრივი სამეცნიერო - ტექნოლოგიური პროგრამები, შექმნას მყარი საფუძველი, რათა ქართველმა მკვლევარებმა წარმატებით ითანამშრომლონ ევროპულ კოლეგებთან. საქართველოს ბოლონის პროცესში გაწევრიანების კონტექსტში, მთავრობა აქტიურად მუშაობს, რათა მოხდეს ქვეყნის ევროპული განათლების სივრცეში ინტეგრაცია. ამ მხრივ მიმდინარეობს ეროვნული საკვალიფიკაციო ჩარჩოს, უმაღლესი განათლების სფეროში შეფასების მექანიზმებისა და სტანდარტების გადახედვა.

პროფესიული განათლების სფეროში, მთავრობა კისრულობს ვალდებულებას მოახდინოს პროფესიული საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაცია და განახლება, თანამედროვე რესურსებით აღჭურვა, არაფორმალური/ფორმალური პროფესიული განათლების აღიარებისთვის კონცეფციის შემუშავება. მთავრობა ასევე მოწოდებულია დაწყებითი და საშუალო განათლების რეფორმირების გასაგებლებლად, ხარისხის გაუმჯობესებისა და სკოლამდელი განათლების განვითარების მიზნით.

სამოქალაქო ინტეგრაცია და ეროვნული უმცირესობების უფლებების დაცვა

გაგრძელდება ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენლების აქტიურად ჩართვა ქვეყანაში მიმდინარე მოვლენებსა და გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში; ეროვნულ უმცირესობებთან დაკავშირებული ყველა სახელმწიფო პროგრამა განხორციელდება მათი წარმომადგენლების მონაწილეობით.

სახელმწიფოს უმთავრესი პრიორიტეტი იქნება სახელმწიფო ენის სწავლების ეფექტიანი პროგრამების განხორციელება, რაც სამოქალაქო ინტეგრაციის აუცილებელი წინაპირობაა. სახელმწიფო ხელს შეუწყობს სახელმწიფო ენის შესწავლის პროცესს. სახელმწიფო აგრეთვე უზრუნველყოფს ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთათვის განათლების ხელმისაწვდომობას.

ხელი შეეწყობა ქართულ მედიაში ეროვნული უმცირესობების წარმომადგენელთა პრობლემების, მიღწევების, კულტურისა და სხვა მნიშვნელოვანი თემების რეგულარულად გაშუქებას. სახელმწიფო ხელს შეუწყობს ეროვნული უმცირესობების კულტურის, ენის, ტრადიციებისა და ღირებულებების დაცვას. ეროვნული უმცირესობების თვითმყოფადობის შენარჩუნების მიზნით, განხორციელდება ისტორიული ძეგლებისა და მუზეუმების დაცვა და განვითარება.

სახელმწიფო ხელს შეუწყობს საზოგადოების ცოდნის გაღრმავებას ეროვნული და რელიგიური უმცირესობების ღირებულებების, კულტურის, ისტორიისა და რელიგიის მიმართულებით, აგრეთვე საზოგადოებაში ტოლერანტობისა და კულტურული პლურალიზმის დამკვიდრებას და კულტურათაშორისი და რელიგიათაშორისი დიალოგისა და კავშირების განვითარებას.

„შემწყნარებლობისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის ეროვნული კონცეფციისა და 2009-2014 წლების სამოქმედო გეგმის“ იმპლემენტაციის საფუძველზე, რომლის შეფასებაც უკვე მოხდა, ფართო საზოგადოებასთან კონსულტაციების გზით, შემუშავდება ახალი სახელმწიფო სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა, რომლის მიზანი იქნება მიღებული გამოცდილების გათვალისწინებით, ერთი მხრივ, ეროვნული უმცირესობების უფლებების დაცვისა და თვითმყოფადობის შენარჩუნების ხელშეწყობა და, მეორე მხრივ, საქართველოს საზოგადოებაში მათი სრულფასოვანი ინტეგრაციის უზრუნველყოფა.

საგარეო -პოლიტიკური ურთიერთობები

საქართველოს საგარეო პოლიტიკის მთავარი ამოცანებია: ქვეყნის უსაფრთხოებისა და სუვერენიტეტის განმტკიცება და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა, მათ შორის საქართველოს ოკუპირებული რეგიონების დამოუკიდებლობის არაღიარების პოლიტიკის გაგრძელება; ქვეყნის ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაცია; ამერიკის შეერთებულ შტატებთან სტრატეგიული თანამშრომლობის გაღრმავება; მეზობელ და რეგიონის სახელმწიფოებთან ურთიერთობების განმტკიცება; რუსეთის ფედერაციასთან დამაბული ურთიერთობების დეესკალაცია და საქართველოს სუვერენიტეტის, ტერიტორიული მთლიანობისა და მისი საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრების ურღვევობის პატივისცემის საფუძველზე ურთიერთობის ნორმალიზაცია; ევროპის ქვეყნებთან მჭიდრო, ურთიერთსასარგებლო პარტნიორული თანამშრომლობის გაღრმავება. საგარეოპოლიტიკის მნიშვნელოვანი მიმართულებაა საზღვარგარეთ მყოფი საქართველოს მოქალაქეების უფლებების დაცვა და საზღვარგარეთ მცხოვრებ თანამემამულეებთან კონტაქტების განმტკიცება.

საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთი უპირველესი ამოცანაა ქვეყნის სუვერენიტეტის განმტკიცება და ტერიტორიული მთლიანობის აღდგენა. ამ კუთხით, საგარეო უწყების ძალისხმევა

მიმართული იქნება ტერიტორიული მთლიანობის მშვიდობიანი გზით აღდგენის პროცესში საერთაშორისო ჩართულობის გაზრდისა და არაღიარების პოლიტიკის განმტკიცებისკენ; ომით გაყოფილ და საოკუპაციო ხაზებით დაშორიშორებულ საქართველოს მოსახლეობას შორის ნდობის აღდგენისა და ურთიერთობების გაღრმავებისკენ. რუსეთ-საქართველოს შორის არსებული კონფლიქტის მოგვარების მიზნით, საქართველოს მთავრობა გააგრძელებს კონსტრუქციულ მონაწილეობას ჟენევის საერთაშორისო მოლაპარაკებების ფორმატში, რომელიც შეიქმნა 2008 წლის 12 აგვისტოს ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმების შესრულების უზრუნველყოფის მიზნით.

საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ერთ-ერთი უმთავრესი ამოცანაა ქვეყნის ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაცია. ეს არის ქართული საზოგადოების თავისუფალი და ურყევი არჩევანი, რომელსაც საქართველოს მოსახლეობა განვითარების მთავარ ორიენტირად მიიჩნევს და რომელიც უზრუნველყოფს საქართველოს, როგორც ევროპული ტიპის ლიბერალურ-დემოკრატიული სახელმწიფოს, აღმშენებლობასა და ქვეყნის ეკონომიკურ განვითარებას.

მთავრობა აქტიურად გააგრძელებს „აღმოსავლეთ პარტნიორობისა“ და „მობილურობა პარტნიორობისათვის“ ფარგლებში თანამშრომლობას ევროკავშირთან და პარტნიორ ქვეყნებთან.

ახლო პერსპექტივაში საქართველოს მთავრობა იმუშავებს იმისათვის, რომ ნატოს უელსის სამიტზე მიღწეულ იქნეს ქვეყნისათვის მაქსიმალურად ხელსაყრელი შედეგები, რაც საქართველოს დაახლოებს ალიანსში გაწევრიანების მიზანთან. ინტენსიური ძალისხმევა მიმართულია და მომავალშიც გაგრძელდება, რათა ქვეყნის მიერ სხვადასხვა სფეროში მიღწეულმა პროგრესმა სათანადო ასახვა პოვოს ნატოს უელსის სამიტის დასკვნით დოკუმენტში. მიმდინარეობს მუშაობა ნატოს წევრ ქვეყნებთან, რათა სამიტის შედეგად, საქართველომ გააღრმავოს ალიანსთან პრაქტიკული თანამშრომლობა, ქვეყნის უსაფრთხოების განმტკიცების მიზნით.

ავღანეთში მიმდინარე ნატოს ოპერაციის დასრულების შემდეგ საქართველო კვლავ იქნება ჩართული ნატოს ოპერაციაში - „Resolute Support“ და 2015-2018 წლებში მონაწილეობას მიიღებს ნატოს რეაგირების ძალებში (NATO Response Force/NRF).

საქართველომ მიაღწია ნატოში ინტეგრაციის იმ ეტაპს, როდესაც გაწევრიანების შესახებ გადაწყვეტილება პოლიტიკურ ხასიათს იძენს. ამიტომ საქართველო გაამლიერებს ძალისხმევას ნატოს წევრი ქვეყნების დედაქალაქებთან მუშაობის მიმართულებით, რათა უზრუნველყოფილი იყოს ნატოში საქართველოს გაწევრიანების საკითხზე მათი მხრიდან დადებითი პოლიტიკური გადაწყვეტილება. საქართველო, ნატოს ასპირანტი ქვეყნის სტატუსით, კვლავ გააგრძელებს მუშაობას ნატოში ინტეგრაციის მექანიზმების - წლიური ეროვნული პროგრამის შესრულებისა და ნატო-საქართველოს კომისიის დღის წესრიგით დაგეგმილი შეხვედრების ეფექტიანი განხორციელების მიმართულებით.

საქართველოს მნიშვნელოვანი წვლილი შეაქვს გლობალური უსაფრთხოებისა და მშვიდობის განმტკიცების საქმეში და მომავალშიც განაგრძობს საერთაშორისო თანამეგობრობის წინაშე არსებულ გამოწვევებთან, მათ შორის, საერთაშორისო ტერორიზმთან და ტრანსნაციონალურ ორგანიზებულ დანაშაულთან აქტიურ ბრძოლას და ასევე ენერგეტიკული უსაფრთხოების,

შეიარაღებაზე კონტროლისა და გაუფრცვლებლობის უზრუნველყოფის სფეროში საკუთარი წვლილის შეტანას. გადაიდგმება ნაბიჯები საერთაშორისო არენაზე საქართველოსა და მისი პოტენციალის, მათ შორის, ქვეყნის რეფორმატორული გამოცდილების გარე სამყაროსათვის ობიექტურად და პოზიტიურად წარმოჩენის მიმართულებით.

ამერიკის შეერთებულ შტატებთან, როგორც საქართველოს მთავარ მოკავშირესთან, ურთიერთობას საქართველო წარმართავს სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით განსაზღვრული პირობების თანახმად. ქარტიას საქართველო განიხილავს როგორც საკუთარი საზოგადოების წინაშე ვალდებულებას. საქართველო მიმართავს სერიოზულ ძალისხმევას შეერთებულ შტატებთან სავაჭრო და საინვესტიციო სფეროში მაღალი დონის დიალოგის გაღრმავებისაკენ, ორ ქვეყანას შორის თავისუფალი ვაჭრობის ხელშეკრულების დადების ინიცირების ჩათვლით, რაც კიდევ უფრო შეუწყობს ხელს სტრატეგიული პარტნიორობის განმტკიცებას.

საქართველოს საგარეო პოლიტიკა ითვალისწინებს მეზობელ და რეგიონის სახელმწიფოებთან მჭიდრო პოლიტიკური და ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარებას. განხორციელდება ძალისხმევა, რათა კიდევ უფრო გაღრმავდეს თანამშრომლობა რეგიონში მიმდინარე ეკონომიკური და ენერგეტიკული პროექტების განხორციელებისათვის, რაც რეგიონს ეკონომიკურად უფრო მიმზიდველს გახდის და გაზრდის მის უსაფრთხოებას.

მნიშვნელოვანი ამოცანაა საქართველოს სუვერენიტეტის, ტერიტორიული მთლიანობისა და საერთაშორისოდ აღიარებული საზღვრების ურღვევობის პატივისცემის საფუძველზე საქართველოსა და რუსეთს შორის ურთიერთობების ნორმალიზაცია, რისი საწინდარიც უნდა გახდეს რუსეთის მიერ საქართველოს ტერიტორიის დეოკუპაცია და ოკუპირებული რეგიონების დამოუკიდებლობის აღიარების გაუქმება.

საქართველოს საგარეო პოლიტიკის მნიშვნელოვანი მიმართულებაა ევროპის ქვეყნებთან თანამშრომლობის შემდგომი განვითარება, რომელსაც ქვეყნისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს, მათ შორის, საქართველოს საგარეო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტების - ევროპული და ევროატლანტიკური ინტეგრაციის, საქართველოს დემოკრატიული განვითარების შეუქცევადობის, მშვიდობიანი გზით ქვეყნის დეოკუპაციის უზრუნველყოფისა და ტერიტორიული მთლიანობის უზრუნველყოფის თვალსაზრისით.

დიდი ყურადღება დაეთმობა, ასევე, ახლო აღმოსავლეთის, არაბული სამყაროს, აფრიკის, ლათინური ამერიკის, აზიისა და ოკეანეთის რეგიონებთან ურთიერთსასარგებლო ორმხრივი, თუ მრავალმხრივი ურთიერთობების განვითარებას გლობალური პარტნიორობის კონტექსტში.

საგარეო პოლიტიკის მნიშვნელოვანი მიმართულებაა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და მათ ფარგლებში არსებულ ინსტიტუტებთან აქტიური თანამშრომლობა, მათ შორის, ქვეყნის შიგნით მიმდინარე დემოკრატიული რეფორმების წარმატების უზრუნველყოფის, კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით მოგვარების პროცესში საერთაშორისო ორგანიზაციათა როლის გაზრდის, ომით გაყოფილ საქართველოს მოსახლეობას შორის ნდობის აღდგენისა და ოკუპირებულ რეგიონებში უსაფრთხოებისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის მექანიზმების შექმნის მიმართულებებით.

გაგრძელება შესაბამისი ძალისხმევა მმართველობის დემოკრატიული სისტემის შემდგომი განვითარების მიმართულებით. მნიშვნელოვანი იქნება ეკონომიკური დიპლომატიის განხორციელება, საქართველოს ეკონომიკური განვითარების, მათ შორის, უცხოურ ინვესტიციათა მოზიდვისა და საერთაშორისო ეკონომიკურ პროცესებში ქვეყნის სრულფასოვანი მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად.

ეკონომიკური პოლიტიკა

საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკის მთავარი მიზანია ქვეყნის მოსახლეობის კეთილდღეობის დონის ამაღლება, რაც მიიღწევა მდგრადი და ინკლუზიური ეკონომიკური ზრდის პირობებში, როდესაც ყველა მოქალაქე სარგებლობს ეკონომიკური ზრდით მოტანილი სიკეთით და, ამავე დროს, უზრუნველყოფილია მოსახლეობის საყოველთაო ჩართულობა ეკონომიკური განვითარების პროცესში.

მაკროეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნება უმნიშვნელოვანესი წინაპირობაა როგორც ინკლუზიური ზრდის, ისე ეკონომიკური პოლიტიკით განსაზღვრული ღონისძიებების ეფექტიანად განხორციელებისთვის. საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური პოლიტიკა ემყარება თავისუფალი საბაზრო ეკონომიკის პრინციპებს, რაც გულისხმობს საკუთრების უფლების განუხრელ დაცვას, ბაზარზე თავისუფალ კონკურენციას და კერძო სექტორის თავისუფლებას მცირე, ეფექტიანი და გამჭვირვალე მთავრობის პირობებში. საქართველოს მთავრობის მიერ ეკონომიკური პოლიტიკის წარმატებით განხორციელებისათვის უმნიშვნელოვანესია კერძო სექტორის, როგორც

ინკლუზიური ზრდისა და განვითარების მთავარი მამოძრავებელი ძალის, განვითარებისათვის შესაბამისი გარემოს შექმნა, მისი კონკურენტუნარიანობის ზრდის ხელშეწყობა და იმ სფეროების ეფექტიანი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, სადაც კერძო სექტორის შესაძლებლობები სუსტი და შეზღუდულია.

ეკონომიკური პოლიტიკის მიმართულებები იქნება: სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება; მეწარმეობისა და მცირე და საშუალო ბიზნესის განვითარება, რათა გაიზარდოს ამ უკანასკნელის როლი და წილი ეკონომიკაში; კერძო სექტორისათვის ფინანსების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესება ახალი ფინანსური ინსტრუმენტების განვითარების გზით; საქართველოს ეკონომიკის რეგიონალური და გლობალური კონკურენტუნარიანობის ამაღლება ქვეყნის შედარებითი უპირატესობების გონივრული გამოყენების გზით; საგარეო სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების შემდგომი განვითარება, რაც უზრუნველყოფს საქართველოს პროდუქტისა და მომსახურების ექსპორტის ზრდას; ექსპორტზე ორიენტირებული წარმოება და მაღალი დამატებული ღირებულების მქონე პროდუქციის შექმნისკენ მიმართული პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ხელშეწყობა, რაც არის დასაქმების შესაძლებლობების ზრდის, ასევე, თანამედროვე და ინოვაციური ტექნოლოგიების დანერგვის წყარო; აგრეთვე, მომსახურების სფეროს განვითარება, რაც უზრუნველყოფს ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, ფართო მასებისათვის სამუშაო ადგილების შექმნას და მოსახლეობის ფართო ჩართულობას ეკონომიკური განვითარების პროცესებში. ასევე, მნიშვნელოვანია მწვანე ეკონომიკის პრინციპების დანერგვისა და ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების წარმოების ხელშეწყობა.

ეკონომიკური პოლიტიკის განხორციელების დონისძიებები:

ბაზარზე თავისუფალი ვაჭრობისა და კონკურენციის უზრუნველყოფის მიზნით, საქართველოს მთავრობა განავითარებს აღსრულების ეფექტიან მექანიზმებს, მათ შორის, დამოუკიდებელი ინსტიტუტის შექმნის გზით. ამასთან, ხელს შეუწყობს კომპანიების ზრდისა და განვითარებისათვის ხელშემშლელი ხელოვნური ბარიერების აღმოფხვრას. საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესებისა და ინვესტორთა ნდობის ამაღლების მიზნით, მიმდინარეობს საინვესტიციო კანონმდებლობის განახლება.

ბიზნესის ეფექტიანი ფუნქციონირების მიზნით, საქართველოს მთავრობა ხელს შეუწყობს კომერციული დავების გადაწყვეტაში მედიაციის განვითარებას მსოფლიოში არსებული საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად და უზრუნველყოფს მათ დამოუკიდებლობას.

ბიზნესის განვითარებისათვის სტაბილური და პროგნოზირებადი გარემოს შექმნის მიზნით, ბიზნესთან დაკავშირებული კანონმდებლობის შემუშავების პროცესში უზრუნველყოფილი იქნება მაქსიმალური გამჭვირვალობა და დაინტერესებულ მხარეთა ჩართულობა. ამასთან, ბიზნესისათვის დამატებითი ტვირთის მოხსნის მიზნით ვითარდება რეგულირების გავლენის შეფასების (RIA) სისტემა, რომლის მიზანიც არის როგორც ახალი საკანონმდებლო ინიციატივების, ისე არსებული საკანონმდებლო აქტების გავლენის შეფასება ბიზნესგარემოსა და ეკონომიკაზე.

ღია ბაზრის პირობებში კონკურენტული გარემოს უზრუნველყოფის მიზნით, საქართველოს მთავრობა ნერგავს საერთაშორისოდ აღიარებულ ვაჭრობის დაცვის ინსტრუმენტებს, რაც ხელს შეუწყობს ადგილობრივი ბიზნესის განვითარებას და შესაბამისად - დასაქმების შესაძლებლობების გაზრდას.

სახელმწიფო და კერძო სექტორს შორის თანამშრომლობის შემდგომი განვითარების და საჯარო-კერძო პარტნიორობის (PPP) მექანიზმის ეფექტიანი გამოყენების მიზნით, დონორთა დახმარებით, მიმდინარეობს საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის გაზიარება.

საქართველოს მთავრობის მიზანია სახელმწიფო ქონების რაციონალური გამოყენება და ასევე გამოუყენებელი აქტივების ეკონომიკურ საქმიანობაში ჩართვა, მისი კერძო საკუთრებაში მოქცევის გზით.

მეწარმეობის, მათ შორის, მცირე და საშუალო და დამწყები ბიზნესის დასახმარებლად სახელმწიფო ხელს შეუწყობს მცირე და საშუალო მეწარმეთა უნარების ამაღლებას, ფინანსური რესურსების ხელმისაწვდომობას, დამწყები ბიზნესის, ასევე მეწარმეთა საექსპორტო პოტენციალის გაძლიერებას და ინოვაციებთან და ტექნოლოგიებთან დაშვებას. ყოველივე ეს დადებითად აისახება როგორც დასაქმების შესაძლებლობების, ისე თვითდასაქმების ზრდაზე. ყურადღება მიექცევა მთიან რეგიონებში მცირე მეწარმეობის განვითარებას.

საინვესტიციო სახსრების მოზიდვის ალტერნატიური გზების დანერგვისა და ფინანსების ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, საქართველოს მთავრობა ხელს შეუწყობს ქვეყანაში

კაპიტალის ბაზრის, მათ შორის, საფონდო ბირჟის განვითარებას მისი საერთაშორისო საფინანსო ბაზრებზე ინტეგრირებით და კომპანიებისათვის მიმზიდველი გარემოს შეთავაზებით.

საქართველოს საერთაშორისო ეკონომიკურ სივრცეში ინტეგრაციის, ექსპორტის ხელშეწყობისა და საექსპორტო ბაზრების დივერსიფიკაციისთვის, საქართველოს მთავრობა გააღრმავებს თანამშრომლობას არსებულ და პოტენციურ სავაჭრო პარტნიორებთან.

განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა პრეფერენციული სავაჭრო რეჟიმების განვითარებას ორმხრივ, მრავალმხრივ და რეგიონალურ ფორმატებში.

გააქტიურდება მოლაპარაკებები აშშ-თან სავაჭრო და საინვესტიციო ურთიერთობების გაღრმავების საკითხებზე.

ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულების გაფორმების შემდეგ, საქართველოს მთავრობის მიზანია ევროკავშირის ბაზარზე ინტეგრაცია, რისი წინაპირობაცაა DCFTA-ის იმპლემენტაცია. DCFTA-ის წარმატებით განხორციელების მიზნით შემუშავდა 2014-2017 წლების სამოქმედო გეგმა. გეგმის თანახმად განხორციელდება კანონმდებლობის დაახლოება ევროკავშირის კანონმდებლობასთან და შესაბამისი სახელმწიფო ინსტიტუტების განვითარება, რაც ხელს შეუწყობს ქართული პროდუქციის თავისუფალ განთავსებას ევროკავშირის ბაზარზე. ამასთან, მთავრობა ევროკავშირთან და სხვა საერთაშორისო დონორ ორგანიზაციებთან ერთად ხელს შეუწყობს კერძო სექტორის DCFTA-ის მოთხოვნებთან ადაპტაციას.

საქართველოს მთავრობის მიზანია ყველა მეზობელ და რეგიონის ქვეყანასთან, მათ შორის რუსეთის ფედერაციასთან, სტაბილური სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობების განვითარება, რაც ხელს შეუწყობს საექსპორტო და საინვესტიციო ნაკადების ზრდას.

საქართველოს მთავრობის მიზანია, ქვეყნის ხელსაყრელი გეოგრაფიული მდებარეობიდან გამომდინარე, ჩამოაყალიბოს ერთიანი სატრანსპორტო სისტემა, სატრანზიტო პოტენციალის მაქსიმალური გამოყენების და რეგიონში ვაჭრობასა და ტვირთების საერთაშორისო გადაზიდვაში მისი როლის შესრულებისათვის. სატრანზიტო დერეფნის კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით გაღრმავდება საერთაშორისო სატრანსპორტო სისტემებში ინტეგრაცია და რეგიონალური თანამშრომლობა.

საქართველოს მთავრობის მიზანია სატრანსპორტო სისტემების სრულყოფა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის, მულტიმოდალური და ინტერმოდალური გადაზიდვებისა და ლოგისტიკური ცენტრების განვითარების ხელშეწყობის გზით. სამოქალაქო ავიაციის სფეროში საქართველოს მთავრობა ხელს უწყობს „ღია ცის“ პოლიტიკის გატარებას. მთავრობა უზრუნველყოფს „ევროგაერთიანებასა და მის წევრ სახელმწიფოებს და საქართველოს შორის ერთიანი საჰაერო სივრცის შესახებ“ შეთანხმების იმპლემენტაციას, რაც უზრუნველყოფს საქართველოს სამოქალაქო ავიაციის სფეროში ფრენის უსაფრთხოების, საავიაციო უშიშროების, გარემოს დაცვის, მომხმარებელთა უფლებების დაცვისა და სხვა მიმართულებების ევროპულ დონეზე განვითარებას და საქართველოს საავიაციო სივრცის

ევროპის ერთიან საჰაერო სივრცეში ინტეგრაციას.

საქართველოს მთავრობა განავითარებს მცირე ავიაციას და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურას მთიან რეგიონებში, რაც ხელს შეუწყობს ამ რეგიონების ეკონომიკურ განვითარებას.

საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების განვითარება ქვეყნისთვის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი პრიორიტეტია, რადგან ამ დარგის განვითარება ყველაზე მოკლე პერიოდში შექმნის მაღალანაზღაურებად სამუშაო ადგილებს და ხელს შეუწყობს ეკონომიკის სხვა დარგების განვითარებას.

საქართველოს მთავრობის პრიორიტეტია ქვეყანამ, როგორც მოკლევადიან, ისე გრძელვადიან პერსპექტივაში, მნიშვნელოვანი ადგილი დაიკავოს რეგიონში საინფორმაციო და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებისა (ICT) და ინოვაციების ექსპორტის კუთხით; ქვეყანაში ცოდნასა და ინოვაციებზე დაფუძნებული ეკონომიკის მშენებლობის, ინტელექტუალური პროდუქტების, ინოვაციების და ტექნოლოგიების საექსპორტო პროდუქციად ქცევის, საკომუნიკაციო და საინფორმაციო ტექნოლოგიების და ინოვაციების საქართველოს მეცნიერებისა და ეკონომიკის ყველა სფეროში შეღწევის და აღნიშნული ინსტრუმენტებით მათი კონკურენტუნარიანობის ასამაღლებლად, ქვეყანაში ინოვაციური ეკოსისტემის ჩამოსაყალიბებლად ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის და მისგან გამომდინარე სტრატეგიის და მიზნობრივი პროგრამების განხორციელების მიზნით, 2014 წლის თებერვალში შეიქმნა საჯარო სამართლის იურიდიული პირი - საქართველოს ინოვაციების და ტექნოლოგიების სააგენტო.

მნიშვნელოვნად გაიზარდება როგორც საინფორმაციო ტექნოლოგიების (IT) სპეციალისტთა რაოდენობა, ისე ამ სფეროდან მიღებული შემოსავლები.

განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა ინფორმატიზაციის საკითხებს. ქვეყნის დასახლებული პუნქტები უზრუნველყოფილი იქნება მაღალსიჩქარიანი ინტერნეტით.

გაგრძელდება რეგიონების კომპიუტერიზაციის პროცესი და ცოდნის დონის ამაღლება კომპიუტერული ტექნოლოგიების მიმართულებით.

კერძო სექტორის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებისთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია გამოყენებითი კვლევების განხორციელების ხელშეწყობა მათი სახელმწიფო დაფინანსების ეფექტიანობის ზრდით.

სახელმწიფო ინოვაციების და ტექნოლოგიების მიმართულების განვითარების, ასევე საინოვაციო საქმიანობის ხელშეწყობისათვის, მოხდება შესაბამისი ინფრაქტრუქტურის - ტექნოლოგიური პარკების, აქსელერატორების, ICT ინკუბატორების, ინოვაციების და კონცეფტ-ლაბორატორიების (FabLab) ფორმირება.

საქართველოს მთავრობა ხელს შეუწყობს ტურიზმის განვითარებას, რაც ეკონომიკური აღმავლობის, ასევე შემოსავლებისა და დასაქმების შესაძლებლობების ზრდის ერთ-ერთი

მნიშვნელოვანი წყაროა. ხელი შეეწყობა ტურისტული ინფრასტრუქტურისა და ახალი ტურისტული პროდუქტების განვითარებას, ისევე როგორც არსებულის დივერსიფიკაციას. ჩატარდება რეგულარული კვლევები ტურიზმის განვითარების, მომსახურების ხარისხისა და ზრდის ძირითადი შემაფერხებელი ფაქტორების იდენტიფიკაციისა და დაძლევის მიზნით.

მთავრობის მიზანია საქართველოს საერთაშორისო ღონისძიებების ჩატარების რეგიონალურ ცენტრად ჩამოყალიბება, რისთვისაც ხელი შეეწყობა საკონფერენციო ტურიზმის (MICE tourism) განვითარებას.

განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა რეგიონალურ დონეზე ტურიზმის განვითარებას, მომსახურების ხარისხის გაუმჯობესებას, მცირე და საშუალო ტურისტული ბიზნესის წახალისებას; ასევე ხელი შეეწყობა საქართველოში საშუალოფასიანი და საოჯახო სასტუმროების განვითარებას. ინვესტიციების მოზიდვისა და ექსპორტის წახალისების მიმართულებით საქართველოს მთავრობა ინტენსიურად ითანამშრომლებს ქართული დიასპორის წარმომადგენლებთან, რაც გამოიხატება დიასპორული ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობით, დიასპორის დახმარებით პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მოზიდვით, ასევე თანამემამულეების ადგილსამყოფელ ქვეყნებში ქართული პროდუქციის პოპულარიზაციითა და ექსპორტის ზრდით. ეს ხელს შეუწყობს როგორც ეკონომიკური ზრდის წახალისებას, ისე ქართული დიასპორის საქართველოსთან კავშირის შენარჩუნებასა და გაძლიერებას.

საქართველოს მთავრობის ენერგეტიკული პოლიტიკა

ენერგეტიკული პოლიტიკის უმთავრესი მიმართულებაა ქვეყნის ენერგეტიკული უსაფრთხოებისა და დამოუკიდებლობის ხარისხის ამაღლება, იმპორტირებულ ენერგორესურსებზე დამოკიდებულების ეტაპობრივი შემცირება ადგილობრივი ენერგეტიკული რესურსების ათვისების, მოწოდების წყაროებისა და მარშრუტების დივერსიფიკაციის გზით.

მზარდი და კონკურენტული ეკონომიკის პირობებში ქვეყანაში ცხოვრების დონის ამაღლების აუცილებელი წინაპირობაა ენერგომატარებლების ხელმისაწვდომობა. ამ ამოცანის უზრუნველსაყოფად მთავრობა გააგრძელებს მუშაობას ისეთი პრიორიტეტული მიმართულებით, როგორცაა ადგილობრივი ენერგეტიკული რესურსების რაციონალური გამოყენება, რომელიც საშუალო და გრძელვადიან პერსპექტივაში ეტაპობრივად ჩაანაცვლებს იმპორტს და გაზრდის ექსპორტის პოტენციალს, ამასთან, უზრუნველყოფს ენერგეტიკული სექტორის მზადყოფნას ეკონომიკის ენერგოტევადი დარგების განვითარების შემთხვევაშიც.

ენერგეტიკის სექტორში საინვესტიციო პოლიტიკა დაეფუძნება დამატებითი გენერაციის სიმძლავრეების შექმნას და საჭირო მსხვილი ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელებას. ამასთან, საინვესტიციო პოლიტიკამ უნდა უზრუნველყოს გრძელვადიან პერსპექტივაში, განსაკუთრებით კი ელექტროენერგეტიკის დარგში, სტაბილური სატარიფო პოლიტიკის განხორციელების შესაძლებლობა. სახელმწიფოს მხრიდან უზრუნველყოფილი იქნება ხელსაყრელი და მიმზიდველი საინვესტიციო გარემოს შექმნა ენერგეტიკაში კერძო ინვესტიციების მოზიდვის მიზნით. უფრო ეფექტიანი გახდება სახელმწიფოს მხრიდან ინვესტიციების ხელშეწყობა

ღონისძიებების გატარება, გამარტივებული და გამჭვირვალე პროცედურების დანერგვა.

ადგილობრივი რესურსების ათვისების კუთხით, პრიორიტეტად რჩება განახლებადი ენერჯის წყაროების ოპტიმალურად ათვისება ტექნიკური, ეკონომიკური, გარემოსდაცვითი და სოციალური მოთხოვნებისა და საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით.

ზემოაღნიშნული პრიორიტეტების პარალელურად, განხორციელდება ენერგოდამზოგი და ენერგოეფექტური პოლიტიკა ქმედითი ღონისძიებების განხორციელებისა და შესაბამისი ტექნოლოგიების დანერგვის ხელშეწყობის გზით.

ადგილობრივი და რეგიონალური მნიშვნელობის ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება ასევე იქნება ენერგეტიკული პოლიტიკის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულება. მაგისტრალური გაზსადენებისა და მაღალი ძაბვის გადამცემი ქსელის მშენებლობა-რეკონსტრუქცია უზრუნველყოფს სტაბილურ და საიმედო ენერგომომარაგებას.

ადგილობრივი მომხმარებლებისათვის მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით დასრულდება მთელი ქვეყნის მასშტაბით ინდივიდუალური გამრიცხველიანების პროგრამა, ხოლო რეგიონების გაზიფიცირება განხორციელდება ტექნიკური და ეკონომიკური მიზანშეწონილობის გათვალისწინებით.

ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის ფარგლებში ასევე პრიორიტეტულია ევროკავშირის ენერგეტიკულ კანონმდებლობასთან დაახლოება. შესაბამისი რეფორმებისა და რეგულაციების ცვლილებებით მოხდება ტრანსსასაზღვრო ვაჭრობის ხელშეწყობა, ბაზრის ლიბერალიზაცია და უცხოური ინვესტიციების მოზიდვა, რაც, თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს რეგიონალური ვაჭრობის განვითარებას, სატრანზიტო და საექსპორტო პოტენციალის გაზრდას.

შრომის ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა

მთავრობის პრიორიტეტული მიმართულებაა ეფექტიანი და ცივილიზებული შრომის ბაზრის განვითარების ხელშეწყობა. შრომის ბაზრის ფორმირების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ძირითად მიზნებია: ქვეყნის ადამიანური რესურსების რაციონალური გამოყენება; ეფექტიანი დასაქმების ხელშეწყობა; უმუშევრობის თანამიმდევრული შემცირება და სამუშაო ძალის ხარისხობრივი სრულყოფა.

შრომითი ურთიერთობების სფეროში სოციალური სამართლიანობის დამკვიდრებისათვის, ეფექტიანი დასაქმების მხარდაჭერისა და საერთაშორისო თანამეგობრობასთან (პირველ რიგში, ევროკავშირთან) საქართველოს ინტეგრაციისათვის, დიდი მნიშვნელობა აქვს შრომის სფეროში მოქმედი ნორმების საერთაშორისო სტანდარტებთან მიახლოებას.

ევროკავშირთან ასოცირების დღის წესრიგის შესაბამისად ყურადღება გამახვილდება შრომის უსაფრთხოების სტანდარტების შემუშავებასა და ინსპექტირების მექანიზმების ეფექტიან ამოქმედებაზე.

გაგრძელდება აქტიური თანამშრომლობა შრომისა და დასაქმების ხელშეწყობის მიმართულებით საერთაშორისო ორგანიზაციებსა და პარტნიორ ქვეყნებთან, განხორციელდება კოლექტიური შრომითი დავების მედიატორთა მომზადების პროგრამა და მოხდება მედიაციის ინსტიტუციონალური შესაძლებლობების განვითარება; დასრულდება შრომითი მიგრაციის მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზის შემუშავება და სამუშაოს მაძიებელთა მომზადება-გადამზადების სახელმწიფო პროგრამა.

მნიშვნელოვანი ცვლილებები შევიდა შრომის კოდექსში, რასაც მიესალმა შრომის საერთაშორისო ორგანიზაცია, ევროკავშირი და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები. შემუშავდა შრომის ბაზრის ფორმირების სახელმწიფო სტრატეგია და სამოქმედო გეგმა, ამუშავდა შრომის ბაზრის მართვის საინფორმაციო სისტემა და ელექტრონული პორტალი worknet.gov.ge, შეიქმნა და ამოქმედდა სოციალური პარტნიორობის სამხრევი კომისია შესაბამისი მარეგულირებელი მექანიზმებით, ასევე დარგების მიხედვით სამუშაო კვირის ხანგრძლივობის და სადეკრეტო შვებულების ანაზღაურების სფეროში საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელებისთვის საჭირო ნორმატიული ბაზები.

ჯანმრთელობის დაცვა

ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციისა და გაეროს გენერალური ასამბლეის რეზოლუციების თანახმად, ჯანდაცვის ხელმისაწვდომობის ზრდის თვალსაზრისით, უმნიშვნელოვანესი მიღწევა იყო 2013 წელს საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის დანერგვა, რომელმაც საქართველოს ყველა მოქალაქე უზრუნველყო სამედიცინო მომსახურების საბაზისო პაკეტით. 2014 წელს აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტოს მიერ ჩატარებული კვლევის თანახმად, პროგრამის ბენეფიციართა 80.3% კმაყოფილი იყო საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამით მიღებული ამბულატორიული სერვისით, ხოლო 96.4% კმაყოფილებას გამოთქვამდა ჰოსპიტალურ დონეზე მიღებული გადაუდებელი სამედიცინო მომსახურებით.

ჯანდაცვის სფეროს პოლიტიკისა და პროგრამების, მათ შორის, საყოველთაო ჯანდაცვის პროგრამის შემდგომი განვითარება მიზნად ისახავს მოსახლეობის სიცოცხლის ხანგრძლივობისა და ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებას. საქართველოს მოსახლეობა უფრო მეტად არის დაცული ჯანდაცვის გამო კატასტროფული დანახარჯებისა და გადარიბების რისკებისაგან. შემდგომი ნაბიჯები იდგმება და იგეგმება ხარისხიანი სამედიცინო მომსახურების და სამკურნალწამლო საშუალებების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიმართულებით.

ევროკავშირთან ასოცირების დღის წესრიგის შესაბამისად ყურადღება გამახვილდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პოლიტიკისა და პროგრამების შემუშავება/გაუმჯობესებაზე, ისეთი პრიორიტეტული მიმართულებებით, როგორცაა გადამდები ინფექციური დაავადებების

კონტროლი, ნარკომანია და ფსიქიკური ჯანმრთელობა, სისხლისა და ორგანოთა დონაცია, თამბაქოს კონტროლი და რეგულაციები ჯანდაცვის სერვისების ხარისხის გაუმჯობესების კუთხით.

გაიზრდება საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის ეფექტიანობა ჯანდაცვის სახელმწიფო პროგრამების ადმინისტრირების გაუმჯობესებისა და პირველადი ჯანდაცვის დონეზე მეტი ძალისხმევის მიმართვის გზით. ჯანდაცვის სფეროში დაფინანსების ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით ამოქმედდება საყოველთაო ჯანდაცვის საბაზისო სერვისების „ერთიანი შემსყიდველი მექანიზმი“.

ამავე დროს განიხილება სამედიცინო მომსახურების მსოფლიოში აპრობირებული დაფინანსების ინტეგრირებული სისტემის დანერგვა, რომელიც უფრო ეფექტიანს გახდის სამედიცინო სერვისზე სახელმწიფო დანახარჯებს. პროგრამული გამოსავლებისა და სახელმწიფო რესურსების ხარჯთეფექტურობის გაუმჯობესების მიზნით მიმდინარეობს ჯანდაცვის პროგრამული დაფინანსების (ინდივიდუალურ დაავადებებზე ორიენტირებული ჯანდაცვის 20 პროგრამის, მ.შ. დაავადებათა ადრეული გამოვლენის, დიაბეტის, იშვიათი დაავადებების) შემდგომი გაუმჯობესება, სამეცნიერო მტკიცებულებებისა და საუკეთესო საერთაშორისო პრაქტიკის გათვალისწინებით.

განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდება სამედიცინო მომსახურების ხარისხის მართვის სისტემების შემუშავება/დანერგვაზე, როგორც საყოველთაო ჯანდაცვის, ისე კერძო სადაზღვევო სქემებით მიწოდებული მომსახურების ფარგლებში; შემუშავდება და ეტაპობრივად დაინერგება ხარისხის მართვის მექანიზმები (ხარისხის ინდიკატორების სისტემური მონიტორინგის, შიდა აუდიტის, აკრედიტაციისა და ანგარიშგების) როგორც ამბულატორიული, ისე ჰოსპიტალური და ლაბორატორიული სერვისების ფარგლებში; განხორციელდება სამედიცინო განათლებისა და სერტიფიცირების ძირეული რეფორმები როგორც დიპლომამდელ, ისე დიპლომისშემდგომ და უწყვეტი სამედიცინო სწავლების ეტაპებზე.

ჯანდაცვის სექტორში არსებული ინფრასტრუქტურის ანალიზის, სამედიცინო სერვისების დონეების განსაზღვრისა და მოსახლეობის განსაკუთრებული საჭიროებების (მაგ., მაღალმთიან რაიონებში და კონფლიქტის ზონების მიმდებარედ მცხოვრები მოსახლეობის) შესაბამისად, მთავრობა ხელს შეუწყობს ჯანდაცვის ინფრასტრუქტურის შემდგომ განვითარებას როგორც სახელმწიფო, ისე კერძო ინვესტიციების ხელშეწყობით. პირველ ეტაპზე რეგიონალიზაციის, რეფერალისა და ხარისხის მართვის გაუმჯობესების სისტემები დედათა და ბავშვთა სამსახურებს შეეხება, ხოლო ეტაპობრივად გაფართოვდება სხვა ამბულატორიულ, სტაციონარულ თუ სასწრაფო სამედიცინო სამსახურების მასშტაბით.

სასწრაფო სამედიცინო დახმარების სამსახურების შეფასების შედეგად დაიწყო რეფორმა, რომლის შედეგადაც მთელი საქართველოს მასშტაბით სასწრაფო სამედიცინო დახმარების მომსახურებას სახელმწიფო მიაწვდის. სასწრაფო სამედიცინო დახმარების სამსახურების გაუმჯობესებისათვის მიმდინარეობს კადრების სწავლების პროგრამა, იგეგმება ავტოპარკის განახლება ქვეყნის მასშტაბით და დისპეტჩერიზაციის სერვისების სისტემური გაუმჯობესება.

საპენსიო უზრუნველყოფა და სოციალური პოლიტიკა

შემცირდება მოსახლეობის სიღარიბითა და ხანდაზმულობით გამოწვეული სოციალური რისკები. ხელი შეეწყობა შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირებს და სხვა მოწყვლად ჯგუფებს, მონაწილეობა მიიღონ ქვეყნის სოციალურ და ეკონომიკურ ცხოვრებაში. ჩამოყალიბდება დაგროვებითი საპენსიო სისტემის ძირითადი პრინციპები, რომლითაც მოქალაქის მიერ პენსიის მიღების საფუძველი იქნება მისი საპენსიო შენატანებით დაგროვებული სახსრები.

საპენსიო სისტემის არსებითი რეფორმა, რომელიც ამ სისტემის დაგროვებით პრინციპზე გადასვლას ითვალისწინებს, დაეფუძნება სავალდებულო საპენსიო დაზღვევას. რეფორმის შედეგად, სისტემაში მნიშვნელოვან როლს შეასრულებენ კერძო საპენსიო ინსტიტუტები. პენსიის ოდენობა დამოკიდებული იქნება მხოლოდ სადაზღვევო სტაჟისა და სადაზღვევო შენატანის ოდენობაზე. სახელმწიფოს ექნება გამოკვეთილი მარეგულირებელი ფუნქცია, რათა სისტემამ შეინარჩუნოს სტაბილურობა. გარდა ამისა, არასრული სტაჟისა და სადაზღვევო შენატანის მქონე მოქალაქეებს დაენიშნებათ (ან შეეცებათ) სოციალური პენსია. რაც შეეხება იმ პენსიონერებს, რომლებიც რეფორმის საწყის ეტაპზე იმყოფებიან ან მიაღწევენ საპენსიო ასაკს, სახელმწიფოსგან მიიღებენ სოციალურ პენსიას არანაკლებ საარსებო მინიმუმისა.

სოციალური პოლიტიკის კუთხით სოციალური დახმარების პროგრამის მიზნობრიობა იზრდება. იცვლება ოჯახების სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასების მეთოდოლოგია, სუბიექტური შეფასების მინიმუზაციის, კრიტერიუმების გადახედვის, სოციალური ინფორმაციის მენეჯმენტის სისტემის გაძლიერების და ადმინისტრირების სქემის გაუმჯობესების გზით.

დამტკიცდა „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა თანაბარი შესაძლებლობის უზრუნველყოფის 2014-2016 წლების სამთავრობო სამოქმედო გეგმა“, რომელიც მიზნად ისახავს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა (მათ შორის, ბავშვთა) ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებასა და საზოგადოებაში ინტეგრაციას.

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე (შშმ) პირთა თანაბარი შესაძლებლობებით უზრუნველყოფის მიზნით, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების გაეროს კონვენციის პრინციპებისა და ვალდებულებების გათვალისწინებით, დაიგეგმება და განხორციელდება შესაბამისი სამთავრობო პროგრამები/ღონისძიებები. ეტაპობრივად განხორციელდება შშმ პირთა შეფასების სისტემის „სამედიცინო“ მოდელიდან „სოციალურ“ მოდელზე გადასვლა; სოციალური მომსახურების დაწესებულებათა ქსელის განვითარება დაემყარება ბენეფიციართა ინდივიდუალურ საჭიროებებზე მორგებული ხარისხიანი მომსახურების ხელმისაწვდომობის პრინციპს.

ადგილობრივი თვითმმართველობა

ძლიერი ადგილობრივი თვითმმართველობა დემოკრატიის, სამოქალაქო საზოგადოებისა და რეგიონების სოციალ-ეკონომიკური განვითარების ხელშეწყობის ერთ-ერთი უმთავრესი ინსტრუმენტია. მისი დანიშნულებამართოს ადგილობრივი მნიშვნელობის საკითხები დამოუკიდებლად, საკუთარი პასუხისმგებლობით და ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინებით.

2014 წლის თებერვალს საქართველოს პარლამენტის მიერ მიღებული საქართველოს ორგანული კანონი „ადგილობრივი თვითმმართველობის კოდექსი“ დეცენტრალიზაციის, სუბსიდიარობისა და მართვის ეფექტიანობის პრინციპების გათვალისწინებით ქმნის სათანადო სამართლებრივ საფუძვლებს თვითმმართველობის შემდგომი განვითარებისთვის- მუნიციპალიტეტების ტერიტორიული ოპტიმიზაციის, ადგილობრივი თვითმმართველობების ფუნქციონალური და რესურსული გაძლიერების და ადგილობრივი საზოგადოებრივი მომსახურებების გაუმჯობესების ხელშეწყობის კუთხით. ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს ეყოლებათ არჩევითი წარმომადგენლობითი და აღმასრულებელი ორგანოები, ექნებათ საკუთარი (ექსკლუზიური) უფლებამოსილების განხორციელებისათვის საჭირო ფინანსები და ქონება, შეექმნებათ სათანადო პირობები რათა მათ უკეთ უზრუნველყონ თითოეული მოქალაქის საჯარო მომსახურების საბაზო საჭიროებები, ყოფილი და ინფრასტრუქტურული გარემო.

იგეგმება რეფორმირებული სისტემის შემდგომი სრულყოფა ინსტიტუციური, საფინანსო-ეკონომიკური და მართვის ეფექტიანობის უზრუნველყოფის კუთხით, მათ შორის, ფისკალური დეცენტრალიზაციისა და ქონებრივი საკითხების მოწესრიგების მიმართულებით.

ამასთან, მუნიციპალიტეტებში იმუშავებს მომსახურების ცენტრი, რომელსაც ექნება მოქალაქისათვის საჯარო მომსახურების გაწევის ფუნქციები. ადგილობრივი თვითმმართველობის ტერიტორიული რეორგანიზაციის პროცესში მაქსიმალურად იქნება შესწავლილი ადგილობრივი ადამიანური და მატერიალური რესურსები, სოფლების ურთიერთთავსებადობა სათემო მუნიციპალიტეტების შესაქმნელად და სხვა სოციალურ-ეკონომიკური ფაქტორები. ჩამოყალიბდება საერთო სოციალურ-ეკონომიკური ინტერესების მქონე ერთეულები განვითარების ერთიანი პერსპექტივით; მოხდება ქალაქების ურბანული განვითარება; სათემო მუნიციპალიტეტებში გაჩნდება ახალი მიზიდულობის ცენტრები; მუნიციპალიტეტში შემავალ ყოველ დასახლებას (სოფელს, დაბას, ქალაქს) კანონით ექნება გარანტირებული ამ დასახლებასთან დაკავშირებული საკითხების გადაწყვეტაში, მათ შორის, საბიუჯეტო პრიორიტეტების განსაზღვრაში მონაწილეობის ქმედითი მექანიზმები; ჩამოყალიბდება ადგილობრივი თვითმმართველობის მოხელეთა უწყვეტი სწავლების ეფექტიანი სისტემა.

გარდა ამისა, იგეგმება საქართველოს მაღალმთიანი ზონის განვითარებისათვის სპეციალური სტიმულირების ინსტრუმენტების ამოქმედება. ასევე, შეიქმნება რეგიონალური მნიშვნელობის პროექტებში მუნიციპალიტეტების ინტერესების ასახვისა და მათი მონაწილეობის ქმედითი მექანიზმები. მოხდება ცენტრიდან ცალკეული სოციალურ-ეკონომიკური და ინფრასტრუქტურული განვითარების საკითხების რეგიონალურ დონეზე მართვის, და აგრეთვე

შესაბამისი დაგეგმვისა და განხორციელების მხარდამჭერი ინსტიტუციონალური მექანიზმების შექმნისა და სრულყოფის ხელშეწყობა.

რეგიონალური განვითარების პოლიტიკა

საქართველოს მთავრობა ადასტურებს, რომ რეგიონალური განვითარების პოლიტიკა არის მისი ერთ-ერთი უმთავრესი პრიორიტეტი, რომელიც მოწოდებულია გადაამწყვეტი როლი ითამაშოს მდგრადი ეკონომიკური ზრდისა და საერთოეროვნული წარმატების მიღწევაში. იგი მიზნად ისახავს, რომ კომპლექსური და ქმედითი რეგიონალური განვითარების პოლიტიკის შედეგად დაკმაყოფილდეს მოქალაქეთა მისწრაფებები არა მარტო ტრადიციული გათანაბრებითი მიდგომების გამოყენებით, არამედ მაღალეფექტიანი ეკონომიკური პროცესების ადგილებზე ხელშეწყობისა და რეგიონების კონკურენტუნარიანობის ზრდის საფუძველზე. საქართველოს ახალი მთავრობა ეფექტიანი რეგიონალური პოლიტიკის განხორციელების პირობად განიხილავს კონკრეტული რეგიონების შედარებითი უპირატესობების, მათი სტრუქტურული სპეციფიკის, სხვადასხვა სექტორების გრძელვადიანი განვითარების შესაძლებლობების, არსებული რესურსების გარდაქმნის პოტენციალის გამოვლენასა და ოპტიმალურ გამოყენებას. საქართველოს მთავრობა გააგრძელებს ინტენსიურ მუშაობას 2013 წლის სექტემბერში დამტკიცებული სხვადასხვა რეგიონის განვითარების სტრატეგიების სრულფასოვანი, თანამიმდევრული და ინკლუზიური განხორციელებისათვის, რაც, პირველ რიგში, გულისხმობს შესაბამისი სამოქმედო გეგმების მომზადებას სახელმწიფო რწმუნებული-გუბერნატორების, სამხარეო საკონსულტაციო საბჭოების, მუნიციპალიტეტების, შესაბამისი უწყებების და სხვა დაინტერესებული მხარეების აქტიური ჩართულობით.

რეგიონალური განვითარების ეროვნული (ჩარჩო) პოლიტიკის და შესაბამისი პროცესის წარმატებით წარმართვისთვის უმნიშვნელოვანესია საქართველოს მთავრობის მიერ დამტკიცებული - „2015-2017 წლების საქართველოს რეგიონული განვითარების პროგრამა“, და მისი ეფექტიანი განხორციელება. ეს პროგრამა მკაფიოდ განსაზღვრავს საქართველოს რეგიონალური პოლიტიკის ძირითად მიზნებსა და ამოცანებს, შესაბამის პრიორიტეტებსა და ღონისძიებებს და ადგენს საჭირო პირობებს ქვეყნის რეგიონების დაბალანსებული და მდგრადი სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების უზრუნველყოფისათვის შემდეგი 3 წლის განმავლობაში.

აღნიშნული პროგრამის შემუშავება და მისი განხორციელება უაღრესად მნიშვნელოვანია იმ თვალსაზრისითაც, რომ იგი პირდაპირ პასუხობს ევროკავშირთან ასოცირების ხელშეკრულებისა და ასოცირების დღის წესრიგის შესაბამისი დებულებების განხორციელების მიზნებს. პროგრამაში განსაზღვრული ღონისძიებების განხორციელების შედეგად მოსალოდნელია: რეგიონებს შორის სოციალურ-ეკონომიკური უთანაბრობის შემცირების ეფექტიანი ხელშეწყობა; ქვეყნის რეგიონების კონკურენტუნარიანობის ზრდის ხელშეწყობა; ევროკავშირის რეგიონალური პოლიტიკის დაგეგმვისა და განხორციელების სტანდარტების სისტემური დანერგვა.

ინფრასტრუქტურის განვითარება

ქვეყნის ერთ-ერთი უმთავრესი ამოცანაა რეგიონალური განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ქმედითი ხელშეწყობა, - სათანადო პირობების შექმნა ამ მიმართულებით

არსებული სუსტი ადგილების დაძლევისა და აღმოფხვრისათვის. საჯარო ინფრასტრუქტურის განვითარება რეგიონალური განვითარებისა და სიღარიბის შემცირების ხელშეწყობის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი წინაპირობაცაა.

გეოპოლიტიკური ფაქტორის გათვალისწინებით, უნდა მოხდეს საქართველოს მაქსიმალური ინტეგრირება საერთაშორისო პროექტებში; გეოგრაფიული მდებარეობიდან და სატვირთო გადაზიდვების ავტოტრანსპორტზე დატვირთვიდან გამომდინარე, მოხდება ახალი სამშენებლო ნორმებისა და წესების, აგრეთვე სამშენებლო სტანდარტების შემუშავება. გაგრძელდება ახალი მაგისტრალური გზების მშენებლობა, არსებული გზების რეკონსტრუქცია სატრანსპორტო-საექსპლუატაციო მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად, საგზაო ინფრასტრუქტურის განახლება-მოდერნიზება.

ინფრასტრუქტურის განვითარების სხვა პრიორიტეტული მიმართულებებია: ქვეყნის მასშტაბით ნარჩენების განთავსება და დახარისხება ევროპული სტანდარტების მიხედვით; საქართველოს რეგიონებში მცხოვრები მოსახლეობის სასმელი წყლის 24-საათიანი მიწოდების რეჟიმით უზრუნველყოფა; საქართველოს ქალაქებსა და სოფლებში წყალმომარაგების, წყალარინების სისტემის მოწყობა-რეკონსტრუქცია და ზოგადად სისტემის ევროპულ სტანდარტებთან დაახლოება.

საქართველოს მოსახლეობის სტიქიური მოვლენების - მეწყერების, წყალმოვარდნებისაგან დაცვის მიზნით, ასევე გაგრძელდება პრევენციული ღონისძიებების (ნაპირდაცვითი და მეწყერსაწინააღმდეგო სამუშაოები, ზვავსაწინააღმდეგო ღონისძიებები) შემდგომი გატარება.

ამასთან, უზრუნველყოფილი იქნება დონორებთან არსებული მრავალწლიანი ურთიერთობების უფრო ეფექტიანი გამოყენება პროექტების ოპტიმალური კოორდინაციისა და თანამედროვე, საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი მიდგომების დანერგვის მიზნით.

სოფლის მეურნეობის განვითარება

საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტია სოფლის მეურნეობის განვითარება, რისი უპირველესი გარანტია იქნება მკაფიოდ განსაზღვრული აგრარული პოლიტიკა და სოფლის მეურნეობის სექტორში ფინანსური რესურსების მნიშვნელოვნად გაზრდა.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის განვითარების სტრატეგიული ხედვაითვალისწინებს მდგრადი განვითარების პრინციპებზე დაყრდნობით ისეთი გარემოს შექმნას, რომელიც ხელს შეუწყობს სოფლის მეურნეობაში კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას, მაღალხარისხიანი პროდუქციის წარმოების სტაბილურ ზრდას, სურსათის უვნებლობის და სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფას და სოფლად სიღარიბის დაძლევას.

ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების განხორციელების პროცესში რეფორმები გატარდება კომპლექსურად ყველა მიმართულებით, განსაკუთრებით სურსათის უვნებლობის სფეროში. ქართველ მეწარმეებს ექნებათ საშუალება ეტაპობრივად დანერგონ საერთაშორისო და ევროპული სტანდარტები. შედეგად გაიზრდება ხარისხიანი პროდუქციის წარმოებისა და მიწოდების

მასშტაბები, რაც ხელს შეუწყობს პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებას ევროპულ ბაზარზე.

სოფლის მეურნეობის დაფინანსების წყარო იქნება სახელმწიფო ბიუჯეტი, საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და ცალკეული დონორი ქვეყნების მიერ გაცემული სესხები, გრანტები და კერძო ინვესტიციები (ადგილობრივი და უცხოური).

აგრარული პოლიტიკის განხორციელების ფარგლებში ხელი შეეწყობა სასოფლო-სამეურნეო მიწის ბაზრის განვითარებას; შეიქმნება ფერმერთა რეესტრი; სასოფლო-სამეურნეო სექტორი უზრუნველყოფილი იქნება მომსახურებითა და ნედლეულით; გაძლიერდება და განვითარდება სასოფლო-სამეურნეო საკრედიტო, სალიზინგო და სადაზღვევო სისტემა; მცირე და საშუალო ფერმერები უზრუნველყოფილი იქნებიან ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით; გაგრძელდება ფერმერული კოოპერატივების/ასოციაციების აქტიური განვითარება. დაგეგმილია სასოფლო-სამეურნეო გადამამუშავებელი საწარმოების, შემნახველი, დამახარისხებელი, შემფუთავი და სადისტრიბუციო სექტორების განვითარება. გაძლიერდება აგრარულ სექტორში დასაქმებულთა საინფორმაციო-საკონსულტაციო მომსახურება და სამეცნიერო-კვლევითი უზრუნველყოფა. მოხდება ბიზნესგარემოს გაჯანსაღება და სტიმულირება; უზრუნველყოფილი იქნება სასურსათო უსაფრთხოება, სურსათის უვნებლობა და აგრობიომრავალფეროვნების შენარჩუნება. გაგრძელდება რეგიონალური და სასოფლო-სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარება, რაც თავისთავად მოიცავს სარწყავი და დამშრობი სისტემების რეაბილიტაციას. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა ხარისხიანი კონდიციური თესლისა და ნერგის წარმოების განვითარებას.

აღნიშნული პოლიტიკის განხორციელების შედეგად, გაიზრდება აგრარულ სექტორში წარმოების მასშტაბები, რენტაბელობა, კონკურენტუნარიანობა, სასოფლო-სამეურნეო წარმოებიდან მიღებული შემოსავლები და გაუმჯობესდება რეგიონებში მოსახლეობის ცხოვრების პირობები. უახლოეს წლებში აგროსასურსათო სექტორში შეიქმნება ახალი სამუშაო ადგილები, გაიზრდება თვითდასაქმებულთა კეთილდღეობა, შემცირდება უმუშევრობა სოფლად. საქართველოში წარმოებული აგროსასურსათო პროდუქცია დაიმკვიდრებს ღირსეულ ადგილს როგორც ადგილობრივ, ისე საერთაშორისო ბაზარზე.

საგადასახადო პოლიტიკა

მთავრობის საგადასახადო პოლიტიკა უზრუნველყოფს კერძო სექტორისა და უცხოური ინვესტიციებისათვის, ასევე ბიზნესის დაწყებისა და განვითარებისათვის მიმზიდველი და სტაბილური საგადასახადო გარემოს შექმნას.

მუშავდება არაერთი სხვა საკანონმდებლო ინიციატივა. საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების ფარგლებში, განხორციელდება საბაჟო კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაცია. გამარტივდება საბაჟო წესები და პროცედურები. განხორციელდება საგადასახადო კანონმდებლობის ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოება არაპირდაპირი გადასახადების (დღგ, აქციზი) ნაწილში.

სახელმწიფო გადასახადის გადამხდელს განიხილავს როგორც პარტნიორს ქვეყნის აღმშენებლობასა და მოსახლეობისათვის გაუმჯობესებული სახელმწიფო სერვისის მიწოდებაში. აქედან გამომდინარე, გამარტივდება ფიზიკური და იურიდიული პირების მიერ საგადასახადო ვადლებულებების შესრულება. გაგრძელდება დიალოგი ბიზნესის წარმომადგენლებთან, იმისათვის, რომ მათი ობიექტური, პრაქტიკული პრობლემები გათვალისწინებული იყოს საკანონმდებლო დონეზე. შემოსავლების სამსახურში შეიქმნება ინფორმაციული ბაზა (ნორმატიული აქტები, საგადასახადო და სასამართლო დავების შედეგად ჩამოყალიბებული პრაქტიკა), რაც შესაძლებელს გახდის გადამხდელთან სისტემურ ერთიან მიდგომას, რომლის საფუძველზეც გამოიციმა საჯარო გადაწყვეტილებები. გამარტივდება გადასახადის ადმინისტრირება და განხორციელება საგადასახადო სანქციების ოპტიმიზაცია. განხორციელება საგადასახადო დავების განხილვის არსებული სისტემის სრულყოფა.

მონეტარული პოლიტიკა

საქართველოს კონსტიტუციის მიხედვით, მონეტარულ პოლიტიკას ახორციელებს ეროვნული ბანკი, რომელიც დამოუკიდებელია მის საქმიანობაში. საქართველოს მთავრობა ხელს შეუწყობს ეროვნულ ბანკს - მონეტარული პოლიტიკის, კერძოდ ინფლაციის თარგეთირების რეჟიმის ეფექტიანად განხორციელებაში. ფულად-საკრედიტო და სავალუტო პოლიტიკის ძირითადი პრიორიტეტები განისაზღვრება პარლამენტის დადგენილების შესაბამისად; ხელი შეეწყობა ეროვნული ვალუტის მიმართ ნდობის გაზრდას და უზრუნველყოფილი იქნება დოლარიზაციის მასშტაბების შემცირება; შენარჩუნებული იქნება მცურავი გაცვლითი კურსის რეჟიმი; ხელი შეეწყობა კომერციულ ბანკებს შორის ჯანსაღ კონკურენციას; დაინერგება დეპოზიტების დაზღვევის სისტემა, რომელიც დანაზოგების ზრდისა და დაბანდების სტიმულირების საიმედო მექანიზმი გახდება.

ფისკალური პოლიტიკა

სახელმწიფო უზრუნველყოფს საჯარო ფინანსების მართვის სრულყოფას იმისათვის, რომ ბიუჯეტით, ერთი მხრივ, ხორციელდებოდეს პრიორიტეტული სფეროებისა და სოციალური ხარჯების ზრდა, ხოლო, მეორე მხრივ, ხელი შეეწყოს ქვეყნის ეკონომიკის სტიმულირებას და ამავე დროს შენარჩუნებულ იქნეს ქვეყნის ფისკალური სტაბილურობა.

საჯარო ფინანსების მართვის რეფორმის ფარგლებში, ბიუჯეტირების მიმართულებით დასახული ღონისძიებები უზრუნველყოფს საჯარო ფინანსების ეფექტიან მართვას და გამჭვირვალობას, სხვადასხვა სექტორის განვითარების მიზნით დასახული პოლიტიკის განხორციელებისათვის საჭირო რესურსების მობილიზებას ფისკალური მდგრადობის შენარჩუნების პირობებში და სოციალური ვალდებულებების დაფარვის პარალელურად ეკონომიკის ზრდის ხელშემწყობი ფისკალური პოლიტიკის გატარებას.

შემუშავდება დაგეგმვის ერთიანი სტანდარტები, რომელიც დაუკავშირდება, როგორც ეროვნულ, ისე დარგის და სხვა სექტორულ საშუალოვადიან სტრატეგიულ დოკუმენტებს. საშუალოვადიანი გეგმები გამოყენებული იქნება როგორც ეფექტიანი ინსტრუმენტი ფისკალური სტაბილურობის მისაღწევად. ეკონომიკის სტიმულირების მიზნით, ბიუჯეტის ხარჯვითი

ნაწილის ზრდის პარალელურად, შესაძლებელია კონკრეტულ პერიოდში გაიზარდოს საბიუჯეტო დეფიციტი, თუმცა, საშუალოვადიან პერიოდში შენარჩუნებული იქნება მისი დაბალი მაჩვენებელი. საშუალოვადიან და გრძელვადიან პერიოდში მნიშვნელოვანია ძირითადი მაკროეკონომიკური და ფისკალური ინდიკატორების ისეთ მაჩვენებლებში შენარჩუნება, რომლებითაც შესაძლებელი იქნება გაუმჯობესდეს სარეიტინგო კომპანიების შეფასებები და ქვეყანა იყოს მიმზიდველი საინვესტიციო კლიმატის თვალსაზრისით.

დაიხვეწება ფინანსთა სამინისტროს მაკროეკონომიკური ანალიზისა და პროგნოზირების მიმართულება. საბიუჯეტო დაგეგმვის პროცესის გაუმჯობესების მიზნით გაუმჯობესდება სახელმწიფო და ნაერთი ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლების საშუალოვადიანი პროგნოზირების პროცესი; მოხდება პროგნოზების არეალის გაფართოება იმისათვის, რომ ეკონომიკის სექტორები უფრო ფართოდ იყოს მოცული; გაიზრდება პროგნოზების დროითი არეალი, რაც გაზრდის ფისკალური სექტორის გრძელვადიანი დაგეგმვის შესაძლებლობას.

სახელმწიფო ვალის ფორმირებისას უზრუნველყოფილი იქნება ვალის პორტფელის მდგრადობა. სესხების მოზიდვა მოხდება მაქსიმალურად შეღავათიანი პირობებით, აუცილებლობიდან გამომდინარე. ამ პროცესში გათვალისწინებული იქნება ადგილობრივი ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარებისა და ეკონომიკური აქტივობის ხელშეწყობის აუცილებლობა.

გაგრძელდება მუშაობა პროგრამული ბიუჯეტის დანერგვისა და შესაბამისი მეთოდოლოგიის დახვეწის მიმართულებით, მათ შორის, შემუშავდება მეთოდოლოგიური მითითებები მხარჯავი დაწესებულებებისათვის, რაც მათ პროგრამული ბიუჯეტის მომზადების შიდა პროცესის ეფექტიანად მართვის უზრუნველყოფაში დაეხმარება. უზრუნველყოფილი იქნება შედეგზე ორიენტირებული ბიუჯეტირების სრულყოფილად დანერგვა. ბიუჯეტით განსახორციელებელი პროგრამებისა და ქვეპროგრამების, აგრეთვე მათი მოსალოდნელი შედეგების წარმოდგენის მექანიზმები მიუახლოვდება საერთაშორისოდ აღიარებულ სტანდარტებს. გაგრძელდება მუშაობა ბიუჯეტის გამჭვირვალობისა და ინფორმაციულობის გაზრდის მიზნით და უზრუნველყოფილი იქნება საქართველოს მოქალაქეებისათვის ყველა საინტერესო და საჭირო ინფორმაციის მარტივი ფორმით მიწოდება.

გაგრძელდება მუშაობა ბიუჯეტის მართვის ელექტრონული სისტემის (eBudget) ფუნქციონალური შესაძლებლობების გაფართოებაზე. სისტემის ფარგლებში მოექცევა საჯარო სამართლის იურიდიული პირების, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტების ფორმირების პროცესი.

საჯარო სამართლის იურიდიული პირების, ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების ბიუჯეტების ანგარიშები გაიხსნება ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემაში და მათი მართვა განხორციელდება სახელმწიფო ხაზინის ფინანსების მართვის ერთიანი საინფორმაციო სისტემის მეშვეობით, რითაც მიიღწევა ყველა დონის ბიუჯეტებისა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირების სახსრებით განხორციელებული ოპერაციების სრული და დროული ანგარიშგება და გაუმჯობესდება ანგარიშვალდებულების ხარისხი. ეტაპობრივად დაინერგება საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო დარიცხვის

სტანდარტები, რომელთაგანაც სრული შესაბამისობის მიღწევის შემდეგ, ყოველწლიურად გამოქვეყნდება მთავრობის ფინანსური ანგარიშგება, დაფუძნებული დარიცხვის მეთოდზე.

დაიხვეწება როგორც შიდა, ისე გარე კონტროლისა და აუდიტის მექანიზმები საჯარო ფინანსების მართვის სფეროში. საბიუჯეტო პროცესის გაუმჯობესების მიზნით უზრუნველყოფილი იქნება სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის მიერ შემუშავებული დასკვნებისა და რეკომენდაციების გამოყენების ეფექტიანი მექანიზმი.

გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენება

გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალური გამოყენება საქართველოს მთავრობის საქმიანობის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა.

ქვეყანაში გარემოს მართვის ხარისხის გაუმჯობესების მიზნით, საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შესახებ შეთანხმების მოთხოვნების შესაბამისად ეტაპობრივად დაინერგება ევროპული გარემოსდაცვითი პრინციპები და სტანდარტები. საქართველო გააგრძელებს ორმხრივი და მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულებას.

დაიხვეწება და განახლდება გარემოსდაცვითი სამართლებრივ-ნორმატიული ბაზა ისეთი მიმართულებებით, როგორცაა: ნარჩენების მართვა, წყლის რესურსების მართვა, ატმოსფერული ჰაერის დაცვა, ტყის მართვა, ბუნებრივი და ანთროპოგენური საფრთხეების რისკების შემცირება, ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოება, ბიომრავალფეროვნების დაცვა, ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვა, სანებართვო და სალიცენზიო საქმიანობა, გარემოზე ზემოქმედების შეფასება და სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება.

მოხდება გარემოს მონიტორინგის სისტემის ეტაპობრივი გაფართოება და მოდერნიზება.

გატარდება სატყეო სექტორის რეფორმა, რომელიც მიმართული იქნება ქვეყნის ტყეების მდგრადი მართვის სისტემის დანერგვისა და მათი რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მაჩვენებლების გაუმჯობესებისკენ. გაძლიერდება ტყის მართვისთვის პასუხისმგებელი ინსტიტუციები.

ეტაპობრივად დაინერგება წყლის რესურსების ინტეგრირებული მართვის სისტემა, რომელიც დაეფუძნება სააუზო მართვის ევროპულ პრინციპებს.

ევროკავშირის სტანდარტების შესაბამისად, ეტაპობრივად გამკაცრდება თხევადი საწვავის ხარისხობრივი ნორმები. გაუმჯობესდება ატმოსფერულ ჰაერში მავნე ნივთიერებათა გაფრქვევების/ემისიების აღრიცხვის სისტემა. მოხდება ჰაერის ხარისხობრივი ნორმების ევროსტანდარტებთან შესაბამისობა.

გაუმჯობესდება გარემოზე ზემოქმედების არსებული სანებართვო სისტემა და შეიქმნება ევროსტანდარტებთან დაახლოებული ახალი სანებართვო რეგულაციები. დაინერგება სექტორული სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების სისტემა.

ბუნებრივი რესურსების მართვისა და რაციონალური გამოყენების მიზნით, გაუმჯობესდება

ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის ლიცენზირების სისტემა.

გაეროს გაუდაზნობასთან ბრძოლის კონვენციის ვალდებულებებიდან გამომდინარე, ნიადაგის ეროზიების შემცირების, გაუდაზნობის თავიდან აცილებისა და ნიადაგის ნაყოფიერი ფენის შენარჩუნების მიზნით, შემუშავდება მიწის რესურსების მდგრადი გამოყენების მექანიზმები.

„ბიომრავალფეროვნების სტრატეგიისა და მოქმედებათა გეგმის“ (2014-2020) შესაბამისად, გატარდება ბიომრავალფეროვნების დაცვისათვის საჭირო ღონისძიებები. შემუშავდება ქვეყანაში ბიოუსაფრთხოების ეროვნული სისტემა.

გაფართოვდება დაცული ტერიტორიების ქსელი და გაუმჯობესდება მათი მართვა. განხორციელდება ღონისძიებები დაცული ტერიტორიებისა და მასთან დაკავშირებული ეკოტურიზმის განვითარების ხელშესაწყობად.

შეიქმნება და დაინერგება ნარჩენების მართვის თანამედროვე სისტემა. დამტკიცდება ნარჩენების მართვის სტრატეგია და ნარჩენების მართვის სამოქმედო გეგმა, რომელიც მიმართული იქნება ნარჩენების მართვის ევროპული მეთოდების გამოყენებისა და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარებისკენ.

სამრეწველო ავარიების პრევენციისა და კონტროლის სფეროში დაინერგება ევროკავშირის მიდგომები; გაუმჯობესდება ბუნებრივი სტიქიური მოვლენების რისკების შეფასების მექანიზმები; ჩამოყალიბდება/გაუმჯობესდება სტიქიური მოვლენების პროგნოზირებისა და მოსახლეობის ადრეული გაფრთხილების სისტემა.

გაეროს კლიმატის ცვლილების ჩარჩო-კონვენციის შესაბამისად, მომზადდება კლიმატის ცვლილებასთან დაკავშირებული „ეკონომიკის დარგებისა და ეკოსისტემების ადაპტაციის ეროვნული გეგმა“ და „დაბალემისიანი განვითარების ეროვნული სტრატეგია“. განხორციელდება კლიმატის ცვლილების შემარბილებელი და საადაპტაციო ღონისძიებები.

გაუმჯობესდება გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის სისტემა, რომელიც უზრუნველყოფს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში კანონმდებლობის მოთხოვნათა შესრულებას, გარემოს დაბინძურებისა და ბუნებრივი რესურსებით უკანონო სარგებლობის პრევენციას, გამოვლენასა და აღკვეთას.

გამლიერდება ბირთვული იარაღის გაუფრცხვლებლობის რეჟიმი, შემცირდება ბირთვული და რადიოლოგიური საფრთხეების რისკები, მოხდება მოსახლეობის დაცვა მაიონებელი გამოსხივების მავნე ზემოქმედებისგან. შემუშავდება „რადიოაქტიური ნარჩების მართვის სტრატეგია“.

ხელი შეეწყობა ქვეყანაში მდგრადი განვითარებისა და მწვანე ეკონომიკის პრინციპების დანერგვას.

შემუშავდება/დაიხვეწება გარემოსდაცვით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების ჩართულობის მექანიზმები. გატარდება ღონისძიებები გარემოსდაცვითი განათლებისა და ცნობიერების ამაღლების ხელშესაწყობად.

იძულებით გადაადგილებულ პირთა - დევნილთა უფლებების დაცვა და მხარდაჭერა

სახელმწიფო პასუხს აგებს თითოეული დევნილი და ომით დაზარალებული მოქალაქის წინაშე - მის სიცოცხლეზე, ჯანმრთელობაზე, უსაფრთხოებაზე, სოციალურ ინტეგრაციაზე, საცხოვრებელ პირობებზე, დასაქმებაზე, საკუთრების დაცვასა და შინ დაბრუნებაზე. სახელმწიფო, იძულებით გადაადგილებით გამოწვეული სპეციფიკური საჭიროებების გათვალისწინებით, უზრუნველყოფს დევნილთა უფლებების დაცვას იძულებით გადაადგილების მთელ პერიოდში და ყველა ღონეს იხმარს დევნილთა პრობლემების გრძელვადიანი გადაწყვეტის უზრუნველყოფისათვის, მათი ქვეყნის სხვადასხვა ნაწილში განსახლების, შემოსავლის წყაროების უზრუნველყოფის, ჯანმრთელობის, სოციალური ინტეგრაციისა და სხვა საკითხების გადაწყვეტისათვის, რათა დევნილთათვის შეიქმნას უსაფრთხო და ღირსეული ცხოვრებისათვის აუცილებელი სოციალურ-ეკონომიკური პირობები. სახელმწიფო აღიარებს მუდმივ საცხოვრებელ ადგილზე დატოვებული უძრავი ქონების რესტიტუციის უფლებას, რაც მემკვიდრეობით გადადის. ეს უფლება შენარჩუნდება დევნილთათვის გრძელვადიანი საცხოვრებლით უზრუნველყოფის შემთხვევაშიც. სახელმწიფო განსაკუთრებულ ძალისხმევას მიმართავს დევნილთა დაბრუნების, დასახლებისა და რეინტეგრაციის დაგეგმვისა და განხორციელების უზრუნველსაყოფად. დევნილთა დაბრუნების წინაპირობად იქცევა ომებით დაშორიშორებულ ქართულ-აფხაზურ და ქართულ-ოსურ საზოგადოებებს შორის ურთიერთნდობის აღდგენა, ფართო საერთაშორისო ჩართულობა, პოლიტიკურ მოლაპარაკებებზე დაფუძნებული კონფლიქტების მოგვარების სტრატეგიის რეალიზაცია.

კონფლიქტების მოგვარება

კონფლიქტების მოგვარების საკითხი მთავრობის საგარეო და საშინაო დღის წესრიგის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია. კონფლიქტების სრულმასშტაბიანი მოგვარების საფუძვლის მოსამზადებლად განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა სტაბილური უსაფრთხო გარემოს შექმნას, პროვოკაციების საფრთხის პრევენციის მყარი მექანიზმის ჩამოყალიბებას და უსაფრთხოების გარანტიების პროცესში საერთაშორისო ორგანიზაციების ჩართულობის უზრუნველყოფას.

კონფლიქტების პოლიტიკური მოგვარების საკითხებთან დაკავშირებულ პოზიციათა პრინციპული განსხვავების მიუხედავად, ქართველმა, აფხაზმა და ოსმა საზოგადოებებმა ერთად უნდა აიღონ პასუხისმგებლობა როგორც რეგიონის, ისე მომავალი თაობების უსაფრთხოებისათვის. საჭიროა მოლაპარაკებების დაწყება უსაფრთხოების გარანტიების თაობაზე, რომლის მექანიზმი უნდა შეიქმნას საერთაშორისო ორგანიზაციების/პარტნიორების ფორმატში (მაგ., ევროკავშირი, ეუთო ან გაერო). გზა გაეხსნება სახალხო დიპლომატიას, სოციალური და ეკონომიკური რეაბილიტაციისა და ბიზნესპროექტებს. წახალისდება ოჯახური, ნათესაური და პირადი ურთიერთობები, რომლებსაც ინარჩუნებს „გამყოფი ხაზის“ ორივე მხარეს მცხოვრები მოსახლეობა.

მეგობარი ქვეყნებისა და საერთაშორისო ორგანიზაციების მონაწილეობით მნიშვნელოვნად გაფართოვდება არასამთავრობო სექტორის ისეთი პროექტების მხარდაჭერა, რომლებიც ხელს შეუწყობს მხარეთა პოლიტიკური ექსპერტების დიალოგს, ბიზნესმენების, ჟურნალისტების, ქალების, ფერმერების, ეკოლოგების, მედიცინის მუშაკების, სტუდენტებისა და სხვა „ინტერესთა ჯგუფების“ შექმნას.

მთავრობის სტრატეგიული ამოცანაა გამყოფი ხაზების მიმდებარე, კონფლიქტით დაზარალებული რეგიონებისა და სოფლების სოციალურ-ეკონომიკური განვითარება, რისთვისაც ამოქმედდება უკვე შემუშავებული შესაბამისი სტრატეგია. აღნიშნული სტრატეგია, თავის მხრივ, დაეფუძნება უკვე განხორციელებულ და მიმდინარე პროექტებს სასმელი და სარწყავი წყლის სისტემების აღდგენის, სკოლების რეაბილიტაციის, ამბულატორიების მოწყობის, გაზიფიკაციის, ადგილობრივი მოსახლეობის მიზნობრივი მატერიალური დახმარებისა და სხვა მიმართულებებით. გაგრძელდება დონორებთან და პარტნიორებთან მუშაობა გამყოფი ხაზების მიმდებარე რეგიონების დახმარების და განვითარების სახელმწიფო პოლიტიკისათვის ხელშეწყობის გაგრძელების მიმართულებით.

ამასთან შემუშავებისა და განხილვის პროცესშია კონფლიქტების მოგვარების სახელმწიფო სტრატეგიის ახალი სამშვიდობო ხედვა და მიდგომები, რაც დაეფუძნება, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის პრინციპის დაცვის პირობებში, შერიგების, პირდაპირი დიალოგისა და ნდობის აღდგენის თანამედროვე მიდგომებს. გაგრძელდება დაწყებული სამუშაო ისეთი სამართლებრივ-ინსტიტუციონალური მექანიზმების შესაქმნელად, რომლებიც აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის/ცხინვალის რეგიონის მოსახლეობას შესაძლებლობას მისცემს, თავისუფალად ისარგებლოს საქართველოს მოქალაქეებისთვის სხვადასხვა სფეროში დაწესებული ნებისმიერი შეღავათითა და მომსახურებით საქართველოს მთელ ტერიტორიაზე. ეს შეეხება ასევე საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების შეთანხმებით საქართველოს მოქალაქეებისათვის გათვალისწინებულ სარგებელს და შესაძლებლობებს სხვადასხვა სფეროში და საქართველოს ევროკავშირთან უვიზო მიმოსვლის თაობაზე დიალოგიდან გამომდინარე პერსპექტივებს.

შესაბამისად, მთავრობის საქმიანობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ამოცანა იქნება აფხაზეთ და ოსურ საზოგადოებებს სრულფასოვნად მიაწოდოს ინფორმაცია საქართველოს ევროინტეგრაციის პროცესის შესახებ, მათ შორის, როგორც კონკრეტული სარგებლის, ისე იმ ღირებულებების შესახებ, რასაც საქართველოს ევროპული განვითარების გზა გულისხმობს ადამიანის უფლებების, თავისუფლებების, იდენტობისა და თვითმყოფადობის დაცვის თვალსაზრისით, გააცნოს ასოცირების შეთანხმების, ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმებისა (DCFTA) და საქართველოსა და ევროკავშირს შორის უვიზო მიმოსვლის თაობაზე დიალოგიდან გამომდინარე პერსპექტივები. კონფლიქტების მოგვარების წარმატებისათვის გადამწყვეტი იქნება დემოკრატიული ინსტიტუტების მშენებლობა და სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პრობლემების მოგვარების დაჩქარება. ამ მიმართულებებით სახელმწიფო პოლიტიკის წარმატებამ აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის/ცხინვალის რეგიონის საზოგადოებები უნდა დაარწმუნოს ერთიან, ევროპულ სახელმწიფოში ცხოვრების უპირატესობაში.

თავდაცვის სისტემა და შეიარაღებული ძალები

თავდაცვის სფეროში საქართველოს მთავრობის ძირითადი მიზანია ინსტიტუციონალურად გამართული და დემოკრატიულ პრინციპებზე დაფუძნებული თავდაცვის სისტემის შექმნა და ნატოსთან თავსებადი, პროფესიონალი, ღირსეული და ქვეყნის წინაშე არსებული საფრთხეების ადეკვატური შეიარაღებული ძალების ჩამოყალიბება. თავდაცვის უწყებას ნატოში გაწევრიანების გზაზე ერთ-ერთი წამყვანი როლი ეკისრება. შესაბამისად, მისი განსაკუთრებული პრიორიტეტი ალიანსში გაწევრიანების ყველა წინაპირობის დაკმაყოფილება და საერთაშორისო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში ქმედითი წვლილის შეტანაა.

დასახული მიზნების მისაღწევად 2013-2014 წლებში თავდაცვის სფეროში არაერთი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა, რასაც როგორც ქვეყნის შიგნით, ისე მის გარეთ პოზიტიური შეფასებები მოჰყვა. 2014 წლის დასაწყისში ნატოს ექსპერტებმა სპეციალურ ანგარიშში აღნიშნეს, რომ თავდაცვის სფეროში გამჭვირვალობის გაზრდის, კორუფციის რისკების შემცირების და ინსტიტუციონალური რეფორმების განხორციელების კუთხით მიღწეული პროგრესი და დაგროვილი გამოცდილება საქართველომ ნატოს სხვა პარტნიორ და წევრ ქვეყნებს უნდა გაუზიაროს.

თავდაცვის სისტემის სამომავლო გეგმები და პრიორიტეტები დეტალურად არის გაწერილი სტრატეგიულ და კონცეპტუალურ დოკუმენტებში.

თითოეული ახალი ინიციატივა ეფუძნება წარსულის გამოცდილების, არსებული საჭიროებებისა და შესაძლებლობებისა და წარმატებული საერთაშორისო პრაქტიკის ანალიზს. გაზრდილი გლობალური რისკებისა და შეზღუდული რესურსების პირობებში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ტრანსფორმაციის პრიორიტეტების სწორად განსაზღვრა, განხორციელების ოპტიმალური ვადების დადგენა, პრიორიტეტული მიმართულებების დაბალანსებულად განვითარება და საერთაშორისო დახმარების მაქსიმალურად ეფექტიანად გამოყენება.

მიმდინარე და დაგეგმილ ინსტიტუციონალურ რეფორმებს შორის მნიშვნელოვანია თავდაცვის სისტემის გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფა; მართვისა და დაგეგმვის სისტემების ინსტიტუციონალიზაცია-სრულყოფა; სფეროს მარეგულირებელი საკანონმდებლო ბაზის რევიზია-განახლება და შიდა კონტროლის მექანიზმების დახვეწა.

გამჭვირვალობის მაღალი დონის შენარჩუნების და კორუფციის პრევენციის მიზნით 2014 წელს დამტკიცდა კეთილსინდისიერების ამაღლების ორწლიანი სამოქმედო გეგმა, რომელშიც დეტალურად არის გაწერილი დამატებით დაგეგმილი ანტიკორუფციული ღონისძიებები და მათი განხორციელების ვადები.

მართვის სისტემის გასაუმჯობესებლად იგეგმება გადაწყვეტილებების მიღების ახალი, 2014 წელს ამოქმედებული, სამდონიანი სისტემის კიდევ უფრო დახვეწა. ეს სისტემა თავდაცვის უწყების თითოეული სტრუქტურული ერთეულის სხვადასხვა რანგის თანამშრომელს საშუალებას აძლევს, აქტიური მონაწილეობა მიიღონ გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში.

სამომავლოდ მნიშვნელოვანი პრიორიტეტი იქნება მოკლე, საშუალო- და გრძელვადიანი პროგრამული ბიუჯეტის დაგეგმვის, რესურსების მართვის და შესყიდვების დაგეგმვის სისტემების განვითარება-მოდერნიზაცია. დამტკიცდა თავდაცვის დაგეგმვის სახელმძღვანელო, მომზადდა თავდაცვის ინტეგრირებული პროგრამა.

თავდაცვის სფეროსთვის მიკუთვნებული საკითხების უკეთ რეგულირებისთვის გაგრძელდება მუშაობა მარეგულირებელი კანონმდებლობისა და პროცედურების გადახედვა-განახლებაზე.

შიდა კონტროლის მექანიზმების დასახვეწად განსაკუთრებული ყურადღება გამახვილდება ახლად შექმნილი შიდა აუდიტის დეპარტამენტის სრულად ამოქმედებასა და სხვა შიდა მაკონტროლებელი სტრუქტურების ეფექტიანობის ამაღლებაზე.

შეიარაღებული ძალების შესაძლებლობების განვითარების თვალსაზრისით, პრიორიტეტული იქნება რეზერვისა და მობილიზაციის ეფექტიანი სისტემის შექმნა; საჰაერო თავდაცვის, ტანკსაწინააღმდეგო, დაზვერვითი, საინჟინრო, ლოგისტიკური უზრუნველყოფის და ინფორმაციული და კავშირგაბმულობის შესაძლებლობების გაძლიერება; სამხედრო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება; სამხედრო წვრთნებისა და განათლების სისტემის დახვეწა; სპეციალური ოპერაციების ძალების გაძლიერება; კიბერუსაფრთხოების სისტემის დანერგვა და სამხედრო მოსამსახურეთა სოციალური დაცვის გარანტიების განმტკიცება.

გაგრძელდება მუშაობა ინფრასტრუქტურული პროექტების დაგეგმვა-განხორციელებაზე, კერძოდ, სამხედრო ბაზების, ყაზარმების და სასადილოების აშენება-კეთილმოწყობაზე, რაც სამხედრო მოსამსახურეებს მისცემს შესაძლებლობას, მათზე დაკისრებული მოვალეობები ადეკვატურ და ღირსეულ პირობებში შეასრულონ.

წვრთნებისა და განათლების სისტემის შემდგომი რეფორმა ფოკუსირებული იქნება ამოცანებზე ორიენტირებული და რეალურ საბრძოლო პირობებთან მაქსიმალურად მიახლოებული, და ერთობლივი საერთაშორისო წვრთნების ჩატარებაზე, ასევე, სამხედრო მოსამსახურეთა განათლების პროგრამების და შესაბამისი სასწავლო პროცესების დახვეწაზე.

სამხედრო მოსამსახურეთა სოციალური უფლებების დაცვის მიზნით გაგრძელდება მუშაობა დაჭრილი სამხედრო მოსამსახურეების მხარდაჭერის პროგრამებზე, დაჭრილი და დაღუპული სამხედრო მოსამსახურეების ოჯახების დახმარებაზე, სამხედრო მოსამსახურეების სამედიცინო და კვებითი უზრუნველყოფის ხარისხის ამაღლებაზე და საპენსიო სისტემის რეფორმაზე. უფლებების დაცვის ნაწილში განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა სამხედრო მოსამსახურეთა ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების (მათ შორის, არჩევანის ფარულობისა და თავისუფლების) დაცვაზე, გენდერული დისკრიმინაციის ნებისმიერი ფორმის აღმოფხვრა-პრევენციაზე და სამხედრო-სამოქალაქო ურთიერთობების გამყარებაზე.

თავდაცვის უწყების საქმიანობის ერთ-ერთი მთავარი ორიენტირი სამომავლოდაც იქნება ნატოსა და სხვა სტრატეგიულ პარტნიორებთან თანამშრომლობის გაღრმავება. თავდაცვის უწყება გააგრძელებს ინტენსიურ ურთიერთობას ნატოსთან, ევროკავშირთან, აშშ-სა და სხვა ქვეყნებთან. განსაკუთრებული აქცენტი გაკეთდება აგრეთვე რეგიონალური უსაფრთხოების განმტკიცებაზე და ამ მიზნით რეგიონის ქვეყნებთან ორმხრივ და მრავალმხრივ ურთიერთობებზე.

დღევანდელ მსოფლიოში თავდაცვის დიპლომატია სულ უფრო მზარდ მნიშვნელობას იძენს. საქართველოს თავდაცვის უწყება ამ მიმართულებითაც გამორჩეულად აქტიური იქნება. მომავალში საქართველო საერთაშორისო ასპარეზზე წარმოდგენილი იქნება არა მხოლოდ საერთაშორისო მისიებში ჩართული სამხედრო ძალით, არამედ როგორც თავდაცვის ინსტიტუციონალურ განვითარებაში განსაკუთრებული პოზიტიური გამოცდილების ექსპორტიორი ქვეყანა.

დიასპორაზე ზრუნვა

მთავრობა განსაკუთრებულ ყურადღებას დაუთმობს უცხოეთში მცხოვრებ თანამემამულეებს, მათ ჩართულობას ქართულ საზოგადოებრივ-პოლიტიკურ, სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურულ ურთიერთობებში, აგრეთვე კავშირების განმტკიცებას საქართველოსა და იმ ქვეყნებს შორის, სადაც საქმიანობენ ჩვენი თანამემამულეები.

მთავრობა გააგრძელებს ზრუნვას უცხოეთში მცხოვრებ თანამემამულეებში, განსაკუთრებით კი, სასკოლო ასაკის ბავშვებში ქართული ენის ცოდნის და ქართული ცნობიერების ამაღლებაზე. უცხოეთში მოქმედი ქართული ეთნოკულტურული კომპონენტის მქონე ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისათვის გაგრძელდება ადგილსამყოფელი სახელმწიფოს საგანმანათლებლო სტანდარტების გათვალისწინებით სასწავლო პროგრამების შექმნა და პედაგოგთა გადამზადება.

მთავრობა გააგრძელებს, აგრეთვე, უცხოეთში ქართული საკვირაო სკოლების, ანსამბლების, სპორტული გუნდების და უცხოეთში არსებული სხვა ტიპის დიასპორული ორგანიზაციების ტრადიციულ მხარდაჭერასა და დახმარებას.

მთავრობა გააგრძელებს ზრუნვას უცხოეთში მდებარე ქართული ისტორიულ-კულტურული ობიექტების მოძიებისათვის, მოვლა-პატრონობისთვის, რესტავრაციისა და შესაძლებლობის შემთხვევაში – საქართველოსთვის გადმოცემისთვის.

მთავრობა განსაკუთრებულად შეუწყობს ხელს უცხოეთში ქართული დიასპორული ორგანიზაციების (პროფესიული, სამეცნიერო, კულტურული, ახალგაზრდული და სხვ.) დაფუძნებასა და მათ საქმიანობას. დიასპორული ორგანიზაციების სათანადო აღრიცხვის, მათთან ოპერატიული კომუნიკაციის და დიასპორული ღონისძიებების მასშტაბურად დაგეგმვა-განხორციელების მიზნით შეიქმნება დიასპორული ორგანიზაციების რეესტრი, სადაც თავს მოიყრის ინფორმაცია საზღვარგარეთ არსებული ქართული დიასპორული ორგანიზაციების, მათი დამფუძნებლებისა და ხელმძღვანელების, ორგანიზაციის მიზნებისა და განხორციელებული საქმიანობის შესახებ.

ევროკავშირთან ასოცირების შეთანხმების მოთხოვნებიდან გამომდინარე, მთავრობა უზრუნველყოფს ემიგრანტებთან დაკავშირებული ვალდებულებების შესრულებას. მთავრობა გააგრძელებს საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობას უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულეების ინფორმირების მიმართულებით.

კულტურა

სახელმწიფოს კულტურის პოლიტიკა მიმართული იქნება ქვეყნის ეროვნული და კულტურული იდენტობის შენარჩუნებისაკენ. საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შესახებ შეთანხმების თანახმად, უზრუნველყოფილი იქნება თანამშრომლობა ევროკავშირთან, რათა შემუშავდეს და დაინერგოს ინკლუზიური კულტურის პოლიტიკა. ამასთან, ყოველმხრივ შეეწყობა ხელი „კულტურული თვითგამოხატვის მრავალფეროვნების დაცვისა და ხელშეწყობის შესახებ“ იუნესკოს 2005 წლის კონვენციის განხორციელებას.

მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგმება, რათა კულტურის სფერო ინტეგრირებული იყოს ქვეყნის სოციალური და ეკონომიკური განვითარების პროცესში. ამ მიზნით ხელი შეეწყობა შემოქმედებითი ინდუსტრიების ჩამოყალიბებასა და განვითარებას.

კვლავაც უზრუნველყოფილი იქნება ისეთი პრინციპების გატარება, როგორცაა, საქართველოს მოქალაქეების თავისუფალი საქმიანობა კულტურის სფეროში და ხელისუფლების ჩაურევლობა შემოქმედებით პროცესში.

დასახული ამოცანების შესასრულებლად შემუშავდება კულტურის პოლიტიკის ჩარჩო-დოკუმენტი და კულტურის განვითარების სტრატეგიული გეგმა. გადაიდგმება მნიშვნელოვანი ნაბიჯები კულტურის სფეროში მოქმედი საკანონმდებლო ბაზის გაუმჯობესების მიზნით. დაიწყება კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსა და მასში შემავალი ორგანიზაციების ინსტიტუციონალური რეფორმები.

გაგრძელდება ქართული კულტურული სივრცის მსოფლიოს კულტურულ სივრცეში ინტეგრაცია საერთაშორისო კულტურული ურთიერთობების მხარდაჭერის ღონისძიებებით.

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვისა და რეაბილიტაციის პროცესი წარმართება საერთაშორისო კონვენციების, მსოფლიოში აღიარებული სტანდარტების, იუნესკოსა და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციების რეკომენდაციების გათვალისწინებით. ხელი შეეწყობა კულტურული მემკვიდრეობის პოპულარიზაციას ქვეყნის შიგნით და მის ფარგლებს გარეთ. ასევე მნიშვნელოვანი ნაბიჯები გადაიდგმება საზოგადოების ცნობიერების ამაღლების კუთხით.

მნიშვნელოვანი როლი მიენიჭება სახელოვნებო განათლების სასწავლებლების სახელმწიფო ხელშეწყობას. სახელმწიფო პროგრამების პრიორიტეტების შესაბამისად მოხდება საუკეთესო პროექტების შერჩევა და ხელი შეეწყობა მათ განხორციელებას.

გაგრძელდება რეგიონებში კულტურული ცხოვრების აღორძინება და განვითარება, რაც გამოიხატება რეგიონების კინოთეატრების აღჭურვიტ, მუნიციპალიტეტებთან ერთად კულტურისა და დასვენების პარკების რეაბილიტაციით, კლასიკური მუსიკის პოპულარიზაციით, სახელოვნებო სკოლების პედაგოგთა და მოსწავლეთა მეთოდური დახმარების ღონისძიებებით, ფოლკლორული ანსამბლების ტექნიკური მხარდაჭერით, თეატრალური დასებისა და სტუდიების საქმიანობის ხელშეწყობითა და პოპულარიზაციით.

საგანგებო ღონისძიებები გატარდება ქართული ენის, როგორც სახელმწიფო ენის, დასაცავად. სახელმწიფო ენაზე იზრუნებს სახელმწიფო, რათა გარანტირებული იყოს ქართული ენის კონსტიტუციური სტატუსის დაცვა.

სპორტი და ახალგაზრდობა

გაგრძელდება სპორტული ფედერაციებისა და ახალგაზრდული ორგანიზაციების საქმიანობაში ჩაურევლობის პოლიტიკა.

ფიზიკური აღზრდისა და სპორტის განვითარებისათვის ხელშეწყობა სახელმწიფოს ერთ-ერთი პრიორიტეტია. თავისუფალი დროის გამოყენების საუკეთესო ალტერნატივად ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრება საზოგადოების განვითარების მნიშვნელოვანი ასპექტია. სპორტში არსებული ვითარების შესწავლის, კვლევისა და ანალიზის საფუძველზე შემუშავდა და დამტკიცდა სპორტის განვითარების სახელმწიფო პოლიტიკის დოკუმენტი 2014-2020, შემუშავების პროცესშია სპორტის განვითარების სტრატეგიული, კონკრეტული გეგმა, რომლის ძირითადი მიმართულებაა ხელმისაწვდომობა. ევროპული გამოცდილების გათვალისწინებით მიღებული იქნება სპორტის შესახებ ახალი კანონი; მთელი ქვეყნის მასშტაბით დაიწყება არსებული სპორტული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და მშენებლობა, რეგიონებში სპორტულ-გამაჯანსაღებელი ცენტრების შექმნა და მათი აღჭურვა მოდერნიზებული ინვენტარით. სამომავლოდ საქართველო უმასპინძლებს არაერთ საერთაშორისო სპორტულ ფორუმს.

ახლად დაფუძნებულმა ფიზიკური აღზრდისა და სპორტის სახელმწიფო სასწავლო უნივერსიტეტმა გაიარა ავტორიზაცია. იგი იმუშავებს თანამედროვე ევროპული სტანდარტების შესაბამისი საგანმანათლებლო სისტემით და გახდება სასპორტო განათლების რეგიონალური ცენტრი. განსაკუთრებული ყურადღება დაეთმობა სპორტის მეცნიერების, მათ შორის, სპორტის მედიცინისა და სპორტის სამართლის განვითარებას. ადამიანის სწორ ფიზიკურ განვითარებაზე ზრუნვა სპეციალისტების საქმიანობის საგანი გახდება. განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს მინიჭებული პროფესიული სპორტული განათლების მიღებას - აღდგა და მსურველთა მიღებას იწყებს საქართველოს ფიზიკური აღზრდისა და სპორტის საზოგადოებრივი კოლეჯი.

საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით განხორციელდა ახალგაზრდობის პრობლემებისა და გამოწვევების კვლევა, რომელიც საფუძველად დაედო ქვეყნის ახალგაზრდული პოლიტიკის განხორციელების რეფორმირებულ სამოქმედო გეგმას. კანონმდებლობით მოწესრიგდება გადაწყვეტილების მიღების პროცესში ახალგაზრდობის მონაწილეობა ადგილობრივი და ცენტრალური ხელისუფლების დონეზე, განისაზღვრება მათი საქმიანობის ფორმები. შემუშავდება სტრატეგია არაფორმალური განათლების აღიარებისათვის და შესაბამისი სტანდარტები არაფორმალური განათლების სფეროში; მხარდაჭერილი იქნება მოხალისეობა. ქვეყნის ყველა რეგიონში გაგრძელდება ახალგაზრდული ცენტრების ინფრასტრუქტურის ხელშეწყობა; ცენტრების ფუნქციონირებისათვის შემუშავდება ევროპული სტანდარტების შესაბამისი ახალგაზრდული პროგრამები. სახელმწიფოებრივი აზროვნების, ევროპული,

დემოკრატიული და სამოქალაქო ღირებულებების პოპულარიზაციის მიზნით დაიხვეწება ახალგაზრდული არასამთავრობო ორგანიზაციების მხარდაჭერის პროგრამა.

რეგიონებში მცხოვრები ახალგაზრდების დასაქმების, ასევე ადგილობრივი ახალგაზრდული არასამთავრობო სექტორის წახალისების მიზნით, გაგრძელდება მასშტაბური რეგიონალური საგრანტო კონკურსები სხვადასხვა პროგრამული პრიორიტეტის შესაბამისად. რეგიონში მცხოვრები, განსაკუთრებული საჭიროების მქონე ახალგაზრდების გააქტიურებისა და ინტეგრირების მიზნით განხორციელდება სპეციალური ადაპტირებული პროგრამები. ახალგაზრდობის თვითრეალიზაციისა და ნიჭის გამოვლენის მიზნით განხორციელდება შესაბამისი კულტურულ-შემოქმედებითი, სამეცნიერო და სპორტული ღონისძიებები. ქვეყნის ახალგაზრდობის ევროატლანტიკურ სივრცესთან დაახლოების მიზნით, საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და პარტნიორ სახელმწიფოებთან თანამშრომლობის საფუძველზე განხორციელდება შესაბამისი ახალგაზრდული პროგრამები.

თავი II

ძირითადი საბიუჯეტო და მაკროეკონომიკური პარამეტრები

მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ამოცანები

საშუალოვადიან პერიოდში ქვეყნის მაკროეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება მაკროეკონომიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფისაკენ, რომლის მისაღწევად ძირითადი პრიორიტეტებია:

- ეკონომიკის სტაბილიზაცია და მომდევნო ეტაპზე ეკონომიკის მდგრადი და მაღალი ტემპით ზრდა;
- ინფლაციის დონის ერთნიშნა მაჩვენებლის შენარჩუნება;
- უმუშევრობის დონის შემცირება;
- საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება;

საშუალოვადიანი მაკროეკონომიკური პროგნოზები

ცხრილი 1. ძირითადი მაკროეკონომიკური ინდიკატორები

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
	ფაქტ.	ფაქტ.	ფაქტ.	მოსაღ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.	პროგნ.
რეალური მშპ (ზრდის ტემპი)	7.2	6.2	3.3	5.0	5.0	5.5	5.5	5.5
ნომინალური მშპ (მლნ ლარი)	24,344	26,167.3	26,847.4	29,176.4	31,860.6	34,957.4	38,355.3	41,881.1
მშპ ერთ სულ მოსახლეზე (აშშ დოლარი)	3,230.7	3,523.4	3,596.6	3,694.1	3,944.3	4,327.7	4,748.4	5,184.9
სამომხმარებლო ფასების ინდექსი (საშუალო პერიოდის განმავლობაში)	8.5	-0.9	-0.5	3.5	4.0	4.0	4.0	3.5
მიმდინარე ანგარიში (პროცენტულად მშპ-თან)	-12.3	-11.7	-5.8	-8.4	-7.8	-7.7	-7.8	-6.8

მშპ

2014 წელს მთლიანი შიდა პროდუქტი 5 პროცენტის ფარგლებში გაიზრდება. საშუალოვადიან პერიოდში ეკონომიკური ზრდა პოტენციური ზრდის ფარგლებში ჩამოყალიბდება და 2015-2018 წლებში 5.5 პროცენტი იქნება. 2018 წელს ნომინალური მთლიანი შიდა პროდუქტი 41.8 მილიარდ ლარს გადააჭარბებს, ხოლო მშპ ერთ სულ მოსახლეზე 2013 წელთან შედარებით 3.3 ათასი ლარით გაიზრდება და 9 332 ლარს გაუტოლდება.

მშპ-ს გრძელვადიან ზრდაში წარმართველი როლი ექნება ინვესტიციების და ექსპორტის ზრდას.

ფასები

საქართველოს ეროვნული ბანკი ახორციელებს ინფლაციის თარგეთირების პოლიტიკას, რაც ითვალისწინებს ეკონომიკის განვითარებისათვის არსებული დონისათვის ოპტიმალური ინფლაციის განსაზღვრას და მის მიღწევას. 2015 წლისათვის ინფლაციის მიზნობრივი მაჩვენებელი 5 პროცენტს შეადგენს, ხოლო გრძელვადიან პერიოდში 3 პროცენტის მიზანია დასახული.

მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი

2014 წელს მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი სავარაუდოდ მშპ-ს 8.4 პროცენტს შეადგენს. 2015-2018 წლებში ნავარაუდევია მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის თანმიმდევრული კლება და 2018 წელს მშპ-ს 6.8 პროცენტი იქნება.

ქვეყნის საგარეო ვალის მასტაბილიზებელ მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტი შეადგენს 7.5 პროცენტს.

მთავრობის ვალი

მოსალონელია, რომ მთავრობის ვალი 2014 წლიდან 2018 წლამდე 36.4 პროცენტიდან 34.3 პროცენტამდე შემცირდება.

მიმდინარე ძირითადი ეკონომიკური ტენდენციები

მთლიანი შიდა პროდუქტის დინამიკა

წინასწარი შეფასებით, 2014 წლის ცხრა თვის მთლიანი შიდა პროდუქტის საშუალო რეალურმა ზრდამ 5.9 პროცენტი შეადგინა. სექტემბრის თვეში, წინა წლის სექტემბერთან შედარებით, მთლიანი შიდა პროდუქტი 4.1 პროცენტით გაიზარდა.

ეკონომიკური ზრდის დარგობრივი სტრუქტურა

ქვეყნის ეკონომიკური აქტივობის კუთხით ეკონომიკურ ზრდაში წარმართველი როლი უჭირავთ ვაჭრობას, მრეწველობას და მშენებლობას.

ორი კვარტლის ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელმა 6.0 პროცენტი შეადგინა. ეკონომიკური ზრდის დარგობრივი განხილვა უჩვენებს, რომ ყველაზე სწრაფად გაიზარდა მშენებლობა 16.5 პროცენტით, დამამუშავებელი მრეწველობა 11.1 პროცენტით, ვაჭრობა 9.1 პროცენტით, საფინანსო საქმიანობა 7.8 პროცენტით.

კერძო სექტორის როლი ეკონომიკურ ზრდაში

მიმდინარე წლის პირველი ნახევრის ეკონომიკურ ზრდაში აშკარა წარმართველი როლი ეჭირა კერძო სექტორს. პროდუქციის გამოშვება სამეწარმეო სექტორში წლის პირველ ნახევარში გაიზარდა 13,1 პროცენტით. ბიზნეს სექტორში დასაქმებულთა რაოდენობა - 7 ათასი ადამიანით, კერძო სექტორის მიერ

განხორციელებული ინვესტიციები - 36 პროცენტით, ხოლო პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები - 15 პროცენტით (პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების ზრდაში ჩათვლილია ის ინვესტიციები, რომლებიც წინა პერიოდში ითვლებოდა პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებად, ხოლო 2014 წლის მეორე კვარტალში რეკლასიფიცირდა პორტფელურ ინვესტიციებად).

ფასები

2014 წლის ოქტომბერში 2013 წლის ოქტომბერთან შედარებით ინფლაციის დონემ საქართველოში 3.4 პროცენტი შეადგინა. 2014 წლის ცხრა თვის მშპ-ის დეფლატორის საშუალო მაჩვენებელი შეადგენს 3.2 პროცენტს. საქართველოს მიზნობრივი ინფლაცია 2015 წლიდან 5 პროცენტს შეადგენს. აღნიშნული მაჩვენებლის მიღწევას ეროვნული ბანკი წლის ბოლოსთვის ვარაუდობს.

ლარის გაცვლითი კურსი

საქართველოს ეროვნული ბანკი ახორციელებს თავისუფალი მცურავი სავალუტო კურსის პოლიტიკას. 2014 წლის დასაწყისში ლარის გაუფასურების ტენდენცია შეცვალა გამყარების ტენდენციამ. მერყეობა, რომელიც ლარის გაცვლით კურსს ახასიათებს ნორმალური მოვლენაა და ასეთი მერყეობა როგორც გამყარების ისე გაუფასურების მიმართულებით მომავალშიც გვექნება.

2014 წლის იანვართან შედარებით 2014 წლის 31 ოქტომბრისათვის ლარი აშშ დოლართან მიმართებაში 0.28 პროცენტით, ხოლო ევროსთან მიმართებაში 7.3 პროცენტით გამყარდა.

ბიუჯეტის საგადასახადო შემოსავლები

2014 წლის 9 თვის მონაცემებით, ნაერთი ბიუჯეტის ფაქტიური საგადასახადო შემოსავლები საპროგნოზო მაჩვენებლებს 1.9 პროცენტით, ხოლო წინა წლის შესაბამისი პერიოდის ფაქტიურ მაჩვენებელს 12.2 პროცენტით აჭარბებს.

2014 წლის განმავლობაში საგადასახადო შემოსავლების მობილიზაციის ტენდენციებზე დაყრდნობილი პროგნოზის მიხედვით გადასახადების დაგეგმილი 2014 წლის მაჩვენებელი გადაჭარბებით შესრულდება.

საგარეო ვაჭრობა

მიმდინარე წლის იანვარ-ოქტომბერში ექსპორტი გაიზარდა 5 პროცენტით, მათ შორის რუსეთში 78.6 პროცენტით, თურქეთში 27.3 პროცენტით, ხოლო ევროკავშირის ქვეყნებში 14.1 პროცენტით. შემცირდა ექსპორტი აზერბაიჯანში, რაც სრულად მსუბუქი ავტომობილების ექსპორტის კლებით არის გამოწვეული. 2014 წლის 10 თვეში იმპორტი გაიზარდა 11 პროცენტით, ხოლო საგარეო სავაჭრო ბრუნვა გაიზარდა 10 პროცენტით.

მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი

2013 წელს საგრძნობლად შემცირდა მიმდინარე ანგარიშის ბალანსი და მთლიანი შიდა პროდუქტის 5.8 პროცენტი შეადგინა. დეფიციტის დაფინანსების ძირითადი წყარო იყო პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, რამაც 2013 წელს შეადგინა დეფიციტის 95 პროცენტი.

2014 წლისათვის მოსალოდნელია მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის ზრდა 8.4 პროცენტამდე. საშუალოვადიან პერიოდში ქვეყნის ეკონომიკური პოლიტიკა მიმართული იქნება მიმდინარე ანგარიშის დეფიციტის მშპ-ის 7 პროცენტზე დაბალ ნიშნულზე შენარჩუნებისაკენ.

საკრედიტო რეიტინგები

2014 წელს საერთაშორისო სარეიტინგო კომპანიებმა გააუმჯობესეს საქართველოს საკრედიტო რეიტინგი. Moody's-მა საქართველოს საკრედიტო რეიტინგი გაზარდა Ba3 სტაბილურიდან Ba3 პოზიტიურამდე. ხოლო, Fitch-მა BB- სტაბილურიდან BB- პოზიტიურამდე.

სახელმწიფო ვალი

მთავრობის ვალი მთლიან ეკონომიკასთან მიმართებაში სტაბილურობით ხასიათდება და 2014 წლის ბოლოსათვის, სავარაუდოდ, მშპ-ს 36.4 პროცენტის დონეზე იქნება. აქედან, საგარეო ვალი იქნება 27.6 პროცენტი, ხოლო საშინაო ვალი 8.8 პროცენტი. აღნიშნული მაჩვენებელი სახელმწიფო ვალის კრიტიკულ მაჩვენებლისგან საკმაოდ შორსაა.

ახალი პროგრამა სავალუტო ფონდთან

მიმდინარე წლის 31 ივლისს საერთაშორისო სავალუტო ფონდის აღმასულებელმა საბჭომ დაამტკიცა 36 თვიანი (100 მლნ SDR) საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური მხარდაჭერის პროგრამა. აღნიშნული პროგრამის განხორციელება საშუალებას მოგვცემს შევამციროთ მაკროეკონომიკური მოწყვლადობა, გავაფართოვოთ ეკონომიკური პოლიტიკის ბუფერები და გავაუმჯობესოთ ეკონომიკური ზრდის მაჩვენებელი, რაც ქვეყნის ეკონომიკას გახდის უფრო მდგრადს საგარეო შოკების მიმართ. პროგრამის ფარგლებში ფინანსურ მხარდაჭერაზე მეტად მნიშვნელოვანია, რომ პროგრამა ქვეყნის მიმართ ნდობის ხარისხს ასწევს.

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილი ძირითადი მაკროეკონომიკური პარამეტრებია: 5-6 პროცენტის რეალური ეკონომიკური ზრდა; საბიუჯეტო დეფიციტის თანმიმდევრული შემცირება 2014 წელს დაგეგმილი მშპ-ის 3.7 პროცენტიდან 2015 წელს 3.0 პროცენტამდე და 2016 წელს 2.8 პროცენტამდე.

ეკონომიკის მოკლე მიმოხილვა

ეკონომიკური ზრდა

2014 წლის სექტემბერში ეკონომიკა 4.1 პროცენტით გაიზარდა. წინასწარი შეფასებით მიმდინარე წლის სექტემბერში, 2013 წლის სექტემბერთან შედარებით ეკონომიკურმა ზრდამ 4.1 პროცენტი შეადგინა. ამასთან, მშპ იანვარ-სექტემბერში, წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით 5.9 პროცენტით გაიზარდა.

2014 წლის სექტემბერში ეკონომიკური აქტივობა 13.2 პროცენტით გაიზარდა. ეკონომიკური აქტივობა გაიანგარიშება დღგ-ის გადამხდელ საწარმოთა დეკლარირებული ბრუნვის ოპერატიული მონაცემებზე დაყრდნობით. ეკონომიკური აქტივობა იანვარ-სექტემბერში 13.2 პროცენტით გაიზარდა წინა წლის შესაბამის პერიოდთან შედარებით.

ეკონომიკური ზრდის წარმმართველი სექტორებია ვაჭრობა, მრეწველობა, მშენებლობა და ტრანსპორტი.

მშპ-ის ორი კვარტლის დაზუსტებული მონაცემების მიხედვით მნიშვნელოვანი ზრდები აღინიშნებოდა შემდეგ დარგებში: მშენებლობა 16.5 პროცენტი, დამამუშავებელი მრეწველობა 11.1 პროცენტი, ვაჭრობა 9.1 პროცენტი, საფინანსო საქმიანობა 7.8 პროცენტით და ტრანსპორტი 7.6 პროცენტი. კლება დაფიქსირდა სამთომოპოვებით მრეწველობაში (10.6 პროცენტი) და ელექტროენერჯის, აირის და წყლის წარმოება და განაწილებაში (3.2 პროცენტი).

2014 წლის ცხრა თვის მონაცემებით, დღგ-ს გადამხდელთა საწარმოთა ბრუნვის მოცულობა 13.2 პროცენტით გაიზარდა. აღნიშნულ ზრდაში ყველაზე მეტი წვლილი შეიტანეს ვაჭრობამ (4.6%), მშენებლობამ (1.9%) და მრეწველობამ (1.3%).

ეკონომიკური ზრდის წარმმართველ ფაქტორს კერძო ინვესტიციები შეადგენს. 2014 წლის პირველ ნახევრის მონაცემებით ინვესტიციები გაიზარდა 32.3 პროცენტით. განსაკუთრებით მაღალი ზრდა დაფიქსირდა კერძო ინვესტიციებში, რომელიც 2014 წლის პირველ ნახევარში 36 პროცენტით გაიზარდა.

მშპ-ის შემოსავლის ფორმირების ანგარიშის მიხედვით გაიზარდა საოპერაციო მოგება (27.2%-ით), გადასახადები (14.6%-ით), ხოლო შემცირდა შრომის ანაზღაურება (4.0%-ით).

ფასები

2014 წლის ოქტომბერში წინა თვესთან შედარებით ინფლაციის დონემ 0.3 პროცენტი შეადგინა. ინფლაციის მაჩვენებლის ფორმირებაში ძირითადი გავლენა იქონია სურსათისა და უალკოჰოლო სასმელების და ტრანსპორტის ფასების ცვლილებებმა. პირველ ჯგუფში ფასები 1.0 პროცენტით გაიზარდა, რაც ოქტომბრის ინფლაციის მთლიან მაჩვენებელზე 0.28 პროცენტული პუნქტით აისახა. ხოლო ტრანსპორტის ფასები 1.7 პროცენტით შემცირდა და თვის ინფლაციაზე -0.17 პროცენტული პუნქტით მოახდინა გავლენა.

სამომხმარებლო ფასები 2014 წლის ოქტომბერში 2013 წლის ოქტომბერთან შედარებით 3.4 პროცენტით გაიზარდა. 12 თვიან ინფლაციაზე მნიშვნელოვანი გავლენა სამომხმარებლო კალათის ორმა სასაქონლო

ჯგუფმა მოახდინა. სურსათი და უალკოჰოლო სასმელებმა სამომხმარებლო ფასები 2.37 პროცენტით, ხოლო ჯანდაცვამ 0.61 პროცენტით გაზარდა.

2014 წლის სექტემბერში მშპ-ის დეფლატორის საშუალო მაჩვენებელი 3.8 პროცენტით გაიზარდა.

ფისკალური პოლიტიკა

გრძელვადიანი პერიოდისთვის მთავრობის სტრატეგიაა ფისკალური მდგომარეობის გაუმჯობესება, რაც უზრუნველყოფს ეკონომიკური ზრდის მაღალი ტემპის შენარჩუნებას და მაკროეკონომიკურ სტაბილურობას;

2015-2018 წლებისთვის *ფისკალური პოლიტიკის ამოცანებს* წარმოადგენს:

- სახსრების მიმართვა ისეთ პრიორიტეტულ მიმართულებებზე, როგორცაა საპენსიო უზრუნველყოფა, სოციალური სფერო, ჯანდაცვა განათლება, სოფლის მეურნეობა, ინვესტიციები ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვისა და მოსახლეობის დასაქმებისათვის;
- ბიუჯეტის დეფიციტის ნიშნულის ისეთი მოცულობის ფარგლებში შენარჩუნება, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის ეკონომიკურ სტაბილურობას;
- სახელმწიფო ფინანსების მართვის შემდგომი სრულყოფა.

საქართველოს 2013 წლის ბიუჯეტის შესრულების მაჩვენებლები

2013 წელს ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების სახით მობილიზებულია 7 437.2 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 93.6 პროცენტია (ცხრილი 2).

გადასახადების სახით მობილიზებულია 6 659.3 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 91.4 პროცენტია, ხოლო მშპ-თან მიმართებაში 24.8 პროცენტი შეადგინა. მათ შორის :

- საშემოსავლო გადასახადის სახით მობილიზებულია 1 934.3 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (1 939.0 მლნ ლარი) 99.8 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 7.2 პროცენტია.
- მოგების გადასახადის სახით მობილიზებულია 806.5 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (924.0 მლნ ლარი) 87.3 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 3.0 პროცენტია.
- დამატებული ღირებულების გადასახადის სახით მობილიზებულია 2 847.9 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (3 402.0 მლნ ლარი) 83.7 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 10.6 პროცენტია.
- აქციზის სახით მობილიზებულია 722.2 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (663.0 მლნ ლარი) 108.9 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 2.7 პროცენტია.
- იმპორტის გადასახადის სახით მობილიზებულია 89.4 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (104.0 მლნ ლარი) 85.9 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.3 პროცენტია.

- ქონების გადასახადის სახით მობილიზებულია 230.7 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (232.0 მლნ ლარი) 99.5 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.9 პროცენტია.
- სხვა გადასახადის სახით მობილიზებულია 28.2 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (25.0 მლნ ლარი) 113.0 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.1 პროცენტია.

გრანტების სახით მობილიზებულია 238.9 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის 118.0 პროცენტია.

სხვა შემოსავლების სახით მობილიზებულია 538.9 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (450.0 მლნ ლარი) 119.8 პროცენტია.

ცხრილი 2. ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლები

მლნ ლარი

დასახელება	ნაერთი ბიუჯეტი				
	გეგმა	ფაქტი	+/-	%	% მშპ-სთან
შემოსავლები	7,941.5	7,437.2	-504.3	93.6	27.7
გადასახადები	7,289.0	6,659.3	-629.7	91.4	24.8
საშემოსავლო გადასახადი	1,939.0	1,934.3	-4.7	99.8	7.2
მოგების გადასახადი	924.0	806.5	-117.5	87.3	3.0
დამატებული ღირებულების გადასახადი	3,402.0	2,847.9	-554.1	83.7	10.6
აქციზი	663.0	722.2	59.2	108.9	2.7
იმპორტის გადასახადი	104.0	89.4	-14.6	85.9	0.3
ქონების გადასახადი	232.0	230.7	-1.3	99.5	0.9
სხვა გადასახადი	25.0	28.2	3.2	113.0	0.1
გრანტები	202.5	239.0	36.5	118.0	0.9
სხვა შემოსავლები	450.0	538.9	88.9	119.8	2.0

არაფინანსური აქტივების კლებიდან მობილიზებულ იქნა 125.7 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (150.0 მლნ ლარი) 83.8 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.5 პროცენტია.

ფინანსური აქტივების კლებიდან მობილიზებულ იქნა 41.6 მლნ ლარი, რაც საპროგნოზო მაჩვენებლის (35.0 მლნ ლარი) 118.8 პროცენტია, ხოლო მისი წილი მშპ-ის მიმართ 0.2 პროცენტია.

ვალდებულებების ზრდის ხარჯზე 2013 წელს მობილიზებულ იქნა 737.9 მლნ ლარი, რაც მთლიანი შიდა პროდუქტის 2.8%-ს შეადგენს.

2013 წელს სახელმწიფო ბიუჯეტით გამოყოფილი ასიგნებები სხვადასხვა სფეროების მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა:

- **სოციალური სფერო** - 1 816,8 მლნ ლარი;
- **განათლება** - 682,6 მლნ ლარი;
- **ჯანმრთელობის დაცვა** - 481,3 მლნ ლარი;
- **ენერგეტიკა** - 56,6 მლნ ლარი;

- ტრანსპორტი - 515,9 მლნ ლარი;
- დასვენება, კულტურა, სპორტი, რელიგია - 144.6 მლნ ლარი;
- თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება - 1 490,0 მლნ ლარი.

➤ 2013 წლის აპრილიდან ყველა ასაკით პენსიონერისა და მკვეთრად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთათვის პენსიის ოდენობა განისაზღვრა 125 ლარის ოდენობით, ხოლო სექტემბრიდან 150 ლარის ოდენობით. ასევე, განხორციელდა სამხედრო, შინაგან საქმეთა ორგანოებიდან, საქართველოს დაზვერვის სამსახურიდან, სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახურიდან თადარიგში დათხოვნილ პირთა და საქართველოს სამოქალაქო ავიაციის მოსამსახურეთა კომპენსაციის გადაანგარიშება. სულ 2013 წელს საპენსიო უზრუნველყოფის პროგრამული კოდიდან გადარიცხულ იქნა 1 148.8 მლნ ლარი.

➤ 2013 წლის ივლისიდან გაორმაგდა სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი ოჯახებისათვის გათვალისწინებული საარსებო შემწეობის ოდენობა და განისაზღვრა ერთწევრიანი ოჯახისათვის 60 ლარის, ხოლო ოჯახის ყოველ მომდევნო წევრზე - 48 ლარის ოდენობით. ასევე, ზრდა შეეხო მნიშვნელოვნად გამოხატული შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე პირებს, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვებს და სხვა მიზნობრივ ჯგუფებს. სულ სოციალური დახმარებების გასაცემად სახელმწიფო ბიუჯეტიდან მიმართული იქნა 471.8 მლნ ლარი.

➤ 2013 წლის განმავლობაში ქვეყნის მასშტაბით საქართველოს მოქალაქეებისათვის სამედიცინო დაზღვევის ფინანსური ხელმისაწვდომობის მიზნით, საანგარიშო პერიოდში მიიმართა 239.5 მლნ ლარი.

➤ 2013 წლის თებერვლიდან დაიწყო „მოსახლეობის საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამა“, რომლის მიზანია ჯანმრთელობის დაზღვევის არმქონე საქართველოს მოსახლეობისათვის ფინანსური უზრუნველყოფის შექმნა სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობაზე, პირველადი ჯანდაცვის მომსახურებაზე მოსახლეობის გეოგრაფიული და ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაზრდა, ამბულატორიული მომსახურების მოხმარების გაზრდა მვირადღირებული და მაღალტექნოლოგიური ჰოსპიტალური მომსახურების მოხმარების რაციონალიზაციის მიზნით, ასევე მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესება გადაუდებელ სტაციონარულ და ამბულატორიულ მომსახურებაზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაზრდის გზით. პირველი ივლისიდან გაფართოვდა მომსახურების მოცულობა და პროგრამამ მოიცვა ასევე გეგმიურ ამბულატორიული და სტაციონარული მომსახურებები (გეგმიური ქირურგული ოპერაციები მ.შ. კარდიოქირურგიული და ონკოლოგიური ოპერაციები, ონკოლოგიურ პაციენტთა მკურნალობა, მშობიარობა, ლაბორატორიული და ინსტრუმენტული გამოკვლევები და ა.შ.).

➤ 2013 წელს საქართველოს რეგიონებში განვითარებული სტიქიური მოვლენების შედეგების სალიკვიდაციოდ მიმართული იქნა 40.1 მლნ ლარზე მეტი

➤ საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებებზე, გზების მოვლა-შენახვაზე, ახალი მაგისტრალების, შიდასახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი გზების მშენებლობაზე დახარჯული იქნა 523.0 მლნ ლარი.

➤ წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაციაზე მიმართული იქნა 82.7 მლნ ლარი

➤ სხვადასხვა რეგიონში ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების მიზნით საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან მიიმართა 355,3 მლნ ლარი, ხოლო სოფლის მხარდაჭერის პროგრამის ფარგლებში 49,7 მლნ ლარი;

➤ შეძენილ იქნა სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების ზრდისათვის აუცილებელი 5 595 ერთეულამდე სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკა და ტექნოლოგიური მოწყობილობები, რისთვისაც მიიმართა 65.5 მლნ ლარი;

- რთველის ხელშეწყობის დონისძიებებზე მიიმართა 32.5 მლნ ლარამდე, ხოლო სასოფლო-სამეურნეო წარმოების ინტენსიფიკაციაზე და სამელიორაციო სისტემების მოდერნიზაციაზე - 65,3 მლნ ლარი;
- იძულებით გადაადგილებულ პირთა საცხოვრებელი პირობების გასაუმჯობესებლად საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში (არსებულ უბნებში) შენობების, წყალმომარაგების სისტემის, საკანალიზაციო გამწმენდი ნაგებობის, სანიაღვრე არხების, სასმელი წყლის შიდაკომუნიკაციური ქსელების, გზებისა და შიდა ქუჩების რეაბილიტაციაზე და ახალი საცხოვრებელი უბნის მშენებლობაზე მიმართული იქნა 98.4 მლნ ლარამდე;
- ყველა საჯარო სკოლის მოსწავლეთათვის 6.0 მლნ-მდე ერთეული სასკოლო სახელმძღვანელოსა და სამუშაო რვეულების გადასაცემად გაწეული ხარჯების დაფინანსების მიზნით მიიმართა 19.1 მლნ ლარი.
- პირველკლასელი და წარჩინებული მოსწავლეების და მათი დამრიგებლების სპეციალური სასწავლო პროგრამით აღჭურვილი „ნეთბუკებით“ უზრუნველყოფისათვის 2013 წელს მიიმართა 18,4 მლნ ლარამდე;
- საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაციისათვის მიიმართა 42,9 მლნ ლარი;
- სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტაციასა და აღჭურვაზე მიიმართა 7,6 მლნ ლარი მეტი;
- საქართველოს ენერგოსისტემის გასაუმჯობესებლად მიიმართა 142,0 მლნ ლარზე მეტი;
- სასაჯელაღსრულების დაწესებულებათა მშენებლობა-რეაბილიტაციის დასაფინანსებლად მიიმართა 30.0 მლნ ლარზე მეტი;
- საქართველოს პარლამენტის შუალედურ და პრეზიდენტის არჩევნებზე მიიმართა 31.2 მლნ ლარამდე;
- საქართველომ მთლიანად დაფარა 2008 წელს გამოშვებული ევროობლიგაციის ძირითადი თანხის დარჩენილი ნაწილი 106.8 მლნ ლარის ოდენობით;

საქართველოს 2014 წლის ბიუჯეტის 9 თვის შესრულების მაჩვენებლები

2014 წლის იანვარ-სექტემბერში ნაერთ ბიუჯეტში შემოსავლების სახით მობილიზებულია 5 833,1 მლნ ლარი, რაც წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის 73,8 პროცენტს შეადგენს. ხოლო გადასახადების ფაქტიური მაჩვენებელი წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის 73,4 პროცენტია.

2014 წლის 9 თვის ნაერთი ბიუჯეტის შემოსავლების შესრულება

	პროგნოზი 2014 წ.	ფაქტი 9 თვე	შესრულება %
შემოსავლები	7 909 000,0	5 833 071,7	73,8%
გადასახადები	7 230 000,0	5 307 882,9	73,4%
გრანტები	144 000,0	126 719,9	88,0%
სხვა შემოსავლები	535 000,0	398 468,9	74,5%

საშემოსავლო გადასახადის სახით მობილიზებულია 1 376,5 მლნ ლარი, რაც წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის (1 905,0 მლნ ლარი) 72,3%-ია. თუმცა აღსანიშნავია ის გარემოებაც, რომ 2014 წლის

1 აპრილიდან დაიწყო დაუბეგრავი მინიმუმის დაბრუნება. აღნიშნული თანხები აპრილ-სექტემბერში დაუბრუნდა 461 534 ფიზიკურ პირს და ჯამში 127,7 მლნ ლარი შეადგინა. თუ ფაქტიურ მაჩვენებელში გავითვალისწინებთ დაბრუნებული დაუბეგრავი მინიმუმის თანხებს, მაშინ სამემოსავლო გადასახადი 11,0 პროცენტით (149,5 მლნ ლარი) აჭარბებს გასული წლის მაჩვენებელს.

მოგების გადასახადიდან მობილიზებულია 660,2 მლნ ლარი, რაც წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის (912,0 მლნ ლარი) 72,4%-ია. აღსანიშნავია, რომ 2013 წელში ადგილი ჰქონდა საწარმოთა ჯამური მოგებების სტაგნაციას, რამაც გავლენა იქონია მიმდინარე წლის მოგების გადასახადზე. შემცირებას ადგილი ჰქონდა მხოლოდ მარტის თვეში გადასახდელ თანხებზე, როცა კომპანიები იხდიან გასულ წელს ავანსად გადახდილ თანხებსა და ფაქტიურ მოგების გადასახადს შორის სხვაობას. 2014 წლის მიმდინარე გადასახდელელებში კი ზრდის ტენდენციაა. პოზიტიური ტენდენციებია 2014 წელს, რაც ასახვას ჰპოვებს 2015 წლის მოგების გადასახადში.

დამატებული ღირებულების გადასახადიდან მობილიზებულია 2 421,9 მლნ ლარი, რაც წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის (3 274,0 მლნ ლარი) 74,0%-ია. დღგ-ს გადასახადის ფაქტიური მაჩვენებელი 17,8 პროცენტით (365,8 მლნ ლარი) მეტია გასული წლის მაჩვენებელზე.

აქციზის გადასახადიდან მობილიზებულია 593,2 მლნ ლარი, რაც წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის (739,0 მლნ ლარი) 80,3%-ია. აქციზის გადასახადის ფაქტიური მაჩვენებელი 9,3 პროცენტით (50,3 მლნ ლარი) მეტია გასული წლის მაჩვენებელზე.

იმპორტის გადასახადიდან მობილიზებულია 73,4 მლნ ლარი, რაც რაც წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის (100,0 მლნ ლარი) 73,4%-ია.

ქონების გადასახადიდან მობილიზებულია 166,3 მლნ ლარი, რაც რაც წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის (275,0 მლნ ლარი) 60,5%-ია.

სხვა გადასახადიდან მობილიზებულია 16,4 მლნ ლარი.

გრანტების სახით მობილიზებულია 126,7 მლნ ლარი, რაც წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის (144,0 მლნ ლარი) 88,0%-ია.

სხვა შემოსავლების სახით მობილიზებულია 398,5 მლნ ლარი, რაც წლიური საპროგნოზო მაჩვენებლის (535,0 მლნ ლარი) 74,5%-ია.

2014 წლისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტით გამოყოფილი ასიგნებები სხვადასხვა სფეროების მიხედვით შემდეგნაირად გადანაწილდა:

- *სოციალური სფერო - 2 117,4 მლნ ლარი,*
- *განათლება - 771,7 მლნ ლარი;*
- *ჯანმრთელობის დაცვა - 673,6 მლნ ლარი;*
- *ენერგეტიკა - 32,8 მლნ ლარი;*
- *ტრანსპორტი - 584,2 მლნ ლარი;*
- *დასვენება, კულტურა, სპორტი, რელიგია - 158,3 მლნ ლარი;*
- *თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება - 1 523,8 მლნ ლარი.*

- მოსახლეობის საპენსიო უზრუნველყოფისთვის გამოყოფილია 1 326.1 მლნ ლარი, რომლის ფარგლებშიც გათვალისწინებულია ტერიტორიული მთლიანობისათვის საბრძოლო მოქმედებებსა და სამშვიდობო ოპერაციებში დაღუპულთა ოჯახებზე ყოველთვიურად 500 ლარიანი კომპენსაციების გაცემა;
- სხვადასხვა კატეგორიის ბენეფიციართა სოციალური დახმარებებისთვის გამოყოფილია 624.8 მლნ ლარი, რომლის ფარგლებშიც 2014 წლის პირველი მარტიდან დევილთა, ლტოლვილთა და ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირთა შემწეობები გაიზარდა 45 ლარამდე;
- მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაზღვევით და სახელმწიფო ჯანმრთელობის პროგრამებით უზრუნველყოფის მიზნით სხვადასხვა კატეგორიის ბენეფიციარებზე გათვალისწინებულია 278.1 მლნ ლარზე მეტი.
- 2014 წელს საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის დაგეგმილია 501,7 მლნ ლარი;
- რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის, აგრეთვე წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაციისათვის მიიმართება 347.0 მლნ ლარზე მეტი;
- სხვადასხვა რეგიონებში ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსების მიზნით საქართველოს რეგიონებში განსახორციელებელი პროექტების ფონდიდან მიიმართება 250.0 მლნ ლარი, ხოლო სოფლის მხარდაჭერის პროგრამისთვის გათვალისწინებულია 50.0 მლნ ლარის მიმართვა;
- პირველკლასელი და წარჩინებული მოსწავლეების და მათი დამრიგებლების სპეციალური სასწავლო პროგრამით აღჭურვილი ნეტბუკებით უზრუნველყოფისათვის გათვალისწინებულია 19.3 მლნ ლარამდე;
- სოფლის მეურნეობის განვითარების მიზნით სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ მიმართულ იქნება 217.3 მლნ ლარამდე, მათ შორის სამელიორაციო სისტემის მოდერნიზაციისთვის - 71.1 მლნ ლარი, შეღავათიანი აგროკრედიტების გაცემის მიზნით 63.8 მლნ ლარი და მცირემიწიან ფერმერთა საზაფხულო სამუშაოების ხელშეწყობის მიზნით 50.0 მლნ ლარი;
- იძულებით გადაადგილებულ პირთა სახლების მშენებლობა-რეაბილიტაციისათვის გამოყოფილია 87.3 მლნ ლარზე მეტი;
- საგანმანათლებლო დაწესებულებების რეაბილიტაციისათვის დაგეგმილია 68.7 მლნ ლარამდე მიმართვა;
- საქართველოს ენერგოსისტემის გასაუმჯობესებლად გამოყოფილია 97.4 მლნ ლარზე მეტი;
- სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტაციასა და აღჭურვაზე მიიმართება 29.2 მლნ ლარამდე.

საქართველოს 2015-2018 წლების შემოსულობების პროგნოზი

2015 წლის ბიუჯეტის ფისკალური გაანგარიშებები ეყრდნობა 5 პროცენტის ეკონომიკური ზრდისა და 4 პროცენტის ინფლაციის დაშვებას. 2015 წლისათვის დაგეგმილია 8 765 მლნ ლარის შემოსავლების მობილიზება, საიდანაც 8 030 მლნ ლარი იქნება საგადასახადო შემოსავლები, მათ შორის 4 589 მლნ ლარი - არაპირდაპირი, ხოლო 3 441 მლნ ლარი - პირდაპირი გადასახადები. 2015 წელს ბიუჯეტის დეფიციტი მშპ-ს 3.0 პროცენტის დონეზეა ნავარაუდები.

2015-2018 წლებში, ზრდის ტენდენცია ექნება ბიუჯეტში მობილიზებული თანხების მოცულობას. საშუალოვადიან პერიოდში ბიუჯეტის შემოსავლები საშუალოდ მშპ-ის 27 პროცენტის, ხოლო საგადასახადო შემოსავლები 25 პროცენტის ფარგლებშია ნავარაუდები.

საშუალოვადიან პერიოდში დაგეგმილია თანმიმდევრული ფისკალური კონსოლიდაციის პოლიტიკის გატარება, რაც ითვალისწინებს 2016 წელს ბიუჯეტის დეფიციტის მშპ-ს 2.8 პროცენტამდე, ხოლო 2018 წლისათვის მშპ-ს 1.9 პროცენტამდე შემცირებას.

ბიუჯეტის ძირითადი მაჩვენებლები 2013-2018 წლებისათვის

მლნ ლარი

რ ა ს ა ს ე მ ე ბ ა	2013 წლის ფაქტი			2014 წლის პროგნოზი			2015 წლის პროგნოზი			2016 წლის პროგნოზი			2017 წლის პროგნოზი			2018 წლის პროგნოზი		
	ნაერთი ბიუჯეტი	სახელმწიფო ბიუჯეტი	ტერიტორიული ერთეულების ნაერთი ბიუჯეტი	ნაერთი ბიუჯეტი	სახელმწიფო ბიუჯეტი	ტერიტორიული ერთეულების ნაერთი ბიუჯეტი	ნაერთი ბიუჯეტი	სახელმწიფო ბიუჯეტი	ტერიტორიული ერთეულების ნაერთი ბიუჯეტი	ნაერთი ბიუჯეტი	სახელმწიფო ბიუჯეტი	ტერიტორიული ერთეულების ნაერთი ბიუჯეტი	ნაერთი ბიუჯეტი	სახელმწიფო ბიუჯეტი	ტერიტორიული ერთეულების ნაერთი ბიუჯეტი	ნაერთი ბიუჯეტი	სახელმწიფო ბიუჯეტი	ტერიტორიული ერთეულების ნაერთი ბიუჯეტი
შემოსავლები	7,434.1	6,839.5	1,666.2	7,909.0	7,319.0	1,685.9	8,765.0	8,090.0	1,830.0	9,794.0	9,144.0	2,000.0	10,606.0	9,936.0	2,120.0	11,497.0	10,517.0	2,280.0
გადასახადები	6,659.3	6,287.7	371.6	7,230.0	6,820.0	410.0	8,030.0	7,600.0	430.0	9,064.0	8,634.0	430.0	9,906.0	9,456.0	450.0	10,797.0	10,047.0	750.0
გრანტები	238.9	238.9	1,068.7	144.0	144.0	1,095.9	215.0	215.0	1,155.0	210.0	210.0	1,350.0	170.0	170.0	1,450.0	150.0	150.0	1,300.0
სხვა შემოსავლები	535.9	312.9	225.9	535.0	355.0	180.0	520.0	275.0	245.0	520.0	300.0	220.0	530.0	310.0	220.0	550.0	320.0	230.0
ხარჯები	6,469.4	6,545.6	995.4	7,236.9	7,195.4	1,137.4	7,654.0	7,600.0	1,209.0	8,000.0	8,065.0	1,285.0	8,606.0	8,671.0	1,385.0	9,272.0	9,097.0	1,475.0
შრომის ანაზღაურება	1,395.0	1,187.6	207.4	1,498.0	1,318.0	180.0	1,609.9	1,407.9	202.0	1,650.0	1,430.0	220.0	1,750.0	1,500.0	250.0	1,850.0	1,580.0	270.0
საქონელი და მომსახურება	1,010.9	765.8	245.1	1,079.0	853.8	225.2	1,200.0	963.7	236.3	1,200.0	920.0	280.0	1,250.0	950.0	300.0	1,330.0	1,000.0	330.0
პროცენტი	237.5	233.0	7.4	310.0	305.0	5.0	369.1	364.1	5.0	380.0	375.0	5.0	385.0	380.0	5.0	400.0	395.0	5.0
სუბსიდები	547.6	242.6	305.0	542.0	241.4	300.6	559.9	247.9	312.0	550.0	230.0	320.0	580.0	250.0	330.0	620.0	270.0	350.0
გრანტები	14.9	1,083.3	0.3	15.9	1,111.8	0.0	17.7	1,172.7		25.0	1,375.0		26.0	1,476.0		27.0	1,327.0	
სოციალური უზრუნველყოფა	2,295.0	2,083.0	212.0	2,811.0	2,581.4	229.6	2,925.7	2,687.7	238.0	3,065.0	2,815.0	250.0	3,375.0	3,095.0	280.0	3,695.0	3,395.0	300.0
სხვა ხარჯები	968.5	950.3	18.2	981.0	784.0	197.0	971.7	756.0	215.7	1,130.0	920.0	210.0	1,240.0	1,020.0	220.0	1,350.0	1,130.0	220.0
საოპერაციო საღარი	964.7	293.9	670.8	672.1	123.6	548.5	1,111.0	490.0	621.0	1,794.0	1,079.0	715.0	2,000.0	1,265.0	735.0	2,225.0	1,420.0	805.0
არაფინანსური აქტივების ცვლილება	1,265.8	690.1	575.7	1,524.5	1,026.5	498.0	1,756.0	1,174.0	582.0	2,472.0	1,762.0	710.0	2,682.0	1,952.0	730.0	2,750.0	1,980.0	770.0
ზრდა	1,391.5	767.6	623.9	1,624.5	1,106.5	518.0	1,866.0	1,259.0	607.0	2,542.0	1,812.0	730.0	2,752.0	2,002.0	750.0	2,800.0	2,010.0	790.0
კლება	125.7	77.5	48.2	100.0	80.0	20.0	110.0	85.0	25.0	70.0	50.0	20.0	70.0	50.0	20.0	50.0	30.0	20.0
მთლიანი საღარი	-301.1	-396.2	95.1	-852.4	-902.9	50.5	-645.0	-684.0	39.0	-678.0	-683.0	5.0	-682.0	-687.0	5.0	-525.0	-560.0	35.0
ფინანსური აქტივების ცვლილება	-84.3	-172.1	90.4	203.6	163.1	60.5	536.0	507.0	49.0	200.0	200.0	0.0	95.0	95.0	0.0	230.0	200.0	30.0
ზრდა	360.4	277.1	92.1	273.6	233.1	60.5	626.0	597.0	49.0	250.0	250.0	0.0	250.0	250.0	0.0	260.0	230.0	30.0
კლება	91.2		91.2	85.5	25.0	60.5	349.0	300.0	49.0	0.0			0.0			30.0		30.0
სესხები	110.6	118.5	0.9	108.7	128.7		115.0	135.0		150.0	150.0		150.0	150.0		150.0	150.0	
აქციები და სხვა	158.6	158.6		79.4	79.4		162.0	162.0		100.0	100.0		100.0	100.0		80.0	80.0	
კლება	444.7	449.2	1.7	70.0	70.0		90.0	90.0	0.0	50.0	50.0	0.0	155.0	155.0	0.0	30.0	30.0	0.0
კაპიტალი	409.3	409.3		0.0			0.0			0.0			125.0	125.0		0.0		
სესხები	35.4	39.9	1.7	70.0	70.0		90.0	90.0		50.0	50.0		30.0	30.0		30.0	30.0	
აქციები და სხვა	0.0	0.0		0.0			0.0			0.0			0.0			0.0		

თავი III

მხარჯავი დაწესებულებებისათვის გათვალისწინებული ასიგნებების და რიცხოვნობის ზღვრული მოცულობები, მათ მიერ დაგეგმილი პროგრამები და მათი დაფინანსება

მხარჯავი დაწესებულებების ასიგნებებისა და რიცხოვნობის ზღვრული მოცულობები

2015-2018 წლებისათვის

დასახელება	მომუშავეთა რიცხოვნობები	2015 წელი	2016 წელი	2017 წელი	2018 წელი
საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	1,331	60,531.7	62,535.6	65,637.4	68,945.0
საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	150	9,800.0	9,800.0	9,800.0	9,800.0
საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი	38	2,000.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0
საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	352	32,500.0	32,500.0	32,500.0	32,500.0
სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	350	12,863.0	13,505.0	14,181.0	14,890.0
საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	469	22,500.0	58,800.0	58,900.0	61,300.0
საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	99	3,390.0	3,315.0	3,315.0	3,315.0
საქართველოს უზენაესი სასამართლო	148	6,615.0	6,615.0	6,615.0	6,615.0
საერთო სასამართლოები	1,752	50,000.0	50,000.0	50,000.0	51,000.0
საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	80	2,700.0	2,700.0	2,700.0	2,700.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ფოთში	33	900.0	900.0	900.0	900.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ლანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში	32	700.0	700.0	700.0	700.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ქუთაისში	33	800.0	800.0	800.0	900.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში	33	800.0	800.0	800.0	800.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია დუშეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში	32	650.0	650.0	650.0	700.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში	32	650.0	650.0	650.0	650.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ზორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში	32	650.0	650.0	650.0	650.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ რუსთავში	33	1,000.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0
სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში	33	700.0	700.0	700.0	780.0

დასახელება	მომუშავეთა რიცხოვნობები	2015 წელი	2016 წელი	2017 წელი	2018 წელი
ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	53	3,100.0	3,100.0	3,100.0	3,100.0
დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	20	1,200.0	1,200.0	1,200.0	1,200.0
შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	30	1,350.0	1,400.0	1,400.0	1,400.0
საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	4,785	100,000.0	100,200.0	100,200.0	100,200.0
საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	2,781	120,000.0	120,290.0	120,490.0	125,690.0
საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	376	248,600.0	285,500.0	307,800.0	329,000.0
საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	1,733	68,500.0	77,000.0	74,000.0	73,000.0
საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტრო	4,924	155,000.0	163,300.0	168,300.0	174,300.0
საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	716	100,000.0	105,000.0	105,000.0	110,000.0
საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	40,528	640,000.0	663,800.0	705,800.0	735,800.0
საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	33,758	638,700.0	686,900.0	702,600.0	723,400.0
საქართველოს დაზვერვის სამსახური	220	14,000.0	15,000.0	18,000.0	20,000.0
საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	1,816	805,000.0	920,100.0	1,009,900.0	1,084,700.0
საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო	7,048	95,000.0	96,000.0	98,000.0	100,000.0
საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო	282	70,000.0	71,000.0	71,000.0	71,000.0
საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	3,303	2,785,000.0	3,011,700.0	3,141,700.0	3,301,700.0
საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო	144	36,000.0	36,000.0	46,000.0	51,000.0
საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	1,259	258,800.0	250,540.0	247,100.0	261,670.0
საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო	2,048	36,000.0	36,100.0	36,150.0	36,200.0
საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო	349	70,000.0	69,690.0	70,690.0	71,690.0
საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	3,634	53,000.0	53,000.0	53,000.0	53,000.0
საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	123	4,000.0	4,400.0	4,500.0	4,600.0
სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	184	40,820.0	45,000.0	49,400.0	53,950.0
სსიპ – კონკურენციის სააგენტო	43	1,900.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0
სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	90	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
საქართველოს საპატრიარქო	0	25,000.0	25,000.0	25,000.0	25,000.0
სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	315	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	221	8,900.0	7,500.0	7,200.0	7,800.0
სსიპ – საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური	36	1,300.0	1,400.0	1,400.0	1,400.0
სსიპ – საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო	38	2,500.0	2,500.0	2,500.0	2,500.0
სსიპ – საჯარო სამსახურის ბიურო	26	1,200.0	2,000.0	2,000.0	2,500.0
პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის აპარატი	28	1,450.0	1,500.0	1,500.0	1,500.0
საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	68	500.0	600.0	600.0	600.0
სსიპ – იურიდიული დახმარების სამსახური	235	4,500.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
სსიპ – ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	106	7,450.0	7,450.0	7,450.0	7,450.0
სსიპ – რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	21	4,200.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
სსიპ – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური	32	2,150.0	2,150.0	2,150.0	2,150.0

დასახელება	მომუშავეთა რიცხოვნობები	2015 წელი	2016 წელი	2017 წელი	2018 წელი
ა(ა)იპ - საქართველოს სოლიდარობის ფონდი	7	260.0	260.0	260.0	260.0

მხარჯავი დაწესებულებებისათვის გათვალისწინებული ასიგნებები 2015 წლის სახელმწიფო ბიუჯეტის პროექტში გადანაწილდეს შემდეგი პრიორიტეტების ფარგლებში:

- ხელმისაწვდომი ხარისხიანი ჯანდაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა;
- თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება
- რეგიონალური განვითარება, ინფრასტრუქტურა და ტურიზმი
- განათლება, მეცნიერება და პროფესიული მომზადება
- მაკროეკონომიკური სტაბილურობა და საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესება
- ინსტიტუციონალური განვითარება და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერა
- იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა სახელმწიფო მხარდაჭერა და რეინტეგრაციის ხელშეწყობა
- კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი
- საერთაშორისო ურთიერთობები და ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია
- სოფლის მეურნეობა
- სასამართლო სისტემა
- გარემოს დაცვა და ბუნებრივი რესურსების მართვა

საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო

შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა

მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და სოციალურ გარანტიებზე ზრუნვის, შრომის ჯანსაღი და უსაფრთხო პირობების უზრუნველყოფის, კოლექტიური შრომითი დავების მედიაციის სისტემის განვითარების, საზოგადოების სოციალური კეთილდღეობის და ჯანმრთელობის დაცვის ფინანსური და გეოგრაფიული ხელმისაწვდომობის მიზნით:

- ✓ შრომის, სოციალური და ჯანმრთელობის დაცვის სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და რეალიზაცია;
- ✓ სოციალური დახმარებების, პენსიებისა და სხვადასხვა ფულადი თუ არაფულადი სახელმწიფო (მ.შ. ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამებით განსაზღვრული) ბენეფიტების მიძღვრვა გამოვლენა, დადგენა, აღრიცხვა, დახმარების დანიშვნა და გაცემის ორგანიზება;
- ✓ უმუშევართა და ვაკანსიების აღრიცხვა, შესაბამისი საინფორმაციო ბანკის წარმოება და შრომის ბაზარზე საშუაშაველო საქმიანობის წარმოება;
- ✓ შრომის უსაფრთხო და ჯანსაღ პირობებზე მეთვალყურეობა, სამუშაო ადგილზე უბედური შემთხვევების პრევენცია, შესაბამისი ექსპერტიზა და საინფორმაციო ბანკის წარმოება;

- ✓ ობოლ და მშობელთა მზრუნველობას მოკლებულ ბავშვთა შვილად/შვილობილად აყვანის, მეურვეობისა და მზრუნველობის პროცესის კოორდინაცია, გასაშვილებელ ბავშვთა და შვილად აყვანის მსურველთა ცენტრალური საინფორმაციო ბანკის წარმოება;
- ✓ სამედიცინო საქმიანობის ხარისხისა და სამედიცინო-სოციალური ექსპერტიზის კონტროლი;
- ✓ საზოგადოების გარკვეული ფენების სოციალური დახმარებებით უზრუნველსაყოფად და საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის საჭიროებებისათვის გამიზნული პროგრამების შემუშავება, განხორციელების კონტროლი და შედეგების მონიტორინგი;
- ✓ ეპიდსაწინააღმდეგო და სანიტარულ-ჰიგიენური ნორმების შემუშავება და მათზე ზედამხედველობა;
- ✓ ჯანმრთელობის დაცვის სახელმწიფო პროგრამებში მონაწილე სუბიექტებს შორის ურთიერთობების მოწესრიგება, სახელმწიფო ჯანაცვითი/სადაზღვევო პროგრამების ფარგლებში სუბიექტებს შორის წარმოშობილი ქონებრივი დავების გადაწყვეტასთან დაკავშირებით მედიატორის როლის შესრულება.
- ✓ ჯანმრთელობის დაცვის ურთიერთობებში სამედიცინო მომსახურების მიმწოდებელსა და პაციენტთა უფლება-მოვალეობების შესახებ სწორი კომუნიკაციის უზრუნველყოფა და ინფორმირებულობის დონის ამაღლება.
- ✓ ნარკომანიით დაავადებულ პირთა მკურნალობის და ხანგრძლივი ფსიქო-სოციალური რეაბილიტაციის სისტემის განვითარება;
- ✓ სასწრაფო სამედიცინო დახმარების კოორდინაცია.

სოციალური დაცვა და საპენსიო უზრუნველყოფა

ქვეყანაში სიღარიბის უკიდურესი ფორმების აღმოფხვრა, სოციალური რისკების განეიტრალება და ღირსეული სიბერის უზრუნველყოფა ხანდაზმული მოქალაქეებისათვის.

ეფექტიანი და ფინანსურად მდგრადი საპენსიო და სოციალური დახმარების სისტემის განვითარებით მოწყვლადი ჯგუფების საარსებოდ აუცილებელი ფულადი შემოსავლებით და სოციალური სერვისებით უზრუნველყოფა; საპენსიო სისტემის რეფორმის ფარგლებში დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე გადასვლასთან დაკავშირებული ღონისძიებების ხელშეწყობა.

შესაბამისი საჭიროების მქონე შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა (მათ შორის ბავშვთა) პრევენციული, სარეაბილიტაციო და ალტერნატიული მომსახურებითა და დამხმარე საშუალებებით უზრუნველყოფა. ხანდაზმულთა და ოჯახურ მზრუნველობას მოკლებულ, სოციალურად დაუცველ და მიუსაფარ ბავშვთა ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და საზოგადოებაში ინტეგრაცია.

ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამა

სახელმწიფოს მიერ სხვადასხვა მეთოდით მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის სერვისების მიწოდება. „მოსახლეობის საყოველთაო ჯანმრთელობის დაცვა“ პროგრამის ფარგლებში მოსახლეობის

უზრუნველყოფა გეგმიური ამბულატორიული, გადაუდებელი ამბულატორიული, გეგმიური ქირურგიული მომსახურებით, სტაციონარული, ქიმია, ჰორმონო და სხივური თერაპიით და მშობიარობისა და საკეისრო კვეთის სერვისებით.

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მიზნებიდან გამომდინარე, მოსახლეობის იმუნიზაციის, დაავადებათა ადრეული გამოვლენისა და სკრინინგის ხელშეწყობის განხორციელება და ისეთი გადამდები დაავადებების, როგორცაა მალარია და სქესობრივი გზით გადამდები ინფექციების, გავრცელების კონტროლის, სისხლისა და სისხლის პროდუქტების უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების ხელშეწყობა.

სამედიცინო განათლების რეფორმის ფარგლებში დიპლომისშემდგომი სამედიცინო განათლების პროცესის, შესაბამისი შეფასების სისტემების სრულყოფისა და პროფესიული რეგულირების დამატებითი მექანიზმების შემოღების მიზნით საჭირო ღონისძიებებისა და ასევე უწყვეტი პროფესიული განვითარების ფორმალიზებული სისტემის ამოქმედების მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების დაფინანსება.

სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა

ხარისხიან სამედიცინო სერვისებზე გეოგრაფიული და ფინანსური ხელმისაწვდომობის უზრუნველსაყოფად, სხვადასხვა სამედიცინო დაწესებულებების რეაბილიტაცია/აღჭურვა, ასევე ახალი სამედიცინო დაწესებულებების მშენებლობა.

ინფექციური პათოლოგიის, შიდსისა და კლინიკური იმუნოლოგიის სამეცნიერო-პრაქტიკული ცენტრის შენობის რეაბილიტაცია/რეკონსტრუქციის სამუშაოების თანადაფინანსება, რაც თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს არსებული სერვისების ხარისხის გაუმჯობესებას;

შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების პროგრამა

სამუშაო ადგილებზე შრომის უსაფრთხოებისა და შრომის პირობების საქართველოს კანონმდებლობასთან შესაბამისობის მონიტორინგი.

საქართველოს შრომის ბაზარზე სამუშაოს მაძიებელთა მოთხოვნად პროფესიებში მომზადება-გადამზადების ღონისძიებების დაფინანსება, მათი დასაქმების პერსპექტივების გაუმჯობესების მიზნით.

შრომით ბაზართან დაკავშირებული მთლიანი საინფორმაციო ბაზის შექმნა, ინფორმაციის შეფასება-ანალიზი, გავრცელება.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო

სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა

ქვეყნის აგრარულ სექტორში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და რეფორმების განხორციელება ეროვნული ტრადიციებისა და საერთაშორისო გამოცდილებით;

სარწყავი და დამშრობი სისტემის რეაბილიტაცია და წყალსაცავების მშენებლობა;

სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის ტექნიკური ექსპლუატაცია და სამელიორაციო დანიშნულების ტექნიკის შეძენა;

ქართული აგროსასურსათო პროდუქციის პოპულარიზაციის ღონისძიებების განხორციელება;

სასოფლო-სამეურნეო კოოპერატივების განვითარების ხელშეწყობა;

სოფლის მეურნეობის პირველადი წარმოების გადამამუშავების და შენახვა-რეალიზაციის რგოლების უზრუნველყოფა იაფი და ხელმისაწვდომი ფულადი სახსრებით;

მცირემიწიანი ფერმერებისათვის, რომლებიც ფლობენ 1,25 ჰა-ის ჩათვლით მიწის ფართობს, სარგებლის სახით მიწის ნაკვეთის ხვნის სერვისის ან/და სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების სხვადასხვა საქონლის (სასუქები ან/და სათესლე მასალა ან/და სასოფლო-სამეურნეო ქიმიური საშალებები) უსასყიდლოდ მიწოდება;

აგროსექტორში სადაზღვევო ბაზრის განვითარება, სასოფლო-სამეურნეო მწის ნაკვეთებზე მოსავლის დაზღვევა.

სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსაიმედოობა

სურსათის უვნებლობის ეფექტური სისტემის ჩამოყალიბებისა და მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფის მიზნით განხორციელდება:

სურსათის/ცხოველის საკვების მწარმოებელი საწარმოების ინსპექტირება, სამომხმარებლო ბაზრის მონიტორინგი და პროდუქციის ლაბორატორიული კვლევა;

თურქულის, ჯილეხის, ცოფისა და ბრუცელოზის ვაქცინაცია და ტუბერკულოზის დიაგნოსტიკა;

სადეზინფექციო საშუალებების უზრუნველყოფა და ლემების გაუვნებლობა ინსენერატორის მეშვეობით;

ცხოველთა იდენტიფიკაცია/პასპორტიზაციის სისტემის ჩამოყალიბება;

ვეტერინარული აფთიაქებისა და სამკურნალოების მონიტორინგი;

საკარანტინო და მავნე ორგანიზმების გავრცელების წინააღმდეგ შესაბამისი ღონისძიებების ჩატარება და პესტიციდების/აგროქიმიკატების ხარისხის კონტროლი;

რეკომენდაციების გამოცემა ფერმერთა ზოგადი ინფორმირებულობის გაზრდის მიზნით; ცხოველთა განსაკუთრებით საშიში ინფექციური და არაინფექციური დაავადებების, მცენარეთა საკარანტინო და სხვა საშიში მავნე ორგანიზმების ლაბორატორიული დიაგნოსტიკა;

სურსათის/ცხოველის საკვების და სასმელი წყლის ხარისხისა და უსაფრთხოების მაჩვენებლების ლაბორატორიული კვლევა;

მევენახეობა-მელვინეობის განვითარება

მევენახეობა-მელვინეობის დარგის განვითარების, ახალი სამომხმარებლო ბაზრების ათვისების და მომხმარებლის უხარისხო ღვინოპროდუქციისგან დაცვის მიზნით განხორციელდება:

ქართული ღვინოპროდუქციის საერთაშორისო და ადგილობრივი დეგუსტაციების, კონკურსების, გამოფენების და პრეს-ტურების მოწყობა, რომლის ფარგლებშიც ჩატარდება სხვადასხვა წარმომადგენლობითი და კულტურული ღონისძიებები;

სპეციალიზირებული უცხოური ჟურნალებისათვის საქართველოს მევენახეობა-მელვინეობის შესახებ სტატიების მომზადება-გამოქვეყნება;

სარეკლამო რგოლების დამზადება და ქართული ღვინის პოპულარიზაციის მიზნით საჭირო სხვა ღონისძიებების განხორციელება;

ღვინით ვაჭრობის მსოფლიო ჯგუფის (WWTG) მასპინძლობა ბელგიის დედაქალაქ ბრიუსელში;

ალკოჰოლიანი სასმელების სერტიფიცირებული პარტიებიდან აღებული ნიმუშების შედარების უზრუნველსაყოფად ლაბორატორიული კვლევის ჩატარება;

ვენახების ფართობების აღრიცხვა, რეგისტრაცია, პასპორტიზაცია, სპეციფიკური ზონების საზღვრების დაზუსტება;

სპეციალიზირებული სადედე ნარგაობებისა და სანერგების შერჩევა/მოწყობის ხელშეწყობა, მოსახლეობის მიერ ვაზის უნიკალური და იშვიათი ჯიშების ნერგების შექმნაში თანამონაწილეობა და მოვლა-მოყვანის ღონისძიებების შესახებ კონსულტაციის გაწევა;

გასამრავლებელი, უნიკალური და იშვიათი ჯიშების სორტიმენტის შედგენა რეგიონების მიხედვით;

საქართველოს ტერიტორიაზე აღმოჩენილი წიპწების და მერქნის შესწავლის ხელშეწყობა მოლეკულური გენეტიკის მეთოდებით და თანამონაწილეობა არქეოლოგიურ გათხრებში წიპწების მოპოვების მიზნით;

ვაზის აბორიგენული ჯიშების და ველური ვაზის შესწავლის ხელშეწყობა მოლეკულური გენეტიკის მეთოდებით;

კვლევები არქეოლოგიურ მასალაზე ღვინის ნაშთების აღმოჩენის მიზნით; ლიტერატურული წყაროების მოძიება, შეკრება და პუბლიკაციების მომზადება ჟურნალებში გამოსაქვეყნებლად;

მევენახეობის სფეროში დასაქმებული ფიზიკური პირების მიერ მიღებული ყურძნის მოსავლის რეალიზაციის ხელშეწყობის მიზნით სუბსიდირების განხორციელება.

სოფლის მეურნეობის დარგში სამეცნიერო კვლევითი ღონისძიებების განხორციელება

საქართველოს ნიადაგების ნაყოფიერების აღდგენა-გაუმჯობესების მიზნით სხვადასხვა რეგიონების ნიადაგების მდგომარეობის შესწავლა და სათანადო ღონისძიებების გატარება;

ერთწლოვანი და მრავალწლოვანი კულტურების გენოფონდის მოძიება, აღდგენა, კონსერვაცია, საკოლექციო და სადედე ნარგაობების შექმნა;

ხილისა და ბოსტნეულის შენახვისუნარიანობისა და ნედლად შენახვის ტექნოლოგიების კვლევა-შემუშავება;

საქართველოში გავრცელებული შინაური ცხოველების, ფრინველების, თევზებისა და სასარგებლო-სამეურნეო მწერების ექსპედიციური კვლევა, გენეტიკური ბანკის შექმნა.

საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო

განათლებისა და მეცნიერების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა

განათლებისა და მეცნიერების სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის გატარება, ამ სფეროში არსებული ყოველი რგოლის საქმიანობის კოორდინაცია და კონტროლი;

საქართველოს ყველა მოქალაქისათვის განათლების მიღების თანაბარი შესაძლებლობების უზრუნველყოფა;

ადრეული და სკოლამდელი განათლების სისტემის შექმნა და განვითარება, ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების სისტემების სრულყოფა, მეცნიერების განვითარებისა და სახელმწიფო ენობრივი პოლიტიკის განხორციელება;

საგანმანათლებლო პროგრამების საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცესთან ჰარმონიზაცია, საზოგადოების თითოეულ წევრთან და საგანმანათლებლო დაწესებულებებთან ერთად განათლების ხარისხზე ზრუნვა, მისი მუდმივი გაუმჯობესება და ქართული საგანმანათლებლო სივრცის მიმართ ადგილობრივი და საერთაშორისო საზოგადოების ნდობის ამაღლება;

ეროვნული შეფასებების, ეროვნული სასწავლო გეგმის შემუშავების, დანერგვისა და განვითარების სისტემის სრულყოფა და მისი მუშაობის უზრუნველყოფა;

საგანმანათლებლო დაწესებულებების განათლების ხარისხის გარე მექანიზმების ეფექტური მუშაობა;

მოდულარული საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავების კონცეფციის, ჩარჩოს და მეთოდის მომზადება;

პროფესიული განათლების სფეროში დისტანციური სწავლების კონცეფციის მომზადება და პილოტირება;

პროფესიული სტანდარტების შემუშავება/განახლება და დამსაქმებელთან თანამშრომლობით შესაბამისი პროფესიული მოდულური საგანმანათლებლო პროგრამების შექმნა.

ზოგადი განათლება

ზოგადი განათლების ღიაობა და თანაბარი ხელმისაწვდომობა ყველასთვის მთელი სიცოცხლის განმავლობაში, ინკლუზიური სწავლების გაფართოება;

საქართველოს ზოგადი განათლების სისტემის საერთაშორისო საგანმანათლებლო სივრცეში ჩართვა, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფა, რომლებიც მათ შესაძლებლობას მისცემს, სრულად განახორციელონ მათთვის დაკისრებული ფუნქცია-მოვალეობები;

მასწავლებელთა კვალიფიკაციის დონის ამაღლება და მათი ხელფასების ეტაპობრივი ზრდა;

ეროვნული შეფასებების, ეროვნული სასწავლო გეგმის შემუშავების და აკრედიტაციის სისტემების ჩამოყალიბება, სწავლების ხარისხის დადგენისა და შეფასების მეშვეობით ზოგადსაგანმანათლებლო პროცესის დაგეგმვა და მართვა;

საქართველოს საჯარო სკოლების ყველა კლასის მოსწავლისათვის, ასევე კერძო სკოლების სიღარიბის ზღვარს ქვემოთ მყოფი ოჯახებისა და 2008 წლის აგვისტოს ომში დაღუპული მეომრების მოსწავლე შვილებისათვის სასკოლო სახელმძღვანელოების უფასოდ გაცემა;

ეთნიკურად არაქართველი მოსწავლეებისათვის ქართული ენის სწავლების ხელშეწყობა;

საერთაშორისო ასპარეზზე ქართველი ახალგაზრდების კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით ინგლისური ენის სწავლების გაძლიერება;

საქართველოს ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებებში ძალადობის აღმოფხვრა და დისციპლინის გაუმჯობესება.

პროფესიული განათლება

მოსახლეობის პროფესიულ - საგანმანათლებლო მოთხოვნების დაკმაყოფილება, პირის პროფესიული განვითარების, პროფესიული კარიერისა და სოციალური დაცვის ხელშეწყობა;

პროფესიული განათლებისა და მომზადების ერთიანი, ხარისხიანი და ეფექტიანი სისტემის ჩამოყალიბება;

პროფესიული განათლების განვითარების 2013-2020 წლების სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის დამტკიცება და განხორციელება;

პროფესიული განათლების ხარისხის გაუმჯობესების ხელშეწყობა;

პროფესიულ განათლებაზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა;

პროფორენტაციისა და კარიერის დაგეგმვის სისტემის ჩამოყალიბება. კარიერული განვითარების გზებისა და მობილურობის სქემების შემუშავება და რჩევების შეთავაზება;

ეთნიკური უმცირესობების წარმომადგენელთათვის სახელმწიფო ენის ცოდნის დონისა და პროფესიული კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით ეროვნული უმცირესობებით კომპაქტურად დასახლებული რეგიონების ადგილობრივი თვითმმართველობებისა და საჯარო სკოლების ადმინისტრაციების თანამშრომელთა გადამზადება;

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სფეროში პროფესიული საგანმანათლებლო საქმიანობის განხორციელება;

მაღალკვალიფიციური, შიდა და საერთაშორისო შრომის ბაზრებზე კონკურენტუნარიანი სპეციალისტების მომზადება ინფორმაციული ტექნოლოგიების სხვადასხვა მიმართულებით;

ერთიანი საინფორმაციო სისტემის დანერგვა (მ.შ. საჯარო სკოლებში), ინფორმაციულ-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიებზე დაფუძნებული სწავლისა და სწავლების მეთოდების შემოღება და თანამედროვე სასწავლო გარემოს შექმნა შესაბამისი ინტერნეტ-კავშირის უზრუნველყოფით.

უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო კვლევების პროგრამა

უმაღლესი განათლების სფეროში განსახორციელებელი რეფორმების მიზნებიდან გამომდინარე, სახელმწიფოს განვითარებისა და საკუთრივ უმაღლესი განათლების სისტემის სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველსაყოფად უმაღლესი საგანმანათლებლო დაწესებულებებში არსებული ინტელექტუალური

პოტენციალის მიზნობრივად გამოყენება, ახალი სამეცნიერო პერსონალის მომზადებისა და მათი შემდგომი განვითარების ხელშეწყობა, სამეცნიერო კვლევის პირობების შექმნა, სწავლის, სწავლებისა და სამეცნიერო კვლევის ინტეგრირებისათვის ხელშეწყობა;

უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ინტელექტუალური და მატერიალური პოტენციალის ინტეგრაციის ხელშეწყობა;

ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებების კურსდამთავრებულთათვის ერთიანი ეროვნული გამოცდების ჩატარების ხელშეწყობა, საერთო სამაგისტრო გამოცდებისა და მასწავლებლის სასერტიფიკაციო გამოცდების ჩატარება;

უმაღლეს საგანმანათლებლო დაწესებულებებში ერთიანი ეროვნული გამოცდების შედეგად ჩარიცხულ საქართველოსა და უცხო ქვეყნის მოქალაქეთა სახელმწიფო სასწავლო გრანტით დაფინანსების უზრუნველყოფა;

სამაგისტრო და სადოქტორო პროგრამების დაფინანსების უზრუნველყოფა;

წარჩინებული სტუდენტების სტიპენდიით უზრუნველყოფა;

წარმატებული სტუდენტების სწავლისა და ცხოვრების დაფინანსება მსოფლიოს საუკეთესო უნივერსიტეტებში;

განსაკუთრებით ნიჭიერი სტუდენტების ხელშეწყობა;

აკადემიური პერსონალის მობილობისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის წახალისება;

სამეცნიერო გრანტების დაფინანსებით ფუნდამენტური და გამოყენებითი სამეცნიერო ტექნოლოგიური კვლევების განხორციელების ხელშეწყობა;

მეცნიერების აღდგენისა და განვითარებისათვის სამეცნიერო-კვლევითი დაწესებულებების ხელშეწყობა;

სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობის განსხვავებული ფორმების ამოქმედება;

მეცნიერთა და ახალგაზრდა მკვლევართა საერთაშორისო თანამშრომლობის წახალისება;

სამეცნიერო კვლევების მართვის ოპტიმალური სქემის შემუშავება;

საინოვაციო პოლიტიკის განხორციელების ხელშეწყობა.

საგანმანათლებლო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება

საქართველოს განათლების სისტემაში საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი განათლების ხარისხის უზრუნველყოფის მიზნით სასკოლო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და სწავლების პროცესში თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა;

თანამედროვე უნარ-ჩვევების დაუფლებისა და საგანმანათლებლო პროგრამების უკეთ დაძლევის მიზნით საჯარო სკოლების პირველკლასელი მოსწავლეების უზრუნველყოფა პერსონალური კომპიუტერებით („ნეთბუქებით“), ხოლო წარჩინებული ახალგაზრდების დაჯილდოება კომპიუტერული ტექნიკით;

ოთხ წლიან პერიოდში ყველა საჯარო სკოლის რეაბილიტაცია, ასევე 150 ახალი საჯარო სკოლის აშენება და 300 მომავლის კლასის გახსნა;

საჯარო სკოლებში ინფორმაციული-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ინფრასტრუქტურის განვითარება თანამედროვე სასწავლო გარემოს შესაქმნელად;

სამინისტროს სისტემაში შემავალი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებების მშენებლობა - რეაბილიტაცია, საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის მომზადება, ინვენტარიტა და ტექნიკით მომარაგება.

ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს

ზოგადი განათლების ხარისხის განვითარების მიზნით საქართველოს რეგიონებში საჯარო სკოლის ინფრასტრუქტურის და სასწავლო გარემოს გაუმჯობესება;

სკოლის მასწავლებლებისა და ადმინისტრაციის წარმომადგენლების ტრენინგების და საკლასო, ეროვნული და საერთაშორისო შეფასებების განხორციელება;

ადგილობრივი ეკონომიკისათვის რელევანტური, ბაზრის მოთხოვნების შესაფერისი, პროფესიული განათლების ხელშეწყობა;

მაღალი ხარისხის საერთაშორისო სტანდარტის უმაღლესი განათლების პროგრამების განხორციელება მეცნიერების, ტექნოლოგიების, საინჟინრო და მათემატიკის დარგში (STEM).

საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო

რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

რეგიონული განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

დეცენტრალიზაციისა და თვითმმართველობის განვითარების სტრატეგიის ფარგლებში განსახორციელებელი ღონისძიებების კოორდინაცია;

საერთაშორისო და შიდასახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების ქსელის განვითარების, დაპროექტებისა და სამეცნიერო-ტექნიკური პროგრესის საკითხებში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სახელმწიფოებრივი ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელების მონიტორინგი;

საქართველოს მოსახლეობის წყლით მომარაგების სისტემების დანერგვისა და ხელშეწყობის ღონისძიებათა განხორციელების უზრუნველყოფა;

საქართველოს მოქალაქეთა სამხედრო აღრიცხვის, სამხედრო სამსახურისთვის მომზადებისა და გაწვევის კოორდინაცია.

საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები

გეოგრაფიული მდებარეობიდან და სატვირთო გადაზიდვების ავტოტრანსპორტზე დატვირთვიდან გამომდინარე, არსებული გზების რეკონსტრუქციის, საგზაო ინფრასტრუქტურის განახლება-მოდერნიზების და ზოგ შემთხვევაში უსაფრთხო, ცენტრალური ქალაქების გვერდის ავლით, ახალი საგზაო მონაკვეთების მშენებლობის განხორციელება.

რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია

ადგილობრივ თვითმმართველ ერთეულებში სხვადასხვა სახის ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება და მათთან დაკავშირებული სხვადასხვა მომსახურებების შესყიდვა, ასევე სახელმწიფო მნიშვნელობის (ადმინისტრაციული, სტრატეგიული, სამხედრო, პოლიციური და სხვა დანიშნულების) ობიექტების სამშენებლო სარემონტო სარეაბილიტაციო სამუშაოების განხორციელება.

ქვეყანაში ტურიზმის განვითარების მიზნით სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება;

დონორების მიერ დაფინანსებული პროექტების მოსამზადებლად პროექტებისათვის საჭირო ღონისძიებების გატარება, საპროექტო დოკუმენტაციების მომზადება და ანალიზი;

საქართველოს ტერიტორიაზე (გარდა ქალაქ თბილისისა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისა) არასახიფათო ნარჩენების ნაგავსაყრელების მოწყობა, ოპერირება, დახურვა, დახურვის შემდგომი მოვლა, აგრეთვე ნარჩენების გადამტვირთი სადგურების მოწყობა და ოპერირება. ასევე, ნარჩენების გადამტვირთი სადგურებიდან ნარჩენების შემდგომი ტრანსპორტირება არასახიფათო ნაგავსაყრელზე განთავსების მიზნით.

წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია

საქართველოს რეგიონებში მცხოვრები მოსახლეობის და ორგანიზაციების ეკოლოგიურად სუფთა, გაფილტრული, ზედაპირული გრუნტის წყლების მოხვედრისგან დაცული სასმელი წყლის 24 საათიანი მიწოდების რეჟიმით უზრუნველყოფა;

საქართველოს დიდ ქალაქებსა და სოფლებში წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების აღდგენა-რეაბილიტაცია;

მუნიციპალიტეტებში წყალსადენის სათავე ნაგებობების მოწყობა და ჩამდინარე წყლების გამწმენდი ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

ტურისტულ-დასასვენებელ ცენტრებში წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება, რაც ხელს შეუწყობს საქართველოში ტურიზმის სექტორის განვითარებას.

საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო

ეკონომიკური და სექტორული (ტრანსპორტი, მშენებლობა) პოლიტიკა და მისი განხორციელების კოორდინაცია

ქვეყნის მდგრადი ეკონომიკური განვითარებისა და ზრდის მაღალი ტემპების უზრუნველმყოფი ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

ქვეყნის ეკონომიკური განვითარებისათვის საინვესტიციო კლიმატის პოპულარიზაცია და კვალიფიციური სექტორული კვლევების განხორციელება;

მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა, რომელიც უზრუნველყოფს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების რაციონალურ გამოყენებას ახლანდელი და მომავალი თაობების ინტერესების გათვალისწინებით;

საგარეო სავაჭრო ბრუნვის სტრუქტურული გაუმჯობესება და ორმხრივი, რეგიონალური და მრავალმხრივი სავაჭრო ურთიერთობების, პრეფერენციული და თავისუფალი ვაჭრობის რეჟიმების განვითარება;

საქართველოში წარმოებული პროდუქტისა და მომსახურების კონკურენტუნარიანობის გაზრდის მიზნით ევროკავშირთან ღრმა და ყოვლისმომცველი თავისუფალი ვაჭრობის შეთანხმების ეფექტიანი გამოყენების ხელშეწყობა;

ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის ხელშეწყობისათვის საერთაშორისო სატრანსპორტო სისტემებში ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა და სატრანზიტო პოტენციალის განვითარებისა და მისი სრულად რეალიზების მიზნით, საქართველოს სატრანსპორტო პოლიტიკისა და სტრატეგიის განმსაზღვრელი დოკუმენტის შემუშავება, საავტომობილო მიმოსვლის განვითარება, რეგიონალური მნიშვნელობის ინფრასტრუქტურული პროექტების განხორციელება, სამოქალაქო ავიაციის შემდგომი განვითარება ფრენების უსაფრთხოებისა და საავიაციო უშიშროების დონის ამაღლების გზით;

სამშენებლო სექტორის შემდგომი განვითარება მშენებლობის ხარისხის გაუმჯობესების, ინვესტიციების მოზიდვის, სამშენებლო სფეროში დასაქმებულთა რაოდენობის გაზრდისა და მოსახლეობის ადგილებზე შენარჩუნების მიზნით;

სახელმწიფო ქონების ინვენტარიზაცია და მონაცემთა ერთიანი სისტემების შექმნა, ასევე მათი მართვა-განკარგვა, მოვლა-შენახვა და ეტაპობრივი პრივატიზება ეკონომიკურ აქტივობაში სრულყოფილად ჩართვის მიზნით;

სახელმწიფო საწარმოების ოპტიმიზაცია და თანამედროვე მენეჯმენტის პრინციპების დანერგვა საქმიანობის ეფექტურად წარმართვისა და საწარმოთა მომგებიანობის გაზრდის მიზნით;

საწარმოების პროდუქტიულობის გაზრდისა და მათი კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით მეწარმეობის განვითარების ხელშეწყობა, რომელიც ითვალისწინებს: დამწყები, არსებული მცირე და საშუალო საწარმოებისათვის ტექნიკური დახმარების გაწევას, კომპანიებისათვის ფინანსებზე ხელმისაწვდომობის გამარტივებას, ექსპორტის განვითარების ხელშეწყობასა და საქართველოს სექსპორტო პოტენციალის პოპულარიზაციას საერთაშორისო მედია საშუალებების მეშვეობით;

ტელეკომუნიკაციების საერთაშორისო კავშირის (ITU) და ევროკავშირის მოთხოვნების შესაბამისად, საქართველოში ციფრულ მაუწყებლობაზე გადასვლის პროცესთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხორციელების უზრუნველყოფა;

ქვეყანაში ინოვაციური ეკოსისტემის ჩამოყალიბების მიზნით ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარების ხელშეწყობა;

ელექტრონული კომუნიკაციების, საინფორმაციო ტექნოლოგიებისა და საფოსტო კავშირის შემდგომი განვითარების ხელშეწყობა (კრიტიკული ინფრასტრუქტურის ობიექტების კავშირგაბმულობის მდგრადი და დაცული საშუალებებით უზრუნველყოფა, ელექტრონული კომუნიკაციების ქსელების მართვისა და ელექტრონული კომერციის სისტემების შექმნა, ინფოკომუნიკაციების სფეროს განვითარება და საქართველოს საფოსტო კავშირის სფეროს რეფორმა);

საპენსიო სისტემის რეფორმის ფარგლებში დაგროვებით საპენსიო სისტემაზე გადასვლასთან დაკავშირებული ღონისძიებების განხორციელება, მათ შორის საკანონმდებლო ბაზის შექმნა, დაგროვებითი საპენსიო სისტემის შესახებ საზოგადოების ინფორმირება, საგანმანათლებლო კამპანიის განხორციელება და სხვა.

ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება

ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირების დახვეწა, საქართველოს კანონმდებლობის ევროპულ კანონმდებლობასთან დაახლოება DCFTA-ით გათვალისწინებული პერიოდის შესაბამისად (ევროპული ახალი და გლობალური მიდგომის 16 დირექტივასთან დაახლოება და ასევე, მათი იმპლემენტაცია);

საქართველოში სამრეწველო პროდუქტების ბაზარზე ზედამხედველობის სისტემის შექმნის მიზნით, ტექნიკური და სამშენებლო ზედამხედველობის სააგენტოს ინსტიტუციური განვითარების გეგმის შემუშავება;

ტექნიკური რეგლამენტების შესაბამისად კანონქვემდებარე ნორმატიული ბაზის შემუშავება და ასევე, სააგენტოს თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლება;

სსიპ - ტექნიკური და სამშენებლო ზედამხედველობის სააგენტოს მიერ კომპეტენციის ფარგლებში, შესაბამისი ტექნიკური რეგლამენტებით განსაზღვრულ სამრეწველო პროდუქტებზე, ზედამხედველობის პროაქტიულ (გეგმიური) სისტემასთან ერთად რეაქტიული (ინსპექტირება რისკის შესახებ მიღებული ინფორმაციის საფუძველზე) სისტემის დანერგვა;

განსაკუთრებული მნიშვნელობის ობიექტების მშენებლობისა და სამრეწველო დანიშნულების ფეთქებადი მასალების გამოყენებაზე ნებართვების გაცემის ელექტრონული (ონლაინ) სისტემის დანერგვა;

სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება

ქართული პროდუქციის უცხოურ ბაზარზე შეღწევისა და კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით, სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროების შემდგომი განვითარება საერთაშორისო და ევროპის საუკეთესო პრაქტიკის შესაბამისად;

მიღწეული საერთაშორისო აღიარების შენარჩუნება/გაფართოება და აღიარების მიღწევა გაზომვების ახალ მიმართულებებში;

საქართველოს სახელმწიფო ეტალონების შენახვისათვის მეტროლოგიური ლაბორატორიების თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისად მოწყობა, ეტალონური ბაზის განახლება-მოდერნიზება CIB (Comprehensive Institutional Building) პროგრამის ფარგლებში და ეტალონების მიკვლევადობის უზრუნველყოფა;

საქართველოს სტანდარტად მიღებული საერთაშორისო და ევროპული სტანდარტების რაოდენობის ზრდა და სტანდარტების ხელმისაწვდომობის გაზრდისათვის მომსახურების ელექტრონული საშუალებების დანერგვა;

სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროში პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება, ასევე სააგენტოს თანამშრომელთა უნარების გაძლიერება საზოგადოებასთან ურთიერთობის, მარკეტინგისა და კომუნიკაციის სფეროებში.

აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება

უცხოურ ბაზრებზე ტექნიკური ბარიერების დაძლევისა და ქვეყანაში წარმოებული პროდუქციის კონკურენტუნარიანობის გაზრდის მიზნით, აკრედიტაციის სისტემის დახვეწა და მისი ჰარმონიზაცია აკრედიტაციის საერთაშორისო ორგანიზაციების მოთხოვნებთან;

სსიპ – აკრედიტაციის ერთიანი ეროვნული ორგანო – აკრედიტაციის ცენტრის აკრედიტაციის რეგიონულ და საერთაშორისო ორგანიზაციების (EA (European Cooperation for Accreditation), ILAC (International Laboratory Accreditation Cooperation), IAF (International Accreditation Forum)) საქმიანობაში მიზანმიმართული თანამშრომლობის გაგრძელება და აქტიურად მონაწილეობა EA-ს ტექნიკური კომიტეტებისა და გენერალურ ასამბლეას მუშაობაში, ცენტრის საქმიანობის საერთაშორისო მოთხოვნებთან სწრაფი დაახლოვება აკრედიტაციის შედეგების თანმიმდევრული საერთაშორისო აღიარების საფუძვლების შექმნის მიზნით;

საქართველოს ეკონომიკის მოთხოვნების შესაბამისად, შესაბამისობის შემფასებელ პირებისათვის სერვისის შეთავაზება, როგორც კანონმდებლობით რეგულირებულ, ასევე ნებაყოფლობით სფეროებში;

რეგიონალური მასშტაბით აკრედიტაციის ფორუმის ჩატარება;

შესაბამისობის შეფასების ბაზარზე აკრედიტაციის ახალი მიმართულებების შეთავაზება;

საერთაშორისო ისო/იეკ 17043-სტანდარტის შესაბამისად საკვალიფიკაციო გამოცდების ჩამტარებელი პირების აკრედიტაციის სქემის შემუშავება.

ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა

ტურისტული ინდუსტრიის განვითარების ხელშეწყობა და ტურისტული პროდუქტის დივერსიფიკაცია;

შიდა და საერთაშორისო ბაზრებზე ქვეყნის ტურისტული პოტენციალის პოპულარიზაციის მიზნით სხვადასხვა საერთაშორისო სპორტული, კულტურული, მარკეტინგული და სხვა ღონისძიებების გარკვეული სარეკლამო აქტივობების დაგეგმვა და განხორციელება, რომელიც ხელს შეუწყობს ქვეყნის რეკლამირებას არა მარტო ერთ კონკრეტულ ქვეყანაში, არამედ იმ ქვეყნების მოსახლეობაშიც, საიდანაც წარმოდგენილები იქნებიან ღონისძიებებზე;

საქართველოს ტურისტული პოტენციალის, არსებული ტურისტული პროდუქტების შესახებ ფართო მასებისათვის ინფორმაციის მიწოდების მიზნით სარეკლამო მასალების მომზადება (ბეჭდვითი, აუდიო და ვიდეო პროდუქცია, სასაჩუქრე აქსესუარები);

შიდა და საერთაშორისო ტურისტისათვის საქართველოს შესახებ ინფორმაციის სწრაფად და ეფექტურად მიწოდების მიზნით ბიზნეს -სივრცეში სამიუზო სისტემის დახვეწა და პრიორიტეტულ ბაზრებზე ვებ-მარკეტინგის კამპანიის ჩატარება;

სხვადასხვა ქვეყნების წამყვანი მასმედიის საშუალებებისა და მსხვილი ტურ-ოპერატორებისათვის პრეს და გაცნობითი ტურების ორგანიზება საქართველოს რეგიონებში;

საქართველოს, როგორც ტურისტული ქვეყნის, პოზიციონირებისა და ტურისტული ნაკადის გაზრდის მიზნით საერთაშორისო გამოფენა-ბაზრობებში მონაწილეობის მიღება, ასევე საქართველოს დღეების ორგანიზება ქვეყნისათვის პრიორიტეტულ ბაზრებზე (ქვეყნის ტურისტული სტენდი, სამზარეულოსა და ღვინის პოპულარიზაციის მიზნით ქართული კერძებისა და ღვინის დაგემოვნება, კულტურის წარმოჩენის მიზნით ცნობილი შემსრულებლების მონაწილეობით ღონისძიებების გამართვა);

ტურისტული ინფრასტრუქტურის ახალი ერთეულების შექმნა და არსებულების განახლება, საინფორმაციო-საინტერპრეტაციო დაფების დამზადება და რეგიონებში განთავსება;

საქართველოს ტურისტული პოტენციალის სრული შესწავლა და ინვენტარიზაცია, სტატისტიკური კვლევების ჩატარება და საერთაშორისო ბაზრების შესწავლა შესაბამისი მარკეტინგული კამპანიების დასაგეგმად, მსოფლიოში ტურიზმის სფეროში არსებული სტანდარტების დანერგვა და უცხოურ საერთაშორისო ორგანიზაციებთან ურთიერთთანამშრომლობის გაღრმავება.

საქართველოს მიერ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების ფარგლებში საქართველოს აეროპორტებში "გათავისუფლებული ფრენების" მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება (მათ შორის, წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვა)

საქართველოს ევროპის ერთიან საჰაერო სივრცეში ინტეგრაციის პროცესის გაღრმავება;

საერთაშორისო ანტიტერორისტული საქმიანობის ხელშეწყობა კომპეტენციის ფარგლებში;

ფრენების უსაფრთხოებისა და საავიაციო უშიშროების დონის ამაღლება;

აშშ-ს სამხედრო ავიაციის საჰაერო ნავიგაციით და პილოტაჟით უზრუნველყოფა;

ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების წევრ სახელმწიფოებსა და „პარტნიორობა მშვიდობისათვის“ პროგრამაში მონაწილე სხვა სახელმწიფოებს შორის შეთანხმებით გათვალისწინებული პირობების შესრულების უზრუნველყოფა.

სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა

საქართველოსა და მისი მოსახლეობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის მიზნით სამეცნიერო კვლევების განხორციელება;

მანქანათმშენებლობის, ტრანსპორტისა და სახალხო მეურნეობის სხვა დარგებისათვის ინოვაციური ტექნოლოგიებისა და ორიგინალური კონსტრუქციების დამუშავება;

სამრეწველო ფეთქებადი მასალების ექსპერტიზა და ასევე, მათი გამოცდის მეთოდების სრულყოფის მიზნით სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების განხორციელება;

საქართველოს სამოქალაქო და სამხედრო დანიშნულების ინფრასტრუქტურის შემთხვევითი და ტერორისტული აფეთქებისაგან დაცვის ღონისძიებების შემუშავება;

ტურისტული და სამხედრო დანიშნულების მსუბუქი საბაგირო გზების საპროექტო მასალის დამუშავება;

პრიორიტეტული სამეცნიერო-კვლევითი, საცდელ-საკონსტრუქტორო და საინოვაციო ტექნოლოგიური სამუშაოების განხორციელება ახალი მასალების, ნაკეთობების, მოწყობილობებისა და რთული ტექნიკური სისტემებისა და კომპლექსების შესაქმნელად;

უპილოტო საფრენი აპარატების, სპეციალური დანიშნულების ავტომობილებისა და სამოქალაქო დანიშნულების პროდუქციის შექმნა (ჯავშანჭილეთებისა და ჩაფხუტების წარმოება და მოდერნიზაცია),

შავი ზღვის სპეციფიური კლიმატური პირობების მოქმედების არეალში, როგორც ლითონთა და ლითონურ ნაკეთობათა კოროზიულ პრობლემებთან დაკავშირებული სამეცნიერო-კვლევითი სამუშაოების განხორციელება, ასევე არალითონური მასალების გამოცდა სხვადასხვა ხელოვნურად შექმნილ კლიმატურ პირობებში და კვების პროდუქტების შენახვის ხანგრძლივობისა და სხვადასხვა კლიმატური პარამეტრების განსაზღვრა;

საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში არსებული ტექნიკის აღდგენა და მოდერნიზაციაში მონაწილეობის მიღება;

ვადაგასული, გამოუყენებელი საბრძოლო მასალების, იარაღისა და სამხედრო ტექნიკის დახარისხების, შეფასების, უტილიზაციის, ფეთქებადი ნივთიერებების გადამუშავების, ჰუმანიტარული განადმვითი საქმიანობის განხორციელების ღონისძიებებში მონაწილეობა;

ინოვაციური ტექნოლოგიებისა და ახალი მასალების დამუშავება მეტალურგიისა და მასალათმცოდნეობის დარგში;

მიკრო, ნანო და ოპტოელექტრონიკის ნაკეთობების შესაქმნელად სხვადასხვა ნახევარგამტარული მასალების საფუძველზე უნიფიცირებული ბაზური ტექნოლოგიის დამუშავება;

ოპტიკური და ოპტოელექტრონული ხელსაწყოების შესწავლა, შექმნა და მოდერნიზაცია;

ჰელიოენერგეტიკის განვითარების ხელშეწყობა;

თანამედროვე მაღალტექნოლოგიური ნანოსითხეების შესწავლა, დამუშავება და შექმნა.

საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო

სახელმწიფო ფინანსების მართვა

სახელმწიფო პრიორიტეტების დაფინანსება, ქვეყნის მაკროეკონომიკური სტაბილურობის შენარჩუნება და საშუალოვადიან პერიოდში საბიუჯეტო დეფიციტის დაბალი მაჩვენებლის შენარჩუნება;

მაკროეკონომიკური ანალიზის და პროგნოზირების გაუმჯობესება, მეთოდოლოგიის დახვეწა და მისი არეალის გაფართოება, გრძელვადიანი პროგნოზირების გაუმჯობესება, მაკროეკონომიკური განვითარების სცენარების მოდელირების სრულყოფა, ფისკალური რისკების მართვის და შეფასების სისტემის ჩამოყალიბება.

დონორ ორგანიზაციებთან და საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტებთან მოლაპარაკებების გაგრძელება, რათა შესაძლებელი იყოს სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული პროექტების დასაფინანსებლად დამატებითი რესურსების მოზიდვა ქვეყნისთვის მაქსიმალურად ხელსაყრელი პირობებით;

დამატებითი საინვესტიციო რესურსების მოზიდვის პარალელურად სახელმწიფო საგარეო ვალის კონტროლის გაგრძელება, რათა მან შეინარჩუნოს ხელსაყრელი ფინანსური პარამეტრები, რომლებიც უზრუნველყოფენ მის მდგრადობას როგორც საშუალოვადიან, ასევე გრძელვადიან პერიოდშიც; შემუშავდება სახელმწიფო ვალის მართვის სტრატეგიის დოკუმენტი, დაიხვეწება სახელმწიფო ვალის შესახებ კანონმდებლობა, გაძლიერდება ვალის მართვის ანალიტიკური ნაწილი.

შექმნება შესაბამისი სისტემა პირობითი ვალდებულებების აღრიცხვის და მართვისათვის.

საქართველოს ეროვნულ ბანკთან კონსულტაციების გათვალისწინებით გაგრძელდება სხვადასხვა ვადის მქონე სახელმწიფო ფასიანი ქაღალდების გამოშვება, რაც ხელს შეუწყობს ფასიანი ქაღალდების ბაზრის განვითარებას;

საკანონმდებლო ბაზის გაუმჯობესება და საგადასახადო კოდექსის სრულყოფა, რაც გულისხმობს საგადასახადო ტვირთის თანაბარ განაწილებას გადასახადის გადამხდელებს შორის, მეწარმეთა მოთხოვნებისა და საჭიროებების მაქსიმალურად გათვალისწინებას და გონივრული საგადასახადო განაკვეთების შემუშავებას, საინვესტიციო გარემოს გაუმჯობესებას და სამეწარმეო სტიმულის ამაღლებას;

საგადასახადო პოლიტიკის სრულყოფა, რაც გულისხმობს ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილების მიზნით ხელშეკრულებების არეალის გაზრდას, შემოსავლებსა და კაპიტალზე ორმაგი დაბეგვრის თავიდან აცილებისა და გადასახადების გადაუხდელობის აღკვეთის შესახებ შეთანხმების გაფორმების მიზნით პრიორიტეტების განსაზღვრას და შეთანხმებების ინიცირებას ან არსებულ შეთანხმებებში ცვლილებების და დამატებების შეტანას იმ ქვეყნებთან, რომლებთანაც საქართველოს გააჩნია ეკონომიკური და საინვესტიციო ინტერესები;

საგადასახადო საკითხებში ინფორმაციის გაცვლის შესახებ შეთანხმებების ინიცირება და მათი გაფორმების არეალის გაფართოება;

საბაჟო კანონმდებლობის სფეროში არსებული კანონდარღვევების აღკვეთის მიზნით, საბაჟო სფეროში ადმინისტრაციული ურთიერთდახმარების შესახებ შეთანხმების გაფორმება იმ სახელმწიფოებთან, რომლებთანაც საქართველოს გააჩნია მჭიდრო ეკონომიკური და სავაჭრო ინტერესები;

გამჭვირვალობისა და საგადასახადო საკითხებში ინფორმაციის გაცვლის გლობალური ფორუმის ფარგლებში საგადასახადო საკითხებში ინფორმაციის გაცვლის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა;

საბიუჯეტო სისტემის ლიკვიდურობის უზრუნველყოფის მიზნით სახელმწიფო ხაზინის ანგარიშებზე ფულადი სახსრების მოძრაობის პროგნოზების შედგენა და მართვა;

სახელმწიფო ბიუჯეტის შემოსულობების და გადასახდელების ზუსტი და ოპერატიული აღრიცხვა, სახელმწიფო ბიუჯეტის ოპერატიული, ყოველთვიური, ყოველკვარტალური და წლიური ანგარიშების მომზადება, ბიუჯეტის ანგარიშგების ფორმების დახვეწა;

რეფორმების გაგრძელება საბიუჯეტო პროცესის, ბიუჯეტის დაგეგმვისა და აღსრულების შემდგომი განვითარების მიზნით;

შედეგზე ორიენტირებული დაგეგვის გაუმჯობესება და პროგრამული ფორმატის ბიუჯეტის აღსრულებისა და შესრულების ანგარიშგების სრულყოფა, როგორც სახელმწიფო, ისე ავტონომიური რესპუბლიკებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობების საბიუჯეტო პროცესში;

ადგილობრივი თვითმმართველობის ერთეულებისა და საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ანგარიშგების სახელმწიფო ხაზინის ერთიანი ანგარიშის სისტემაში მოქცევა, რაც გააუმჯობესებს სახელმწიფო ფინანსების ხარჯვის ეფექტურობასა და აღრიცხვიანობას;

საჯარო ფინანსების კონსოლიდირებული მართვის გაუმჯობესება, მათ შორის საჯარო სამართლის იურიდიული პირების ანგარიშგების ანალიზის გათვალისწინებით;

საჯარო სექტორში ბუღალტრული აღრიცხვისა და ანგარიშგების საერთო მეთოდოლოგიის შემუშავების გაგრძელება და საჯარო სექტორის ბუღალტრული აღრიცხვის საერთაშორისო სტანდარტების ეტაპობრივი დანერგვა;

ბიუჯეტის დაგეგმვისა და შესრულების ელექტრონული პროგრამის გაუმჯობესება, სახელმწიფო ფინანსების მართვის ინტეგრირებული საინფორმაციო სისტემის შემუშავება და დანერგვა;

პოლიტიკის ანალიზისა და სტრატეგიული დოკუმენტების შექმნის ერთიანი სტანდარტის და მეთოდოლოგიის შემუშავება, რეგულირებაზე ზემოქმედების შეფასების სისტემის საერთაშორისო პრაქტიკის შესწავლა და მისი ანალიზის საფუძველზე საქართველოში მისი დანერგვა.

გაგრძელება მუშაობა შიდა კონტროლის სისტემის და შიდა აუდიტის სრულყოფილად ჩამოყალიბების მიმართულებით, მომზადდება შიდა კონტროლის სისტემის განვითარების სტრატეგიული ხედვის დოკუმენტი, გაძლიერდება ჰარმონიზაციის ცენტრი და შეიქმნება შიდა აუდიტის შესაბამისი მეთოდოლოგია, მოხდება შესაბამისი ღონისძიებების გატარება შიდა კონტროლის შესახებ ცნობიერების ამაღლებისათვის, როგორც მაღალი რგოლის მენეჯერების, ისე დაწესებულების ხელმძღვანელებისათვის.

შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება

საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფის და პროცედურების დახვეწის გაგრძელება, გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით ელექტრონული მომსახურების განვითარება;

საგადასახადო ადმინისტრირების შემდგომი გამარტივება, მათ შორის სრულყოფილი კონტროლის პროცედურების დანერგვის მიზნით საბაჟო გამშვები პუნქტების პროცედურული სახელმძღვანელოების შემუშავება, ტვირთის გაფორმების დროისა და ხარჯების შემცირების მიზნით დეკლარირების პროცედურების გამარტივება და აქციზური მარკების მოძრაობისა და აღრიცხვის ახალი საინფორმაციო სისტემის შექმნა;

მომსახურების გაუმჯობესების მიზნით საგადასახადო და საბაჟო კუთხით მომუშავე თანამშრომელთა გადამზადება და კვალიფიკაციის ამაღლება, ინფრასტრუქტურის განახლება;

საგადასახადო საკითხებთან დაკავშირებული საინფორმაციო ბუკლეტების და ბროშურების სისტემატურად გამოცემა, საგადასახადო პოლიტიკაში დაგეგმილი რეფორმების შესახებ საზოგადოებისა და გადამხდელთა სისტემატური ინფორმირება და საჯაროობის ამაღლება;

საგადასახადო დავების მექანიზმების დახვეწა და მედიაციის საბჭოს ფუნქციონირების გაუმჯობესება;

საგადასახადო დავალიანებების გადახდევინების უზრუნველყოფის ღონისძიებების კანონმდებლობის შესაბამისად განხორციელება და ხარვეზების აღმოფხვრა.

ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია

საფინანსო და ეკონომიკურ სფეროში დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლა, ქვეყანაში ჯანსაღი კონკურენტუნარიანი გარემოს ხარისხის ამაღლება, კანონიერი სამეწარმეო საქმიანობის დაცვა და სამსახურში მწყობრი სისტემის ჩამოყალიბება;

საქართველოსა და საზღვარგარეთის ქვეყნებში პერსონალის შერჩევის კრიტერიუმებისა და პროცედურების კუთხით დაგროვილი გამოცდილების შესწავლა;

საქართველოს ეკონომიკურ საზღვრებზე კონტროლის გამკაცრება გადასახადების თავის არიდების ფაქტების აღკვეთის მიზნით, ასევე პრევენციული ღონისძიებების გატარება შემდგომში დანაშაულის ჩადენის თავის არიდების მიზნით.

ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა

ფინანსთა სამინისტროს ეფექტიანი ფუნქციონირებისთვის საჭირო საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ინფრასტრუქტურის შექმნა, განვითარება, მომსახურება, მდგრადობისა და საიმედოობის უზრუნველყოფა;

საჯარო ფინანსების მართვის სისტემის შემდგომი განვითარება და საბიუჯეტო სისტემაში დაგეგმილი ცვლილებების IT მხარდაჭერა, მათ შორის ბიუჯეტის მართვის ელექტრონული სისტემის (eBudget) და სახელმწიფო ხაზინის ელექტრონული მომსახურების სისტემის (eTreasury) მოდულების განახლებით, რაც დაკავშირებულია ყველა ღონის ბიუჯეტისა და სსიპების ფინანსების მართვის ხაზინის ერთიან სისტემაში მოქცევასთან.

ფინანსთა სამინისტროს ინფორმაციული და ანალიტიკური მხარდაჭერა;

ფინანსთა სამინისტროსთვის მნიშვნელოვანი IT პროდუქტების, ელექტრონული სერვისებისა და მომსახურების კვლევა და ანალიზი;

პროგრამული უზრუნველყოფის ახალი სისტემების შექმნა, დანერგვა და მომსახურება;

ფინანსთა სამინისტროს ინფორმაციული და კიბერ უსაფრთხოების ხელშეწყობა;

ფინანსთა სამინისტროს, სხვა სახელმწიფო უწყებებისა და ორგანიზაციების ვებ-გვერდების შექმნა;

ელექტრონული მთავრობის კომპონენტების განვითარება და შესაბამისი სახელმწიფო სერვისების მიწოდება;

ელექტრონული მმართველობის კომპონენტების განვითარება და შესაბამისი მუნიციპალური სერვისების მიწოდება;

ფინანსთა სამინისტროს საინფორმაციო სისტემების ქვეყნის საინფორმაციო-საკომუნიკაციო სივრცეში ინტეგრაცია.

საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება

ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში პროფესიული განვითარების სისტემის ჩამოყალიბება, სისტემის მასშტაბით ჩატარებული ტრენინგის საჭიროებათა ანალიზის მოთხოვნების შესაბამისი სასწავლო პროექტების განხორციელება, თანამდებობრივი ტრენინგების სისტემის დანერგვა და კარიერის განვითარებაზე მიმართული სასწავლო პროგრამებისა და სხვა სახის პროექტების განხორციელება;

სისტემაში პროფესიული ცოდნის დონის ამაღლების მიზნით მსოფლიოს წამყვან სასწავლო დაწესებულებებთან ერთად სასერთიფიკაციო და ტრენინგ-პროგრამების შემუშავება-განხორციელება, მათ შორის ნიდერლანდების ფინანსთა სამინისტროსთან გაფორმებული ურთიერთთანამშრომლობის მემორანდუმისა და საჯარო სამსახურების დამშობილების (TWINNING) პროგრამის ფარგლებში;

სამინისტროს სისტემაში სტაჟიორების პროგრამების განვითარება და ახალი კადრების დასაქმების აქტიური მექანიზმის ჩამოყალიბება;

სახელმწიფოს მიერ კერძო სექტორის განვითარებისაკენ, ასევე სახელმწიფო სერვისების გაუმჯობესებისაკენ მიმართული რეფორმების აქტიური მხარდაჭერა სხვადასხვა სახის სასწავლო - შემეცნებითი, სემინარული და საკონფერენციო ტიპის პროექტების, კონსულტირების გზით.

კერძო ბიზნესის და ფინანსთა სამინისტროს წარმომადგენლებს შორის სამუშაო შეხვედრების მოწყობა/ორგანიზება ფინანსურ სფეროში მიმდინარე რეფორმების გაცნობისა და კონსულტაციების გაწევის, მათ შორის საგადასახადო სფეროში მიმდინარე ცვლილებებისა და სიახლეების გაცნობის მიზნით.

საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო

ენერგეტიკის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

ენერგეტიკის უსაფრთხოების სფეროებში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება, სახელმწიფო სტრატეგიისა და სახელმწიფო პროგრამების შესრულების მონიტორინგი და მათი განხორციელების კოორდინაცია.

საქართველოს ენერგეტიკის დარგში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა.

ელექტროენერჯის დამატებითი, ალტერნატიული და განახლებადი წყაროების მოძიების, ენერჯის შემცველი წყაროების უპირატესი ათვისებისა და ამ კუთხით დარგის სტაბილური განვითარების უზრუნველსაყოფად სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება.

ქვეყნის მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა.

არსებული წილობრივი განაწილების ხელშეკრულებების შესრულების მონიტორინგი, მოქმედი ინვესტორების საქმიანობის კოორდინაცია, აღნიშნულის ფარგლებში ნავთობისა და გაზის ოპერაციების მონიტორინგი, კომპანიების ყოველწლიური სამუშაო გეგმების და ბიუჯეტების განხილვა, შეთანხმება და შესრულების მონიტორინგი.

ინვესტორებისაგან ყველა სახის ტექნიკური ინფორმაციის მიღება, დამუშავება, სისტემატიზაცია, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების წარმოების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის დადგენა, ნავთობისა და გაზის ოპერაციების, ნავთობის გადამუშავების, გაზის დამუშავების და

ნავთობგაზპროდუქტების ტრანსპორტირების საქმიანობის ერთიანი მარეგულირებელი საფუძვლების შექმნა.

ნავთობისა და გაზის რესურსების ათვისების და ნავთობის გადამუშავების სფეროში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა.

შავი ზღვის შელფის საქართველოს ნაწილზე ნახშირწყალბადების რესურსების ათვისების მიზნით პოტენციური ინვესტორების მოძიება.

საქართველოს სხვადასხვა რეგიონებში (იმერეთის, კახეთის, შიდა და ქვემო ქართლის, სამეგრელოს, რაჭის, გურიისა და სამცხე-ჯავახეთის) გაზის გარეშე არსებული სოფლების (დაახლოებით 113 სოფელი) გაზიფიცირება.

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტში და დუშეთის მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მუდმივად მცხოვრები მოსახლეობის მიერ მოხმარებული ბუნებრივი აირის საფასურის ანაზღაურება შესაბამის პერიოდებში პროგრამით განსაზღვრული ბენეფიციარებისათვის.

ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

სახელმწიფო ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის განვითარება, რომელიც მოიცავს სახელმწიფო საკუთრებაში არსებული ჰესების (ენგურჰესი და ვარდნილჰესების კასკადი) რეაბილიტაციას. კერძოდ: ვარდნილჰესების კასკადის რეაბილიტაცია.

სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება

ქვეყანაში არსებული მაღალი და საშუალო ძაბვის ელექტროგადამცემი ხაზების მშენებლობა რეაბილიტაცია, მეზობელ ქვეყნებთან არსებული ელექტროგადამცემი ხაზების რეაბილიტაცია და ახლის მშენებლობა. სისტემის მოძველებული ქვესადგურების თანამედროვე ტექნოლოგიებით აღჭურვა და სხვადასხვა სიმძლავრის ახალი ქვესადგურების მშენებლობა. თავისუფალი ინდუსტრიული ზონის განვითარებისათვის შესაბამისი ელექტროგადამცემი ქსელის მოწყობა.

საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო

იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა

ქვეყნის პოლიტიკური, სოციალურ-ეკონომიკური და დემოგრაფიული მდგომარეობის გათვალისწინებით დევნილთა, ლტოლვილთა, ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირთა, თავშესაფრის მაძიებელთა, რეპატრიანტთა მიგრაციული ნაკადების რეგულირება, მათი დროებითი ან მუდმივი განსახლების

ორგანიზება, ადაპტაციისათვის და საზოგადოებაში ინტეგრაციისათვის საჭირო პირობების შექმნა და სოციალური დაცვა;

დევენილი მოსახლეობის თვითკმარობის გაზრდა, სახელმწიფოზე მათი დამოკიდებულების შემცირება- აღმოფხვრა და უკიდურესად გაჭირვებული, დაუცველი დევნილების ერთიან სოციალურ პროგრამებში ინტეგრირება საერთო კრიტერიუმების საფუძველზე;

რეპატრიანტის სტატუსის მადიებელთა აპლიკაციების სისტემატიზაცია, ანალიზი და განხილვა შესაბამისი გადაწყვეტილების მისაღებად;

არალეგარული მიგრაციის პრევენცია, დროებითი ლეგალური შრომითი მიგრაციის შესაძლებლობის გაზრდა;

რეადმისიის ხელშეკრულების საფუძველზე დაბრუნებულთა რეინტეგრაციის უზრუნველყოფა და შესაბამისი მონაცემთა ბაზის შექმნა;

ოკუპირებულ ტერიტორიებზე უძრავ ქონებაზე საკუთრების უფლების მოთხოვნის მქონე დევნილების გამოკვეთა, აღნიშნული ქონების შემდგომი პრივატიზაციის პროცესის მოსამზადებლად;

ეკომიგრანტთა განსახლების ორგანიზება და ახალ საცხოვრებელ ადგილებზე მათი ადაპტაცია- ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა.

განსახლების ადგილებში დევნილთა შენახვა და მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება

იძულებით გადაადგილებულ პირთა-დევნილთა მიმართ სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელების სამოქმედო გეგმის განახლება და მის შესაბამისად, იძულებით გადაადგილებულ პირთა განსახლების ღონისძიებების განხორციელება, მათთვის საცხოვრებელი ფართის (შემენა, აშენება, რეაბილიტაცია) კერძო საკუთრებაში გადაცემა;

დევენილთა გრძელვადიანი განსახლების მიზნით, თბილისსა და საქართველოს სხვა რეგიონებში მდებარე შენობების სარემონტო-სარეაბილიტაციო სამუშაოებთან და ახალი საცხოვრებელი ბინების მშენებლობასთან დაკავშირებული მომსახურების შესყიდვა;

სავალალო მდგომარეობაში მყოფ დევნილთა ჩასახლების ობიექტების შესწავლა და შემდგომში მათი რეაბილიტაცია, ბენეფიციართა რაოდენობის დაზუსტება და ადმინისტრაციული ხარჯების დაფინანსება სათანადო სამართლებრივი აქტის საფუძველზე;

იძულებით გადაადგილებულ პირთათვის ფულადი დახმარების გაწევა, სამინისტროს მიერ დადგენილი წესით;

ფართების დაქირავების მიზნით დევნილთა ოჯახების ყოველთვიური სოციალური დახმარებების გაცემა;

დევნილთა გრძელვადიანი განსახლების მიზნით, რეაბილიტირებული და ახალაშენებული შენობების ელექტროენერჯის, გარე საკანალიზაციო, ბუნებრივი აირის და წყლის სისტემების მიერთება და მოწყობა, სათანადო სამართლებრივი აქტის საფუძველზე;

იძულებით გადაადგილებულ პირთა - დევნილთა საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესების მიზნით, დევნილთა საკუთრებაში არსებულ ობიექტებში ჩასატარებელი სამუშაოების ღირებულების თანადაფინანსება, სათანადო სამართლებრივი აქტის საფუძველზე;

გრძელვადიანი განსახლებისათვის განსაზღვრულ ობიექტებში (აშენებული, რეაბილიტირებული) დევნილთა გრძელვადიანი განსახლების ღონისძიებების დასრულებამდე, ობიექტების დაცვის მომსახურების შესყიდვა;

საქართველოში იძულებით გადაადგილებული მოსახლეობის სოციალური და ეკონომიკური ინტეგრაციის ხელშეწყობა. დასაქმების, მომსახურების, ინფრასტრუქტურისა და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება;

დევნილთა ჩასახლებებში, განსაკუთრებით სოფლად, სასოფლო-სამეურნეო და სხვა ბიზნეს პროექტების დაფინანსების უზრუნველყოფა შესაბამისი პროექტების საფუძველზე;

იძულებით გადაადგილებულ პირთა ხელშეწყობა - ტექნიკური დახმარება, ტრენინგების, სასწავლო ტურებისა და საჭირო ინვენტარით აღჭურვის გზით.

საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო

საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა

კულტურის, კულტურული მემკვიდრეობისა და ხელოვნების სფეროებში ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება, დაგეგმვა და მისი განხორციელების კოორდინაცია;

ერთიანი სამუზეუმო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება;

სახელოვნებო განათლების ხელშეწყობა;

კულტურის სფეროში განსაკუთრებით ნიჭიერ ბავშვთა და ახალგაზრდა შემოქმედთა მხარდაჭერა;

სხვადასხვა საინტერესო პროექტების დაფინანსება;

საზღვარგარეთ საქართველოს კულტურის ცენტრების შექმნის ხელშეწყობა, კულტურის დღეების, გაცვლითი გასტროლების, კონკურსების, ფესტივალებისა და გამოფენების ორგანიზება;

საქართველოს ტერიტორიაზე უცხოური კულტურის კერებისა და ფონდების შექმნა;

კულტურულ ღირებულებათა დაცვა, მათი შესწავლა და პოპულარიზაცია.

ხელოვნების დარგების განვითარების ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ

ქვეყნის პოპულარიზაციის და მისი პოზიტიური იმიჯის ჩამოყალიბების მიზნით ისეთი ღონისძიებების გატარება, რომლებიც გააღვივებენ ინტერესს საქართველოს მიმართ და დაუმკვიდრებენ მას სათანადო ადგილს ევროპული ცივილიზაციის ისტორიულ და მიმდინარე კონტექსტში;

სახელოვნებო ორგანიზაციებში კრეატიული აზროვნების დანერგვა-ხელშეწყობა, ქართული ხელოვნებისა და ლიტერატურის ტრადიციების დაცვა და განვითარება;

კლასიკური და თანამედროვე ხელოვნების პოპულარიზაციის მიზნით სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამების შემუშავება და განხორციელება;

საერთაშორისო ფორუმებში მონაწილეობის უზრუნველყოფა და ანალოგიურ ღონისძიებათა საქართველოში მოწყობა;

ქვეყანაში ხელოვნების პოპულარიზაცია, საქართველოს სხვადასხვა ქალაქებში საერთაშორისო თეატრალური, მუსიკალური, სახვითი, კინო და საბალეტო ხელოვნების, წიგნის ფესტივალების, კონცერტებისა და გამოფენების მოწყობა-ხელშეწყობა;

შემოქმედებითი (მათ შორის ფოლკლორული) კოლექტივებისა და ინდივიდუალური შემსრულებლების სხვადასხვა ქვეყნებში გასამართ ფესტივალებში, კონკურსებსა და გამოფენებში მონაწილეობის ხელშეწყობა;

რეგიონებში თეატრების ხელშეწყობა, აგრეთვე მათი სადადგმო ხარჯების დაფარვის თანადაფინანსება;

კულტურის სფეროს მდგრადობის და ფინანსური გაძლიერების უზრუნველყოფა;

კულტურის განვითარების სტრატეგიული გეგმის შემუშავება და მისი განხორციელების გზების დასახვა გადაუდებელი და ახლად წარმოქმნილი პრობლემების სწრაფად გადაჭრა;

სამეზობლო პოლიტიკის შემუშავება, ერთობლივი ღონისძიებების ჩატარება;

განსაკუთრებული ნიჭით დაჯილდოებული ბავშვებისა და ახალგაზრდების ხელშეწყობა მათ მიერ შექმნილი პროდუქტების კომერციალიზაციისათვის;

საინვესტიციო პროექტების შერჩევა, მომზადება, განხორციელება და მონიტორინგი.

სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობა

სახელოვნებო განათლების ღონისძიებების ორიენტირება როგორც საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტროსადმი დაქვემდებარებული სახელოვნებო საგანმანათლებლო დაწესებულებების ხელშეწყობაზე, ისე სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განსახორციელებელი პროექტების მხარდაჭერაზე, მათ შორის სასწავლო-შემოქმედებითი კუთხით პერსპექტიულ მოსწავლეთა, სტუდენტთა და საშემსრულებლო სამაგისტრო პროგრამებზე სტუდენტების სწავლის ხელშეწყობაზე, კონკურენტუნარიან გარემოში აღზრდაზე, ნიჭიერ მოსწავლეთა

და ახალგაზრდა მეცნიერთა შემოქმედებით მხარდაჭერაზე, საერთაშორისო კონკურსებსა და ფესტივალებში მონაწილეობის მხარდაჭერაზე, საბიბლიოთეკო ფონდებისა და კოლექციების დაცვა, შევსება-გამდიდრებაზე და სხვა.

კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა

მატერიალური და არამატერიალური კულტურული მემკვიდრეობის, კულტურის უძრავი და მოძრავი ძეგლების კულტურულ ღირებულებათა აღრიცხვა;

საქართველოს მუზეუმებისა და მუზეუმ-ნაკრძალების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ტექნიკური ხელშეწყობა და სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა, დაცვა და პოპულარიზაცია. ინფრასტრუქტურის განვითარება, სარეაბილიტაციო-სარესტავრაციო ღონისძიებების განხორციელება;

სამუზეუმო კოლექციების დიაგნოსტიკა, ექსპონატთა რესტავრაცია, აღრიცხვა, ინვენტარიზაცია და პასპორტიზაცია;

UNESCO-ს ვალდებულებების შესრულება, ქვეყნის ფარგლებს გარეთ არსებულ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლთა მონიტორინგი, შესწავლა, შესაბამის სახელმწიფოებთან ერთად ერთობლივი ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება.

საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო

გარემოს დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა

გარემოს დაცვისა და მოსახლეობის ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, საკანონმდებლო ბაზის სრულყოფა;

ნარჩენების, ქიმიური ნივთიერებების, წყლის, ატმოსფერული ჰაერის, ბიომრავალფეროვნების სახელმწიფო მართვა, მიწის დეგრადაციასთან ბრძოლის ღონისძიებების დაგეგმვა;

გარემოზე ზემოქმედების ნებართვის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში დაგეგმილი საქმიანობების შესწავლა (პოტენციური ეკოლოგიური საშიშროების რისკის შეფასება) და გარემოსდაცვით მოთხოვნათა და გარემოს დაცვის ნორმათა გათვალისწინებით დასაბუთებული საექსპერტო დასკვნების მომზადება;

ბიომრავალფეროვნების მუდმივი მონიტორინგის ფარგლებში განხორციელებული ცხოველთა, მათ შორის საქართველოს წითელ ნუსხაში შეტანილი სახეობების აღრიცხვა და მდგომარეობის შეფასება;

საინფორმაციო კამპანიებისა და ღონისძიებების ჩატარება, სახელმწიფო, არასამთავრობო, ბიზნეს და საერთაშორისო სექტორთან თანამშრომლობის გაძლიერება;

დაინტერესებული მხარეებისთვის სხვადასხვა საინფორმაციო საშუალების მეშვეობით ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა;

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის განხორციელება;

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის საშუალოვადიანი სტრატეგიის და განსახორციელებელ მოქმედებათა გეგმა-გრაფიკის შემუშავება/განხორციელება;

რეგულირების ობიექტების შემოწმებათა განხორციელება ყოველწლიურად დამტკიცებული წლიური გეგმის შესაბამისად;

ბუნებრივი რესურსების უკანონო მოპოვების, გარემოს დაბინძურების ფაქტების გამოვლენისა და აღკვეთის, ასევე ორგანიზაციათა მომართვებზე, მოქალაქეთა საჩივრებზე და შეტყობინებებზე რეაგირების მიზნით არაგეგმიური შემოწმებების განხორციელება;

რეგულირების ობიექტების მიერ გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის მოთხოვნათა შესრულების ხელშემწყობი ღონისძიებების (პროგრამების) დანერგვა, მათ შორის, ამ მიზნით ელექტრონული საინფორმაციო სისტემების დანერგვა/განვითარება;

გარემოსდაცვითი სახელმწიფო კონტროლის სფეროში თანამშრომელთა უწყვეტი სწავლება და კვალიფიკაციის ამაღლების უზრუნველყოფა;

დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა

დაცული ტერიტორიების გაფართოება, ბუნებრივი ეკოსისტემების, ლანდშაფტებისა და ცოცხალი ორგანიზმების დაცვა და აღდგენა ეკოლოგიური წონასწორობის შენარჩუნების მიზნით;

საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილ, გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფ გარეულ ცხოველთა და ველურ მცენარეთა გენოფონდის დაცვა ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესანარჩუნებლად;

უნიკალური და იშვიათი ორგანული, თუ არაორგანული ბუნებრივი წარმონაქმნების დაცვა მათი შენარჩუნების მიზნით;

დაცულ ტერიტორიებზე პათოლოგიური კვლევების ჩატარება, დაზიანებული ფართობების დადგენა და მავნებლებთან ბრძოლის მიზნით შესაბამისი პრეპარატების შექმნა;

დაცულ ტერიტორიებისათვის ტურიზმის მდგრადი განვითარების სტრატეგიის შემუშავების საფუძველზე ახალი ტურისტული სერვისების დანერგვა, რომლებიც თანხვედრაში არიან ეკოტურიზმის პრინციპებთან;

ბუნებრივ და ისტორიულ-კულტურულ გარემოში რეკრეაციის, ჯანმრთელობის დაცვისა და ტურიზმისათვის ხელსაყრელი პირობების შექმნა საქართველოს ეკოტურისტული პოტენციალის გაზრდის მიზნით;

ტრადიციული სამეურნეო საქმიანობის დაცვის, აღდგენისა და განვითარების ხელშეწყობა თვითმყოფადი ისტორიულ-კულტურული გარემოს აღდგენისათვის და მის შესანარჩუნებლად.

სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა

ტყის მართვის ქმედითი სისტემის ჩამოყალიბების მიზნით სატყეო სფეროში არსებული საკანონმდებლო და მეთოდოლოგიური ბაზის სრულყოფა;

ტყის რესურსების მართვის არსებული ელექტრონული სისტემის შემდგომი განვითარება;

სააგენტოს თანამშრომელთა უწყვეტი სწავლება და კვალიფიკაციის ამაღლება;

მერქნულ რესურსზე (მ.შ. სათბობი შეშა) მოთხოვნილების დაკმაყოფილების მიზნით ტყეკაფების გამოყოფა;

ტყეების მრავალფუნქციური დანიშნულებით გამოყენების მექანიზმების შემუშავება;

ტყის მოვლისა და აღდგენის ღონისძიებების განხორციელება;

ტყეების ეფექტურად მართვისა და ფიზიკური დაცვის გაუმჯობესების მიზნით სააგენტოს ინსტიტუციონალური გაძლიერებისათვის საჭირო ღონისძიებების განხორციელება;

ტყის ფონდის ფუნქციონალური ზონირებისა და ტყის ინვენტარიზაციის ღონისძიებების განხორციელება, ტყის მდგომარეობის შესახებ მონაცემების მიღების, ანალიზისა და სატყეო-სამეურნეო ღონისძიებების დაგეგმვის ეფექტური სისტემის შექმნა;

სახელმწიფო ტყის ფონდის დარეგისტრირებით ტყის ფონდის ტერიტორიების დაზუსტება, რითაც თავიდან იქნება აცილებული ტყის ფონდის ფრაგმენტაცია და ტყის ფართობების შემცირება.

სანერგე მეურნეობის სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა

მაღალი ხარისხის სარგავი მასალის (ნერგები) გამოყვანა ტყისა და ქარსაფარი ზოლების აღდგენა-განაშენიანებისათვის, მუნიციპალიტეტებისა და ქალაქგამწვანების, ასევე საერთაშორისო ორგანიზაციებისა და კერძო მოთხოვნების დაკმაყოფილებისათვის;

ტყის ჯიშთა სარგავი მასალის გამოყვანისათვის ტრადიციული მეთოდისა (ღია გრუნტში) და ასევე კონტეინერული მეთოდის (სასათბურე მეურნეობაში) გამოყენება;

გამოყვანილი ნერგების სახეობების ზრდა;

ელექტრონული ქსელების ხაზობრივი ნაგებობებისა და მაგისტრალური მილსადენების დაცვის ზონების უსაფრთხო ფუნქციონირების ფარგლებში საქართველოს „წითელი ნუსხაში“ შეტანილი სახეობების გარემოდან ამოღებით (ჭრით) გარემოსთვის მიყენებული ზიანის შესარბილებლად მათი დაცვა-აღდგენის ხელშეწყობა.

გარემოსდაცვით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის პროგრამა

სხვადასხვა სამიზნე ჯგუფებისთვის გარემოსდაცვითი ინფორმაციის საჯაროობის უზრუნველყოფა;

გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში საზოგადოების მონაწილეობის ხელშეწყობის უზრუნველყოფა სათანადო ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების გზით;

გარემოსდაცვითი განათლება მდგრადი განვითარებისთვის - საქართველოს ეროვნული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის კოორდინაციის უზრუნველყოფა;

საზოგადოების გარემოსდაცვითი ცნობიერების ამაღლების უზრუნველყოფა სხვადასხვა კამპანიების ორგანიზებით;

შესაბამისი სპეციალისტების მომზადების, გადამზადებისა და კვალიფიკაციის ამაღლების ორგანიზების უზრუნველყოფა;

მონაცემების სისტემატიზაციის, მათზე ხელმისაწვდომობის გაზრდისა და გამარტივების მიზნით გარემოსდაცვით მონაცემთა სისტემის შექმნა, გარემოსდაცვითი ინფორმაციის და ანალიტიკური ანგარიშების მომზადებისა და დაინტერესებული საზოგადოებისთვის მიწოდების მოქნილი მექანიზმის უზრუნველყოფა.

გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება და პრევენცია

ჰიდრომეტეოროლოგიურ პარამეტრებზე სტანდარტული და სპეციალიზირებული დაკვირვების სისტემების შექმნა და დანერგვა;

შავი ზღვისა და მდინარეთა სანაპიროების დაცვა-რეაბილიტაცია სტიქიური ჰიდრო და მორფოდინამიკური მოვლენებისგან;

საშიში გეოლოგიური პროცესების პრევენცია და ჰიდროგეოლოგიური მონიტორინგის განხორციელება;

ატმოსფერული ჰაერის მონიტორინგისათვის ავტომატური სადგურების ეტაპობრივი შექმნა;

სანაპირო ზონების ინფრასტრუქტურის მდგრადი განვითარების უზრუნველყოფა, სანაპირო ზონებში მიმდინარე მორფოდინამიკურ პროცესებზე უარყოფითი ზეგავლენის თავიდან აცილებისა და რიგ შემთხვევაში აღნიშნული პროცესების გაუმჯობესების გზით;

სანაპირო ზონის დაცვა ანთროპოგენული ფაქტორის მავნე ზემოქმედებისგან, სამეურნეო ინფრასტრუქტურის განვითარება და უსაფრთხოების უზრუნველყოფა;

ატმოსფერულ ჰაერზე დაკვირვების ავტომატური სადგურების მონაცემების საშუალებით ჰაერის დაბინძურებაზე უწყვეტი დაკვირვება და ქალაქების ატმოსფერული ჰაერის დაბინძურების რეალური სურათის მიღების უზრუნველყოფა;

ამინდის პირობების მიმართ განსაკუთრებით მგრძობიარე დარგების - ავიაციისა და საზღვაო ფლოტის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა ;

მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების არსებული მდგომარეობის შეფასება და მომავალში მათი გამოყენების შესაძლებლობების დადგენა;

საკომუნიკაციო, ტურისტული და რეკრეაციული ინფრასტრუქტურის შენარჩუნება-განვითარების ხელშეწყობა;

შავი ზღვის სანაპიროს განვითარების მოკლე და გრძელვადიანი პროგნოზის შემუშავება და ავარიული სიტუაციების თავიდან ასაცილებლად კონკრეტული პრევენციული ღონისძიებების დაგეგმვა;

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო

საგარეო პოლიტიკის განხორციელება

საერთაშორისო არენაზე ქვეყნის ინტერესების გატარება, საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტებისა და დასახული ამოცანების შესრულება;

საერთაშორისო თანამეგობრობის დახმარებით საქართველოს დეოკუპაციისა და ოკუპანტი სახელმწიფოს მხრიდან საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის პატივისცემის უზრუნველყოფა, ოკუპირებული ტერიტორიების არალიარების პოლიტიკის განმტკიცება;

რუსეთზე საერთაშორისო თანამეგობრობის ზეწოლის გაძლიერების მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების გატარება, რათა მან სრულად შეასრულოს 2008 წლის 12 აგვისტოს ცეცხლის შეწყვეტის შეთანხმება; რუსეთის მიერ საქართველოს წინააღმდეგ ძალის გამოყენებლობის ვალდებულების აღება;

ოკუპირებული რეგიონების მიმართ საქართველოს სახელმწიფო სტრატეგიის განხორციელება;

ევროკავშირთან საქართველოს პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტეგრაციის გაძლიერება;

ნატო-ში გაწევრიანების პროცესის ხელშეწყობა;

ევროპის ქვეყნებთან თანამშრომლობის გაღრმავება და საქართველოს საგარეო პოლიტიკური მიზნების მიმართ მათი მხარდაჭერის უზრუნველყოფა;

აშშ-თან სტრატეგიული პარტნიორობის ქარტიით გათვალისწინებული პროექტების განხორციელება და მისი როლის გაძლიერება საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტის მხარდაჭერის პროცესში

რუსეთთან ურთიერთობების ნორმალიზება;

დემოკრატიისა და ეკონომიკური განვითარების ორგანიზაცია სუამ-ის და შავი ზღვის ეკონომიკური თანამშრომლობის ორგანიზაციის (BSEC) ფორმატში რეგიონული და რეგიონთაშორისი თანამშრომლობის გაძლიერება და კონკრეტული პროექტების განხორციელება;

ქართული პროდუქციისთვის ახალი ბაზრების მოპოვება, ქვეყნის ეკონომიკაში ინვესტიციების მოზიდვა, ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა და სტიმულირება;

საზღვარგარეთ ქართული კულტურისა და ინტელექტუალური პოტენციალის წარმოჩენის ხელშეწყობა;

უცხოეთში მყოფი საქართველოს მოქალაქეების უფლებების დაცვა, მათთვის შეღავათანი პირობების შექმნა და სოციალური უსაფრთხოების დონის ამაღლება.

მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომელთა და სხვა უწყებებში საერთაშორისო ურთიერთობების სფეროში დასაქმებულ საჯარო მოხელეთა პროფესიული განვითარება და კვალიფიკაციის ამაღლება;

სასწავლო ცენტრის სრულყოფა (თანამშრომლების კვალიფიკაციის ამაღლება, ახალი პროგრამების შემუშავება და არსებული პროგრამების დახვეწა);

მჭიდრო თანამშრომლობის დამყარება მსოფლიოს წამყვან დიპლომატიურ სკოლებთან და აკადემიებთან;

საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს თანამშრომლებისათვის ბიბლიოთეკის გამდიდრება;

სასწავლო ცენტრის დამოუკიდებელი ვებ-გვერდის შექმნა.

საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო

სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროების სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

ფიზიკური აღზრდისა, სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროში ქვეყნის ერთიანი პოლიტიკის შემუშავება, დაგეგმვა და მისი რეალიზების კოორდინაცია;

სპორტის განვითარებისათვის სათანადო პირობების შექმნა და ძირითად მიმართულებათა განსაზღვრა;

სპორტსმენტა მომზადების ორგანიზაციული და მეთოდური ხელშეწყობა, სპორტის სფეროში კვალიფიკაციის ამაღლების კოორდინაცია, ერთიანი სპორტული კლასიფიკაციის შემუშავება და დამტკიცება, სპორტის სახეობათა, პროფესიული და მოყვარულთა სპორტული კლუბებისა და ორგანიზაციების სტატუსის განსაზღვრა;

სპორტულ ასოციაციებთან, კავშირებთან, სპორტულ ფედერაციებსა და სხვადასხვა სპორტულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა და მათი საქმიანობის ხელშეწყობა;

სპორტში აკრძალულ მასტიმულირებელ საშუალებათა გამოყენების აღმოფხვრის ღონისძიებათა განხორციელება;

ახალგაზრდა მეცნიერთა, სპორტსმენტა და შემოქმედთათვის სახელმწიფო მხარდაჭერა, თავისი კომპეტენციის ფარგლებში სამეცნიერო-საგანმანათლებლო სფეროში სახელმწიფო პროგრამების შემუშავება და შესაბამის უწყებებთან ერთად მათი განხორციელება;

სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროში საინვესტიციო და საქველმოქმედო საქმიანობის განხორციელების ხელშეწყობა;

სპორტისა და ახალგაზრდობის სფეროების განვითარებისათვის საჭირო კაპიტალური მშენებლობის, სარეკონსტრუქციო და სარემონტო სამუშაოების წარმოება.

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები

ქართული ფეხბურთის განვითარებისათვის ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, საფეხბურთო ინფრასტრუქტურის განვითარება და მისი რეაბილიტაცია. ეროვნული, სხვადასხვა ასაკობრივი, ქალთა და ფუტსალის ნაკრებებისათვის ყველა საჭირო პირობის შექმნა;

ქართული რაგბის შემდგომი განვითარება და საერთაშორისო ასპარეზზე ღირსეულად წარმოჩენა;

ქართული კალათბურთის განვითარებისათვის ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, საკალათბურთო ინფრასტრუქტურის განვითარება და მისი რეაბილიტაცია, ეროვნული ნაკრები და სხვადასხვა ასაკობრივი ნაკრები გუნდებისათვის ყველა საჭირო პირობების შექმნა, შემდგომი წინსვლისათვის ხელის შეწყობა და ყოველმხრივი დახმარება;

საქართველოში სპორტის შემდგომი განვითარება, ქვეყნის ნაკრები გუნდების მზადება და მონაწილეობა საერთაშორისო სპორტულ ღონისძიებებში (მსოფლიო და ევროპის ჩემპიონატები, პირველობები, მსოფლიო და ოლიმპიური თამაშები, საერთაშორისო ტურნირები, სასწავლო საწვრთნელი შეკრებები);

ფარიკაობის, ჭადრაკის, ხელბურთის განვითარებისათვის ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, სახეობების მიხედვით შესაბამისი ინფრასტრუქტურის განვითარება, ეროვნული, ასაკობრივი და ქალთა ნაკრებებისათვის სათანადო პირობის შექმნა;

საქართველოს ჩემპიონატების, პირველობების ჩატარება, სპორტული რეზერვის და მაღალი კლასის სპორტსმენტა მომზადება, სპორტის შემდგომი პოპულარიზაცია და სპორტის პროპაგანდისათვის ხელშეწყობა;

ოლიმპიური თამაშებისათვის მეტი ოლიმპიური ლიცენზიის მოსაპოვებლად საქართველოს ნაკრები გუნდების მზადება და ოლიმპიადებზე საქართველოს სპორტსმენტა მონაწილეობის ხელშეწყობა;

პარაოლიმპიური სპორტის განვითარებისათვის ქმედითი ნაბიჯების გადადგმა, ადაპტირებული ინფრასტრუქტურის განვითარება და არსებულის რეაბილიტაცია. პარასპორტსმენტა სოციალური და მატერიალური პირობების გაუმჯობესება;

საქართველოს კადეტთა და იუნიორთა ნაკრები გუნდების წევრობის კანდიდატების მომზადება;

საქართველოს რეგიონებში ბავშვთა და მოზარდთა მასობრივი სპორტის განვითარება, რეგიონებში სპორტული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, მასობრივი სპორტისა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის პროპაგანდა და დანერგვა, საჯარო სკოლების ჩაბმა სპორტულ გასართობ თამაშებში;

საქართველოში სპორტული ინფრასტრუქტურის შექმნა და რეაბილიტაცია, მატერიალურ-ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, სპორტული დანიშნულების ობიექტების, დარბაზებისა და სტადიონების

შეკეთება, აღდგენა, მშენებლობა. რეგიონებში სპორტული ცხოვრების განვითარება, სპორტული ინვენტარის, ეკიპირებისა და მოწყობილობების შექმნა;

ახალგაზრდული ოლიმპიური ფესტივალი „თბილისი-2015-ისთვის“ შესაბამისი სპორტული რეზერვის მომზადება სპორტის 9 სახეობაში.

ქართული სპორტის წარმატებების ამსახველი მასალების შეკრება, დაკომპლექტება, აღრიცხვა, შენახვა-დაცვა, შესწავლა და პოპულარიზაცია;

სპორტის სფეროში დამსახურებულ მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები

საქართველოში მცხოვრები წამყვანი სპორტსმენებისა და მწვრთნელების, ნაკრებების მომსახურე პერსონალის, ოლიმპიური ჩემპიონების, საჭადრაკო ოლიმპიადების გამარჯვებულების, ვეტერანი სპორტსმენებისა და სპორტის მუშაკების დახმარება და მათი ცხოვრების პირობების გაუმჯობესება, თანამედროვე მოთხოვნების შესაბამისი საწვრთნელი პროცესის წარმართვისათვის ხელის შეწყობა.

ახალგაზრდობის სფეროში სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები

სხვადასხვა ქვეყნის სახელმწიფო ახალგაზრდულ სტრუქტურებთან თანამშრომლობა, ბავშვთა და ახალგაზრდული კავშირების სახელმწიფოებრივი მხარდაჭერა და წახალისება, არაფორმალური განათლების ხელშეწყობა, თავისუფალი დროის შინაარსიანად და ეფექტიანად ხარჯვის ორგანიზება, საქართველოს ახალგაზრდობის ინტელექტუალური, სულიერი და ფიზიკური პოტენციალის გამოვლენა, ფორმირება და სრულყოფა;

ახალგაზრდა და პოტენციურად მომგებიანი ბიზნეს იდეების მქონე საინიციატივო ჯგუფების ხელშეწყობა;

ბავშვთა და ახალგაზრდობის გონებრივ, ფიზიკურ, ზნეობრივ, ესთეტიკურ და სოციალურ-ემოციურ განვითარებაზე ზრუნვა, სხვადასხვა კატეგორიის სოციალურად დაუცველ ბავშვებზე ზრუნვის ხელშეწყობა, მოზარდთა ინტერესების შესაბამისად პროფილური წრეების, ცენტრების, კლუბების და სტუდიების შექმნის ხელშეწყობა. ბავშვებისა და ახალგაზრდების შემეცნებით შემოქმედებითი და დასვენება გაჯანსაღების ფართომასშტაბიანი პროგრამების განხორციელება.

კულტურულ-შემოქმედებითი, შემეცნებითი და გასართობი ღონისძიებების მოწყობა, ქართველი ახალგაზრდების ჩართვა სხვადასხვა ღონისძიებებში, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პროპაგანდა, ახალგაზრდობის ცოდნისა და უნარების გაღრმავება სხვადასხვა მიმართულებით;

პროგრამა „მომავლის ბანაკის“ ფარგლებში ქართველი და უცხოელი ახალგაზრდობის აქტიური დასვენებით უზრუნველყოფა.

საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო

სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება

სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა;

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სისტემის გამართული ფუნქციონირების უზრუნველყოფა და კონტროლი;

სისხლის სამართლის რეფორმაში ჩართულ უწყებებს, საერთაშორისო და ადგილობრივ ორგანიზაციებს შორის თანამშრომლობის გაღრმავება და მიმდინარე რეფორმის მონიტორინგი;

სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემის რეფორმა – სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს საქმიანობის ადმინისტრირება, ორგანიზაციული და ანალიტიკური მხარდაჭერა;

უწყებათაშორისი საბჭოს სამდივნოს ანალიტიკური შესაძლებლობების გაძლიერება და მონიტორინგის მექანიზმის დახვეწა;

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის სექტორული სტრატეგიებისა და სამოქმედო გეგმების ყოველწლიური განახლება;

იმპლემენტაციის პროცესში უწყებათაშორისი საქმიანობის კოორდინაცია;

წლიური პროგრესის შესახებ ანგარიშების მომზადება, მართლმსაჯულების სისტემის რეფორმის საბიუჯეტო დახმარების პროგრამის ფინანსური შეთანხმების პირობების შესრულების ხელშეწყობა. პირობების შესრულების შესახებ ანგარიშის მომზადება და ევროპის კავშირის დელეგაციისათვის წარდგენა;

საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის გადასინჯვა. ნაფიც მსაჯულთა ინსტიტუტის რეფორმა, საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავება სისხლის სამართლის პროცესში დაცვის მხარის უფლებების გაზრდისა და შეჯიბრებითობის უზრუნველსაყოფად;

არასრულწლოვანთა მართლმსაჯულების კოდექსის შემუშავება. არასრულწლოვანთა დანაშაულის პრევენციის ეროვნული სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის მომზადება, არასრულწლოვანთა სისხლის სამართლებრივი პასუხისმგებლობისგან განრიდების მექანიზმის დახვეწა;

ანტიკორუფციული და კარგი მმართველობის რეფორმა – კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის უწყებათაშორისი საკოორდინაციო საბჭოს გაძლიერება, მისი როლის გაზრდა და ქმედით ორგანოდ გარდაქმნა;

ეროვნული ანტიკორუფციული სტრატეგიისა და მისი განხორციელების სამოქმედო გეგმის შემუშავება, პერიოდული განახლება და მონიტორინგი, ანტიკორუფციული პოლიტიკის შესრულების შეფასების მეთოდოლოგიის შემუშავება. ანტიკორუფციული საბჭოს საქმიანობის ანგარიშების მომზადება და საქართველოს მთავრობისათვის წარდგენა. ანტიკორუფციული სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავებისა და იმპლემენტაციის პროცესში შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობის მიზნით უწყებათაშორისი საქმიანობის კოორდინაცია;

საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ მომზადებული რეკომენდაციების შესრულების უზრუნველყოფა, მათი იმპლემენტაციის შესახებ სახელმწიფო ანგარიშის მომზადების უზრუნველყოფა და საერთაშორისო ორგანიზაციების წინაშე ანგარიშგება;

ანტიკორუფციული პოლიტიკისა და რეფორმების შესახებ საზოგადოებრივი ცნობიერების ამაღლება;

ღია მმართველობა საქართველოს 2014-2015 წლების სამოქმედო გეგმის შესრულების ხელშეწყობა და ღია მმართველობა საქართველოს 2016-2017 წლების სამოქმედო გეგმის შემუშავება. ახალი გეგმის შემუშავების პროცესში საჯარო კონსულტაციების გამართვა;

საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის შესახებ არსებული საკანონმდებლო ბაზის გადასინჯვა, ინფორმაციის თავისუფლების მარეგულირებელი ნორმების საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობის, პრაქტიკაში არსებული ხარვეზების აღმოფხვრის და ცალკეულ საკანონმდებლო აქტებში გაბნეული ნორმების ერთ ნორმატიულ აქტში გაერთიანების მიზნით ინფორმაციის თავისუფლების კანონის შემუშავება;

მთავრობის მიერ დამტკიცებული საჯარო სამსახურის რეფორმის კონცეფციის საფუძველზე საჯარო სამსახურში ეთიკის ნორმების, პასუხისმგებლობისა და ანგარიშვალდებულების მექანიზმების გაუმჯობესების, აგრეთვე ანაზღაურების, წახალისებისა და დაწინაურების ერთიანი სისტემის ჩამოყალიბების მიზნით საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავება;

სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის რეფორმის სტრატეგიის შემუშავება და განხორციელება

ახალი „ადსრულების კოდექსი“ – პროექტის შემუშავება ევროკავშირის კანონმდებლობასთან დაახლოებისა და ევროპული გამოცდილების გაზიარების გზით;

“მეწარმეთა შესახებ“ საქართველოს კანონის გადახედვა;

სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის ცალკეული ინსტიტუტების გადახედვა, შემოღებული „სუმარული წარმოების“ (Summary judgment) ინსტიტუტი, რის შედეგადაც შემცირდება სასამართლოში საქმის განხილვის ვადები, პროპორციულად შემცირდება ადვოკატისა და სასამართლო განხილვასთან დაკავშირებული ხარჯები, დაიზოგება სასამართლოს რესურსები და სასამართლო განიტვირთება უსაფუძვლო სარჩელებისგან;

ადმინისტრაციულ ორგანოებში ადმინისტრაციული საჩივრების ერთჯერადად განხილვის პროცესის გადასინჯვა;

გამოძიებაზე ზედამხედველობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის პროგრამა

დამოუკიდებელი, მიუკერძოებელი, ეფექტიანი გამოძიების წარმოება და სისხლის სამართლებრივი დევნის განხორციელება. გამოძიების ერთიანი მეთოდოლოგიის შექმნა და სისხლის სამართლებრივი დევნის ერთიანი მოქნილი სისტემის, ერთგვაროვანი პრაქტიკის დასამკვიდრებლად თითოეულ რაიონში არსებული კრიმინოგენური სპეციფიკის შესწავლის საფუძველზე შესაბამისი გაიდლაინების შემუშავება. გამოძიებისა და სისხლის სამართლებრივი დევნის განხორციელებაზე კონტროლის მექანიზმების გაუმჯობესება;

საკანონმდებლო რეფორმისთვის წინადადებების შემუშავება სისხლის სამართლის კოდექსის ე.წ. მკვდარი მუხლების ამოქმედების და რეალობასთან შესაბამისობაში მოყვანის მიზნით;

ჩადენილი დანაშაულებრივი ქმედების სიმძიმის პროპორციული და ადეკვატური სანქციების სისტემის დანერგვა;

ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი დაცვის უზრუნველყოფა გამოძიების მიმდინარეობისა და სისხლის სამართლებრივი დევნის განხორციელების პროცესში. ამ სფეროში სახელმწიფოს პოზიტიური ვალდებულების დარღვევის გამომწვევი მიზეზების დადგენა და საერთაშორისო და უფლებადამცველი ორგანიზაციების რეკომენდაციების გათვალისწინება;

ოჯახური ძალადობის, წამების, არასათანადო მოპყრობის, უმცირესობათა უფლებების დარღვევის ფაქტებზე ეფექტური და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი გამოძიება და სისხლის სამართლებრივი დევნა;

პროკურატურის თანამშრომელთა შერჩევის წესის გაუმჯობესება და კვალიფიკაციის ამაღლება. ტრენინგსაჭიროებების იდენტიფიცირების მდგრადი სისტემის შექმნა, აუცილებელი ტრენინგების დაგეგმვა და შესაბამისი მოდულების შემუშავება. პროკურატურის თანამშრომელთა სამუშაო უნარ-ჩვევებზე დაფუძნებული ობიექტური, ეფექტიანი და საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი შეფასების სისტემის შექმნა;

სისხლის სამართლის საქმისწარმოების ელექტრონული სისტემისა და პროკურორთა საჭიროებებზე მორგებული ელექტრონული პროგრამების დახვეწა, ადამიანური რესურსების მართვის ელექტრონული პროგრამის შექმნა, პროკურორთა დატვირთვის ელექტრონული მოდულის იმპლემენტაცია, პრობლემური საკითხების იდენტიფიცირების მიზნით კვლევების ინიცირება;

პროკურატურის საქმიანობის გამჭვირვალობისა და საზოგადოების წინაშე ანგარიშვალდებულების უზრუნველყოფის მიზნით საზოგადოებაზე ორიენტირებული პროკურატურის კონცეფციის შემუშავება, მასმედიასთან ურთიერთობის ეფექტური მექანიზმების შექმნა, პროკურორებისა და ჟურნალისტებისათვის ცნობიერებისა და უნარ-ჩვევების ამაღლების მიზნით ერთობლივი გასვლითი სემინარების ჩატარება, საზოგადოებისთვის ინფორმაციის მისაწოდებლად არსებული მექანიზმების სრულყოფა;

მოწმისა და დაზარალებულის კოორდინატორის ინსტიტუტის დახვეწა;

პროკურატურის როლის გაზრდა დანაშაულის პრევენციის პროცესში. ამ მიმართულებით სტრატეგიის და შესაბამისი საკანონმდებლო ცვლილებების შემუშავება;

ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა

არსებული დოკუმენტების დაცვა/შენახვის პირობების გაუმჯობესების, დაცვის სისტემებით აღჭურვის, ახალი დოკუმენტებისათვის დამატებითი საცავების შექმნის და არქივის თანამშრომელთა სამუშაო გარემოს გაუმჯობესების მიზნით, ზუგდიდის და ახალციხის რეგიონული არქივების შენობების კაპიტალური სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარება და ახალი, დამატებითი საცავების მშენებლობა. აგრეთვე, ქუთაისში არქივის ახალი შენობის აშენება;

ცენტრალიზაციის მომდევნო ეტაპის შედეგად, 47 ადგილობრივი არქივის დოკუმენტების 6 რეგიონულ არქივში განთავსება;

მოქალაქეზე ორიენტირებული მომსახურების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის გაზრდის მიზნით, მომსახურების ელექტრონული პროგრამების ახალი პარამეტრების შემუშავება, არსებული ელექტრონული პროგრამების განახლება და დახვეწა.

მკვლევართა აღრიცხვისა და მართვის სისტემის, საარქივო დოკუმენტების (ფოტო-ვიდეო-ფონო-ტექსტური დოკუმენტების, რუკების) ელექტრონული კატალოგების, გეოგრაფიული საინფორმაციო სისტემა (GIS), სივრცითი ძიების პროგრამისა და ონლაინ მომსახურების რეჟიმი, დანერგვა;

მოქალაქეთა მომსახურების პროგრამის პარამეტრების გაუმჯობესება, ასევე ეროვნული საარქივო ფონდის ელექტრონული დოკუმენტების არქივის შექმნა და სრულყოფა დოკუმენტების ელექტრონული ასლების ხელმისაწვდომობის გაზრდის, ფიზიკური და იურიდიული პირების სწრაფი და ხარისხიანი მომსახურების, დოკუმენტების დედნების შენარჩუნებისა და ეროვნული მემკვიდრეობის დაცულობის უზრუნველყოფის მიზნით;

სკანირების აპარატურის კალიბრაციისა და ოპერირების პროგრამის, სკანირების პროცესის მონიტორინგის სისტემის, სკანირებული დოკუმენტების ელექტრონული რეესტრისა და ანოტირების სტანდარტების შემუშავება და დანერგვა;

საქართველოს იუსტიციის სამინისტროს სისტემის თანამშრომელთა გადამზადება და სასწავლო ცენტრის განვითარება

ტრენინგსაჭიროებათა ანალიზის საფუძველზე, კვალიფიკაციის ამაღლების მიზნით, როგორც სამინისტროს სისტემის წარმომადგენლებისათვის, ისე სხვა დაინტერესებულ პირთა და ორგანიზაციებისათვის, მათ შორის, თვითმმართველობებში დასაქმებული საჯარო მოხელეებისათვის, ტრენინგების სრული ციკლის (დაგეგმვა, ორგანიზება და შეფასება) განხორციელება;

მომსახურების სფეროსა და ორგანიზაციული მართვის გაუმჯობესების ხელშეწყობისთვის სსიპ - საქართველოს იუსტიციის სასწავლო ცენტრის ეფექტიანობის გაზრდის მიზნით სერვისებისა და პროდუქტების გამრავალფეროვნება. კომპიუტერული უნარების მიმართულებით ცენტრის თანამშრომლების მიერ სპეციალურ სახელმძღვანელოზე დაყრდნობით რეგიონებში მასობრივი დატრენინგების პროექტის განხორციელება;

საკონკურსო, საატესტაციო და საკვალიფიკაციო ტესტირებების ორგანიზება, მათ შორის, ტესტური დავალებების შექმნა და ტესტური დავალებების ბანკის სრული განახლება შესაბამისი მაღალკვალიფიციური ექსპერტების მონაწილეობით;

ტესტირებების როგორც ოფლაინრეჟიმში ასევე, ონლაინრეჟიმში ჩატარების უზრუნველყოფა, აქტიური მონაწილეობის მიღება მუნიციპალიტეტებში ელექტრონული მმართველობის პროგრამის დანერგვის პროექტში;

საკონსულტაციო მომსახურების გაწევა ტესტირებისა და ტრენინგების მიმართულებით. ასევე კონსულტირების კომპონენტის გაძლიერება მომსახურების სფეროსა და ორგანიზაციული მართვის გაუმჯობესების კუთხით;

ხარისხიანი სერვისებისა და პროდუქტების უზრუნველყოფის მიზნით არსებული ტესტების, ტრენინგმოდულებისა და სასწავლო კურსების პროგრამების რეგულარული განახლება, მათ შორის უცხოური სერტიფიცირებული პროგრამების შექმნის გზით;

სტუდენტებისთვის თემატური პროექტების განხორციელება, მათ შორის საზაფხულო და ზამთრის სკოლების ორგანიზება, როგორც საქართველოს, ისე რეგიონული (სამხრეთ კავკასია) მასშტაბით;

სპეციალური მონაცემთა ერთიან ბაზის შექმნა, რომელიც თავს მოუყრის ცენტრის მიერ ორგანიზებულ პროექტებსა თუ სხვა ღონისძიებებში გამოვლენილი პერსპექტიული სტუდენტების მონაცემებს. ბაზა ხელმისაწვდომი იქნება სამინისტროს სისტემის უწყებებისთვის, რომლებიც, კადრების საჭიროების შემთხვევაში, იხელმძღვანელებენ აღნიშნული მონაცემებით;

არსებული საგანმანათლებლო სერვისების ბაზარზე კონკურენტუნარიანობის შენარჩუნების მიზნით, პროდუქტებისა და სერვისების განვითარების პარალელურად, თანამშრომელთა რეგულარული პროფესიული მომზადება/გადამზადება საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარებით;

ყვარლის სასწავლო ცენტრის ინფრასტრუქტურისა და მომსახურების გაცნობა ყველა სახელმწიფო სტრუქტურისათვის, საქართველოში აკრედიტირებული სასწავლო დაწესებულებებისათვის, სამოქალაქო და კერძო სექტორის წარმომადგენლებისათვის.

ელექტრონული მმართველობის განვითარება

არსებული საინფორმაციო სისტემებისთვის მონაცემთა ადაპტერის დამატება ერთიან სისტემასთან კავშირის უზრუნველსაყოფად. ინფორმაციასთან წვდომის გაუმჯობესება, მისი დაცულობა და საიმედოობა. სისტემის საშუალებით ახალი კომბინირებული ელექტრონული სერვისების შექმნა. მოსახლეობისთვის მომსახურების მიწოდება ერთი ფანჯრის პრინციპით და ნაკლები დანახარჯებით;

მოქალაქის პორტალში ყველა იმ ელექტრონული სერვისის ინტეგრირება, რომელთაც ცენტრალური და ადგილობრივი მმართველობის ორგანოები სთავაზობენ მოქალაქეებს, ბიზნესს თუ არასამთავრობო სექტორს;

საკონტინერო გადაზიდვების პროცესში (იმპორტ/ექსპორტი) ჩართული კერძო და სახელმწიფო სუბიექტებს შორის ინფორმაციის მიმოცვლის პროცესის გამარტივების მიზნით, საქართველოს საერთაშორისო ვაჭრობის მხარდამჭერი სისტემის შექმნა;

საკონტინერო გადაზიდვების განხორციელება ბათუმისა და ფოთის პორტის გავლით. სისტემამ უნდა მოიცვას ყველა სახის სახმელეთო და საჰაერო ტვირთი. სისტემის ინტეგრაცია მსგავსი პროფილის საერთაშორისო სისტემებთან;

სახელმწიფო დაწესებულებებს შორის ოფიციალური დოკუმენტბრუნვის განხორციელება ელექტრონულად, ერთიან სტანდარტზე დაფუძნებით და ინფორმაციის გაცვლის დაცული ინფრასტრუქტურის ფარგლებში;

ინფორმაციულ უსაფრთხოებასთან დაკავშირებით საკანონმდებლო ინიციატივის მომზადება, ინფორმაციული უსაფრთხოების პოლიტიკისა და სტანდარტების ჩამოყალიბება;

სპეციალური კითხვარის შემუშავება, რომლის საშუალებითაც სახელმწიფო დაწესებულებებს საშუალება მიეცემათ, შეაფასონ საკუთარი მონაცემები და მოახდინონ იმ ცხრილების, მონაცემთა მასივებისა და ელექტრონული სერვისების იდენტიფიცირება, რომელთა გამოქვეყნებაც შესაძლებელია ღია მონაცემების პორტალზე – data.gov.ge.

ინფორმაციული უსაფრთხოების მართვის სახელმწიფო სისტემის შექმნა.

ერთიანი სახელმწიფო საინფორმაციო ტექნოლოგიების მხარდაჭერის განვითარება

სსიპ - „სმართ ლოჯიქში“ მენეჯერული პროცესების დანერგვა სხვადასხვა უწყებებისათვის IT სერვისების სრული სპექტრის მიწოდების მიზნით, კერძოდ: ქსელური უზრუნველყოფა, ელ-ფოსტის სერვისი, ონლაინკომუნიკაციის საშუალებები, ტელევიდეოკონფერენცია, დროისა და დავალებების მართვის პროგრამული უზრუნველყოფა, უსაფრთხოების ერთიანი პოლიტიკის გატარება, არასასურველი და მავნე ელფოსტის, პროგრამებისა და ვირუსებისგან დაცვა, სახელმწიფო სტრუქტურებისათვის ერთიანი IT-მხარდაჭერის სატელეფონო ცენტრის შექმნა და ინციდენტების მართვა, ციფრული სატელეფონო სერვისი, სახელმწიფო ორგანიზაციებში დასაქმებულთა კომპიუტერული ტექნიკის ადგილზე მომსახურება და სხვა სერვისები, რომლებიც აუცილებელია თანამედროვე გარემოში სრულყოფილი ოპერირებისათვის;

ინფორმაციული ტექნოლოგიების სერვისების მიწოდების ახალი, თანამედროვე „Cloud Computing“-ის „IaaS“ მოდელის დანერგვა, რომელიც დანახარჯების ეკონომიით უზრუნველყოფს მრავალი ორგანიზაციის ინფორმაციულ ტექნოლოგიებზე მოთხოვნის დაკმაყოფილებას;

სახელმწიფო ორგანიზაციებში პროცესების ავტომატიზებისა და ელექტრონულ მმართველობაზე გადასვლის მიზნით შესაბამისი კვლევის ჩატარება და კონკრეტული ინოვაციური ბიზნეს გადაწყვეტილების შექმნა, რაც გულისხმობს, კონკრეტულ შემთხვევაში, პროგრამული უზრუნველყოფის შემუშავებას კონკრეტული დამკვეთისთვის და მაქსიმალურად მორგებას მის ბიზნეს პროცესებზე;

სისხლის სამართლის საქმეთა ავტომატიზაციის პროგრამული უზრუნველყოფის სხვადასხვა მოდულის შექმნისთვის პროექტის გეგმის შედგენა და ამოცანის ჩამოყალიბება, სხვადასხვა ორგანიზაციის ჩართვა

ავტომატიზებულ სისტემაში (ადვოკატურა, სასჯელაღსრულების სისტემა, განრიდებისა და მედიაციის პროგრამაში მონაწილე სოციალური მუშაკები), ასევე სასამართლოს ჩართვისთვის საჭირო ინტეგრაციის მოდულის შემუშავება. დევნილთა ბაზის პროგრამული უზრუნველყოფის დახვეწა-განახლება და ვებ-ტექნოლოგიაზე გადაწერა;

ქვეყნის მასშტაბით შესაბამისი ორგანიზაციებისთვის ზუსტი დროის გამოყენების მიზნით, სპეციალური ტექნიკური მოწყობილობების დანერგვა, რომლის მეშვეობითაც შესაძლებელი იქნება გარანტირებულად ზუსტი და მდგრადი დროის განსაზღვრა, რაც გამორიცხავს დოკუმენტებსა და პროცესებში მითითებული დროის უზუსტობას.

დანაშაულის პრევენცია და ინოვაციური პროგრამები

დანაშაულის პირველი დონის პრევენციის ღონისძიებათა ბენეფიციარებზე მორგებული სხვადასხვა სახის ტრენინგების, სემინარების, დებატების, კონფერენციების ჩატარება, ანტინარკოტიკული, ტრეფიკინგის, ბულინგის წინააღმდეგ მიმართული აქტივობების, ბიზნეს მეწარმეობისა და სხვა მონათესავე სფეროების საფუძვლების შესწავლა და სამოქალაქო აქტივობის სხვა ღონისძიებების განხორციელება;

პროექტის „ახალგაზრდული კლუბი“-ს ფარგლებში სხვადასხვა სახის კულტურული თუ სპორტული ღონისძიების, სამიზნე ჯგუფის საჭიროებებზე მორგებული ტრენინგებისა და საგანმანათლებლო სემინარების ჩატარება;

დანაშაულის ჩადენის რისკ ჯგუფების საჭიროებების კვლევა, რისკ ჯგუფებთან მიკუთვნებულ არასრულწლოვანთა ერთიანი მონაცემთა ბაზის შექმნა და მათი ოჯახის წევრებთან მუშაობა, რისკ ჯგუფებთან მომუშავე სახელმწიფო სტრუქტურების საქმიანობის კოორდინირება და მეორე დონის პრევენციის სტრატეგიის შემუშავება;

ყოფილ პატიმართა საზოგადოების სრულფასოვან წევრებად დაბრუნების ხელშეწყობი ღონისძიებების გატარება, ყოფილი პატიმრის ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის პრობლემების მოგვარება, მათი სოციალური უნარების ამაღლება და პროფესიული გადამზადება და დასაქმებაში ხელშეწყობა;

სოციალური მუშაკების პროფესიული უნარ-ჩვევების ამაღლება და ზოგადად ქვეყანაში სოციალური მუშაკის პროფესიის განვითარება;

სისხლის სამართლებრივ პასუხისმგებლობას განრიდებულ არასრულწლოვანთათვის ადექვატური სერვისების მოძიება და შესაბამის პროგრამებში ჩართვა, პროგრამაში ჩართული პროფესიონალებისთვის (პროკურორები, სოციალური მუშაკები, მედიატორები) სპეციალური ტრენინგების განხორციელება და განრიდების ინსტრუმენტების ეფექტიანობის ამაღლება;

მედიატორის საქმიანობის სტანდარტისა და ეთიკის კოდექსის შემუშავება, მედიატორის საკვალიფიკაციო მოთხოვნების დადგენა;

კვლევისა და სერვისების განვითარების ხელშეწყობა.

სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა

საზოგადოებრივი ცენტრების (სოფლის სახლების) მშენებლობის განხორციელება გამართული ფუნქციონირება და მომსახურების ეფექტიანი მიწოდება. საზოგადოებრივი ცენტრების კონცეფციის განვითარება საჯარო ბიბლიოთეკების ბაზაზე, რომელიც გულისხმობს შერჩეული სოფლის ბიბლიოთეკების ინფრასტრუქტურის გამართვას, ტექნიკითა და ინტერნეტით უზრუნველყოფას და თანამშრომელთა გადამზადებას;

ადგილობრივ თვითმმართველობებში ელექტრონული მმართველობის დანერგვის პროექტის განხორციელება;

სააგენტოს მონაცემთა ბაზების დახვეწა, ინფორმაციული უსაფრთხოებისა და პერსონალური მონაცემების დაცვის ხელშეწყობა, მონაცემთა ბაზების ტექნოლოგიური სრულყოფა, მონაცემთა ხარისხის მართვის სისტემის დანერგვა, მონაცემთა ბაზებში ხარვეზების ანალიზი და გამოსწორება;

განახლებადი, საიმედო მონაცემთა ბაზის შექმნა და დამისამართების ერთიანი სტანდარტის დანერგვა, ციფრული ხელმოწერა და ორგანიზაციის ციფრული შტამპის განვითარება;

იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა

მომსახურების ხარისხის განვითარების მიზნით სსიპ - იუსტიციის სახლის წინა ხაზის თანამშრომლების პერიოდული გადამზადება, პროდუქტებისა და მომსახურების პროცესების განვითარება, იუსტიციის სახლში დამატებითი კერძო და სახელმწიფო სერვისების ინტეგრაცია, მომხმარებელთა კმაყოფილების კვლევის რეგულარული განხორციელება;

სერვისების ცნობადობის ზრდის მიზნით მარკეტინგული და პიარ ღონისძიებების განხორციელება.

საერთაშორისო მასშტაბით იუსტიციის სახლის კონცეფციის ექსპორტის მიზნით და ბრენდის პოპულარიზაცია დაინტერესებულ ქვეყნებში.

იუსტიციის სახლების შესაბამისი ტექნიკითა და ინვენტარით მომარაგება. იუსტიციის სახლის ყველა ფილიალში იგეგმება ღონისძიებები სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული ხარვეზის გამოვლენისა და მათი აღმოფხვრის მიზნით;

საქართველოს მასშტაბით იუსტიციის სახლის ახალი ფილიალების აშენება.

ნორმატიული აქტების სისტემატიზაცია და მთარგმნელობითი ცენტრის განვითარება

საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმებით გათვალისწინებულ სფეროებსა და პრიორიტეტულ მიმართულებებში არსებული ევროპული კანონმდებლობის, სტანდარტებისა და რეგულაციების შესაბამისი ქართული ნორმატიული ბაზის თარგმნის განხორციელება;

საქართველოს ნორმატიული აქტების თარგმნა ინგლისურ ენაზე და ევროკავშირის კანონმდებლობის თარგმნა ქართულ ენაზე. თარგმნილი სამართლებრივი აქტების ოპერატიული განთავსება ვებ-გვერდზე და მათი სრული ხელმისაწვდომობა დაინტერესებული მომხმარებლისათვის;

საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა

სააგენტოს ინფრასტრუქტურის განვითარება, სასერვერო ინფრასტრუქტურის გაძლიერება;

გეოგრაფიული ობიექტების, მისი ნაწილებისა და კომპლექსების დამისამართება. ბინების, გზების, ქუჩების, პარკების, სკვერების და ა.შ. აღწერა-ინვენტარიზაცია, უძრავი ქონების მესაკუთრეების იდენტიფიკაცია. სამისამართო სისტემის მოწესრიგება, შენობა-ნაგებობებისა და სხვა ფართებისათვის ნუმერაციის მინიჭება, ქუჩის სახელდებისათვის საჭირო სამისამართო პროექტების მომზადება;

სახელმწიფო გეოდეზიური გეგმური და სიმაღლური საფუძვლის შესაქმნელად საჭირო

მუდმივმოქმედი რეფერენსული GPS სადგურების ქსელის გაფართოვება, არსებული სახელმწიფო

გეგმური გეოდეზიური ქსელის რეკონსტრუირება;

ახალი ციფრული ტოპოგრაფიული რუკების შექმნის მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების განხორციელება;

მიწის კადასტრისა და რეგისტრაციის ღონისძიებების ფარგლებში პრობლემური არელების შერჩევა, გამოკვლევა და საჭირო ღონისძიებების დაგეგმვა, სახელმწიფო აზომველების ქსელის ფორმირება, მიწის ნაკვეთების აზომვების განხორციელება GEO-CORS-ის გამოყენებით;

ადსრულების ეროვნული ბიუროს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა

მომსახურების ხარისხიანად და ეფექტურად წარმართვის მიზნით მომსახურების სათანადო სტანდარტების შემუშავება და დანერგვა; მომსახურების ხარისხის კონტროლის სისტემის შექმნა და განვითარება;

ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებით საინფორმაციო ბაზების გაუმჯობესება;

მომხმარებელთა კმაყოფილების მაღალი მაჩვენებლების მიღწევა-შენარჩუნების მიზნით, მომხმარებელთა კმაყოფილების კვლევის პერიოდულად განხორციელების პრაქტიკის განვითარება;

ბიზნეს პროცესების მონიტორინგის, კვლევისა და ოპტიმიზაციის სისტემების განვითარება;

საქმის გაძღვლის თანამედროვე მეთოდების, კორპორატიული ეთიკისა და პროფესიული უნარების განვითარების მხარდამჭერი სისტემების დანერგვა.

სანოტარო მომსახურების ხელშეწყობა და განვითარება

ლათინური ნოტარიატის სისტემაში დამკვიდრება. საერთაშორისო სემინარებისა და კონფერენციების ორგანიზება, მონაწილეობის მიღება, საერთაშორისო ექსპერტების დასკვნებისა და რეკომენდაციების გათვალისწინება ქართული კანონმდებლობის ევროპულ კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაციისათვის.

ლათინური ნოტარიატის ფუნდამენტური პრინციპის – numerus klausus – დანერგვა, რაც გულისხმობს ნოტარიუსთა განსაზღვრული რაოდენობის დანიშვნას კონკრეტულ სამუშაო უბანში. სანოტარო სერვისების ხელმისაწვდომობა მთელი საქართველოს მასშტაბით.

ნოტარიუსთა პალატის ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარება. შეიქმნება სანოტარო დოკუმენტების ელექტრონული არქივი, რომელიც ნოტარიუსებს შესაძლებლობას მისცემს, ცენტრალიზებულად შეინახონ სხვადასხვა სახის ჩანაწერები და დოკუმენტები.

ქვეყნის მასშტაბით მომუშავე ნოტარიუსთა ეფექტურ კომუნიკაციის უზრუნველყოფის მიზნით ერთიანი კორპორატიული ქსელი შემუშავება;

ნოტარიუსთა და სანოტარო ბიუროს თანამშრომელთა კვალიფიკაციის ამაღლების კურსების განხორციელება.

საქართველოს სასაჯელადსრულებისა და პრობაციის სამინისტრო

პენიტენციური სისტემის პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

საერთაშორისო სტანდარტების პენიტენციური სისტემის ჩამოყალიბების მიზნით შესაბამისი პოლიტიკის შემუშავება და მისი განხორციელების კოორდინაცია;

ურთიერთობების კოორდინაცია სხვადასხვა სახელმწიფო უწყებებთან და ორგანიზაციებთან, თანამშრომლობის ხელშეკრულებებისა და მემორანდუმების გაფორმება.

სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა

საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისი პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების სისტემის ჩამოყალიბება;

თავისუფლება აღკვეთილთა ყოფითი და საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება;

პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების დაწესებულებებში არსებული ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და საწარმოო ზონის შექმნა;

სრულყოფილი პრობაციის სისტემის ჩამოყალიბება:

- ✓ სსიპ - არასაპატიმრო სასჯელთა აღსრულებისა და პრობაციის ეროვნული სააგენტოს ადმინისტრაციული შესაძლებლობების განვითარება;
- ✓ სარეაბილიტაციო პროგრამების განხორციელება და მათში პრობაციონერების ჩართულობა.

სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემისათვის თანამშრომელთა მომზადება და პროფესიული განვითარება

სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემის პერსონალის პროფესიული მომზადება-გადამზადების გზით ქვეყანაში სისხლის სამართლის მართლმსაჯულების სისტემაში მიმდინარე რეფორმების, სასჯელაღსრულების სისტემაში ევროპის საბჭოსა და გაეროს სტანდარტების მოთხოვნათა დანერგვისა და ადამიანის უფლებათა დაცვის ხელშეწყობა;

განათლებისა და პროფესიული განვითარების ხარისხის უზრუნველყოფის სისტემის და სასწავლო პროგრამების განვითარება;

სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემის კვალიფიციური კადრებით უზრუნველყოფა;

სტრატეგიული ურთიერთთანამშრომლობის გაღრმავება სხვადასხვა სახელმწიფო სტრუქტურებთან, აკადემიურ ინსტიტუტებთან, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და სხვადასხვა ქვეყნების შესაბამის სასწავლო დაწესებულებებთან;

სისტემაში მისაღები და მომუშავე კადრების ტესტირების ინსტიტუტის დანერგვა და მისი ჩატარება მოთხოვნილებისამებრ, სისტემაში კვალიფიციური კადრების მიღებისა და ადგილზე მათი განათლებისა და პროფესიული განვითარების ხარისხის გაუმჯობესების ხელშეწყობა;

მოქმედი სასწავლო პროგრამების განახლება და ახალი პროგრამების მომზადება ადგილობრივი რესურსებისა და საერთაშორისო ექსპერტების ჩართულობით, სწავლების ხარისხის სისტემატური გაუმჯობესების უზრუნველყოფა;

საკანონმდებლო ცვლილებების შესაბამისად პენიტენციური სისტემის თანამშრომლების სწავლებისათვის ახალი სახელმძღვანელოების მომზადება და არსებულის განახლება;

სასწავლო პროცესში ჩართული ტრენერების მომზადება/გადამზადების გზით სწავლების ხარისხის სისტემატური გაუმჯობესების უზრუნველყოფა.

ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა უზრუნველყოფა ეკვივალენტური სამედიცინო მომსახურებით

სასჯელადსრულების სისტემაში ჯანმრთელობის დაცვის რეგულირება და ადმინისტრირება;

ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთათვის ეკვივალენტური სამედიცინო მომსახურების განხორციელება პირველადი ჯანდაცვის დონეზე პატიმრობისა და თავისუფლების აღკვეთის აღსრულების დაწესებულებებში, შემდგომ ჯანდაცვის დონეებზე, როგორც სასჯელადსრულების, ასევე სამოქალაქო ჯანდაცვის სპეციალიზებულ სამედიცინო დაწესებულებებში;

სასჯელადსრულების სისტემაში გადამდებ და არაგადამდებ დაავადებათა გავრცელების პრევენცია, ეპიდემიოლოგიური კონტროლი და მეთვალყურეობა;

პირველადი ჯანდაცვის რგოლის ფუნქციონირება და შესაბამისი სამედიცინო მომსახურების მიწოდება;

ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა უზრუნველყოფა სამკურნალწამლო საშუალებებით, მათთვის სპეციალიზებული სამედიცინო მომსახურების მიწოდება სასჯელადსრულების სისტემასა და მის გარეთ;

სასჯელადსრულების დაწესებულებებში აივ, ტუბერკულოზის და C ჰეპატიტის ინფექციების პრევენციის, დიაგნოსტიკისა და მკურნალობის უზრუნველყოფა;

მსჯავრდებულთათვის ფსიქიატრიული დახმარების, ხოლო წამალდამოკიდებულ პირთათვის მკურნალობისა და რეაბილიტაციის უზრუნველყოფა;

მძიმე და განუკურნებელი სენით დაავადებულ მსჯავრდებულთა სასჯელისაგან გათავისუფლება;

სამედიცინო პერსონალის პროფესიული განვითარება.

საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო

შეიარაღებული ძალების მზადყოფნის შენარჩუნება და ამაღლება

არსებული უსაფრთხოების გარემოდან გამომდინარე, საქართველოს შეიარაღებული ძალებისათვის დაკისრებული ამოცანების ეფექტიანად შესასრულებლად თავდაცვითი შესაძლებლობების გაუმჯობესება;

კონცეპტუალური და დოქტრინული ბაზის განვითარება;

ბუნებრივი და ტექნოგენური კატასტროფების დროს სამოქალაქო ხელისუფლების მხარდაჭერა;

საყაზარმე, სამხედრო-სასწავლო დაწესებულებების და საინჟინრო-საფორტიფიკაციო და სააეროდრომე ინფრასტრუქტურის ზრდა და გაუმჯობესება.

სამხედრო განათლების განვითარება

კადეტების უზრუნველყოფა პროფესიული მომზადებით, საცხოვრებელი პირობებით, სასურსათო ულუფით (კვებით), სანივთე ქონებით, უნიფორმით, სამედიცინო დაზღვევით, სასწავლო ლიტერატურით და სოციალური პირობებით.

ტრენერთა მომზადების პროექტის“ ფარგლებში ეროვნული თავდაცვის აკადემიის სექტორში არსებული ინტელექტუალური რესურსის რაციონალურად გამოყენება;

დისტანციური სწავლების სისტემის პროექტის დანერგვა სასწავლო პროცესში თანამედროვე, მოქნილი, ეფექტიანი მეთოდით;

ურთიერთვაგების მემორანდუმების გაფორმება უცხოურ უნივერსიტეტებთან და მათ ფარგლებში ორმხრივი ერთობლივი პროექტების განხორციელება;

უცხოელი ექსპერტებისა და მრჩევლების მოწვევა აკადემიაში, გამოცდილების გაზიარება, სასწავლო პროგრამებსა და სილაბუსებზე მუშაობა და მათი დახვეწა; სამომავლოდ აკადემიაში სამაგისტრო პროგრამების ამუშავება და ფუნქციონირება;

NATO-ს DEEP-ის პროგრამასთან (სამხედრო განათლების განვითარების პროგრამა) მჭიდრო თანამშრომლობა; NATO-ს პარტნიორობა მშვიდობისათვის კონსორციუმის PFP-C სამუშაო ჯგუფებში აქტიური მონაწილეობა.

თავდაცვის სფეროში ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს მოსამსახურეთა და პენსიონერთა (საქართველოს თავდაცვის სამინისტროდან დათხოვნილი კომპენსაციის/ პენსიის მიმღები სამხედრო ან სპეციალური წოდების მქონე მოსამსახურე) და მათი ოჯახის წევრთა, ასევე დაღუპულ სამხედრო მოსამსახურეთა ოჯახის წევრთა და სამოქალაქო პირთა სათანადო სამედიცინო მომსახურების გაწევა;

პაციენტთა ამბულატორიული, სტაციონალური მკურნალობა, სამედიცინო რეაბილიტაცია და დისპანსერიზაცია;

პაციენტთა მკურნალობის შედეგების ანალიზი და მკურნალობის ხარისხისა და ეფექტურობის ამაღლების ღონისძიებების გატარება.

კიბერუსაფრთხოების უზრუნველყოფა

კრიზისების დროს თავდაცვის სფეროში შემავალი კრიტიკული მნიშვნელობის მქონე ობიექტების შეუფერხებლად მუშაობის, ინფორმაციული სივრცის უსაფრთხოების, ინფორმაციული და კომუნიკაციური ტექნოლოგიების პროგრამული და ტექნიკური დაცულობისა და ეფექტურად ფუნქციონირების უზრუნველყოფა;

ინციდენტებზე სწრაფი რეაგირების ჯგუფის ჩამოყალიბებას და მათი სრული რეჟიმით ფუნქციონირება;

თავდაცვის სამინისტროს წარმომადგენლების კიბერუსაფრთხოების საკითხებში ნატოს სწავლებებში მონაწილეობისათვის მუდმივ ხელშეწყობა და მოსამზადებელი სამუშაოების განხორციელება.

საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო

საზოგადოებრივი წესრიგი, სახელმწიფო საზღვრის დაცვა და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გაღრმავება

ქვეყანაში საზოგადოებრივი წესრიგისა და სახელმწიფო უსაფრთხოების დონის ამაღლებისათვის სამინისტროს ბალანსზე რიცხული შენობა-ნაგებობების სრული რეაბილიტაცია და ახალი შენობების მშენებლობა, მათი მიმდებარე ტერიტორიების კეთილმოწყობა და დაცვითი სისტემებით უზრუნველყოფა, სამინისტროს ავტოპარკის მუდმივი განახლება, საგანგებო სიტუაციების მართვისათვის სასწავლო გეგმების განხორციელება, კავშირგაბმულობის საშუალებების ახალი, თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა, სასაზღვრო პოლიციის რეგიონალური სამმართველოების, მათი

განყოფილებების და სასაზღვრო-საემიგრაციო გამშვები პუნქტების მუდმივი და შეუფერხებელი კავშირის გაუმჯობესება, სასაზღვრო სექტორებამდე და სასაზღვრო საგუშაგოებამდე მაღალი გამავლობის სატრანსპორტო საშუალებებით მისვლის ხელშეწყობა, სასაზღვრო სივრცის მოდერნიზებული სწრაფმავალი კატარღებით კონტროლირება და სამაშველო ოპერაციების წარმოება ავიაციის გამოყენებით. ასევე საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების და წესრიგის უზრუნველყოფა, კომპიუტერული და სპეციალური ტექნიკის ეტაპობრივი ცვლა, ინოვაციური თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვა, ქსელური უწყვეტი კავშირის უზრუნველყოფა, ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობის ამოცანათა შესრულებისათვის საინფორმაციო სისტემების შექმნა, სამინისტროს მოსამსახურეთათვის სადაზღვევო მომსახურების გაუმჯობესება და სისხლის სამართლის სტატისტიკის წარმოება უწყებებს შორის შეთანხმებული მემორანდუმის შესაბამისად.

საქართველოს პარტნიორი სახელმწიფოების ხელშეწყობით პირადი შემადგენლობის კვალიფიკაციის ამაღლება, მომზადება-გადამზადება.

საერთაშორისო თანამშრომლობის კუთხით საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შიდა კანონმდებლობის შესაბამისად, ოპერატიულ-სამძებრო ინფორმაციის გაცვლა, ერთობლივი ოპერაციების ჩატარება და სხვა.

საერთაშორისო სამართლებრივი თანამშრომლობის და სამართლებრივი ბაზის განვითარება;

არალეგალ მიგრანტთა გამოვლენის პროგრამის დანერგვა, რომლის დანიშნულებაცაა მიგრანტის შესახებ ყველა იმ ინფორმაციის შეგროვება და ასახვა პროგრამაში, რაც დაკავშირებულია ქვეყნის ტერიტორიაზე მათ ლეგალურ თუ არალეგალურ ყოფნასთან. სისტემა მოახდენს იმ პირის იდენტიფიცირებას, რომელსაც არ აქვს ქვეყანაში ლეგალურად ყოფნის საფუძველი. მონაცემთა ბაზაზე დაყრდნობით, მიგრაციის სამსახური განახორციელებს უცხოელთა ქვეყანაში ყოფნის მონიტორინგს.

არალეგალ მიგრანტთა განთავსების ცენტრის აღჭურვა შესაბამისი მატერიალურ/ტექნიკური ბაზით, რომელიც დააკმაყოფილებს საერთაშორისო სტანდარტებს;

ადამიანის უფლებების დაცვისა და უსაფრთხოების გაუმჯობესების მიზნით, ადამიანის უფლებების დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა, არაადამიანური მოპყრობის აღკვეთა და სისხლის სამართლებრივ საქმეებზე დაკავებული და ადმინისტრაციულ პატიმრობაში მყოფი პირებისათვის მაქსიმალურად უსაფრთხო გარემოს შექმნა. შესაბამისი ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და პერსონალის კვალიფიკაციის ამაღლება.

შესაბამისი პრევენციული სახის ღონისძიებების გატარება ნარკომანიასთან ბრძოლის კუთხით.

ქვეყნის მასშტაბით ქბრზ საფრთხეებისადმი ერთიანი მექანიზმის ჩამოყალიბების მიზნით, ქიმიური, ბიოლოგიური, რადიაციული და ბირთვული (ქბრზ) პროგრამის განხორციელება. ქბრზ კუთხით არსებული მდგომარეობის მუდმივი შესწავლისა და შეფასების, ახალი საფრთხეების, რისკებისა და გამოწვევების საფუძველზე, განხორციელდება სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის პერიოდული განახლება.

ევროკავშირსა და საქართველოს შორის სავიზო რეჟიმის ლიბერალიზაციის დიალოგის ფარგლებში აღებული ვალდებულებების თანახმად, საქართველოში ევროკავშირისა და საერთაშორისო

სტანდარტების დაცვით ორგანიზებული დანაშაულის პრევენციისა და მის წინააღმდეგ ბრძოლის სამართლებრივი და ინსტიტუციონალური ჩარჩოს ჩამოყალიბება.

ტრეფიკინგის წინააღმდეგ ბრძოლის კუთხით არსებული მდგომარეობის შესწავლა, ანალიზი, ადამიანებით ვაჭრობის წინააღმდეგ ბრძოლის 2013-2014 წლების სამოქმედო გეგმით გათვალისწინებული შსს-ს მიერ ნაკისრი ვალდებულებების შესრულების მონიტორინგი და შესაბამისი ღონისძიებების გატარება.

წინასწარი დაკავების საკნებში მოთავსებულთა რეგისტრაცია, სამედიცინო შემოწმება და რეგულარული მონიტორინგი წინასწარი დაკავების იზოლატორებზე. მოთავსებულთა ინფორმირება (საპროცესო უფლებების შესახებ), დაკავებულ პირთათვის საკვების მიწოდება და სანიტარული პირობების გაუმჯობესება.

სისხლის სამართლის რეფორმის ფარგლებში, დროებითი მოთავსების იზოლატორებში ადამიანის უფლებების დაცვის საერთაშორისო სტანდარტების დანერგვა, არაადამიანური მოპყრობის აღკვეთა და დაკავებული და ადმინისტრაციულ პატიმრობაში მყოფი პირებისათვის მაქსიმალურად უსაფრთხო გარემოს შექმნა.

დანაშაულის პრევენციის კუთხით აქტიური თანამშრომლობა საზოგადოებასთან. საზოგადოებასთან ინტენსიური ურთიერთობების მექანიზმების შემუშავება და სისხლის სამართლის რეფორმის ფარგლებში საინფორმაციო კამპანიების ჩატარება დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლაში მოქალაქეთა თვითშეგნების ამაღლისა და ჩართულობისთვის.

საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის კონტროლირებადი სივრცის მაქსიმალურად გასაკონტროლებლად და კანონსწინააღმდეგო ქმედებათა გამოსავლენად და აღსაკვეთად, სასაზღვრო სექტორებამდე და სასაზღვრო პოსტებამდე გზებისა და ხიდების მშენებლობა, შესაბამისი ქვედანაყოფების მაღალი გამავლობის სატრანსპორტო საშუალებებით უზრუნველყოფა. სასაზღვრო სექტორებისათვის ახალი შენობების მშენებლობა, დასაცავი მონაკვეთებისათვის სათვალთვალო კომპიუტერების მოწყობა და არსებულის რეაბილიტაცია, საგუშაგოებისა და პოსტების ელექტრიფიკაციით უზრუნველყოფა, კავშირგაბმულობის სისტემის მოდერნიზაცია და სახელმწიფო საზღვრის სრული პერიმეტრის დაფარვა სათანადო რადიოკავშირის საშუალებებით.

სანაპირო დაცვის შესაძლებლობების შემდგომი განვითარება, ახალი, უფრო ეფექტური მცურავი საშუალებებით აღჭურვა და არსებულის მოდერნიზება. რადიოტექნიკური დაკვირვების სისტემების და მცურავი საშუალებების მეშვეობით საქართველოს საზღვაო სივრცეში სამართლებრივი რეჟიმის დაცვის კონტროლი, სამართალდარღვევათა პრევენცია, გამოვლენა და აღკვეთა, საქართველოსა და უცხო ქვეყნის გემების საქმიანობის მონიტორინგი, ზღვაოსნობისა და ნაოსნობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ზღვაზე ძებნა-გადარჩენის ოპერაციების განხორციელება, ნავსადგურის დაცვისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფის ღონისძიებათა კონტროლი, ზღვის მხრიდან სტრატეგიული ობიექტების დაცვა.

სახელმწიფო საზღვრის დამრღვევთა ძებნისა და დევნის ეფექტიანობის ამაღლების მიზნით კინოლოგიური სამსახურის განვითარება, ვოლიერებისა და სამძებრო ძალებისთვის სავარჯიშო ტერიტორიების მოწყობა;

სამებრო-სამაშველო ოპერაციების დღისით და ღამით, რთული მეტეოპირობების მიუხედავად სრულყოფილად ჩატარების მიზნით, სასაზღვრო ავიაციის საფრენი აპარატების და სანაპირო დაცვის სწრაფმავალი კატარლების თანამედროვე საკომუნიკაციო-სანავიგაციო და ღამის ხედვის ხელსაწყოებით აღჭურვა.

ეროვნული საგანძურის, დიპლომატიური წარმომადგენლობებისა და სხვა დაწესებულებების დაცვის უსაფრთხოების დონის ამაღლება

დიპლომატიური მისიების და მათი ხელმძღვანელების რეზიდენციების, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი სახელმწიფო ობიექტების, ეროვნული საგანძურისა და საპატრიარქოს ობიექტების დაცვა.

სამართალდამცავი სრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, გადამზადება, საარქივო ფონდების დიგიტალიზაცია და მოქალაქეთა მომსახურება

საშუალო რგოლის პროფესიონალი კადრების მომზადებისათვის და პოლიციელის პროფესიის პოპულარიზაციისათვის, სისტემის გაჯანსაღებისათვის, პოლიციელის კარიერულ წინსვლისა და თანმიმდევრული სისტემის შექმნისათვის საბაკალავრო პროგრამის „სამართალმცოდნეობა“ (რომელიც წარმოადგენს უმაღლესი განათლების პირველ საფეხურს) და სამაგისტრო პროგრამის „სპოლიციო რეგულირების სამართლის“ (რომელიც წარმოადგენს უმაღლესი განათლების მე-2 საფეხურს) შემუშავება და განხორციელება;

პოლიციის მუშაობის ეფექტიანობის ზრდა და პოლიციის საზოგადოებაზე ორიენტირებულობა.

მეხანძრე-მაშველთა სფეროს სპეციალისტის მომზადება;

არსებული შენობა ნაგებობების სათანადოდ აღჭურვა შესაბამისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზით.

შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა

სამინისტროს მოსამსახურეთა, თადარიგში დათხოვნილ პირთა მათი ოჯახების წევრთა და სამინისტროს სასწავლო დაწესებულებების მსმენელთა სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა;

სამინისტროს თანამშრომელთა ავადობისა და შრომისუნარობის შემცირება, დისპანსერიზაცია, სამკურნალწამლო საშუალებებით უზრუნველყოფა, სტაციონალური მკურნალობა, ავადობის მიზეზების შესწავლა, დაჭრილთა სამედიცინო რეაბილიტაცია, პენსიონერთა და უნარშეზღუდულთა სამედიცინო შემოწმება;

დადგენილი წესით სამხედრო-საექიმო კომისიის ორგანიზება და ჩატარება. შესაძლო საბრძოლო მოქმედებების დროს დაჭრილთათვის სამედიცინო დახმარების აღმოჩენა და ევაკუაციის ორგანიზება.

სამედიცინო აპარატურის განახლება/შეკვება.

სამედიცინო პერსონალის კვალიფიკაციის ასამაღლებელ ღონისძიებათა უზრუნველყოფა.

მედიცინის თანამედროვე მიღწევების გაცნობა და პრაქტიკაში დანერგვა.

სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა

სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების დაგროვებისა და მისი სწორად მართვის საკითხებში მეთოდოლოგიის შემუშავება და მარაგების შევსება. სახელმწიფო რეზერვების მატერიალურ ფასეულობათა ოპერაციების წარმოება, უიმედო დებიტორული დავალიანებების ბალანსიდან მოხსნა და ჩამოწერა.

სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება

საქართველოს ტერიტორიაზე სამოქალაქო უსაფრთხოების განხორციელების მიზნით შესაბამისი ღონისძიებების კოორდინაციისა და ორგანიზების სისტემის სრულყოფა და დახვეწა;

საგანგებო სიტუაციებზე რეაგირების პრევენციის მზადყოფნა და ღონისძიებების განხორციელება/ხელმძღვანელობა;

სახანძრო უსაფრთხოების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება და სახელმწიფო ზომების შემუშავება - რეალიზება, ხანძრების პროფილაქტიკისა და დასახლებების, ორგანიზაცია-დაწესებულებების ხანძარსაწინააღმდეგო დაცვის სისტემის ეფექტურობის ამაღლება.

სსიპ საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტო

იარაღის შეძენის, შენახვის და ტარების, იარაღისა და საბრძოლო მასალის გადატანა-გადაზიდვის ან გადაგზავნის, იარაღის ცალკეული ეგზემპლარების საქართველოში შემოტანისა და საქართველოდან გატანის, ტირის, სასროლეთის ან/და სასროლო-სანადირო სტენდის გახსნის ნებართვების და იარაღის რეგისტრაციის, მექანიკურ სატრანსპორტო საშუალებებზე გირავნობის, სატრანსპორტო საშუალებების, ნომრიანი ავტორეგისტრაციისა და სასოფლო-სამეურნეო ტექნიკის, მათი მისაბმელების რეგისტრაციის (რეგისტრაციაში ცვლილებები) პრცედურების დახვეწა თანამედროვე ტექნოლოგიების გამოყენებით;

სატრანსპორტო საშუალების მართვის უფლების მინიჭებაში და შესაბამისი მოწმობების გაცემაში საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარება, ინოვაციების დანერგვა და აღნიშნულის უზრუნველსაყოფად შესაბამისი სატრანსპორტო საშუალებების შეძენა;

მომსახურების სააგენტოს ინფრასტრუქტურის მშენებლობა/რეაბილიტაცია.

საგანგებო და გადაუდებელი დახმარების ეფექტური სისტემის ფუნქციონირება

საქმიანობის სფეროში შემავალი საგანგებო სიტუაციებისა და გადაუდებელი დახმარების აუცილებლობის შემთხვევათა შესახებ შეტყობინებების მიღების, საგანგებო სიტუაციებისა და გადაუდებელი დახმარების აუცილებლობის შემთხვევათა შესახებ მიღებული შეტყობინებების დამუშავების და მათზე რეაგირებისათვის შესაბამისი სუბიექტებისათვის ინფორმაციის დროული მიწოდების, საგანგებო სიტუაციებისა და გადაუდებელი დახმარების აუცილებლობის სხვა შემთხვევათა მართვის შესახებ უფლებამოსილ სუბიექტებთან კოორდინირებული მუშაობის, საგანგებო სიტუაციებსა და გადაუდებელი დახმარების აუცილებლობის შემთხვევებზე რეაგირების განმახორციელებელი უფლებამოსილი სუბიექტების დანიშნულების ადგილას მისვლამდე თავისი კომპეტენციის ფარგლებში, მოქალაქეთათვის შესაბამისი კონსულტაციების გაწევის და აუცილებელი პირველადი ინფორმაციის მიწოდების მიზნით საერთაშორისო გამოცდილების გაზიარება და შესაბამისი ინოვაციების დანერგვა;

საგანგებო სიტუაციებისა და გადაუდებელი დახმარების აუცილებლობის შემთხვევებზე ქცევისა და მოქმედების აუცილებელი წესების შესახებ საზოგადოების ინფორმირება და ცნობიერების ამაღლება;

საგანგებო სიტუაციებისა და გადაუდებელი დახმარების აუცილებლობის შემთხვევების შესახებ შესაბამისი სასწავლო პროგრამების შემუშავება და დანერგვა შესაბამის დაწესებულებებთან/ორგანიზაციებთან თანამშრომლობით;

მომსახურების ხარისხისა და ოპერატიულობის ამაღლების მიზნით შესაბამისი ინფრასტრუქტურის შექმნა და არსებულის რეაბილიტაცია.

ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი

ნატო-საქართველოს კომისიის სხდომების კოორდინაცია;

საქართველოს 2015 წლის წლიური ეროვნული პროგრამის შემუშავება და განხორციელების მონიტორინგი და კოორდინაცია; თვით-შეფასების დოკუმენტის მომზადება;

საზოგადოების ინფორმირება ნატო-სა და ნატო-საქართველოს ურთიერთობების შესახებ;

ნატოსთან არსებით ღონისძიებათა პაკეტის განხორციელებისადმი საერთაშორისო მხარდაჭერის მოპოვების ხელშეწყობა;

„ერთის მხრივ, ევროკავშირს და ევროპის ატომური ენერჯის გაერთიანებას და მათ წევრ სახელმწიფოებსა და მეორეს მხრივ, საქართველოს შორის ასოცირების შესახებ შეთანხმებისა“ და „საქართველოსა და ევროკავშირს შორის ასოცირების დღის წესრიგის“ 2015 წლის ეროვნული სამოქმედო გეგმის განხორციელების კოორდინაცია;

ევროკავშირის ინიციატივების - „აღმოსავლეთ პარტნიორობის“ (Eastern Partnership) და „პარტნიორობა მობილურობისათვის“ (Mobility Partnership) ფარგლებში თანამშრომლობის განვითარება;

ევროინტეგრაციის საკითხთა კომუნიკაციისა და ინფორმაციის შესახებ საქართველოს მთავრობის 2014-2017 წლების სტრატეგიის 2015 წლის სამოქმედო გეგმის განხორციელების კოორდინაცია;

ევროკავშირის დახმარების ფარგლებში გათვალისწინებული საერთაშორისო ფინანსური შეთანხმებების მომზადება და ხელმოწერა,

მიმდინარე ევროკავშირის პროექტების დაგეგმვისა და განხორციელების ეფექტური კოორდინაცია

დახმარების მიმღები დარგობრივი უწყებების შესაძლებლობების გაზრდა ევროკავშირის დახმარების პროექტების განხორციელების პროცედურების შესახებ.

დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი

ქართული დიასპორის მაქსიმალური ჩართვა ქვეყნის სოციალურ-ეკონომიკურ და კულტურულ ცხოვრებაში, შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან თანამშრომლობით მათთვის კონკრეტული პროექტების შეთავაზება და მათი პოპულარიზაცია;

ყოველწლიურად საქართველოში დიასპორის დღის აღნიშვნა და ამ დღისადმი მიძღვნილ კულტურულ ღონისძიებებში ქართული დიასპორის წარმომადგენელთა ჩართვა;

უცხოეთში მცხოვრები თანამემამულეების, საზღვარგარეთ არსებული დიასპორული ორგანიზაციების, საკვირაო სკოლებისა და შემოქმედებითი კოლექტივების მხარდამჭერი ღონისძიებების დაფინანსება, ქართული სახლების არეალის გაფართოება;

საქართველოში და საზღვარგარეთ ბიზნეს-სამეცნიერო ფორუმების გამართვა, ქართული კომპანიების დიასპორულ ორგანიზაციებთან დაკავშირება, უცხოეთში მოღვაწე ქართველი ბიზნესმენებისათვის საინვესტიციო პროექტების შეთავაზება და საქართველოში უცხოური ინვესტიციების მოსაზიდად ქართული დიასპორის კავშირების გამოყენება.

შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი

გამყოფი ხაზების ორივე მხარეს მცხოვრებ მოსახლეობას შორის ნდობის აღდგენის, მათი შერიგებისა და დეოკუპაციისათვის საფუძვლის მომზადების მიზნით, ოკუპირებულ ტერიტორიებზე ჰუმანიტარული, სოციალ-ეკონომიკური და ნდობის გაღრმავების მიმართულებით განსახორციელებელი პროექტების ხელშეწყობა და კოორდინაცია.

ეთნიკური უმცირესობების საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობა, მათთვის განათლების, მედიისა და ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, სახელმწიფო ენის ცოდნის დონის ამაღლება და მათი კულტურული მემკვიდრეობის შენარჩუნება-განვითარება.

რეინტეგრაციის მიზნით ჩართულობის სტრატეგიის სამოქმედო გეგმის განხორციელება.

საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია

საარჩევნო გარემოს განვითარება

რეფერენდუმის/პლებისციტის გამართვა, საჯარო ხელისუფლების წარმომადგენლობითი ორგანოების წევრთა და საჯარო ხელისუფლების თანამდებობის პირთა ასარჩევად საყოველთაო არჩევნების ჩატარების უზრუნველყოფა;

არჩევნების და რეფერენდუმის/პლებისციტის მონაწილეთა მიერ თავიანთი კანონიერი უფლებების დაუბრკოლებლად განხორციელების უზრუნველყოფა;

არჩევნების პროცესთან დაკავშირებული სამოქალაქო აქტივობების მხარდაჭერა და ამომრჩეველთა სამოქალაქო და საარჩევნო კულტურის ამაღლება;

ამომრჩეველთა ინფორმირების ინსტრუმენტების შექმნა, პროფესიული ეთიკის ელემენტების გაძლიერება, სავალდებულო ტრენინგების, სერტიფიცირების, დისტანციური და ელექტრონული სწავლების მეთოდების დანერგვა;

ეფექტიანი საკომუნიკაციო არხების განვითარება, დაინტერესებული მხარეების ჩართულობა, მედიის, სოციალური ქსელების და პირდაპირი კავშირების გამოყენება;

საარჩევნო პროცესების დაგეგმვა, ყველა ტიპის არჩევნების ჩატარების ორგანიზაციული, სამართლებრივი და ტექნიკური უზრუნველყოფა.

საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა

საარჩევნო რეფორმების ხელშეწყობა;

კომპეტენციის ფარგლებში მონიტორინგის განხორციელება;

ადგილობრივ და საერთაშორისო ორგანიზაციებთან მჭიდრო თანამშრომლობა;

საარჩევნო ადმინისტრაციის მოხელეთა სერტიფიცირების ჩატარება;

პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის განვითარებისა და ჯანსაღი, კონკურენტუნარიანი პოლიტიკური სისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობისათვის „მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონით გათვალისწინებული ფონდის ფუნქციების შესრულება.

პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება

„მოქალაქეთა პოლიტიკური გაერთიანებების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის შესაბამისად პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის განვითარებისა და ჯანსაღი კონკურენტუნარიანი პოლიტიკური სისტემის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა;

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, პოლიტიკური პარტიების საარჩევნო კამპანიის ფინანსური მხარდაჭერა;

საქართველოს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან იმ პარტიების დაფინანსება, რომლებმაც ბოლო საპარლამენტო არჩევნებში ან ბოლო ადგილობრივი თვითმმართველობის საერთო არჩევნებში მიიღეს მონაწილე ამომრჩეველთა ხმების 3% ან მეტი;

საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად, პოლიტიკური პარტიებისათვის (კვლევები, სწავლება, კონფერენციები, მივლინებები, რეგიონული პროექტები) სახელმწიფო ბიუჯეტით განსაზღვრული თანხების განაწილების უზრუნველყოფა;

არასამთავრობო ორგანიზაციებისთვის საარჩევნო თემატიკაზე საგრანტო კონკურსების ჩატარება და გრანტებისათვის სახელმწიფო ბიუჯეტით განსაზღვრული თანხების განაწილების უზრუნველყოფა.

სასამართლო სისტემა

მოსამართლეთა და სასამართლოს თანამშრომელთა გადამზადება. მოსამართლეთა ვაკანტური ადგილების ეტაპობრივად შევსება. შესაბამისად საკვალიფიკაციო გამოცდებისა და კონკურსების ორგანიზება, მოსამართლედ გამწესება იუსტიციის უმაღლეს სკოლაში სასწავლო კურსის გავლის შემდეგ;

ნაფიცი მსაჯულების და მსაჯულობის კანდიდატების უზრუნველყოფა კანონმდებლობით დადგენილი ყველა იმ ხარჯის ანაზღაურებით, რომელიც დაკავშირებულია მათ მიერ საკუთარი მოვალეობის შესრულებასთან;

საქართველოს უზენაესი და საკონსტიტუციო სასამართლოების გამჭირვალობის და საჯაროობის პროცესის გაგრძელება;

საზოგადოებისათვის სასამართლო რეფორმის შესახებ ინფორმაციის მიწოდება;

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი

საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატის ფუნქციონირების გაძლიერების ღონისძიებები

საქართველოს ტერიტორიაზე, თავისუფლების შეზღუდვის ადგილებში ადამიანის უფლებათა დაცვის მდგომარეობაზე გეგმიური და მოულოდნელი (დაუგეგმავი) მონიტორინგის განხორციელება;

წამებისა და სხვა სასტიკი, არაადამიანური ან დამამცირებელი მოპყრობის ან სასჯელის პრევენციის მიზნით რეკომენდაციების შემუშავება;

მონიტორინგის ანგარიშების მომზადება და მათი წარდგენა; საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიშების გამოცემა და სხვადასხვა დონეზე წარდგენა;

ადამიანის უფლებათა სავარაუდო დარღვევების შესახებ განცხადების/საჩივრების მიღება, განხილვა და შესაბამისი რეაგირება;

შემუშავებული რეკომენდაციების შესრულების მონიტორინგი, მათი განხორციელების შეფასება;

საქართველოს სახალხო დამცველის რეგიონული ოფისების მუშაობის მხარდაჭერა და მათი გაზრდა; ადამიანის უფლებათა სფეროში საგანმანათლებლო კამპანიების განხორციელება, მათ შორის სოციალური რეკლამის დამზადება და მედიის საშუალებით გავრცელება; სამიზნე აუდიტორიებისთვის საგანმანათლებლო აქტივობების განხორციელება;

საქართველოს სახალხო დამცველის საინფორმაციო ბიულეტენის ყოველთვიური გამოცემა; ადამიანის უფლებათა თემატიკაზე ყოველთვიურად საჯარო დებატების გამართვა, კონკურსების ჩატარება, სხვადასხვა პუბლიკაციების გამოცემა და გავრცელება; ტოლერანტობის კულტურის განვითარებისა და თანასწორუფლებიანი გარემოს ჩამოყალიბების ხელშეწყობა; უმრავლესობისა და უმცირესობის ჯგუფებს შორის მრავალმხრივი დიალოგის ხელშეწყობა;

ეროვნული და რელიგიური უმცირესობების ინტეგრაციის პროცესის ხელშეწყობა;

რელიგიური და ეთნიკური უმცირესობების მდგომარეობის მონიტორინგი, არსებული ტენდენციების გამოკვეთა და ანალიზი, ტოლერანტობის საკითხებზე რეკომენდაციებისა და წინადადებების მომზადება და წარდგენა შესაბამისი სახელმწიფო უწყებებისთვის; მთავრობის ადამიანის უფლებათა სამოქმედო გეგმის და შემწყნარებლობისა და სამოქალაქო ინტეგრაციის ეროვნული სამოქმედო გეგმის მონიტორინგი, რელიგიათა და ეროვნულ უმცირესობათა საბჭოების ჩართულობით;

ბავშვთა უფლებრივი მდგომარეობის ზედამხედველობა, როგორც ცენტრში, ისე რეგიონებში; არასრულწლოვანთა სასჯელაღსრულების დაწესებულებების მონიტორინგის გაძლიერება; სკოლამდელი დაწესებულებების მონიტორინგი;

24 საათიანი სახელმწიფო ზრუნვის ქვეშ მყოფი არასრულწლოვნების მომზადების ზედამხედველობა სამზრუნველო დაწესებულებიდან გასვლის მიმართულებით;

საქართველოში გენდერული თანასწორობის დაცვის კუთხით არსებული ეროვნული და საერთაშორისო აქტების შესრულების მონიტორინგი, სახალხო დამცველის აპარატში შემოსული გენდერული თანასწორობის საკითხის დარღვევასთან დაკავშირებული განცხადება/საჩივრების შესწავლა და შესაბამისი დასკვნების/რეკომენდაციების/წინადადებების პროექტების მომზადება;

საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ გენდერული თანასწორობის სფეროში მოქმედ სახელმწიფო თუ არასახელმწიფო ორგანოების და ორგანიზაციების საქმიანობის, გამოცდილების განხილვა და საქართველოში დანერგვის ორგანიზება;

შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირების უფლებრივი მდგომარეობის მონიტორინგი; შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა მიმართ ეფექტური სახელმწიფო პოლიტიკის ჩამოყალიბების ხელშეწყობა და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ინტერესების ადვოკატირება;

გაეროს „შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა უფლებების კონვენციით“ დადგენილი მოთხოვნების შესრულებაზე მონიტორინგის განხორციელება;

ე.წ. გამყოფი ხაზის მიმდებარე სოფლებში ადამიანის უფლებათა მდგომარეობის შესწავლა და მონიტორინგი;

„დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ“ საქართველოს კანონით გათვალისწინებული ფუნქციების შესრულება;

ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის მონიტორინგის განხორციელება თავდაცვისა და უსაფრთხოების სფეროში.

სსიპ – კონკურენციის სააგენტო

თავისუფალი მეწარმეობისა და კონკურენციის ხელშეწყობა;

ბაზრის ლიბერალიზაციის ხელშეწყობის მიზნით, სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ ბაზარზე შესვლის ადმინისტრაციული, სამართლებრივი და დისკრიმინაციული ბარიერების დაუშვებლობა;

ეკონომიკური აგენტების საქმიანობაში თანასწორუფლებიანობის პრინციპების დაცვა, რომელიც ითვალისწინებს:

- ✓ დომინირებული მდგომარეობის ბოროტად გამოყენების დაუშვებლობას;
- ✓ კონკურენციის შემზღუდავი ხელშეკრულებების, გადაწყვეტილებებისა და შეთანხმებული ქმედებების დაუშვებლობას;

სახელმწიფო, ავტონომიური რესპუბლიკის ხელისუფლების ან/და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოს მიერ კონკურენციის არამართლზომიერად შემზღუდავი ექსკლუზიური უფლებამოსილების მინიჭების დაუშვებლობა;

კონკურენციის შემაფერხებელი სახელმწიფო დახმარებების დაუშვებლობა;

კონკურენციის სააგენტოს მიერ გადაწყვეტილებების მიღების საჯაროობის, ობიექტურობის, არადისკრიმინაციულობისა და გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა;

ქვეყნის კონკურენციის მარეგულირებელი კანონმდებლობის შემდგომი სრულყოფა.

სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი

სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა

სტატისტიკური საქმიანობისას გამოსაყენებელი სტატისტიკური სტანდარტებისა და მეთოდოლოგიების შემუშავება;

სტატისტიკური სამუშაოების პროგრამების შემუშავება;

სტატისტიკური კვლევების მართვის და განხორციელების მიზნით საჭირო საკადრო და ადმინისტრაციული რესურსებით უზრუნველყოფა;

სტატისტიკური კვლევების ფინანსური, მატერიალურ-ტექნიკური და ინფორმაციულ-ტექნოლოგიური საშუალებით მხარდაჭერა;

სტატისტიკური სამუშაოების პროგრამა

ქვეყნისათვის განსაკუთრებული მნიშვნელობის მქონე სტატისტიკური კვლევების მომზადება, განხორციელება და შედეგების გავრცელება, ეროვნული ანგარიშების წარმოებისთვის დაუკვირვებადი ეკონომიკის მოცულობის განსაზღვრა ეკონომიკური საქმიანობის სახეების მიხედვით, ქვეყნის საექსპორტო პოტენციალისა და საინვესტიციო მიკრო კლიმატის შეფასება, სამომხმარებლო ფასებისა და მწარმოებელთა ფასების ინდექსების გაანგარიშება, ბიზნეს სექტორში (აგრეთვე არაკომერციულ ორგანიზაციების სექტორში) მიმდინარე მოვლენების და პროცესების ანალიზი, შრომის სტატისტიკის მაჩვენებლების გაანგარიშება სამეწარმეო და არასამეწარმეო სფეროში კერძო და სახელმწიფო სექტორში, მიმდინარე დემოგრაფიული კვლევა;

მოსახლეობის ეკონომიკური და სოციალური მდგომარეობის შეფასების მიზნით მოსახლეობის უთანაბრობის, დასაქმებისა და უმუშევრობის, შემოსავლებისა და ხარჯების და სხვა მაჩვენებლების დადგენა;

სასოფლო მეურნეობათა შერჩევითი გამოკვლევა, სოფლის მეურნეობისა და საქართველოს შინამეურნეობების შესახებ მიმდინარე სტატისტიკური მონაცემების მოპოვება, დამუშავება და გავრცელება, ტურიზმისა და ენერგორესურსების მოხმარების სტატისტიკის კვლევა;

მოსახლეობის საყოველთაო აღწერა

2014 წელს ჩასატარებელი საქართველოს მოსახლეობის საყოველთაო აღწერის მონაცემთა ელექტრონული დამუშავება, ანალიზი და გამოქვეყნება.

სსიპ – საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო

სტაბილური ეკონომიკური განვითარების, მოსახლეობის დასაქმებისა და ცხოვრების დონის გაუმჯობესების მიზნით ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა;

ქვეყნის საინვესტიციო შესაძლებლობებზე ცნობადობის ამაღლება;

წინა წლებში შემოსული და პოტენციური უცხოელი ინვესტორებისათვის საინფორმაციო მომსახურების გაწევა და მათ მიერ წამოწყებული სამეწარმეო საქმიანობის ხელშეწყობა;

ქვეყნისათვის პრიორიტეტულ სექტორებში უცხოური ინვესტიციების მოზიდვის მიზნით საჭირო სამუშაოების ჩატარება.

სსიპ - საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური

დაზღვევის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის გატარება;

სადაზღვევო ბაზრის ფინანსური სტაბილურობისათვის ხელის შეწყობა;

კომპეტენციის ფარგლებში ნორმატიული და მეთოდოლოგიური ბაზრის შექმნა და მისი შესრულების კონტროლი;

სავალდებულო დაზღვევების შესახებ სტანდარტების შემუშავება;

პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის აპარატი

საჯარო და კერძო პირებისთვის კონსულტაციის გაწევა მონაცემთა დაცვასთან დაკავშირებულ საკითხებზე;

მონაცემთა დაცვასთან დაკავშირებული განცხადებების განხილვა;

მონაცემთა დამუშავების კანონიერების შემოწმება (ინსპექტირება) საჯარო და კერძო დაწესებულებებში;

საზოგადოების ინფორმირება მონაცემთა დაცვის მდგომარეობისა და მასთან დაკავშირებული მნიშვნელოვანი მოვლენების შესახებ;

პერსონალური მონაცემების დამუშავების ევროპული სტანდარტების დასანერგად შესაბამისი ნორმატიული აქტებისა და რეკომენდაციების მომზადება, ინსპექტირების მეთოდოლოგიის შემუშავება და შემდგომი დახვეწა, სხვა ქვეყნებში მონაცემთა გადაცემაზე კონტროლის გაუმჯობესება.

საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა

მეწარმე სუბიექტების შესახებ საჭირო ინფორმაციის მარტივად და დროულად მიღების მიზნით „ონლაინ ბიზნეს-კატალოგის“ ფორმატის საძიებო ვებპორტალის შექმნა;

საქართველოში ექსპორტ-იმპორტის შესახებ და საბაჟოს საქმიანობასთან დაკავშირებული ინფორმაციის მოძიება-დამუშავება;

მეწარმე სუბიექტებისათვის შესაბამისი საინფორმაციო-საკონსულტაციო მომსახურებისა და რეკომენდაციების გაწევა;

დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების განვითარების კუთხით საერთაშორისო (რეგიონული) საარბიტრაჟო იმსტიტუტის განვითარება და საქართველოს ეროვნული მედიაციის ცენტრის შექმნა;

თავისუფალი ვაჭრობის პრინციპების გათვალისწინებით საკანონმდებლო ინიციატივების მომზადება;

საქართველოს სხვადასხვა კუთხეებში რეგიონული პალატების განვითარება;

ბიზნეს-კატალოგის განახლებადი და ყოველწლიური ბეჭდვითი ვერსიის შექმნა;

საქონლის წარმოშობის სერტიფიკატების ელექტრონული სისტემის დანერგვა;

„ატა კარნეტი“-ს საერთაშორისო სასაქონლო პასპორტისა და „ბიო სერტიფიკატების“ გაცემასთან დაკავშირებული სამუშაოების განხორციელება.

სსიპ – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური

საქართველოში უკანონო შემოსავლის ლეგალიზაციისა და ტერორიზმის დაფინანსების აღკვეთის ხელშეწყობა;საინფორმაციო ქსელის შექმნა, რომელიც ახორციელებს მიღებული ინფორმაციის სისტემატიზაციას და ანალიზს, უზრუნველყოფს შესაბამის მონაცემთა აღრიცხვის ბაზის შექმნასა და ფუნქციონირებას.

ა(ა)იპ - საქართველოს სოლიდარობის ფონდი

საქართველოში მცხოვრები სოციალურად განსაკუთრებულად დაუცველი ან კატასტროფული სოციალური დანახარჯების რისკის წინაშე მდგარი პირებისათვის ალტერნატიული (არასაბიუჯეტო) რესურსების მობილიზაცია და პრიორიტეტულ სოციალურ საჭიროებებზე მიმართვა საზოგადოების, კერძო სექტორისა და სახელმწიფოს მონაწილეობით;

სოციალური და ჯანდაცვითი პროექტების დაფინანსება, მათ შორის, ერთჯერადი დახმარებების და ასევე, რეგულარული სოციალური შემწეობების/პროექტების დაგეგმვა/განხორციელება.

მხარჯავი დაწესებულებების მიერ განსახორციელებელი პროგრამები და მათი დაფინანსება

ათასი ლარი

კოდი	დასახელება	2015	2016	2017	2018
01 00	საქართველოს პარლამენტი და მასთან არსებული ორგანიზაციები	60,531.7	62,535.6	65,637.4	68,945.0
01 01	საკანონმდებლო საქმიანობა	52,091.0	54,695.6	57,430.4	60,302.0
01 02	საბიბლიოთეკო საქმიანობა	7,990.7	7,340.0	7,707.0	8,093.0
01 03	ჰერალდიკური საქმიანობის სახელმწიფო რეგულირება	450.0	500.0	500.0	550.0
02 00	საქართველოს პრეზიდენტის ადმინისტრაცია	9,800.0	9,800.0	9,800.0	9,800.0
03 00	საქართველოს ეროვნული უშიშროების საბჭოს აპარატი	2,000.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0
04 00	საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	32,500.0	32,500.0	32,500.0	32,500.0
04 01	საქართველოს მთავრობის ადმინისტრაცია	25,240.0	25,240.0	25,240.0	25,240.0
04 02	საქართველოს სახელმწიფო უსაფრთხოებისა და კრიზისების მართვის საბჭოს აპარატი	5,370.0	5,370.0	5,370.0	5,370.0
04 03	საქართველოს ეკონომიკური საბჭოს აპარატი	1,365.0	1,365.0	1,365.0	1,365.0
04 04	საგადასახადო ომბუდსმენის აპარატი	525.0	525.0	525.0	525.0
05 00	სახელმწიფო აუდიტის სამსახური	13,473.0	14,145.0	14,851.0	15,600.0
05 01	სახელმწიფო აუდიტის სამსახურის აპარატი	12,863.0	13,505.0	14,181.0	14,890.0
05 02	სსიპ - საჯარო აუდიტის ინსტიტუტი	610.0	640.0	670.0	710.0
06 00	საქართველოს ცენტრალური საარჩევნო კომისია	22,500.0	58,800.0	58,900.0	61,300.0
06 01	საარჩევნო გარემოს განვითარება	8,992.0	9,000.0	9,000.0	9,400.0
06 02	არჩევნების ჩატარების ღონისძიებები	0.0	30,000.0	30,000.0	32,000.0
06 03	საარჩევნო ინსტიტუციის განვითარების და სამოქალაქო განათლების ხელშეწყობა	723.0	800.0	900.0	900.0
06 04	პოლიტიკური პარტიებისა და არასამთავრობო სექტორის დაფინანსება	12,785.0	19,000.0	19,000.0	19,000.0
07 00	საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლო	3,390.0	3,315.0	3,315.0	3,315.0
08 00	საქართველოს უზენაესი სასამართლო	6,615.0	6,615.0	6,615.0	6,615.0
08 01	საქართველოს უზენაესი სასამართლო	6,615.0	6,615.0	6,615.0	6,615.0
09 00	საერთო სასამართლოები	50,095.0	50,055.0	50,045.0	51,045.0
09 01	საერთო სასამართლოების სისტემის განვითარება და ხელშეწყობა	48,755.0	48,730.0	48,720.0	49,720.0
09 02	მოსამართლეებისა და სასამართლოს თანამშრომლების მომზადება-გადამზადება	1,340.0	1,325.0	1,325.0	1,325.0
10 00	საქართველოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო	2,700.0	2,700.0	2,700.0	2,700.0
11 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია აბაშის, ზუგდიდის, მარტვილის, მესტიის, სენაკის, ჩხოროწყუს, წალენჯიხის, ხობის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ ფოთში	900.0	900.0	900.0	900.0
12 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ლანჩხუთის, ოზურგეთისა და ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტებში	700.0	700.0	700.0	700.0
13 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბაღდათის, ვანის, ზესტაფონის, თერჯოლის, სამტრედიის, საჩხერის, ტყიბულის, წყალტუბოს, ჭიათურის, ხარაგაულის, ხონის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ	800.0	800.0	800.0	900.0

კოდი	დასახელება	2015	2016	2017	2018
	ქუთაისში				
14 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ახმეტის, გურჯაანის, დედოფლისწყაროს, თელავის, ლაგოდეხის, საგარეჯოს, სიღნაღისა და ყვარლის მუნიციპალიტეტებში	800.0	800.0	800.0	800.0
15 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია დუშეთის, თიანეთის, მცხეთისა და ყაზბეგის მუნიციპალიტეტებში	650.0	650.0	650.0	700.0
16 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ამბროლაურის, ლენტეხის, ონისა და ცაგერის მუნიციპალიტეტებში	650.0	650.0	650.0	650.0
17 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ადიგენის, ასპინძის, ახალციხის, ახალქალაქის, ზორჯომისა და ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტებში	650.0	650.0	650.0	650.0
18 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია ბოლნისის, გარდაბნის, დმანისის, თეთრი წყაროს, მარნეულის, წალკის მუნიციპალიტეტებსა და თვითმმართველ ქალაქ რუსთავში	1,000.0	1,000.0	1,000.0	1,000.0
19 00	სახელმწიფო რწმუნებულის – გუბერნატორის ადმინისტრაცია გორის, კასპის, ქარელისა და ხაშურის მუნიციპალიტეტებში	700.0	700.0	700.0	780.0
20 00	ევროპულ და ევროატლანტიკურ სტრუქტურებში ინტეგრაციის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	3,100.0	3,100.0	3,100.0	3,100.0
21 00	დიასპორის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	1,200.0	1,200.0	1,200.0	1,200.0
22 00	შერიგებისა და სამოქალაქო თანასწორობის საკითხებში საქართველოს სახელმწიფო მინისტრის აპარატი	1,350.0	1,400.0	1,400.0	1,400.0
23 00	საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო	204,500.0	206,400.0	210,500.0	213,600.0
23 01	სახელმწიფო ფინანსების მართვა	29,935.0	31,300.0	31,300.0	31,300.0
23 02	შემოსავლების მობილიზება და გადამხდელთა მომსახურების გაუმჯობესება	142,444.0	142,000.0	146,000.0	149,000.0
23 03	ეკონომიკური დანაშაულის პრევენცია	17,021.0	18,000.0	18,000.0	18,000.0
23 04	ფინანსების მართვის ელექტრონული და ანალიტიკური უზრუნველყოფა	8,200.0	8,200.0	8,200.0	8,200.0
23 05	საფინანსო სექტორში დასაქმებულთა კვალიფიკაციის ამაღლება	1,400.0	1,400.0	1,500.0	1,600.0
23 06	სსიპ - საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტო	5,500.0	5,500.0	5,500.0	5,500.0
24 00	საქართველოს ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო	191,799.0	148,344.0	149,462.0	155,577.0
24 01	ეკონომიკური და სექტორული (ტრანსპორტი, მშენებლობა) პოლიტიკა და მისი განხორციელების კოორდინაცია	106,755.0	73,600.0	73,500.0	78,500.0
24 02	ტექნიკური და სამშენებლო სფეროს რეგულირება	2,431.0	1,330.0	1,335.0	1,340.0
24 03	სტანდარტიზაციისა და მეტროლოგიის სფეროს განვითარება	2,087.0	1,960.0	1,960.0	1,980.0

კოდი	დასახელება	2015	2016	2017	2018
24 04	აკრედიტაციის პროცესის მართვა და განვითარება	540.0	500.0	500.0	500.0
24 05	ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა	18,000.0	12,700.0	13,000.0	13,200.0
24 06	საქართველოს მიერ საერთაშორისო ხელშეკრულებებით ნაკისრი ვალდებულებების ფარგლებში საქართველოს აეროპორტებში "გათავისუფლებული ფრენების" მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება (მათ შორის, წინა წლებში წარმოქმნილი დავალიანებების დაფარვა)	4,000.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
24 07	ბაქო - თბილისი - ყარსის სარკინიგზო მაგისტრალის მშენებლობისათვის მარაბდა - ახალქალაქი - კარწახის მონაკვეთზე კერძო საკუთრებაში არსებული მიწების გამოსყიდვა-კომპენსაცია	40.0	0.0	0.0	0.0
24 08	სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა	35,397.0	31,259.0	31,230.0	31,351.0
24 09	საფრანგეთის სასაქონლო დახმარება (Government of France)	0.0	0.0	0.0	0.0
24 10	სსიპ - სასწავლო უნივერსიტეტი - ბათუმის სახელმწიფო საზღვაო აკადემია	4,062.0	4,375.0	4,500.0	4,600.0
24 11	სსიპ -საზღვაო ტრანსპორტის სააგენტო	7,107.0	6,670.0	6,937.0	7,006.0
24 12	სსიპ - სახმელეთო ტრანსპორტის სააგენტო	3,344.0	4,000.0	4,500.0	5,000.0
24 13	სსიპ - საქართველოს სახელმწიფო ჰიდროგრაფიული სამსახური	3,940.0	3,000.0	3,000.0	3,000.0
24 14	სსიპ - სამოქალაქო ავიაციის სააგენტო	4,096.0	3,950.0	4,000.0	4,100.0
25 00	საქართველოს რეგიონული განვითარებისა და ინფრასტრუქტურის სამინისტრო	1,006,067.0	1,045,200.0	1,115,800.0	1,220,900.0
25 01	რეგიონებისა და ინფრასტრუქტურის განვითარების პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	6,400.0	6,600.0	6,600.0	6,700.0
25 02	საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები	645,200.0	645,600.0	686,200.0	740,100.0
25 03	რეგიონული და მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია	231,767.0	254,000.0	284,000.0	314,000.0
25 04	წყალმომარაგების ინფრასტრუქტურის აღდგენა-რეაბილიტაცია	119,200.0	109,000.0	109,000.0	130,100.0
25 05	იძულებით გადაადგილებული პირების მხარდაჭერა	3,500.0	30,000.0	30,000.0	30,000.0
26 00	საქართველოს იუსტიციის სამინისტრო	229,816.0	206,400.0	206,600.0	206,600.0
26 01	სამართალშემოქმედებისა და ქვეყნის ინტერესების სამართლებრივი მხარდაჭერის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა, მათ შორის, სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმის განხორციელება	9,000.0	9,000.0	9,000.0	9,000.0
26 02	გამოძიებაზე ზედამხედველობის, სახელმწიფო ბრალდების მხარდაჭერის, დანაშაულის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის პროგრამა	35,000.0	35,000.0	35,000.0	35,000.0
26 03	ეროვნული საარქივო ფონდის დაცულობის, მომსახურების თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა	11,200.0	7,500.0	7,500.0	7,500.0
26 04	იუსტიციის სამინისტროს სისტემის თანამშრომელთა გადამზადება და სასწავლო ცენტრის განვითარება	3,200.0	3,200.0	3,200.0	3,200.0

კოდი	დასახელება	2015	2016	2017	2018
26 05	ელექტრონული მმართველობის განვითარება	3,100.0	3,200.0	3,200.0	3,200.0
26 06	ერთიანი სახელმწიფო საინფორმაციო ტექნოლოგიების მხარდაჭერის განვითარება	4,550.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
26 07	დანაშაულის პრევენცია და ინოვაციური პროგრამები	1,500.0	1,500.0	1,700.0	1,700.0
26 08	სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	50,200.0	50,000.0	50,000.0	50,000.0
26 09	იუსტიციის სახლის მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	23,945.0	21,500.0	21,500.0	21,500.0
26 10	ნორმატიული აქტების სისტემატიზაცია და მთარგმნელობითი ცენტრის განვითარება	3,900.0	1,500.0	1,500.0	1,500.0
26 11	საჯარო რეესტრის ეროვნული სააგენტოს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	51,023.0	45,000.0	45,000.0	45,000.0
26 12	აღსრულების ეროვნული ბიუროს მომსახურებათა განვითარება და ხელმისაწვდომობა	29,965.0	23,000.0	23,000.0	23,000.0
26 13	სანოტარო მომსახურების ხელშეწყობა და განვითარება	3,233.0	2,500.0	2,500.0	2,500.0
27 00	საქართველოს სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სამინისტრო	155,990.0	164,500.0	169,800.0	176,300.0
27 01	პენიტენციური სისტემის პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	5,009.0	9,000.0	9,000.0	9,000.0
27 02	სისხლის სამართლის სისტემის რეფორმა	134,705.0	137,000.0	142,300.0	148,800.0
27 03	სასჯელაღსრულებისა და პრობაციის სისტემისათვის თანამშრომელთა მომზადება და პროფესიული განვითარება	1,006.0	1,200.0	1,200.0	1,200.0
27 04	ბრალდებულთა და მსჯავრდებულთა უზრუნველყოფა ეკვივალენტური სამედიცინო მომსახურებით	15,270.0	17,300.0	17,300.0	17,300.0
28 00	საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტრო	100,070.0	105,110.0	105,115.0	110,115.0
28 01	საგარეო პოლიტიკის განხორციელება	99,660.0	104,700.0	104,700.0	109,700.0
28 02	მოხელეთა კვალიფიკაციის ამაღლება საერთაშორისო ურთიერთობების დარგში	410.0	410.0	415.0	415.0
29 00	საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო	644,280.0	668,080.0	710,080.0	740,080.0
29 01	შეიარაღებული ძალების მზადყოფნის შენარჩუნება და ამაღლება	611,304.0	629,800.0	671,800.0	701,800.0
29 02	სამხედრო განათლების განვითარება	19,332.0	22,280.0	22,280.0	22,280.0
29 03	საქართველოს თავდაცვის სამინისტროს პერსონალის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა	12,000.0	14,000.0	14,000.0	14,000.0
29 04	კიბერუსაფრთხოების უზრუნველყოფა	1,644.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0
30 00	საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტრო	839,526.0	871,350.0	891,250.0	916,250.0
30 01	საზოგადოებრივი წესრიგი, სახელმწიფო საზღვრის დაცვა და საერთაშორისო თანამშრომლობის განვითარება/გადრმავება	597,960.0	617,000.0	636,800.0	657,200.0
30 02	ეროვნული საგანმურისა და დიპლომატიური წარმომადგენლობების დაცვის უსაფრთხოების დონის ამაღლება	131,363.0	136,500.0	137,500.0	138,500.0
30 03	სამართალდამცავი სტრუქტურებისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება–გადამზადება და სასწავლო პროცესის ხელშეწყობა	7,492.0	13,450.0	8,750.0	8,650.0
30 04	შინაგან საქმეთა სამინისტროს სისტემის	3,873.0	4,650.0	4,750.0	4,750.0

კოდი	დასახელება	2015	2016	2017	2018
	მოსამსახურეთა ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურებით უზრუნველყოფა				
30 05	სახელმწიფო მატერიალური რეზერვების შექმნა და მართვა	344.0	350.0	350.0	350.0
30 06	სამოქალაქო უსაფრთხოების დონის ამაღლება	20,000.0	20,000.0	20,000.0	20,000.0
30 07	სსიპ - საქართველოს შინაგან საქმეთა სამინისტროს მომსახურების სააგენტო	65,465.0	69,400.0	72,800.0	76,500.0
30 08	საგანგებო და გადაუდებელი დახმარების ეფექტური სისტემის ფუნქციონირება	13,029.0	10,000.0	10,300.0	10,300.0
31 00	საქართველოს დაზვერვის სამსახური	14,000.0	15,000.0	18,000.0	20,000.0
32 00	საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტრო	1,093,571.0	1,202,600.0	1,297,600.0	1,377,500.0
32 01	განათლებისა და მეცნიერების სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	20,189.0	18,000.0	18,100.0	18,100.0
32 02	ზოგადი განათლება	498,192.0	579,900.0	629,700.0	699,500.0
32 03	პროფესიული განათლება	48,399.0	54,700.0	64,800.0	69,900.0
32 04	უმაღლესი საგანმანათლებლო და სამეცნიერო კვლევების პროგრამა	380,496.0	360,000.0	370,000.0	375,000.0
32 05	საგანმანათლებლო და სამეცნიერო დაწესებულებათა ინფრასტრუქტურის განვითარება	97,395.0	110,000.0	130,000.0	130,000.0
32 06	ათასწლეულის გამოწვევა საქართველოს	48,900.0	80,000.0	85,000.0	85,000.0
33 00	საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამინისტრო	118,800.0	120,400.0	123,000.0	125,500.0
33 01	საქართველოს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	5,887.0	6,000.0	6,000.0	6,300.0
33 02	ხელოვნების დარგების განვითარების ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ	72,005.0	73,200.0	74,800.0	76,000.0
33 03	სახელოვნებო განათლების სისტემის ხელშეწყობა	21,760.0	22,000.0	22,800.0	23,700.0
33 04	კულტურული მემკვიდრეობის დაცვა და სამუზეუმო სისტემის სრულყოფა	19,148.0	19,200.0	19,400.0	19,500.0
34 00	საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა, განსახლებისა და ლტოლვილთა სამინისტრო	70,000.0	71,000.0	71,000.0	71,000.0
34 01	იძულებით გადაადგილებულ პირთა და მიგრანტთა ხელშეწყობის მიზნით სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და პროგრამების მართვა	8,903.0	8,950.0	8,950.0	8,950.0
34 02	განსახლების ადგილებში დევნილთა შენახვა და მათი საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესება	61,097.0	62,050.0	62,050.0	62,050.0
35 00	საქართველოს შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სამინისტრო	2,819,128.0	3,019,200.0	3,142,700.0	3,302,400.0
35 01	შრომის, ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის პროგრამების მართვა	86,674.0	59,700.0	53,200.0	52,900.0
35 02	სოციალური დაცვა და საპენსიო უზრუნველყოფა	2,041,000.0	2,250,000.0	2,350,000.0	2,500,000.0
35 03	ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამა	656,161.0	670,000.0	700,000.0	710,000.0
35 04	სამედიცინო დაწესებულებათა რეაბილიტაცია და აღჭურვა	31,293.0	35,000.0	35,000.0	35,000.0
35 05	შრომისა და დასაქმების სისტემის რეფორმების	4,000.0	4,500.0	4,500.0	4,500.0

კოდი	დასახელება	2015	2016	2017	2018
	პროგრამა				
36 00	საქართველოს ენერგეტიკის სამინისტრო	125,450.0	132,850.0	46,450.0	51,450.0
36 01	ენერგეტიკის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	36,450.0	36,450.0	46,450.0	51,450.0
36 02	ენერგეტიკული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია	29,000.0	0.0	0.0	0.0
36 03	სასისტემო მნიშვნელობის ელექტროგადამცემი ქსელის განვითარება	60,000.0	96,400.0	0.0	0.0
37 00	საქართველოს სოფლის მეურნეობის სამინისტრო	337,976.0	317,940.0	310,700.0	318,370.0
37 01	სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა	271,863.0	247,340.0	239,900.0	247,470.0
37 02	სურსათის უვნებლობა, მცენარეთა დაცვა და ეპიზოოტიური კეთილსამედობა	31,946.0	31,500.0	31,700.0	31,800.0
37 03	მევენახეობა-მეღვინეობის განვითარება	20,409.0	25,100.0	25,100.0	25,100.0
37 04	სოფლის მეურნეობის დარგში სამეცნიერო კვლევითი ღონისძიებების განხორციელება	13,758.0	14,000.0	14,000.0	14,000.0
38 00	საქართველოს გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვის სამინისტრო	54,650.0	55,200.0	55,450.0	56,200.0
38 01	გარემოს დაცვის სფეროში პოლიტიკის შემუშავება, რეგულირება და მართვა	6,090.0	6,100.0	6,100.0	6,100.0
38 02	გარემოსდაცვითი ზედამხედველობა	12,700.0	12,800.0	12,800.0	12,800.0
38 03	დაცული ტერიტორიების სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	9,198.0	10,300.0	10,450.0	11,100.0
38 04	სატყეო სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	15,555.0	15,000.0	15,100.0	15,200.0
38 05	სანერგე მეურნეობის სისტემის ჩამოყალიბება და მართვა	877.0	950.0	950.0	950.0
38 06	გარემოსდაცვით ინფორმაციაზე ხელმისაწვდომობისა და გარემოსდაცვითი განათლების ხელშეწყობის პროგრამა	680.0	550.0	550.0	550.0
38 07	გარემოს დაცვის სფეროში მონიტორინგი, პროგნოზირება და პრევენცია	9,550.0	9,500.0	9,500.0	9,500.0
39 00	საქართველოს სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სამინისტრო	71,081.0	70,720.0	71,720.0	72,720.0
39 01	სპორტისა და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროების სახელმწიფო პოლიტიკის შემუშავება და მართვა	3,387.0	3,400.0	3,400.0	3,400.0
39 02	სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებები	55,090.0	54,600.0	55,600.0	56,600.0
39 03	სპორტის სფეროში დამსახურებულ მოღვაწეთა სოციალური დაცვის ღონისძიებები	5,784.0	5,800.0	5,800.0	5,800.0
39 04	ახალგაზრდობის სფეროში სახელმწიფო ხელშეწყობის ღონისძიებები	6,820.0	6,920.0	6,920.0	6,920.0
40 00	საქართველოს სახელმწიფო დაცვის სპეციალური სამსახური	54,200.0	54,200.0	54,200.0	54,200.0
40 01	დასაცავ პირთა და ობიექტთა უსაფრთხოების უზრუნველყოფა	45,500.0	45,500.0	45,500.0	45,500.0
40 02	სახელმწიფო ობიექტების მოვლა-შენახვა	7,500.0	7,500.0	7,500.0	7,500.0
40 03	სსიპ სახელისუფლებო სპეციალური კავშირგაბმულობის სააგენტო	1,200.0	1,200.0	1,200.0	1,200.0
41 00	საქართველოს სახალხო დამცველის აპარატი	4,000.0	4,400.0	4,500.0	4,600.0
42 00	სსიპ – საზოგადოებრივი მაუწყებელი	42,420.0	48,000.0	52,400.0	56,950.0
43 00	სსიპ – კონკურენციის სააგენტო	1,900.0	2,000.0	2,000.0	2,000.0

კოდი	დასახელება	2015	2016	2017	2018
44 00	სამხრეთ ოსეთის ადმინისტრაცია	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
45 00	საქართველოს საპატრიარქო	25,000.0	25,000.0	25,000.0	25,000.0
46 00	სსიპ – ლევან სამხარაულის სახელობის სასამართლო ექსპერტიზის ეროვნული ბიურო	27,800.0	26,500.0	26,500.0	26,500.0
47 00	სსიპ – საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახური – საქსტატი	9,060.0	7,660.0	7,360.0	8,000.0
47 01	სტატისტიკური სამუშაოების დაგეგმვა და მართვა	4,760.0	4,360.0	4,660.0	5,200.0
47 02	სტატისტიკური სამუშაოების სახელმწიფო პროგრამა	1,900.0	2,500.0	2,600.0	2,700.0
47 03	მოსახლეობისა და საცხოვრისების საყოველთაო აღწერა	2,400.0	800.0	100.0	100.0
48 00	სსიპ - საქართველოს დაზღვევის სახელმწიფო ზედამხედველობის სამსახური	1,300.0	1,400.0	1,400.0	1,400.0
49 00	სსიპ - საქართველოს ეროვნული საინვესტიციო სააგენტო	2,500.0	2,500.0	2,500.0	2,500.0
49 01	საინვესტიციო პოლიტიკის დაგეგმვა და მართვა	1,200.0	1,200.0	1,200.0	1,200.0
49 02	ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა	1,300.0	1,300.0	1,300.0	1,300.0
50 00	სსიპ - საჯარო სამსახურის ბიურო	1,200.0	2,000.0	2,000.0	2,500.0
51 00	პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის აპარატი	1,450.0	1,500.0	1,500.0	1,500.0
52 00	საქართველოს სავაჭრო-სამრეწველო პალატა	850.0	900.0	900.0	900.0
53 00	სსიპ - იურიდიული დახმარების სამსახური	4,500.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
54 00	სსიპ - ვეტერანების საქმეთა სახელმწიფო სამსახური	7,450.0	7,450.0	7,450.0	7,450.0
55 00	სსიპ - რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	4,200.0	5,000.0	5,000.0	5,000.0
55 01	სსიპ რელიგიის საკითხთა სახელმწიფო სააგენტო	700.0	1,500.0	1,500.0	1,500.0
55 02	რელიგიური გაერთიანებების დაფინანსება	3,500.0	3,500.0	3,500.0	3,500.0
56 00	სსიპ – საქართველოს ფინანსური მონიტორინგის სამსახური	2,150.0	2,150.0	2,150.0	2,150.0
57 00	ა(ა)იპ - საქართველოს სოლიდარობის ფონდი	260.0	260.0	260.0	260.0
59 00	სსიპ - სახელმწიფო შესყიდვების სააგენტო	4,199.0	4,200.0	4,200.0	4,200.0
61 00	სსიპ - საქართველოს ინტელექტუალური საკუთრების ეროვნული ცენტრი - „საქპატენტი“	8,047.0	7,000.0	7,200.0	7,400.0

ავტონომიური რესპუბლიკების და ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულების პრიორიტეტები

ქალაქ თბილისის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-აღდგენა

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-აღდგენა კვლავ ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტად რჩება დედაქალაქისათვის. ბოლო წლების განმავლობაში დედაქალაქის გზების მნიშვნელოვანი სარეაბილიტაციო სამუშაოების ჩატარების მიუხედავად გზების გარკვეული ნაწილი მოითხოვს სარეაბილიტაციო, კაპიტალურ და მიმდინარე შეკეთების სამუშაოებს და გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებას. პრიორიტეტი ითვალისწინებს სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებას, რაც მოიცავს ქალაქის შუქნიშნების, საგზაო ნიშნების, მონიშვნების, გზაჯვარედინების მოწესრიგების ღონისძიებების განხორციელებას, გზებზე ავტოსატრანსპორტო საშუალებათა პარკირების რეგულირებას, მრავალსართულიანი ავტოსადგომის მშენებლობას, საბაგირო ტრანსპორტის განვითარებისა და „დიღმის ჭალების“ ინფრასტრუქტურის მოწყობას.

• **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, აღდგენა და მოვლა-შეკეთება**

ქალაქის გზებისა და ქუჩების გარკვეული ტექნიკურად მოძველებული ნაწილი ნაკლებად გამტარუნარიანია და საჭიროებს მიმდინარე და კაპიტალურ შეკეთებას. გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება ხელს შეუწყობს ავტოსატრანსპორტის შეუფერხებელ მოძრაობას, შემცირდება საცობების რაოდენობა, რაც დადებითად იმოქმედებს სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის ტექნიკურ მაჩვენებლებზე. გაგრძელდება მუშაობა ძირითადი მაგისტრალური და შიდა კვარტალური გზების მდგომარეობის გაუმჯობესებისათვის. პროგრამის მიზანია საავტომობილო გზებზე მგზავრთა შეუფერხებელი და უსაფრთხო გადაადგილების უზრუნველყოფა, გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, რაც ხელს შეუწყობს ქუჩებისა და მაგისტრალების განტვირთვას ჭარბი სატრანსპორტო ნაკადებისაგან და ავტოსატრანსპორტის შეუფერხებელ მოძრაობას. განხორციელდება დაზიანებული ქუჩების, შიდა კვარტალური გზებისა და შიდა ეზოების მიმდინარე შეკეთება, შემოერთებულ ტერიტორიებზე ამორტიზებული გზების მოხრეშვა-მოსწორება, რომელიც განაპირობებს ქალაქში არსებული გზის საფარის დამაკმაყოფილებელ მდგომარეობაში შენარჩუნება-გაუმჯობესებას, რის შედეგადაც უსაფრთხო გახდება ტრანსპორტისა და ფეხით მოსიარულეთა გადაადგილება.

• **ტრანსპორტის განვითარება**

სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განვითარება მოიცავს ქალაქის შუქნიშნების, საგზაო ნიშნების, მონიშვნების, გზაჯვარედინების მოწესრიგების ღონისძიებების განხორციელებას. შუქნიშნების მართვის ცენტრის ექსპლუატაციას, ტრანსპორტითა და ფეხით მოსიარულეთა უსაფრთხო გადაადგილების უზრუნველყოფას. საბაგირო ტრანსპორტის განვითარებისა და „დიღმის ჭალების“ ინფრასტრუქტურის მოწყობას, მრავალსართულიანი ავტოსადგომის მშენებლობას, მგზავრთა გადამყვანი სატრანსპორტო კომპანიის შეუფერხებელი ფუნქციონირების უზრუნველსაყოფად სატრანსპორტო კომპანიის კაპიტალის ზრდას.

ინფრასტრუქტურული ობიექტების მშენებლობა, ექსპლუატაცია და ავარიული შენობების გამაგრება

მოსახლეობის კეთილდღეობის ამაღლების ძირითად პირობად დღეისათვის კვლავ რჩება საბინაო-საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესება. დედაქალაქში ამჟამად აღრიცხვაზეა მრავალი ავარიული საცხოვრებელი სახლი, რაც სხვადასხვა ფაქტორების გათვალისწინებით რეალურ საფრთხეს უქმნის

მოზინადრეთა სიცოცხლეს. გარდა ამისა, დედაქალაქში ამჟამად მრავლად არის მეწყერსაშიში ფერდობები და უბნები, დაზიანებული ნაგებობები, ამორტიზებული საინჟინრო კომუნიკაციები. ამ მიზნით გათვალისწინებულია ქ.თბილისში საინჟინრო ნაგებობების და ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობა და აღდგენა – რეკონსტრუქცია, მეწყერსაწინააღმდეგო ღონისძიებების ჩატარება. გარდა ამისა პრიორიტეტი ითვალისწინებს ავარიული შენობების გამაგრებას, გარე განათების ქსელის ექსპლუატაცია-რეაბილიტაციას, სანიაღვრე ქსელის მოვლა-პატრონობას, კეთილმოწყობის ღონისძიებების ჩატარებას, მიწისქვეშა გადასასვლელების მოვლა-პატრონობას და რეაბილიტაციის სამუშაოებს, ქალაქის ინფრასტრუქტურის (მ.შ. მიწისქვეშა ინფრასტრუქტურის) რეაბილიტაციას და მშენებლობას, ქალაქგაფორმებით ღონისძიებებს და სხვა.

ეკოლოგიური მდგომარეობის შენარჩუნება და გაუმჯობესება

პრიორიტეტის განხორციელებით საგრძნობლად გაუმჯობესდება დედაქალაქის ეკოლოგიური მდგომარეობა და გარე-იერსახე, მცენარეთა ფიტო-სანიტარული და ეკოლოგიური მდგომარეობა, ქალაქის მოსახლეობის დასვენების პირობები. მწვანე საფარის მოვლა-პატრონობა, მწვანე ნარგავებით ტერიტორიების შევსება და მათი შენარჩუნება საშუალებას იძლევა მნიშვნელოვნად გაიზარდოს თბილისის მწვანე საფარი. ახალი სკვერების მოწყობა და არსებულის რეკონსტრუქცია-რესტავრაციით დედაქალაქს შეემატება თანამედროვე ტიპის საერთო სარგებლობის დასასვენებელი კერები. მსოფლიოს და ადგილობრივი ფლორისა და ფაუნის ცოცხალი კოლექციის შენახვა, როგორც საექსპოზიციო, ასევე საგანმანათლებლო მიზნით ხელს შეუწყობს ზოოლოგიური პარკის და ბოტანიკური ბაღის, როგორც შემეცნებისა და დასვენების ერთ-ერთ ღირსშესანიშნავ ადგილად ჩამოყალიბებას. პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება დედაქალაქის დაგვა-დასუფთავების ღონისძიებები, თბილისის ზღვის გათევისიანება.

ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობა

მდგრადი ეკონომიკური განვითარების და ზრდის მისაღწევად, აუცილებელია ზრდის მაღალი ტემპების უზრუნველყოფი ეკონომიკური პოლიტიკის შემუშავება და განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მიმზიდველი სამეწარმეო და საინვესტიციო გარემოს შექმნას. აუცილებელია საერთაშორისო დონეზე და ქვეყნის შიგნით ისეთი ღონისძიებების გატარება, რომლებიც ერთის მხრივ, უზრუნველყოფს თბილისში არსებული საინვესტიციო და ტურისტული შესაძლებლობების დემონსტრირებას, ხოლო მეორეს მხრივ, წარმოქმნის ახალ შესაძლებლობებს და ხელს შეუწყობს ინვესტიციების შემოდინებას ქვეყნის ეკონომიკის სხვადასხვა სექტორში; პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა პროექტები, როგორცაა: ქალაქის ტურისტული შესაძლებლობათა რეალიზაცია, ტურისტული მიმზიდველობის გაზრდა და მარკეტინგული იმიჯის შექმნა; მეწარმეობის განვითარების მიზნით სხვადასხვა აქტივობები; თბილისის რაიონების განვითარების შესაძლებლობებისა და მათი კონკურენტუნარიანობის შეფასება; საერთაშორისო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობის გაღრმავება და უცხოურ ქალაქებთან ორმხრივი ურთიერთობების განვითარება (საერთო პროექტები, კონფერენციები, ფორუმები, სემინარები, სხვადასხვა შეხვედრებსა და სამუშაო ჯგუფებში მონაწილეობა და მათი თბილისში მასპინძლობა); მერიის სისტემაში ინოვაციებისა და ტექნოლოგიების განვითარების მიზნით სხვადასხვა თანამედროვე სისტემების დანერგვა; თანამედროვე მართვის სტანდარტებსა და კანონმდებლობასთან თავსებადი მართვის მრავალფუნქციური სისტემის დანერგვა; გრძელვადიანი ქალაქმშენებლობითი სტრატეგიის განსაზღვრა და ტერიტორიების სამშენებლო განვითარების მართვის ქმედითი ინსტრუმენტის შექმნა; ქალაქის სტრატეგიის დამუშავება, რომელიც დაეხმარება ქალაქს და მის მოსახლეობას გააკეთონ სტრატეგიული არჩევანი, რომელიც დაფუძნებული იქნება რესურსების სწორ ოპტიმალურ გამოყენებაზე და ა. შ.

ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების განვითარება

პრიორიტეტი ითვალისწინებს ამხანაგობების გააქტიურებას საკუთარი და მერიის თანამონაწილეობით საერთო საკუთრების მოვლა-პატრონობის უზრუნველსაყოფად. დახმარება გაუწიოს მოქალაქეებს საერთო საკუთრებასთან დაკავშირებული პრობლემების მოგვარების საქმეში. დღევანდელი

ვითარებიდან გამომდინარე, ძნელია მოქალაქეებმა საკუთარი სახსრებით მიხედონ საერთო სარგებლობის ქონებას. ფინანსური თანადგომით და თანადაფინანსების პრინციპით განხორციელებული პროექტებით და ღონისძიებებით მერია აქტიურად ეხმარება მოსახლეობას მნიშვნელოვნად გააუმჯობესოს საცხოვრებელი გარემო და ქმნის ხელსაყრელ პირობებს სამოქალაქო საზოგადოების განვითარებისათვის.

დედაქალაქში ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობებისა და მოსახლეობის დახმარების მიზნით, პროგრამა მოიცავს შემდეგ ღონისძიებებს: შენობის სახურავის შეკეთებას (ბრტყელი გადახურვა და ქანობიანი გადახურვა); ლიფტების მიმდინარე შეკეთებას; შიდა წყალკანალიზაციის გაყვანილობის შეკეთებას; ბინათმესაკუთრეთა მიერ მრავალბინიან საცხოვრებელ სახლებზე განხორციელებული ე.წ. მიშენების (არა ინდივიდუალური) კონსტრუქციების მდგრადობისა და სეისმომდეგობის განსაზღვრას; სახურავის წყალსაწრეტი მილების შეკეთებას; ამხანაგობის კუთვნილი მიმდებარე ტერიტორიის დაფიქსირებას (წითელ ხაზებში მოქცევა); სადარბაზოების შიდა რემონტს; სადარბაზოს შესასვლელი კარების დამზადება-მონტაჟს; პანელოვან შენობებში სართულშუა ნაპრალების რეაბილიტაციას; ავარიული შენობების გამაგრებას და სხვა ღონისძიებებს.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის დახმარება ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალური მომსახურების სფეროში კვლავ რჩება ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტულ მიმართულებად. პრიორიტეტი ითვალისწინებს პროგრამებს, რომლებმაც უნდა უზრუნველყოს მოსახლეობისათვის ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურების ხელმისაწვდომობა, გააუმჯობესოს ჯანმრთელობის დაცვის მომსახურების ხარისხი. პრიორიტეტის ფარგლებში ბენეფიციარები უზრუნველყოფილი იქნებიან გარანტირებული სოციალური დახმარებებით, მათი საჭიროებიდან გამომდინარე. ამ მიზნით განხორციელდება ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის სხვადასხვა პროგრამები, მათ შორის: სასწრაფო სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა, სოციალურად დაუცველ და შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვთა რეაბილიტაცია, საქალაქო სამგზავრო ტრანსპორტით უფასოდ ან შეღავათით მოსარგებლე პირთა მომსახურების ანაზღაურება, სოციალურად დაუცველი მრავალშვილიანი ოჯახებისათვის სხვადასხვა სახის დახმარებები, კომუნალურ გადასახადებზე დახმარება, მიუსაფართა თავშესაფრის მოვლა-პატრონობა და ა.შ. ამასთან, თბილისის რაიონული გამგეობებიდან ხორციელდება მოსახლეობის სოციალური დაცვის სხვადასხვა ღონისძიებები.

• ჯანმრთელობის დაცვა

ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში მოსახლეობის ოპტიმალური სოციალურ-ეკონომიკური და სამედიცინო პირობების შექმნის მიზნით, განხორციელდება მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებისკენ მიმართული ღონისძიებები, როგორცაა: ონკოლოგიურ დაავადებათა შემცირების მიზნით პრევენციული ღონისძიებები, სასწრაფო სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა, ეპიდემიოლოგიური უსაფრთხოების უზრუნველყოფა, ნარკომანიის ჩანაცვლებითი თერაპია, „ც“ ჰეპატიტით დაავადებულ პირებში მკურნალობის ტაქტიკის განსაზღვრისათვის საჭირო კვლევების დაფინანსება, ლეიკემიითა და სხვა ონკოპათოლოგიური დაავადებული პაციენტების (0-30 წლამდე ასაკის) ძვლის ტვინის ტრანსპლანტაცია და სხვა.

• სოციალური დაცვა

ქვეყანაში სიღარიბის უკიდურესი ფორმების აღმოფხვრისა და სოციალური რისკების განეიტრალების მიზნით სხვადასხვა სოციალური ღონისძიებების დაფინანსება. კერძოდ, სოციალური მომსახურების სააგენტოს მიერ ყოველთვიურად განახლებადი მონაცემთა ბაზების შესაბამისად, სიღატაკის ზღვარს მიღმა მყოფი ოჯახების იდენტიფიკაციის, სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის შეფასებისა და მონაცემთა ბაზის ფორმირების პროგრამაში დარეგისტრირებულ ოჯახებს (70000-ზე და 100000-ზე დაბალი სარეიტინგო ქულის მქონე ოჯახები) და სხვა კატეგორიის მოქალაქეებს გაეწევათ სოციალური დახმარებები, მომსახურებები და შეღავათები. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ეფექტიანი და სოციალური დახმარების სისტემის განვითარებით მოწყვლადი ჯგუფების აუცილებელი სოციალური სერვისებით უზრუნველყოფა; შესაბამისი საჭიროების მქონე შეზღუდული

შესაძლებლობების მქონე პირთა (მათ შორის ბავშვთა) პრევენციული, სარეაბილიტაციო და დამხმარე საშუალებებით უზრუნველყოფა; ხანდაზმულთა, სოციალურად დაუცველ და მიუსაფარ პირთა ფიზიკური და სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და საზოგადოებაში ინტეგრაცია; საქალაქო სამგზავრო ტრანსპორტით უფასოდ ან შეღავათით მოსარგებლე პირთა მომსახურების ანაზღაურება; სოციალურად დაუცველი მრავალშვილიანი ოჯახებისათვის სხვადასხვა სახის დახმარებები; მიუსაფართა თავშესაფრის მოვლა-პატრონობა და ა.შ. ამასთან, თბილისის რაიონული გამგეობებიდან ხორციელდება მოსახლეობის სოციალური დაცვის სხვადასხვა ღონისძიებები.

განათლება

• სკოლამდელი განათლების სისტემის მართვა და განვითარება

პროგრამის ფარგლებში მოხდება სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ეფექტიანი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, რომელიც გულისხმობს შემდეგი ღონისძიებების გატარებას:

- ✓ სკოლამდელი აღზრდის სფეროში მართვის პოლიტიკის განხორციელება, სტანდარტების შესაბამისი საადმინისტრაციო პროგრამა/მეთოდოლოგიის დახვეწა, საქართველოს მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული სტანდარტების შესაბამისი კვებით უზრუნველყოფა;
- ✓ აღსაზრდელთა უსაფრთხოების მიზნით ბაგა-ბაღების ინფრასტრუქტურის (ეზო, შენობა, ინვენტარი და სხვა) განვითარება;
- ✓ საბავშვო ბაგა-ბაღებში სკოლამდელი აღზრდის მომსახურების მიღების მსურველთა არსებული მოთხოვნის რაოდენობის მაქსიმალურად დაკმაყოფილებისთვის სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება (მათ შორის: ახალი ბაგა-ბაღების მშენებლობა (მათ შორის: მოსკოვის პრ 5 კვ-ში, მანჯგალაძის ქუჩაზე, ონაშვილის ქუჩაზე, ქვემო ფონიჭალაში, გლდანის I მკრ-ში, მიტინგის ქუჩაზე, ვაშლიჯვარი ზონა 2-ში და წინამძღვრიშვილის ქ. N100-ში);
- ✓ არსებულ ბაგა-ბაღებში საადმინისტრაციო ჯგუფების მოწყობა, დახურული ბაგა-ბაღების შენობების რემონტი და შენობებში ახალი ბაღების დაფუძნება/განთავსება.
- ✓ ბაგა-ბაღების პერსონალის შრომითი პირობების გაუმჯობესება და მათი კვალიფიკაციის ამაღლება.

ზემოაღნიშნული ღონისძიებების შეუფერხებლად გატარების მიზნით, სააგენტოს მიერ მართვის ფუნქციების განხორციელებლად საჭირო მატერიალურ-ტექნიკური ბაზისა და პერსონალის შრომითი პირობების გაუმჯობესება და სხვა.

• ზოგადი განათლების სისტემის ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება:

- ✓ საგანმანათლებლო და შემეცნებითი პროექტებისა და ინიციატივების ხელშეწყობა. საჯარო სკოლების სამეურვეო საბჭოებში ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლებისა და საზოგადოების თანამონაწილეობის ხელშეწყობა;
- ✓ თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის ოფიციალური ვებ-გვერდის მომსახურება თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის სტრუქტურული ერთეულებისა და რაიონული გამგეობის ღონისძიებებისთვის ვებ-დიზაინით საბეჭდი მასალის დიზაინით, ვიდეო-დიზაინითა და ფოტო-დიზაინით უზრუნველყოფა;
- ✓ საზოგადოებისათვის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გავრცელების მიზნით ქ.თბილისის მუნიციპალიტეტის მერიის მიერ განხორციელებული პროექტებისა და სხვადასხვა მნიშვნელოვანი ღონისძიებების შესახებ მედია სივრცესა და სოციალურ ქსელებში საინფორმაციო რგოლების განთავსება და კამპანიის წარმოება. ინკლუზიური განათლების ხელშეწყობა.

• პროფესიული და ზრდასრულთა განათლების განვითარების ხელშეწყობა

განსაკუთრებული მნიშვნელობა პროფესიულ და ზრდასრულთა განათლებას ენიჭება. ახალ გარემო პირობებთან უკეთესი ადაპტაციისა და შრომის ბაზარზე კონკურენტუნარიანობის ამაღლების მიზნით, ცენტრალურ ხელისუფლებასთან თანამშრომლობით, მოხდება პროფესიული განათლების სტრატეგიის განხორციელების ხელშეწყობა. პროფესიული და ზრდასრულთა განათლების მიმართულებით განხორციელდება სხვადასხვა პროექტები. კერძოდ, განხორციელდება მეწარმეობის, ინგლისურისა და კომპიუტერის შემსწავლელი კურსები და სხვა. აღნიშნული სტრატეგიისა და პროგრამების შემუშავების პროცესში გათვალისწინებული იქნება წარმატებული საერთაშორისო პრაქტიკა, მნიშვნელოვანი იქნება არასმთავრობო სექტორის ჩართულობა.

კულტურა, სპორტი და ახალგაზრდობა

• კულტურისა და ხელოვნების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება:

- ✓ კულტურის და ხელოვნების სფეროებში სხვადასხვა პროექტების შემუშავება, დაგეგმვა და მისი განხორციელების კოორდინაცია;
- ✓ თბილისის ჩართვა რეგიონულ და საერთაშორისო ინიციატივებში;
- ✓ ადგილობრივი მნიშვნელობის მუზეუმების და თეატრების ხელშეწყობა და სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის შესაბამისი პირობების შექმნა;
- ✓ ხელოვნებისა და კულტურის ობიექტების, ასევე აქ დასაქმებულ პირთა ფინანსური პირობების გაუმჯობესება;
- ✓ სახელოვნებო განათლების და ხელოვნების დარგების პროგრამის ფარგლებში განსახორციელებელი პროექტების მხარდაჭერა; თეატრალური ხელოვნების პოპულარიზაცია.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამა მოიცავს ღონისძიებებს, რომლებიც ორიენტირებულია სპორტის განვითარებაზე, საზოგადოებაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებაზე, 2015 წელს თბილისში დაგეგმილი ევროპის ახალგაზრდული ოლიმპიური ფესტივალისთვის მაღალი კლასის სპორტსმენების მომზადებაზე. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მწვრთნელთა მხარდაჭერის, სპორტული მოედნების მშენებლობა-რეკონსტრუქციის, სპორტული დაწესებულებების მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესებისა და მშენებლობის, წარმატებული სპორტსმენი ბავშვების წახალისების, პარასპორტის განვითარების ხელშეწყობის, ბ. პაიჭაძის სახელობის ეროვნული სტადიონის განვითარების ღონისძიებებს.

• თბილისი – 2015“ ახალგაზრდული ოლიმპიური ფესტივალის მოსამზადებელი ღონისძიებები

თბილისი - 2015“ ევროპის ახალგაზრდულ ოლიმპიურ ფესტივალთან დაკავშირებით, თბილისში გრძელდება სპორტული ინფრასტრუქტურის განვითარება, რაც ახალი სპორტული დარბაზების მშენებლობას, არსებული სპორტული ცენტრების რეაბილიტაციას და მათ საერთაშორისო სტანდარტებთან შესაბამისობას გულისხმობს. ფესტივალის ფარგლებში შეჯიბრებები სპორტის 9 სახეობაში - კალათბურთში, ხელბურთში, ფრენბურთში, ჩოგბურთში, ძიუდოში, მძლეოსნობაში, ცურვაში, ტანვარჯიშში, ველოსპორტში გაიმართება და მონაწილეობას მიიღებს 49 ქვეყანა. პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა პროექტების მხარდაჭერა, მათ შორის: ოლიმპიური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია (ფრენბურთის დარბაზის და მძლეოსნობის არენის მშენებლობა), თბილისის ზღვის ტერიტორიაზე ოლიმპიურ სოფელში წყლით და საკანალიზაციო სისტემებით უზრუნველყოფა, ააიპ "თბილისის ოლიმპიური ფესტივალის საორგანიზაციო კომიტეტის მიერ მიმდინარე სარეკონსტრუქციო/სამშენებლო/საპროექტო და აღჭურვის სამუშაოები (მათ შორის: ჩოგბურთის კორტები, სასტუმრო "მოხალისე" და ტანვარჯიშის დარბაზის მშენებლობა და სხვა), ფესტივალის საორგანიზაციო და პრომო/კამპანიის ხარჯები და სხვა.

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის პრიორიტეტები

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის სოციალურ-ეკონომიკური პოლიტიკის მიზანია, შექმნას თავისუფალი, ერთიანი, დემოკრატიული, სამართლიანი, ადამიანის განვითარებისა და საქმიანობის თავისუფლებათა დაფუძნებული სახელმწიფოს მშენებლობაში რეგიონის სრულფასოვანი და სრულუფლებიანი მონაწილეობის წინაპირობები. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საშუალოვადიან კონცეფცია, რომლის მიხედვითაც განსაზღვრულია მთავრობის საქმიანობის პრიორიტეტული მიმართულებები:

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის წარმომადგენლობითი საქმიანობის მხარდაჭერა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის უფლებამოსილების განხორციელების ხელშეწყობა;
- რეგიონის ფინანსური მართვა და საინვესტიციო გარემოს ხელშეწყობა;
- გარემოსა და ბუნერივი რესურსების დაცვა;
- ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა;
- საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება;
- სახელმწიფო ქონების მართვისა და განკარგვის ეფექტიანობის ამაღლება;
- ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა;
- კულტურის განვითარება, ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია;
- სპორტის განვითარების ხელშეწყობა, პოპულარიზაცია და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროს ხელშეწყობა;
- მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა;
- მოსახლეობის სოციალური დაცვა;
- დასაქმების ხელშეწყობა;
- სოფლის მეურნეობის დარგის შემდგომი განვითარება;
- საარქივო ფონდის დაცულობის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა

1. წარმომადგენლობითი საქმიანობის მხარდაჭერა

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისათვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ძლიერი წარმომადგენლობითი ორგანოს გამართული ფუნქციონირება.
- პრიორიტეტის ფარგლებში განსახორციელებელი პროგრამების მეშვეობით რეგიონში ხორციელდება ქვეყნის მიერ აღიარებული დემოკრატიული ღირებულებებისა და დემოკრატიული ინსტიტუტების გაძლიერების მხარდაჭერა, სამოქალაქო კლურალიზმის ხელშეწყობა და საარჩევნო სისტემის განვითარება.

1.1 საკანონმდებლო საქმიანობა

- კომპეტენციის ფარგლებში საკანონმდებლო საქმიანობის განხორციელება, კონტროლი აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის საქმიანობაზე.
- საქართველოსა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის კანონმდებლობით განსაზღვრულ სხვა უფლებამოსილებების განხორციელება.

1.2 საარჩევნო სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება

- საარჩევნო პროცესისა და საარჩევნო ადმინისტრაციის საქმიანობის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფა.
- სამოქალაქო განვითარებასა და საარჩევნო გარემოს გაუმჯობესებაზე ორიენტირებული პროექტების წახალისება.
- ამომრჩევლების ნების გაღრმავება და დაინტერესება არჩევნების მიმართ.
- ამომრჩეველთა აქტიურობის გაზრდა და დაინტერესება არჩევნებში მონაწილეობის მიზნით.
- ამომრჩევლებისათვის სრულყოფილი და ზუსტი ინფორმაციის დროულად მიწოდება.

2 აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის უფლებამოსილების განხორციელების ხელშეწყობა

რეგიონის ინსტიტუციური განვითარებისათვის მნიშვნელოვანია აღმასრულებელი ორგანოს გამართული ფუნქციონირება.

2.1 მთავრობის უფლებამოსილების განხორციელების ხელშეწყობა

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის მიერ აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში აღმასრულებელი ხელისუფლების განხორციელების პირობების შექმნა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებათა საქმიანობის კოორდინაციისა და კონტროლის განხორციელება;
- მთავრობის საქმიანობის ორგანიზაციული, სამართლებრივი და ინფორმაციულ-ანალიტიკური უზრუნველყოფა;
- მთავრობის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებათა შესრულების კონტროლის განხორციელება. მთავრობის თავმჯდომარის ურთიერთობის ხელშეწყობა სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობის დაწესებულებებთან.

3. რეგიონის ფინანსური რესურსების მართვა და საინვესტიციო გარემოს ხელშეწყობა

- ეფექტიანი და გამჭვირვალე საბიუჯეტო პროცესის ჩამოყალიბება, რომელიც უზრუნველყოფს საჯარო ფინანსების მოქნილ მართვას, სექტორში გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულების სისტემის ჩამოყალიბებას, აგრეთვე სახელმწიფო სახსრების ეკონომიურ და ეფექტიანად ხარჯვაზე მონიტორინგს;
- ელექტრონული ხაზინის სისტემის დანერგვა;
- რეგიონში ხელსაყრელი ეკონომიკური გარემოს შექმნისა და მდგრადი ეკონომიკური განვითარების მიზნით წინადადებების შემუშავება;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ქონების გამჭვირვალედ და ეფექტიანად მართვა, მისი სრულყოფილად აღრიცხვა, მოვლა-პატრონობა და პრივატიზაცია;
- რეგიონის სივრცითი, ქალაქმშენებლობითი და დაგეგმარების პროექტების შედგენა. დამწყები და განვითარებადი ბიზნესის ხელშეწყობა;
- ბიზნეს ინტერესების დაცვა და ექსპორტის ხელშეწყობა. საფრთხის შემცველი ობიექტების მონიტორინგი და მართვა.

პროგრამის ფარგლებში იგეგმება:

- ფინანსების, ეკონომიკური პოლიტიკისა და ქონების სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე საფინანსო სისტემის მართვა და საფინანსო-საბიუჯეტო პოლიტიკის რეგულირება;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტით გათვალისწინებული ღონისძიებების შეუფერხებელი დაფინანსების უზრუნველყოფა;
- რეგიონის სოციალურ-ეკონომიკური კეთილდღეობის გაზრდის მიზნით ეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანად შემუშავება და წარმართვა;
- ავტონომიურ რესპუბლიკაში სამშენებლო საქმიანობის პოლიტიკის განხორციელება; სივრცით-ტერიტორიული დაგეგმარების დოკუმენტების შემუშავების პროცესის წარმართვა.

3.1 ფინანსების, ეკონომიკური პოლიტიკისა და ქონების სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე საფინანსო სისტემის მართვა და საფინანსო-საბიუჯეტო პოლიტიკის რეგულირება;

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტით გათვალისწინებული ღონისძიებების შეუფერხებელი დაფინანსების უზრუნველყოფა.
- რეგიონის სოციალურ-ეკონომიკური კეთილდღეობის გაზრდის მიზნით ეკონომიკური პოლიტიკის ეფექტიანად შემუშავება და წარმართვა;

3.2 რეგიონში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა

- რეგიონის საინვესტიციო-საპრივატიზაციო პროცესის სრულყოფა;
- აჭარის რეგიონისა და მისი საინვესტიციო პოტენციალის პრომოუშენი;
- ეკონომიკური ობსერვატორიის სამუშაო ჯგუფის შექმნა;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე მდებარე სახელმწიფო და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის საკუთრებაში არსებული ქონების ეფექტურად მართვა და განკარგვა.

3.3 ქალაქმშენებლობითი და სივრცითი მოწყობის პროგრამა

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული თვითმმართველი ერთეულების ტერიტორიების შემდგომი გამოყენების დადგენა, საკურორტო-სარეკრეაციო ადგილებისა და ტერიტორიების ურბანული განვითარება;
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული თვითმმართველი ერთეულების ტერიტორიების სივრცითი მოწყობის, საკურორტო-სარეკრეაციო ადგილების დაგეგმვისა და ტერიტორიების ურბანული განვითარების დოკუმენტის შედგენა.

3.4 სახაზინო მომსახურება

- ელექტრონული ხაზინის სისტემის დანერგვა.
- ელექტრონული ხაზინის ძირითადი ექსპლუატაცია.
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის რესპუბლიკური ბიუჯეტის ხარჯვითი ნაწილის აღსრულება, მისი შემოსულობების და გადასახდელების ზუსტი და ოპერატიული აღრიცხვა.
- ბიუჯეტის ოპერატიული, ყოველთვიური, ყოველკვარტალური და წლიური ანგარიშების მომზადება.

4. გარემოსა და ბუნებრივი რესურსების დაცვა

- ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უვნებელი (უსაფრთხო) გარემოს შენარჩუნება და გარემოს მავნე ზემოქმედებისაგან დაცვა;
- ადამიანის ჯანმრთელობისა და ბუნებრივი გარემოსათვის ატმოსფერული ჰაერის უსაფრთხო მდგომარეობის მიღწევა, შენარჩუნება და გაუმჯობესება;
- წყლის მავნე ზემოქმედების აცილება, წყლის ობიექტების დაცვა და წყლის რესურსების რაციონალური გამოყენება დღევანდელი და მომავალი თაობების ინტერესებისა და მდგრადი განვითარების პრინციპების გათვალისწინებით;
- საშიში ქიმიური ნივთიერებების შეფასებაში მონაწილეობა, ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე მათი მავნე ზემოქმედების თავიდან აცილება და მოსახლეობის ინფორმირება იმ საშიშროების შესახებ, რომელსაც იწვევენ საშიში ქიმიური ნივთიერებები.

4.1 გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სფეროს მართვა

- მდგრადი გარემოს დაცვითი ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება; გარემოს ხარისხობრივი მაჩვენებლების მონიტორინგი;
- საშიში (სტიქიური) გეოლოგიური პროცესების შესწავლა, პროგნოზირება და საინფორმაციო-საცნობარო მონაცემთა ბაზის შექმნა;

- საზოგადოების ეკოლოგიური ცნობიერების ამაღლება, გარემოს დაცვის სფეროსთან დაკავშირებულ საკითხებზე სხვადასხვა ადგილობრივ და საერთაშორისო სამთავრობო და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა.

4.2 გარემოსდაცვითი პროგრამა

- ეკოლოგიური უსაფრთხოების სფეროს კონტროლი და ზედამხედველობა; გარემოს ინტერგრირებული მართვის ხელშეწყობა.
- პროგრამა მოიცავს 2 ქვეპროგრამას, რომლებიც გამიზნულია ლოკალური გარემოსდაცვითი პრობლემების მოგვარებისათვის.
- აჭარის სანაპირო ზოლის ჩამდინარე წყლებისა და ატმოსფერული ჰაერის აქტიურ დამაბინძურებელ კერებში გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის მოთხოვნების შესრულების მდგომარეობის მონიტორინგი
- სანაპირო ზოლის დაბინძურების წყაროებიდან ატმოსფერულ ჰაერისა და წყლებზე ფაქტობრივი ზემოქმედების მონიტორინგი და აჭარის სანაპირო ზოლის სარფი-ჩოლოქის მონაკვეთზე ზღვის წყლების ხარისხობრივი მაჩვენებლების მონიტორინგი
- ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ზღვის სანაპირო ზოლის მონიტორინგი, ზღვის წყლის ხარისხობრივი მაჩვენებლების ბაქტერიოლოგიური განსაზღვრა, მავნე ნივთიერებათა ჩაშვების მინიმუმაცია, მონიტორინგის განხორციელების შედეგად გამოვლენილ დარღვევებზე დროული რეაგირების მიზნით, შეგროვებული მასალების შესაბამის ორგანოებზე გადაცემა.

4.3 სატყეო სექტორის განვითარება

- ტყის და ველური ბუნების დაცვა; ტყის აღდგენა/განახლება; გარემოს დაცვა.
- რეგიონში მდგრადი ტყითსარგებლობის დანერგვა. ხე-ტყის მოპოვების პროცედურის გამარტივება, სოციალური ჭრებისათვის ტყეკაფების გამოყოფა და ტყის ფიზიკური დაცვის ღონისძიებების გატარება; ტყეების სანიტარიულ-ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

5. ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა

ტურიზმისა და კურორტების დეპარტამენტის 2015-2018 წლების საშუალოვადიანი პრიორიტეტი ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობაა, რაც გულისხმობს ტურიზმისა და კურორტების სფეროში ეფექტური პოლიტიკის გატარებას და რეგიონის ტურიზმისა და კურორტების განვითარების ხელშეწყობას, რეგიონის ტურისტული შესაძლებლობების გამოვლენას, ტურისტული პროდუქტების გამრავალფეროვნებას და რეგიონის ცნობადობის გაზრდას საერთაშორისო და შიდა ბაზარზე, ურთიერთთანამშრომლობითა და ინოვაციური ინიციატივებით პარტნიორებისა და დაინტერესებული პირების დახმარებას ხარისხის სტანდარტის ამაღლებაში.

5.1 ტურიზმისა და კურორტების სფეროს მართვა და დარგის ეფექტიანი განვითარების ხელშეწყობა

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე ტურიზმისა და კურორტების სფეროში ერთიანი პოლიტიკის გატარება და დარგის საჭიროებებზე მორგებული გადაწყვეტილებების მიღება;
- ქვეყანაში ტურიზმისა და კურორტების სფეროს ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფორმირებასა და განხორციელებაში მონაწილეობა.

5.2 აჭარის ტურისტული მარკეტინგი ადგილობრივ და საერთაშორისო ბაზარზე

- რეგიონის, როგორც ტურისტული დანიშნულების ადგილის ცნობადობის ამაღლება;
- რეგიონის ტურისტული პოტენციალის პოპულარიზაცია ქვეყნის შიდა და საერთაშორისო ბაზარზე;

- პირდაპირი სარეკლამო კამპანიების წარმოება მიზნობრივ ბაზრებზე;

5.3 ტურისტული პროდუქტებისა და სერვისების განვითარება

რეგიონის ტურისტული პროდუქტების განვითარება და მომსახურების ხარისხის ამაღლება.

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება რეგიონში არსებული ტურისტული პროდუქტების განვითარება და ახალი პროდუქტების შექმნა.

6. საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის, ისევე როგორც საქართველოს მთავრობის ეკონომიკური განვითარების ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტს წარმოადგენს საავტომობილო გზების რეაბილიტაცია. 2005 წლიდან დღემდე რეგიონში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობის დადგენილებით განსაზღვრული საავტომობილო გზების ნუსხიდან არაერთ საავტომობილო გზას და არც ჩაუტარდა რეაბილიტაცია, თუმცა ჯერ კიდევ არსებობს ბევრი საავტომობილო გზა და სამელიორაციო სისტემა, რომელიც საჭიროებს აუცილებელ სარეაბილიტაციო ღონისძიებებს. საგზაო მოძრაობის უსაფრთხოების მოთხოვნებისა და მოსახლეობის ინტერესების გათვალისწინებით, საჭიროა გზების კეთილმოწყობა, საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის განვითარება, საავტომობილო გზების გამტარუნარიანობის გაზრდა, მოძრაობის ორგანიზაციის გაუმჯობესება, რაც საზოგადოებისათვის ეკონომიკური აქტივობების გაზრდისა და მოსახლეობის კეთილდღეობის წინაპირობაა.

6.1 საავტომობილო გზებისა და სამელიორაციო სისტემების მართვა

საავტომობილო გზების და სამელიორაციო სისტემების ფუნქციონირების ორგანიზება, მართვა, ტექნიკური ზედამხედველობა და კონტროლი.

6.2 საგზაო და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

- ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების, საგზაო კომუნიკაციების და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, მოვლა-შენახვა, მოდერნიზაცია და განვითარება.
- ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზებისა და საგზაო კომუნიკაციების რეაბილიტაცია-განვითარება და სამელიორაციო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა, სამელიორაციო სისტემების მდგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის და შიდაქსელური არხების რეაბილიტაცია.
- ხიდებისა და სხვა ხელოვნური ნაგებობების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ადმინისტრაციულ და საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან მისასვლელი გზების შეკეთება-რეაბილიტაცია, მოდერნიზაცია და განვითარება.

7. ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტრო დებულების, დასახული პრიორიტეტის და თავისი კომპეტენციის ფარგლებში ახორციელებს: აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული საჯარო სკოლების და საპანსიონო მომსახურების სკოლების რეაბილიტაციას და ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესებას; ზოგადი, პროფესიული და უმაღლესი განათლების ხელშეწყობის მიზნით ატარებს კონკურსებსა და ოლიმპიადებს, მონაწილეობს ეროვნული სასწავლო გეგმის დანერგვაში, აფინანსებს სტუდენტებს, ხელს უწყობს ახალ მოთხოვნებზე ორიენტირებული პროფესიული განათლების ფორმირებას, სახელოვნებო განათლებას,

სპორტული ინფრასტრუქტურის განვითარებას. ახორციელებს კულტურულ და სპორტულ ღონისძიებებს, რაც მიზნად ისახავს რეგიონში კულტურული და ჯანსაღი ცხოვრების ხელშეწყობას და გაუმჯობესებას.

7.1 განათლების მართვა, კულტურისა და სპორტის სფეროს პოლიტიკის შემუშავება და მართვა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე განათლების, კულტურისა და სპორტის სფეროში ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის გატარება მიზნად ისახავს გამოავლინოს განათლების, კულტურისა და სპორტის სფეროებში პრობლემები და ნაკლოვანებები. პრობლემის აღმოსაფხვრელად დასახოს პრიორიტეტები და განახორციელოს ის ღონისძიებები, რომლებიც დაეხმარება და ხელს შეუწყობს მათ განვითარებას და პოპულარიზაციას.

7.2 განათლების ხელშეწყობა და ხარისხის გაუმჯობესება

განათლების, კულტურისა და სპორტის სფეროში საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს, საქართველოს კულტურის, ძეგლთა დაცვისა და სპორტის სამინისტროსა და აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის განათლების, კულტურისა და სპორტის სამინისტროს ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელებაში ხელშეწყობა.

7.3 საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და ინვენტარით აღჭურვა

საგანმანათლებლო დაწესებულებების ინფრასტრუქტურის კეთილმოწყობა ხელს შეუწყობს სამუშაო და სასწავლო პირობების გაუმჯობესებას, უსაფრთხო და კომფორტული გარემოს შექმნას ზოგადი განათლების მიღებისათვის და სასწავლო-აღმზრდელობითი პროცესის ხარისხის ამაღლებას.

პროგრამის ფარგლებში იგეგმება:

- ექვსი საჯარო სკოლის მშენებლობა და შვიდი საჯარო სკოლის რეაბილიტაცია, სამი საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შესყიდვა.
- აჭარის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული საჯარო სკოლების საპანსიონო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და ინვენტარით აღჭურვა.
- არანაკლებ შვიდი აჭარის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული საჯარო სკოლის სპორტული დარბაზი.

7.4 განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა

- განათლების ხელმისაწვდომობის გაზრდა, სწავლის ხარისხის ამაღლება და განათლების სისტემაში მიმდინარე რეფორმების ხელშეწყობა.
- პროგრამის ფარგლებში აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მუნიციპალიტეტების (ქედა, შუახევი, ხულო) საჯარო სკოლებისათვის კონკურსის წესით შეირჩევა და დასაქმდება 36 მასწავლებელი.
- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე არსებული 25 საჯარო სკოლის ბიბლიოთეკა შეივსება წიგნადი ფონდით და გაიზრდება მხატვრული და სხვადასხვა ლიტერატურის ხელმისაწვდომობა.
- სწავლის დაფინანსებას მოიპოვებენ სტუდენტები მაღალმთიანი აჭარიდან, ობოლი, მრვალაშვილიანი და სოციალურად დაუცველი ოჯახებიდან.
- კონკურსის წესით დაფინანსდება საშუალოდ 8 სტუდენტი, 8 ბენეფიციარი და ჩატარდება საშუალოდ 11 ღონისძიება;

7.5 განათლების ხარისხის გაუმჯობესება

- განათლების ხარისხის ამაღლება. მოსწავლეთა სწავლის მოტივაციის გაზრდა.

- ქვეპროგრამები ხელს შეუწყობს სასკოლო ცხოვრების გამრავალფეროვნებას, მოსწავლეების ჩართულობას სხვადასხვა სასკოლო აქტივობებში და სასწავლო გარემოს გაუმჯობესებას.
- სკოლაში უცხო ენების (განსაკუთრებით ინგლისური ენის) გაძლიერებული, ინტენსიური შესწავლა თანამედროვე, საერთაშორისო დონეზე აპრობირებული მეთოდებით;
- ფიზიკური, ინტელექტუალური, სოციალური, ემოციური, ლინგვისტური თუ სხვა მდგომარების გამო სწავლასთან დაკავშირებული სირთულეების მქონე მოსწავლეებისთვის სირთულეების დასაძლევად და მაღალი ხარისხის განათლების მისაღებად შესაბამისი პირობების შექმნა.
- უცხო ენებისა და კომპიუტერული უნარ ჩვევების შესწავლა. მასწავლებელთა გადამზადება. სასწავლო მეთოდოლოგიების გაუმჯობესება და ინგლისური ენის პედაგოგთა პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა.
- სკოლისგარეშე სახელოვნებო სკოლების ხელშეწყობა;
- სახელოვნებო განათლების ხარისხის ამაღლება და კულტურისა და ხელოვნების სფეროს კვალიფიციური სპეციალისტებით უზრუნველყოფა.

8. კულტურის განვითარება, ხელშეწყობა და პოპულარიზაცია

კულტურული ცხოვრების განვითარება და მოსახლეობის უზრუნველყოფა სხვადასხვა კულტურული აქტივობებით მნიშვნელოვანია საზოგადოების განვითარების და ცნობიერების ამაღლებისათვის, რაც თავის მხრივ განაპირობებს ძლიერი და განათლებული საზოგადოების ჩამოყალიბებას. საქართველოს კონსტიტუციის თანახმად „სახელმწიფო ხელს უწყობს კულტურის განვითარებას, კულტურულ ცხოვრებაში მოქალაქეთა შეუზღუდავ მონაწილეობას, კულტურული თვითმყოფლობის გამოვლინებასა და გამდიდრებას, ეროვნულ და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებათა აღიარებას და საერთაშორისო კულტურულ ურთიერთობათა გაღრმავებას“. საქართველოს კანონი "კულტურის შესახებ" აკისრებს სახელმწიფოს ყოველმხრივ ხელი შეუწყოს კულტურის განვითარებას, კულტურულ ცხოვრებაში მოქალაქეთა შეუზღუდავ მონაწილეობას, კულტურის მონაპოვართა ხელმისაწვდომობას, ეროვნულ და ზოგადსაკაცობრიო ღირებულებათა საყოველთაო აღიარებას, საერთაშორისო კულტურულ ურთიერთობათა გაღრმავებასა და გაფართოებას, შემოქმედებით ინტეგრაციას.

8.1 კულტურის მენეჯმენტის განვითარების ხელშეწყობა

- კულტურის მენეჯმენტის მიმართულებით მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადება, რეგიონში კულტურის მენეჯმენტის და კულტურის დაწესებულებების ინსტიტუციური განვითარების ხელშეწყობა.

8.2 საშემსრულებლო ხელოვნების ხელშეწყობა

- აჭარაში საშემსრულებლო ხელოვნების განვითარების ხელშეწყობა, საშემსრულებლო ხელოვნების დაწესებულებებში შემოქმედებითი პროცესების გაუმჯობესება და საშემსრულებლო ხელოვნების წარმომადგენელთა პროფესიული განვითარების ხელშეწყობა.

8.3 აჭარაში კინოხელოვნების განვითარების ხელშეწყობა

- რეგიონში კინოხელოვნების განვითარება, კინოწარმოებისა და კინოგანათლების ხელშეწყობა;
- რეგიონის პოპულარიზაციის ხელშეწყობა, სტუდენტების, კინოპროფესიონალების და სხვა მომიჯნავე პროფესიის წარმომადგენლების გადამზადებისა და დასაქმების ხელშეწყობა, რეგიონში კულტურული ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობა.

8.4 ფოლკლორის ხელშეწყობა

- ქართული ფოლკლორის შენარჩუნება და პოპულარიზაცია;
- ტრადიციული ხელოვნების, ქართული ხალხური სიმღერისა და ცეკვის წარმოჩენა და პოპულარიზაცია ახალგაზრდა თაობაში;
- ნიჭიერი შემსრულებლების გამოვლენა და მონაწილეთა შორის შემოქმედებით სიახლეთა გაზიარება;
- ფოლკლორული გაერთიანებების სასცენო კოსტუმებითა და აქსესუარებით უზრუნველყოფა.

8.5 კულტურული ცხოვრების გააქტიურება და პოპულარიზაცია

- აჭარის ავტონომიურ რესპუბლიკაში კულტურის და ხელოვნების სფეროს ხელმისაწვდომობის გაზრდა, რეგიონში კულტურული აქტივობების, ფესტივალების და კულტურული ღონისძიებების განხორციელების ხელშეწყობა, ხელოვანთა შემოქმედებითი ზრდის ხელშეწყობა.
- აჭარის მუნიციპალიტეტებში კულტურული ცხოვრების გააქტიურება და მოსახლეობის უზრუნველყოფა სხვადასხვა კულტურული აქტივობებით.

9. სპორტის განვითარების ხელშეწყობა, პოპულარიზაცია და ახალგაზრდობის საქმეთა სფეროს ხელშეწყობა

- აჭარის ადმინისტრაციულ ტერიტორიაზე სპორტისა და ახალგაზრდობის კომპეტენციის ფარგლებში ხორციელდება რეგიონში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დანერგვა, კულტურულ-შემოქმედებით და შემეცნებით საქმიანობაში ახალგაზრდობის ჩართულობა, რაც ხელს უწყობს მომავალი თაობის ინტელექტუალური პოტენციალის ზრდას, მათი სულიერი და პატრიოტული სულისკვეთების ამაღლებას.
- პროგრამის ფარგლებში იგეგმება: კულტურულ-შემოქმედებითი, შემეცნებითი და გასართობი ღონისძიებების მოწყობა, რეგიონის ახალგაზრდობის ჩართვა სხვადასხვა აქტივობებში, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პროპაგანდა, ახალგაზრდობის ცოდნისა და უნარების გაღრმავება სხვადასხვა მიმართულებით.

10. მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა

ქვეყნის მასშტაბით მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ხორციელდება მთელი რიგი სახელმწიფო და ადგილობრივი პროგრამები, რომლითაც დაცულია ადამიანების უფლება ამ სფეროში. მიუხედავად ამისა, მოსახლეობის გარკვეული ფენებისათვის, განსაკუთრებით იმ ადამიანებისათვის, რომლებიც იმყოფებიან სიღარიბის ზღვარზე ან/და სიღარიბის ზღვრათან ახლოს, ხელმიუწვდომელი რჩება სამედიცინო მომსახურება, რომელიც არ იფარება სახელმწიფოს მიერ და მას ამის აუცილებლობა დაუდგა. ამის გამო, ისინი მოკლებულნი არიან საშუალებას მიიღონ დროული, გადაუდებელი სამედიცინო დახმარება. უსახსრობის გამო სამედიცინო დაწესებულებებს მიმართავენ დაგვიანებით, დაავადებების გართულებული ფორმებით, რომელთა მკურნალობა უფრო დიდ ხარჯებთანაა დაკავშირებული. შედეგად იზრდება მკურნალობასთან დაკავშირებული ფინანსური რისკები, დაავადების გართულებების ალბათობა, მცირდება მკურნალობის ეფექტურობის მაჩვენებელი, იზრდება შეზღუდული შესაძლებლობები, ლეტალობა;

სამინისტროს 2015-2018 წლების პრიორიტეტი თავისი შინაარსითა და მოცულობით ძირითადად ორიენტირებული იქნება სოციალურად დაუცველ ფენებზე და დაავადების მაღალი რისკის ჯგუფებზე. სხვადასხვა სოციალურად დაუცველი კატეგორიის ადამიანებისათვის გეგმიურ ჰოსპიტალურ მომსახურებას, ამბულატორიულ, მაღალტექნოლოგიურ დიაგნოსტიკურ კვლევას, სახსრების ენდოპროტეზირებისა და კარდიოქირურგიულ მკურნალობასთან დაკავშირებულ ფინანსური რისკებისგან დაცვას, სოფლის მოსახლეობისათვის, უწყვეტ სამედიცინო მომსახურებისა და ექიმადელი სამედიცინო დახმარების მიწოდებას;

11. მოსახლეობის სოციალური დაცვა

ქვეყანაში მოქმედებს სოციალური რეაბილიტაციისა და ბავშვზე ზრუნვის სახელმწიფო პროგრამა, რომლის მიზანია შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა (მათ შორის ბავშვთა), ხანდაზმულთა, ოჯახურ მზუნველობას მოკლებულ, სოციალურად დაუცველ, მიუსაფარ და მიტოვების რისკის ქვეშ მყოფ ბავშვთა სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესება და საზოგადოებაში ინტეგრაცია. სამინისტრო გამოყოფს მოსახლეობის გარკვეულ კატეგორიებს, რომელთა სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობა მოითხოვს სახელმწიფოს მხრიდან თანადგომას, უზრუნველყოფს შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა საზოგადოებაში ინტეგრაციის ხელშეწყობას, მათთვის თანაბარი შესაძლებლობების უზრუნველყოფას. სოციალური და სტიქიის შედეგად დაზარალებულ ოჯახების საბინაო პირობებით უზრუნველყოფა.

პროგრამა ითვალისწინებს შემდეგი ღონისძიებების განხორციელებას:

- ცერებრალური დამბლით დაავადებულ ბავშვთა ფსიქოსომატური აბილიტაცია/რეაბილიტაცია - ბავშვთა ცერებრალური დამბლის, ცენტრალური და პერიფერიული ნერვული სისტემის, კუნთების სხვადასხვა დაავადებების მქონე ბავშვთა რეაბილიტაციის კურსების დაფინანსება.
- სქოლიოზით დაავადებულ ბავშვთა რეაბილიტაცია - სხვადასხვა ხარისხის სქოლიოზის მქონე ბავშვებისათვის რეაბილიტაციის კურსების დაფინანსება.
- შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე ბავშვთა სოციალური ადაპტაცია - შეზღუდული შესაძლებლობის სტატუსის მქონე ბავშვების სამედიცინო მეთვალყურეობა, მათ საჭიროებებზე მორგებული სწავლება, მათი ფსიქოლოგიური დახმარება, სადღეღამისო მომსახურება კვებით, სოციალური უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბება.
- 100 წელს გადაცილებული მოქალაქეების ერთჯერადი მატერიალური დახმარება - 100 წელს გადაცილებული მოქალაქეებისათვის ერთჯერადი მატერიალური დახმარების (1000 ლარი) გაცემა.
- ახალშობილი ტყუპების ოჯახების ერთჯერადი მატერიალური დახმარება - ერთჯერადი მატერიალური დახმარების გაცემა იმ ოჯახებზე, სადაც დაიბადება ტყუპი - 2 ბავშვი 2000 ლარის, 3 ბავშვი - 3000 ლარის, 4 ბავშვი - 4000 ლარის ოდენობით ტყუპისცალზე -1000 ლარის ოდენობით და ა.შ.

12. დასაქმების ხელშეწყობა

აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკისათვის უმუშევრობა ყველაზე მწვავე სოციალურ-ეკონომიკური პრობლემა და აქტიური გამოწვევაა. არსებული სოციალური პრობლემების გადაჭრისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს მოსახლეობისათვის უმუშევრობასთან ბრძოლის კონცეფციის, დასაქმების სისტემისა და მექანიზმების განვითარების ხელშეწყობას. შრომის ბაზრის ეფექტიანი ფუნქციონირებისათვის აუცილებელია შესაბამისი ინფრასტრუქტურის არსებობა, კერძოდ დასაქმების სახელმწიფო სამსახური, რომელიც წარმოადგენს არა მხოლოდ დასაქმების ხელშეწყობის ეფექტიან ინსტიტუტს (უზრუნველყოფს რა დამსაქმებელსა და სამუშაოს მაძიებელის ოპერატიულ კავშირს, ვაკანსიის შესაბამისი კადრის შერჩევასა და დამსაქმებლისათვის შეთავაზებას, არამედ ქმნის ინფორმაციულ ბაზას სამუშაოს მაძიებლისა (მათ შორის უმუშევრების) და შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესახებ, საინფორმაციო და საკონსულტაციო მომსახურების შეთავაზებით ხელს უწყობს სამუშაოს მაძიებელთა პროფესიულ ორიენტაციას საკუთარი შესაძლებლობებისა და შრომის ბაზრის მოთხოვნების შესაბამისად, სამუშაოს მაძიებელთა პროფესიული სწავლების მხარდაჭერით უზრუნველყოფს სამუშაო ძალაზე მოთხოვნა-მიწოდებას შორის არსებული დისბალანსის შემცირებას. ეს ყოველივე დადებითად აისახება რეგიონის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების დაჩქარებაზე.

13. სოფლის მეურნეობის დარგის შემდგომი განვითარება

სოფლის მეურნეობა და მისი შემდგომი განვითარება აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ერთ-ერთი პრიორიტეტული სფეროა და წარმოადგენს ფერმერთა და აგრომეწარმეთა შემოსავლების უმთავრეს წყაროს, როგორც ფულადი, ასევე ნატურალური ფორმით. აგროსასურსათო სექტორის ძირითადი ფუნქცია სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაა.

რეგიონის მოსახლეობის ეკონომიკური კეთილდღეობის მიღწევა დამოკიდებულია ადგილობრივი პროდუქციის წარმოების კონკურენტუნარიანობის ზრდაზე, თანამედროვე აგროტექნოლოგიების დანერგვაზე, ნიადაგის პროდუქტიულობის ამაღლებასა და აგრარულ სფეროში დასაქმებულთა ცოდნის გაფართოებაზე. რეგიონში სოფლის მეურნეობის უმთავრეს სექტორებს წარმოადგენს: მეციტრუსეობა, მევენახეობა-მეხილეობა, მებოსტნეობა, მეცხოველეობა, მეფუტკრეობა მეთევზეობა და სხვა. აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის მცირე მიწიანობის მიუხედავად ერთეულ ფართობზე დაბალია სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის წარმოების მაჩვენებელი, რაც განპირობებულია დაბალი აგროტექნიკური ფონით, ამორტიზირებული ნარგავებითა და თანამედროვე ტექნოლოგიების დანერგვის დაბალი დონით.

სამინისტროს 2015–2018 წლების პრიორიტეტი თავისი შინაარსითა და მოცულობით ძირითადად ორიენტირებულია სოფლის მეურნეობის დარგის შემდგომ განვითარებაზე. რომლის მისაღწევად საჭიროა აგარარული პოლიტიკის შემუშავება ეროვნული ტრადიციებისა და საერთაშორისო გამოცდილებების გათვალისწინებით. რეფორმების დაგეგმვა და განხორციელება. აგროსასურსათო სექტორში პროდუქციის წარმოების ზრდისა და ექსპორტზე რეალიზაციის ხელშეწყობა, სასურსათო უსაფრთხოებისათვის საჭირო ღონისძიებების დაგეგმვა. დარგში ინვესტიციების მოზიდვის ხელშეწყობა. პროგრამული ღონისძიებების დაგეგმვა და განხორციელება. რაც, დადებითად აისახება როგორც ფერმერებზე, აგრომეწარმეებზე და ზოგადად მოსახლეობის შემოსავლებზე, ასევე რეგიონული ბიუჯეტის ზრდაზე.

14. საარქივო ფონდის დაცულობის და დოკუმენტების ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა

- აჭარის ავტონომიური რესპუბლიკის ტერიტორიაზე არსებული საარქივო ფონდის განვითარება, აღწერა, ცენტრალიზებული წესით აღრიცხვა, დაცვა და გამოყენება. დაზიანებული დოკუმენტების რესტავრაცია, დოკუმენტების მეცნიერულ-ტექნიკური დამუშავება, განსაკუთრებული ღირებულების მქონე დოკუმენტებზე სადაზღვევო და ელექტრონული საარქივო ფონდის შექმნა.
- არქივში დაცული დოკუმენტების საფუძველზე იურიდიულ და ფიზიკურ პირთა მომსახურება. ისტორიულად ღირებული საარქივო დოკუმენტების გამოფენის მოწყობა. ურთიერთთანამშრომლობა საზღვარგარეთის არქივებთან და საქართველოს შესახებ არსებული დოკუმენტების შემოტანა. ისტორიის ამსახველი მასალების გამოვლენა ჟურნალისა და ბუკლეტების გამოსაცემად. სამეცნიერო კონფერენციების მოწყობა.

თვითმმართველი ქალაქი - ბათუმის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

- სტრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია.

პროგრამა ითვალისწინებს ასფალტირებული და არასფალტირებული ქუჩების მიმდინარე სარემონტო სამუშაოებს;

პროგრამის მიზანია ქალაქის ქუჩებისა და ტროტუარების სათანადო მდგომარეობაში შენახვა, გზების ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, ყველა სახის ტრანსპორტისა და ფეხით მოსიარულეთათვის უსაფრთხო მოძრაობის უზრუნველყოფა, ასევე ქალაქში მუნიციპალური სატრანსპორტო სისტემის შემდგომი განვითარება, რაც გულისხმობს მუნიციპალური ავტობუსების სისტემის გაუმჯობესებას.

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია გზების, ქუჩებისა და ტროტუარების კეთილმოწყობის, სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის მართვისა და ექსპლოატაციის, ასევე მუნიციპალური სატრანსპორტო სისტემის განვითარების პროგრამების დაფინანსება.

• გზების, ქუჩებისა და ტროტუარების კეთილმოწყობა

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია :

- ✓ ასფალტირებული ქუჩების მიმდინარე სარემონტო სამუშაოები;
- ✓ არასფალტირებული ქუჩების მიმდინარე სარემონტო სამუშაოები;
- ✓ ბაგრატიონისა და ერისთავის ქუჩების რეკონსტრუქცია (ვაჟა-ფშაველას ქუჩიდან გოგოლის ქუჩამდე);
- ✓ ესენინის ქუჩის მონაკვეთის (ჭავჭავაძის ქუჩიდან წერეთლის ქუჩამდე) კეთილმოწყობა;
- ✓ ბერიძის ქუჩის მონაკვეთის (ჭავჭავაძის ქუჩიდან წერეთლის ქუჩამდე) კეთილმოწყობა;
- ✓ ზ. გორგილაძის ქუჩის გაგრძელება ჯავახიშვილის ქუჩიდან შარტავას ქუჩის მიმდებარე ტერიტორიამდე, ზ. გორგილაძის ქუჩის მონაკვეთის (გრიბოედოვის ქუჩიდან ჯავახიშვილის ქუჩამდე) კეთილმოწყობა;
- ✓ ჰ. აბაშიძის ქუჩის მონაკვეთის (ჭავჭავაძის ქუჩიდან პუშკინის ქუჩამდე) კეთილმოწყობა;
- ✓ ქალაქის შემოერთებულ ტერიტორიებზე გზების კეთილმოწყობა;
- ✓ ზედალელეს ქუჩის ზედა ნაწილის I და II შესახვევების კეთილმოწყობა;

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება

ქალაქის კომუნალური მეურნეობა წარმოადგენს რთულ სოციალურ-ეკონომიკურ სისტემას, რომელიც მოსახლეობის ცხოვრებისეული პირობებს ქმნის, უზრუნველყოფს საქმიანობის განხორციელებას, ასევე მეურნეობის სხვადასხვა დარგებში მომუშავე საწარმოებისა და ორგანიზაციების შეუფერხებელ, გამართულ ფუნქციონირებას.

ქალაქის დინამიური ცხოვრების რიტმიდან გამომდინარე, კომუნალური სფეროს და მართვის სისტემებში ცვლილებებისა და ნოვაციების გარეშე შეუძლებელია მისი ეფექტური ფუნქციონირება.

ქალაქის განაშენიანების ახალი პროექტებიდან გამომდინარე უახლოეს მომდევნო წლებშიც კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება კვლავაც პრიორიტეტად რჩება. 2007 წლიდან მიმდინარეობს „ბათუმში კომუნალური ინფრასტრუქტურის დაწესებულებათა რეაბილიტაციის პროექტი“ რომელიც გერმანიის რეკონსტრუქციის საკრედიტო ბანკის (KfW) შეღავათიანი სესხით და ქ. ბათუმის ბიუჯეტის თანადაფინანსებით ხორციელდება. პროექტი ქალაქის წყალმომარაგების, საკანალიზაციო და სანიაღვრე სისტემის სრულ რეაბილიტაციას.

მიწისქვეშა კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის პარალელურად პრიორიტეტულია ქალაქის ქუჩების სათანადო მდგომარეობაში შენახვა (დასუფთავება, განათება), ასევე ქალაქში არსებული ავარიული სახლების რეაბილიტაცია და ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების განვითარების ხელშეწყობა.

• სანიაღვრე არხების რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

სანიაღვრე ქსელების მიმდინარე მოვლა-ექსპლუატაცია;

- ჟილინის არხის კაპიტალური რეკონსტრუქცია;
- ქ. ბათუმში მიხეილ ჯავახიშვილის ქუჩის სანიაღვრე სისტემის მოწყობა;
- თამარის დასახლება სახლი #1 და სახლი #3 მიმდებარე ტერიტორიაზე არსებული სანიაღვრე სისტემის რეკონსტრუქცია.

• წყლის სისტემების რეაბილიტაცია

- მუსხელიშვილის ქ. #84-ში ჭაბურღილის სისტემის მოწყობა.

- **ბათუმში კომუნალური ინფრასტრუქტურის დაწესებულებათა რეაბილიტაციის პროექტის თანდაფინანსება**

- პროექტის ფარგლებში განხორციელებული სარეაბილიტაციო სამუშაოების (ფაზა 2 და ფაზა 3) ღირებულების ნაწილის და დამატებული ღირებულების გადასახადის თანადაფინანსება;
- მოსახლეობის ინდივიდუალური გამრიცხველიანება, წყალმზომების დაყენება;
- ქალაქის მოსახლეობისათვის სასმელი წყლის მიწოდებისა და საკანალიზაციო სისტემის მომსახურების ტარიფების შენარჩუნების მიზნით შპს „ბათუმის წყალის“ სუბსიდირება; მახინჯაური-მწვანე კონცხის წყლის ქსელის რეაბილიტაცია, ჩაქვის ტერიტორიაზე - წყალარინების მობილური გამწმენდი ნაგებობისათვის ქსელის მშენებლობის სამუშაოების თანადაფინანსება;

- **ქალაქის დასუფთავება**

პროგრამა წარმოადგენს ქალაქის ყოველდღიური ცხოვრების განუყოფელ ნაწილს. იგი აქტუალურია იმდენად, რამდენადაც ეხება სანიტარულ დასუფთავებას, საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანას, ნაგავსაყრელების მოვლა-დასუფთავებას, კონტეინერების, ნაგავგამტარების სპეციალურ დამუშავებას, ღია არხების მიმდებარე ტერიტორიების დამუშავებას, მაწანწალა ცხოველებთან და მღრღნელებთან ბრძოლას. დასახელებული ღონისძიებები ხელს შეუწყობს ქალაქის ქუჩებსა და სკვერებში სისუფთავის დაცვას, ეპიდემიური დაავადებების კერების მოსპობას, მნიშვნელოვნად გააუმჯობესებს მოსახლეობის თუ ვიზიტორთა კეთილდღეობას. ქალაქის ნორმალური სანიტარული მდგომარეობის შენარჩუნებისათვის მეტად მნიშვნელოვანია ნარჩენის გატანა, იქნება ეს საყოფაცხოვრებო, სამშენებლო ან სხვა სახის ნარჩენები.

- **გარე განათების რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

გარე განათება ქ. ბათუმში სწრაფი ტემპით ვითარდება, რაც პირველ რიგში, დაკავშირებულია მისი ინფრასტრუქტურის სწრაფ განვითარებასთან და მოსახლეობის ცხოვრების ხარისხის კრიტერიუმების ცვლილებებთან. ქვეპროგრამის ძირითადი მიმართულებებია:

- განათების წერტილების მოვლა-ექსპლუატაცია;
- ელექტროენერჯის საფასურის დაფარვა;
- ქალაქის ქუჩების განათების კაპიტალური სამუშაოები.

- **ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების განვითარების ხელშეწყობა**

- სახლების სადარბაზოების კეთილმოწყობა;
- ლიფტების შეკეთება;
- მრავალსართულიანი/მრავალბინიანი სახლების ეზოების კომუნალური სისტემის მოწესრიგება;
- ქალაქში არსებული ავარიული და სტიქიის შედეგად დაზიანებული მრავალსართულიანი/მრავალბინიანი სახლების შეკეთება-რეაბილიტაცია;
- მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის განახლება;
- მრავალსართულიანი/მრავალბინიანი სახლების ეზოებისა და სკვერების კეთილმოწყობა;
- ახალი ლიფტების მონტაჟი.

- **ქალაქის კეთილმოწყობა**

ადგილობრივი ბიუჯეტიდან ქალაქის კეთილმოწყობის პროგრამის ფარგლებში იგეგმება ბათუმის ისტორიული უბნებისა და ტურისტული ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაციის, საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციის შედგენის, ტექნიკური ზედამხედველობის, ქალაქის დაგეგმარების და ქონების აღრიცხვის, ქალაქის გაფორმების, პარკების, სკვერებისა და მოედნების კეთილმოწყობის და ქალაქის გამწვანების ღონისძიებების განხორციელება.

განათლება

• სკოლამდელი განათლება

საბავშვო ბაღების მართვა ქალაქში ხორციელდება ა(ა)იპ - ბათუმის საბავშვო ბაღების გაერთიანების მეშვეობით, რომელსაც გააჩნია შესაბამისი საკადრო რესუსი და მართვის ორგანიზაციული სტრუქტურა. მუნიციპალური პროგრამის ფარგლებში საბავშვო ბაღების 6500-ზე მეტი აღსაზრდელისთვის შეიქმნება ყველა პირობა გონებრივი და ფიზიკური განვითარებისათვის. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია:

- კახაბრის დასახლებაში საბავშვო ბაღის მშენებლობა;
- ტაბიძის ქ. N14-ში მდებარე შენობის საბავშვო ბაღად გადაკეთების სამუშაოები;
- მაზნიაშვილის ქუჩაზე მდებარე N5 საბავშვო ბაღის შენობის სარეაბილიტაციო-დაშენების სამუშაოები;
- ჰუმკინის ქუჩაზე მდებარე N16, მელიქიშვილის ქუჩაზე მდებარე N17, სამრეწველო უბანში მდებარე N23 და N24 საბავშვო ბაღების შენობების სარეკონსტრუქციო სამუშაოები.

• ზოგადი განათლების ხელშეწყობა

სახელმწიფო უზრუნველყოფს სრული ზოგადი განათლების მიღებას. მოსწავლის განათლების სახელმწიფო დაფინანსება ზოგადსაგანმანათლებლო დაწესებულებაში გრძელდება 12 წლის განმავლობაში, ერთ მოსწავლეზე გათვლილი ფინანსური ნორმატივის შესაბამისი ვაუჩერით. მიუხედავად აღნიშნულისა, კვლავ პრობლემად რჩება იმ მოსწავლეთა დაფინანსება, რომლებმაც „ზოგადი განათლების შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილ ვადებში ვერ დაძლიეს საბაზო/საშუალო საფეხური. სწორედ მათი ხელშეწყობის (სწავლის საფასურის ანაზღაურების) მიზნით განხორციელდება საჯარო სკოლების სუბსიდირება.

• უმაღლესი განათლების ხელშეწყობა

განათლებული საზოგადოება წარმატებული და ძლიერი სახელმწიფოს უმნიშვნელოვანესი საყრდენია. ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტი მომავალი თაობის ხარისხიანი განათლების უზრუნველყოფაა. იმისათვის, რომ კიდევ უფრო მეტად ამაღლდეს სტუდენტის სწავლის ხარისხი, მნიშვნელოვანია მისი მოტივირება. სწორედ, ამ მიზნით შეიქმნა პროგრამა „წარმატებულ სტუდენტთა მხარდაჭერა“.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ქ. ბათუმში ინფრასტრუქტურული პროექტებისა და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია კულტურული ტრადიციების ხელშეწყობა, ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარება და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის მიზანია: სპორტული ცხოვრების პროპაგანდა, მოსახლეობის ჯანსაღი ცხოვრების წესში მეტად მნიშვნელოვანია, რადგან ერის ჯანმრთელობა უმნიშვნელოვანესი ფაქტორია ქვეყნის მომავლისა. დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტული სახეობების განვითარება-პოპულარიზაცია და საკლუბო გუნდების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის მიზანია ხელი შეუწყოს ადგილობრივი ხელოვანი საზოგადოების განვითარებას, მათი შესაძლებლობების ზრდას და კავშირების გაღრმავებას მსოფლიოს თანამედროვე სახელოვნებო ინსტიტუტებთან. მნიშვნელოვანია ქალაქის კულტურული ცხოვრების გაჯანსაღება, გამრავალფეროვნება

და განვითარება რაც თავის მხრივ ხელს შეუწყობს ბათუმის როგორც კულტურის მნიშვნელოვანი კერის ცნობადობისა და ტურისტული პოტენციალის ზრდას. ამ მხრივ პროგრამა მიზნად ისახავს ხელი შეუწყოს ბათუმის, როგორც ფესტივალების ქალაქის განვითარებას, რაც გამოიხატება ჩვენი ქალაქისათვის ტრადიციული და ახალი ფესტივალების ჩატარებით. ამ მიზანს ემსახურება ასევე ქალაქში არსებული კულტურული დაწესებულებების მხარდაჭერა და მათი განვითარებისათვის ხელშეწყობა.

უმნიშვნელოვანესი ამოცანაა კულტურული ფასეულობების დახვეწა. შემოქმედებითი კონკურსები, სხვადასხვა საგანმანათლებლო აქტივობები და დამხმარე ტურისტული ინფრასტრუქტურის შექმნა ამ გამოწვევის დაძლევის საშუალებაა. აღნიშნული პროგრამა ასევე მიზნად ისახავს იმ ადამიანების და ჯგუფების ხელშეწყობას, რომლებიც მოღვაწეობენ კულტურის სხვადასხვა დარგში.

- **საზოგადოებრივი და ახალგაზრდული ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამით გათვალისწინებული ღონისძიებები მიმართულია ქალაქ ბათუმის ახალგაზრდების, სტუდენტებისა და მოსწავლეებისათვის. მის სამიზნე ჯგუფებს წარმოადგენს სოციალურად დაუცველი ახალგაზრდები. პროგრამის ფარგლებში ჩატარდება საგანმანათლებლო, შემეცნებითი, სოციალური, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი და კულტურულ-შემოქმედებითი ღონისძიებები. ახალგაზრდობის საქმეთა მუნიციპალური პროგრამა ქმნის მექანიზმებს რათა ხელი შეეწყოს ბათუმში ახალგაზრდული სფეროს განვითარებას და ეფექტურ მართვას. ცალკეული ღონისძიებები იძლევა შესაძლებლობას ხელი შეეწყოს ახალგაზრდების ინტეგრაციას საზოგადოებაში და მათი სამოქალაქო შეგნების ზრდას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობისა დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

ჯანმრთელობის დაცვა განიხილება, როგორც რთული საზოგადოებრივი დინამიკური ფუნქციონალური სისტემა, რომელსაც ადამიანთა საზოგადოება თავისი განვითარების ნებისმიერ ეტაპზე ქმნის და გამოიყენებს ღონისძიებათა დიდი კომპლექსის განხორციელებისათვის თითოეული ადამიანის და მთლიანად საზოგადოების ჯანმრთელობის მდგომარეობის დაცვისა და მისი მუდმივი გაუმჯობესების მიზნით.

სოციალური დაცვა წარმოადგენს მოქალაქეთა კანონით განმტკიცებული ეკონომიკური, სამართლებრივი და სოციალური გარანტიების ერთობლიობას, რომელიც უზრუნველყოფს მნიშვნელოვანი სოციალური უფლებების დაცვას და ცხოვრების სოციალურად მიღებული ღონის მიღწევას.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის და სოციალური უზრუნველყოფის მუნიციპალური პროგრამები მიმართულია, რათა უზრუნველყოს ქალაქის მოსახლეობის კეთილდღეობა, ზოგიერთი, განსაკუთრებით საშიში დაავადების ადრეული გამოვლენა, პრევენცია და მკურნალობა, მოსახლეობის ინფორმირება, სოციალურად დაუცველ ფენებზე, ქრონიკულად დაავადებულ პირებზე და ბავშვებზე ზრუნვა, ოპტიმალური სოციალურ-ეკონომიკური და სამედიცინო სოციალური პირობების შექმნა მოსახლეობის ჯანმრთელობის გაუმჯობესებისა და განმტკიცებისათვის.

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

ჯანმრთელობის დაცვის უპირველესი ამოცანაა ადამიანის ჯანმრთელობისა და ავადმყოფობების შესწავლა, მათი გამოვლენა, სწორი დიაგნოსტიკა და დროული მკურნალობა, ინდივიდუალური და კომპლექსური პროფილაქტიკური ღონისძიებების ჩატარება, მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და შრომისუნარიანობის შენარჩუნება. მოსახლეობის მაღალი ხარისხის სამედიცინო მომსახურებით უზრუნველყოფა ქვეყნის სახელმწიფო პოლიტიკის უმნიშვნელოვანესი პრიორიტეტი. ადგილობრივი ბიუჯეტიდან ქალაქის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით გაგრძელდება დაავადებების პრევენციისა და მკურნალობის სხვადასხვა პროგრამები და ღონისძიებები.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

ქ. ბათუმში მოქმედებს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარების სხვადასხვა პროგრამები, რომლის ფარგლებში: 0-დან 70 000-მდე ქულის მქონე, მარტოხელა და მრავალშვილიანი ოჯახების მატერიალური კეთილდღეობის გაუმჯობესებისათვის შემუშავებულია გარკვეული შეღავათების პაკეტი, რაც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის აღნიშნული კატეგორიის სოციალური პირობების გაუმჯობესებას, კერძოდ: 11000-0-დან 70000-მდე ქულის მქონე სოციალურად დაუცველი და მრავალშვილიანი ოჯახების, მარტოხელა დედებისათვის სანდასუფთავების მოსაკრებელი და წყლისა და კანალიზაციის გადასახადით უზრუნველყოფა. 0-დან 100000 ქულის მქონე და მრავალშვილიანი ოჯახების, მარტოხელა დედების, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში მონაწილეთა, დაინვალიდებულთა და ომში დაღუპულთა ოჯახის 100 ბავშვისათვის სახელოვნებო, სპორტულ (კალათბურთი). სახელოვნებო და სპორტული (კალათბურთი) საშუალოდ -- 100 ლარი წელიწადში (მოთხოვნის შესაბამისად), 0-დან 70 000-მდე ქულის მქონე 100 სოციალურად დაუცველი ოჯახის წევრის გარდაცვალების შემთხვევაში ოჯახის წევრებზე ერთჯერადი მატერიალური დახმარების გაცემა 500 ლარის ოდენობით.

პროგრამის ბიუჯეტის ცვლილება გამოწვეულია პროგრამაში არსებული ერთერთი ღონისძიების ამოღებით, რომლის დაფინანსებაც თავზე აიღო სახელმწიფომ, რაც ითვალისწინებდა სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებში ბავშვების სწავლების საფასურის 100% დაფარვას და აგრეთვე დასუფთავებისათვის მოსაკრებლის გადასახადის შემცირებით.

მრავალშვილიანი და უდემამო ბავშვების ოჯახების დახმარების მიზნით ქ. ბათუმის მერიამ შეიმუშავა პროგრამა, რომლის ფარგლებშიც განხორციელდება შემდეგი ღონისძიებები:

- 5 და 5-ზე მეტი მრავალშვილიანი ოჯახისათვის მატერიალური დახმარების გაწევა დედის დღესთან (1000 ლარი) და სექტემბრის თვეში სწავლის დაწყებასთან დაკავშირებით (1000 ლარი).
- უდემამო ბავშვებზე მატერიალური დახმარების გაწევა ბავშვთა დაცვის საერთაშორისო დღესთან (500 ლარი) და სექტემბრის თვეში სწავლის დაწყებასთან დაკავშირებით (500 ლარი).
- 0-70000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე 3 შვილიანი ოჯახებისათვის მატერიალური დახმარების გაცემა (400 ლარი)
- 0-70000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე 4 შვილიანი ოჯახებისათვის მატერიალური დახმარების გაცემა (500 ლარი) 2015 წლის პროგრამა გულისხმობს 0-100000 სარეიტინგო ქულის მქონე ოჯახების ყოველ მე-2 ბავშვზე 500 ლარი, მე-3 ბავშვზე 600 ლარი, ყოველ მე-4 ბავშვზე 800 ლარი, ყოველ მე-5 და მეტ შვილზე 1000 ლარი.

პროგრამის ფარგლებში ასევე განხორციელდება:

- სოციალურად დაუცველი ფენის ერთჯერადი უფასო კვებით უზრუნველყოფა; 0-57000-მდე სარეიტინგო ქულის მქონე 3021 ბენეფიციარის ცხელი საკვებით ყოველდღიურად უზრუნველყოფა;
- 0-70 000 ქულის მქონე ბენეფიციარებზე, შშმ პირებზე, პენსიონერებზე გადამზიდვის მიერ გაყიდული შეღვევითიანი ბილეთების რაოდენობის მიხედვით საქალაქო ტრანსპორტით უფასო მგზავრობა. გაზიფიკაციის საკომპენსაციო თანხით უზრუნველყოფა, რომელიც ითვალისწინებს 84 I ჯგუფის უსინათლო (შ.შ.მ. პ) ოჯახის და 168 ომის ვეტერანის და მათთან გათანაბრებული პირის ოჯახის გაზიფიკაციის საკომპენსაციო თანხით უზრუნველყოფას 300 ლარით, ხოლო 500 - 0-70000 ქულის მქონე ოჯახის გაზიფიკაციის ბუნებრივი აირის მილგაყვანილობისა და მრიცხველის სამონტაჟო სამუშაოების ღირებულების 90% თანადაფინანსებას ერთი წერტილის გათვალისწინებით. სოციალური სახლის მშენებლობის პროგრამის მთავარ მიზანია ბათუმის სოციალურად დაუცველი მოქალაქეთა ხელმისაწვდომი და სათანადო ხარისხის საცხოვრისით უზრუნველყოფა.

ხულოს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციისა და ექსპლუატაციის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება, დაბა ხულოსა და მიმდებარე სოფლების სასმელი წყლით მომარაგება, სანიაღვრე და საკანალიზაციო სისტემების მოვლა შენახვა, სხვადასხვა ინფრასტრუქტურული ობიექტების მიმდინარე შეკეთებითი სამუშაოები და ქუჩების მოვლის ღონისძიებები.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობა**

მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის პროგრამა მოიცავს სკვერებისა და ქუჩების გამწვანების ღონისძიებებს. მუნიციპალიტეტში სხვადასხვა შენობა ნაგებობის რეაბილიტაციას.

- **განათლება**

განათლების პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ინვენტარით უზრუნველყოფა, ასევე დაწყებითი სკოლების მშენებლობა და კომპიუტერული პროგრამების შემსწავლელი კურსების დაფინანსება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 9 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით სკოლამდე განათლებას იღებს 400- მდე ბავშვი.

მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ყველა ასაკობრივი ჯგუფის მოსახლეობისათვის დაგეგმილია აგრეთვე კომპიუტერული პროგრამების შესწავლის მუნიციპალური პროგრამა.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

მუნიციპალიტეტი გააგრძელებს კულტურული და სპორტული პროგრამების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა სრულად შეძლონ მათი შესაძლებლობების გამოვლენა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამა ითვალისწინებს სპორტული ცხოვრების წესის პოპულარიზაციას, ახალგაზრდა თაობაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას, სპორტის სხვადასხვა სახეობების შემდგომ განვითარებას. ამ მიზნით ხულოს მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს სასპორტო სკოლა, რომელშიც დაკავებულია 500-მდე ბავშვი, ჭიდაობის, ფეხბურთის, კალათბურთის, ჩოგბურთის, რაგბის, სათხილამურო სპორტის, ჯადრაკის წრეებში.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

ხულოს მუნიციპალიტეტის ახალგაზრდობის სულიერ და კულტურულ აღზრდას, წარმოჩენას და გამოვლინებას ხელს უწყობს მუნიციპალიტეტი. ამ კუთხით დაბაში ტარდება შუამთობის, ტბელობის, დიდაჭარობის დღესასწაულები, იმართება კონცერტები, საღამოები, სპორტული და სხვა ღონისძიებები. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სახელოვნებო სკოლები, რომელებიც ემსახურება ბავშვების სწავლა-განათლებას და აღზრდას სახვით ხელოვნებასა და მუსიკაში, კულტურის ცენტრი, რომელშიც ფუნქციონირებს ფოლკლორული და ქორეოგრაფიული წრეები და ხულოს სახელმწიფო დრამატული თეატრი.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

პროგრამის ფარგლებში ადგილობრივ დონეზე ხორციელდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურების პროგრამა; სასწრაფო სამედიცინო დახმარების და ამბულატორიული მომსახურების პროგრამა; ქრონიკულად პროგრესირებადი დაავადებების მედიკამენტოზური დახმარების პროგრამა. დაგეგმილია ჯანდაცვის ობიექტების საამშენებლო სარემონტო სამუშაოების განხორციელება.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

ხულოს მუნიციპალიტეტში დაგეგმილია სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარების პროგრამები.

ქედის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტში გაგრძელდება დაბისა და სოფლების, საცხოვრებელი უბნების, დასასვენებელი პარკების კეთილმოწყობა, მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობა და რეაბილიტაცია. გარდა ამისა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა, მისი ექსპლუატაცია ეფექტურობასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება. კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა; გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია; დასუფთავების და წყალმომარაგების უზრუნველყოფის ღონისძიებები და მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობითი სამუშაოები;

- **განათლება**

ქედის მუნიციპალიტეტში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ინვენტარით უზრუნველყოფა, ქედაში ფუნქციონირებს 7 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 300-ზე მეტი ბავშვი. 2011 წლიდან ქედის საბავშვო ბაღები გადავიდა ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრის, UNICEF-ისა და საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ შემუშავებულ ლიტერატურაზე. 2005 წლიდან მუნიციპალიტეტი ახორციელებს და მომდევნო პერიოდშიც გააგრძელებს დაწყებითი სკოლების ხელშეწყობას.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურის კულტურული და სპორტული განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული და სპორტული, სკოლისგარეშე განათლებისა და სახელოვნებო დაწესებულებების მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას (რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება), ასევე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისებას.

კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია კულტურის სფეროს ქსელის გაფართოება, არსებულის რეაბილიტაცია და თანამედროვე დონის მატერიალური ბაზით უზრუნველყოფა. ცალკეულ თემებში და დაბაში კულტურის ახალი კერების შექმნა, კულტურის დაწესებულებების მშენებლობა-რეაბილიტაცია; კულტურული ღონისძიებების ჩატარება.

მოსახლეობის ჯამრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

პროგრამის განხორციელების მიზნით ადგილობრივ დონეზე იგეგმება ეპილეფსიით დაავადებულთა სფეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფა; მერისის თემის სოფლებისათვის ამბულატორიული მომსახურება;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის შეღავათებითა და დახმარებებით უზრუნველყოფისათვის მუნიციპალიტეტში გათვალისწინებულია სოციალურად დაუცველი ფენისათვის ყოველდღიური ერთჯერადი უფასო კვებით უზრუნველყოფა; ვეტერანთა უკვდავყოფის, სარიტუალო მომსახურების, სადღესასწაულო დღეების ორგანიზება და დახმარება; ყოველ მესამე და მომდევნო ახალშობილის შექმნაზე ერთჯერადი მატერიალური დახმარება; ხუთ და მეტ მცირეწლოვან ბავშვთა ოჯახებზე ერთჯერადი მატერიალური დახმარება; უკიდურესად გაჭირვებულ ოჯახებში გარდაცვლილ პირთა დასაფლავებისთვის ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამა;

ქობულეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესების ღონისძიებები**

ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის გზების რეაბილიტაციისა და მოვლა შენახვის ღონისძიებების დაფინანსებას;

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების ეზოების კეთილმოწყობა, გადახურვა, მუნიციპალიტეტის გარე განათების არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიების დასუფთავება. წყალმომარაგების უზრუნველყოფისა და მოსახლეობაზე სასმელი წყლის მიწოდების გაუმჯობესების მიზნით განხორციელდება წყალსადენის სათავე ნაგებობების მშენებლობა და რეაბილიტაცია, მოწესრიგდება საკანალიზაციო სისტემები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 15 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1200-ზე მეტი ბავშვი. ბაღების განტვირთვის მიზნით დაგეგმილია ახალი ბაღების მშენებლობა და შესაბამისი ინვენტარით უზრუნველყოფა. პროგრამით გათვალისწინებულია, აგრეთვე ქობულეთის მე-3 საჯარო სკოლის მოსწავლეების სასწავლო დაწესებულებამდე ტრანსპორტირება.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას, ახალგაზრდების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობას და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა დაწესებულებების ფინანსური მხარდაჭერა, როგორცაა სახელოვნებო სკოლა, სადაც განათლებას იღებს 600-მდე მოსწავლე; ქობულეთის კულტურის ცენტრი, რომელშიც გაერთიანებულია საბიბლიოთეკო და მოსწავლე ახალგაზრდობასთან ურთიერთობის განყოფილება. განყოფილებაში ფუნქციონირებს ეკოტურიზმის, კულტურული მემკვიდრეობის, ახალგაზრდობის

თავისუფალი დროის ორგანიზების, ხალხური რეწვის და ლიტერატურულ-თეატრალური ჯგუფები. კულტურის ცენტრში იღებს განათლებას ქობულეთის 300-მდე მოზარდი. ქობულეთის სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლი "მხედრული", რომლის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის სულიერ და ინტელექტუალური განვითარებას.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

• ჯანმრთელობის დაცვა

პროგრამა ითვალისწინებს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა დაავადების მკურნალობის ხარჯების თანადაფინანსებას. განხორციელდება მოსახლეობის უფასო სასწრაფო გადაუდებელი სამედიცინო დახმარებით უზრუნველყოფა. პრიორიტეტის ფარგლებში იმოქმედებს პრინციპი, რომ მუნიციპალიტეტი დაეხმაროს იმ ადამიანებს, რომლებსაც ეს ყველაზე მეტად ესაჭიროება.

• მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამის მიზნია არსებული რესურსების ფარგლებში გააგრძელოს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებები: სოციალურად დაუცველი ფენისათვის მუნიციპალური უფასო სასადილოს პროგრამა; მრავალშვილიანი ოჯახების მატერიალური სტიმულირების მიზნით მოქმედი ყოველ მესამე და მომდევნო ახალშობილზე და 5 და მეტ მცირეწლოვან ბავშვთა ოჯახებზე (18 წლამდე ბავშვები) ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამები; უკიდურესად გაჭირვებულ და დედამამით ობოლ ბავშვთა ოჯახების ერთჯერადი დახმარების პროგრამა, უმწეო გარდაცვლილთა ოჯახებზე ერთჯერადი დახმარების პროგრამა, დიალიზის სახელმწიფო პროგრამაში ჩართული პაციენტების ტრანსპორტირების პროგრამა;

შუახვევის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

შუახვევის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. აღნიშნული მიმართულებით მუნიციპალიტეტში გაგრძელდება შემდგომი პრიორიტეტული ღონისძიებების განხორციელება:

- საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა;
- კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა. ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია; დასუფთავების ღონისძიებები; წყლის სისტემის რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია; საკანალიზაციო სისტემის მოწყობა-რეაბილიტაციის ღონისძიებები; გამწვანების პროგრამა;

განათლება

შუახვევის მუნიციპალიტეტში განათლების პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა. დაგეგმილია სოფლების მოსწავლეთა საგანმანათლებლო დაწესებულებამდე ტრანსპორტირების ხელშეწყობა.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების სრულად გამოვლენა.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. ახალგაზრდებში

ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების მიზნით დაბა შუახევში ფუნქციონირებს რაგბის ორი წრე, სადაც დაკავებულია 40-მდე ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია დაბა შუახევში 2015 წელს სპორტული კომპლექსის წყალმომარაგების, ელ. ენერჯის სისტემის და სანიაღვრე არხის რეაბილიტაცია.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია კულტურული დანიშნულების ქსელის გაფართოება. თანამედროვე დონის მატერიალური ბაზით უზრუნველყოფა. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს შუახევის კულტურის ცენტრი და შუახევის ხელოვნების სკოლა, რომელშიც 120 მოსწავლეა ჩართული. აერთიანებს მუნიციპალიტეტში მოქმედ სხვადასხვა ფოლკლორულ ანსამბლებს. საფორტეპიანო, საორკესტრო და ხალხური ჯგუფებს, მოქმედებს დრამატურგიის, ლიტერატურისა და ტურიზმის, ხელოვნების, გამოყენებითი ხელოვნებისა და ხატვისა წრეები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

პროგრამის ფარგლებში ადგილობრივ დონეზე მუნიციპალიტეტში მოქმედებს ორი პროგრამა, რაც გარკვეულწილად ხელს უწყობს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვას.

- შუბნისა და წყალსაყრის უბნებზე სასწრაფო დახმარების პროგრამა;
- ქრონიკულად პროგრესირებადი დაავადებების მედიკამენტური დახმარების პროგრამა;
- პირველადი ჯანდაცვის ფუნქციონირების ხელშეწყობა;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

სოციალური დაცვის ღონისძიებები ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის კვებით უზრუნველყოფას; ომის მონაწილეებსა და ომში დაღუპულთა ოჯახის წევრებზე სადღესასწაულო დღეების ორგანიზებისა და დახმარების პროგრამას; უმწეო გარდაცვლილის ოჯახებზე ერთჯერადი დახმარების პროგრამას; მრავალშვილიანი ოჯახების მატერიალური სტიმულირების მიზნით მოქმედი ყოველ მესამე და მომდევნო ახალშობილზე და 5 და მეტ მცირეწლოვან ბავშვთა ოჯახებზე (18 წლამდე ბავშვები) ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამებს; უკიდურესად გაჭირვებულ ოჯახებში გარდაცვლილ პირთა დასაფლავებისთვის ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამა; შუახევის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები დიალზზე მყოფი ავადმყოფების ტრანსპორტირების პროგრამას.

ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება:

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა;**

განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდაკვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. 2015 წელს დაგეგმილია შიდა სასოფლო გზების მოწყობა რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა;**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვის ღონისძიება.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამით განხორციელდება მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების ეზოების კეთილმოწყობა, მოასფალტება, სკვერების მოწყობა, ფეხით მოსიარულეთა ტროტუარების მოწყობა, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობების რეაბილიტაცია და სხვა ღონისძიებები.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა. 2011 წლიდან ხელვაჩაურის საბავშვო ბაღები გადავიდა ეროვნული სასწავლო გეგმებისა და შეფასების ცენტრის, UNICEF-ისა და საქართველოს განათლებისა და მეცნიერების სამინისტროს მიერ შემუშავებულ ლიტერატურაზე: ადრეულ ასაკში სწავლისა და განვითარების სტანდარტები და სკოლამდელი განათლების პროგრამა. აღნიშნული პროგრამის დანერგვისათვის ყველა საბავშვო ბაღში დაემატა შტატი ინგლისური ენის პედაგოგი, ლოგოპედი და ფსიქოლოგი.

ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 9 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1100-ზე მეტი ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის ადმინისტრაციისა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ასევე ხორციელდება არსებული ბაღების რეაბილიტაცია. 2005 წლიდან მუნიციპალიტეტი ახორციელებს დაწყებითი სკოლების რეაბილიტაციას და დღემდე რეაბილიტირებულია 36 დაწყებითი სკოლა.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდული და სპორტული ღონისძიებები**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. ასევე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელ ღონისძიებებს.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტი დიდ ყურადღებას უთმობს მოზარდ თაობაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას. ხელვაჩაურის სპორტული სკოლა, სადაც 410 სპორტსმენია დაკავებული, განსაკუთრებულ როლს ასრულებს ახალგაზრდა თაობაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებაში. პროგრამის ფარგლებში 2015 წელს გაგრძელდება ხელვაჩაურის სპორტული სკოლის დაფინანსება. უზრუნველყოფილი იქნება სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობები და გაგრძელდება ნიჭიერი სპორტსმენების გამოვლენა-წახალისება. სკოლაში მომზადდება გადის სხვადასხვა ასაკის ჯგუფები სპორტის 9 სახეობაში.(ფეხბურთის ჯგუფში-94 ბავშვი; კიკბოქსინგის ჯგუფში- 10; თავისუფალ ჭიდაობაში -58; ბერძნულ-რომაულ ჭიდაობაში -90; ქართულ ჭიდაობაში -10; მშვილდოსნობაში -34; ძიუდოში -34; ძალოსნობაში -28; ხელბურთში -15;).

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. ხელვაჩაურის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 3 მუსიკალური

სკოლა, სადაც ფორტეპიანოს ერთად სხვადასხვა სახის ინსტრუმენტებზე დაკვრას ეუფლება 300-მდე მოსწავლე; თითოეული მოსწავლის სწავლის საფასური წლიურად 50 ლარით განისაზღვრება, რომელიც სამუსიკო სკოლის კომუნალური ხარჯებისათვის არის გათვლილი, ხოლო ადმინისტრაციისა და პედაგოგების ხელფასს აფინანსებს ადგილობრივი ბიუჯეტი.

სამუსიკო სკოლაში სწავლის ხანგძლივობა 6 წლით განისაზღვრება, რომლის დამთავრების შემდეგ მოსწავლეს გადაეცემა შესაბამისი ხარისხის დამამთავრებელი მოწმობა.

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი, სანახაობრივი და ტრადიციული ღონისძიებები. ისეთი კულტურული ღონისძიებები როგორცაა დედისა და ქალთა დღე; საქართველოს დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები, საბავშვო სიმღერების კონკურსი „ცეროდენა“, ინტელექტუალური კონკურსი „ყველაზე ჭკვიანი“, სახალხო დღესასწაულები „კოლხობა“ და „მაჭახლობა“ და სხვა.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• ჯანმრთელობის დაცვა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის პროგრამის მიზანია მუნიციპალიტეტში კეთილსამედო ეპიდემიოლოგიური მდგომარეობის უზრუნველყოფა, რომელიც მოიცავს გადამდები და არაგადამდები დაავადებების და რისკების გამოვლენას, საინფორმაციო სისტემის ფუნქციონირებას, სამედიცინო სტატისტიკის წარმოებას, დაავადებათა კონტროლსა და პრევენციას; პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: სასწრაფო სამედიცინო დახმარების მომსახურების პროგრამა, რომელიც ითვალისწინებს ცენტრიდან დაშორებული თემების მოსახლეობისათვის სასწრაფო სამედიცინო დახმარების დროულად აღმოჩენას და ამბულატორიების შენობის რეაბილიტაცია;

• მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა

სოციალური დაცვის ღონისძიებები ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის კვებით უზრუნველყოფა; უმწეო გარდაცვლილის ოჯახებზე ერთჯერადი დახმარების პროგრამა; მრავალშვილიანი ოჯახების ხელშეწყობისა და მატერიალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მოქმედი ყოველ მესამე და მომდევნო ახალშობილზე და 5 და მეტ მცირეწლოვან ბავშვთა ოჯახებზე (18 წლამდე ბავშვები) ერთჯერადი მატერიალური დახმარების პროგრამები; სტიქიური უბედურების შედეგად დაზარალებული მოსახლეობის ერთჯერადი დახმარება; დედ მამით ობოლ ბავშვთა ყოველთვიური დახმარების პროგრამა; ეპილეფსიით დაავადებულ პირთა სპეციფიკური მედიკამენტებით უზრუნველყოფის პროგრამა.

გურჯაანის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის განვითარება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

➤ მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე შიდა გზების მოვლა-შენახვა და რეაბილიტაცია;

- დაგეგმილია სოფ. გურჯაანში გოჩა პაპუნაშვილის ქუჩაზე, სოფ. გურჯაანში N2 საბავშვო ბაღთან მისასვლელ ქუჩაზე ასფალტ-ბეტონის საფარის დაგება და სანიაღვრე არხის მოწყობა.
- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**
- სოფელ ვაზისუბანში, სოფ. ზეგანში, სოფ. გურჯაანში, სოფ. კარდენახში, სოფ. ჯიმიტში ჭაბურღილების მოწყობა და რეაბილიტაცია. სოფელ მუკუზანში, სოფ. ჭანდარში, სოფ. ბაკურციხეში, სოფ. ზემო კაჭრეთში სასმელი წყლის სისტემის შიდა ქსელების რეაბილიტაცია.
- არსებული ქსელის მოვლა - პატრონობა; მომსახურების ხარისხიანობის დონის ამაღლება; მოხმარებული ელ. ენერჯის ღირებულების დაფარვა.

მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია არსებული სკვერების მოვლა - გამწვანების სამუშაოები და ცენტრალურ ქუჩებზე მწვანე საფარის მოვლა-პატრონობის სამუშაოები

განათლება

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობი ღონისძიებების დაფინანსება თვითმმართველი ერთეულის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებულია 37 სკოლამდელი - სააღმზრდელო დაწესებულება, სადაც სწავლობს 2180 აღსაზრდელი. პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება ააიპ „მოსწავლე ახალგაზრდობის შემოქმედებითი ცენტრი“ დაფინანსება. ბავშვთა პიროვნული განვითარებისა და თავისუფალი შემოქმედებითი აზროვნებისა და პროფესიული დაოსტატების ხელშეწყობი ღონისძიებები.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

სპორტისა და კულტურული განვითარების ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. შესაბამისად დაგეგმილია სპორტისა და კულტურის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ააიპ „სპორტული სკოლის“, ააიპ „გურჯაანის სპორტული კომპლექსის“, ააიპ საფეხბურთო სკოლა „გურჯაანის“, ააიპ „რევაზ მინდორაშვილის სახელობის გურჯაანის ჭიდაობის სკოლის“ ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა.

2015 წლის განმავლობაში დაფინანსდება ჭადრაკის, ფეხბურთის, ჭიდაობის (ქართული, თავისუფალი, ძიუდო), კრივის, რაგბის, მკლავჭიდის, კალათბურთის, ფრემბურთის, კარატესა და ცურვის შემსწავლელი წრეები. ჩატარდება კომპლექსური სპარტაკიადები.

სპორტულ სკოლებში სულ დასაქმებულია 30 მწვრთნელი, რომელიც ემსახურება 538 ბავშვის აღზრდას.

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია შემდეგი ღონისძიებები: ტურნირი მკლავჭიდში, კომპლექსური სპარტაკიადა მოსწავლეთა შორის, საგაზაფხულო პირველობა მინი ფეხბურთში, გურჯაანის ღია პირველობა რაგბში, ფეხბურთში, ზურაბ ზურაბაშვილის ხსოვნის ტურნირი ფრენბურთში, კომპლექსური სპარტაკიადა მოსწავლეთა შორის, რეგიონალური ტურნირი კრივში, ტრადიციული ტურნირი ძიუდოში კადეტთა შორის, დიდი საერთაშორისო ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში, საშობაო ტურნირი ჭადრაკში, ღია პირველობა კროსში და სხვა ტრადიციული სპორტული ტურნირები და ღონისძიებები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ობიექტების: ბიბლიოთეკების, ააიპ კულტურის ცენტრის, ააიპ სამუსიკო სკოლების გაერთიანების, ააიპ სამხატვრო სკოლის, „ველისციხი თეატრის“, „თოჯინების თეატრის“ , მუზეუმების დაფინანსება. აღნიშნული პროგრამით ფინანსდება ქალთა საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, 9 აპრილს დაღუპულთა ხსოვნისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, პოეზიის საღამო, ფაშიზმზე გამარჯვების დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, თინათინ მღვდლიაშვილის შემოქმედებითი საღამო, გივი ბერიკაშვილის შემოქმედებითი საღამო და სხვა ღონისძიებები

- **ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში ჩატარდება საშობაო მსვლელობა, ინტელექტუალური თამაში „რა? სად? როდის?“, ახალი თაობა - 2015 მანსანკალი, გაზაფხულის ფესტივალი, დასუფთავების საერთაშორისო დღე, დასუფთავების აქცია, წარცინებული მოსწავლეების ექსკურსია ყაზბეგში, დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, შიდა გაცვლითი პროგრამა ადგილობრივ ახალგაზრდებს შორის, წარჩინებული მოსწავლეების ექსკურსია, პოეზიის საღამო. ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება. ახალი სასწავლო წლისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, ამ ღონისძიებების მიზანია ახალგაზრდა თაობის ჩართვა მუნიციპალიტეტის ყოველდღიულ საქმიანობაში. ახალგაზრდების ინიციატივებით სხვადასხვა პროექტების განხორციელება.

- **ტელე-რადიო მაუწყებლობა და საგამომცემლო საქმიანობა**

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება აიპ „გურჯაანის მუნიციპალური მაცნე“, რომელიც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტში მიმდინარე პროცესების გაშუქებას. ასევე პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება საეთერო დროის შესყიდვა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამის მიხედვით განხორციელდება ადგილობრივი თვითმმართველი ერთეულის დელეგირებული უფლებამოსულობების ფარგლებში მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა, კერძოდ გადამდები დაავადებების გავრცელების საწინააღდეგო ვაქცინაცია, სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების დაცვა, დეზინფექციის ღონისძიებათა ორგანიზება.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას, ნარკომანიით დაავადებულ პირთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებისა და მკურნალობის თანხის თანადაფინანსება და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაცია, წყალმომარაგების, სანიაღვრე და საკანალიზაციო სისტემების რეაბილიტაცია, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის კეთილმოწყობის სამუშაოები და გარე განათების სისტემის რეაბილიტაცია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და შესაკეთებელი გზების რეაბილიტაცია. 2015 წელს დაგეგმილია დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტში სოფელ სამრეკლოში X და XI ქუჩებზე სანიაღვრე არხის მოწყობა, ქალაქ დედოფლისწყაროში 9 აპრილის ქუჩის დარჩენილ მონაკვეთზე ასფალტის საფარის მოწყობა, სოფელ ხორნაბუჯში ფ. მოსულიშვილის ქუჩის დარჩენილი მონაკვეთის რეაბილიტაცია და კიუვეტების მოწყობა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების სახურავების და ფასადების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის ნაწილობრივი დასუფთავება, ქ. დედოფლისწყაროში და მუნიციპალიტეტის სოფლებში მოწესრიგდება და გარკვეულ ქუჩებზე მოეწყობა საკანალიზაციო და სანიაღვრე სისტემები, აგრეთვე სოფლებში რეაბილიტაცია ჩაუტარდება სასმელი წყლის სათავე ნაგებობებს და ამორტიზებულ წყალმომარაგების სისტემებს.

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. დედოფლისწყაროში წყალმომარაგების შიდა ქსელის რეაბილიტაცია, სოფელ ზემო მაჩხაანში სადაწნევო მილის რეაბილიტაცია და ახალი ჭაბურღილის მოწყობა, სოფელ მირზაანში ცენტრალური სატუმბი სადგურიდან სადაწნევო მილის რეაბილიტაცია, სოფელ არბოშიკში წყალმომარაგების სისტემის რეაბილიტაცია, სოფელ ხორნაბუჯში წყალშემკრები ავზის რეაბილიტაცია, სოფელ ზემო ქედი, არხილოსკალოსა და ქვემო ქედი შიდა წყალმომარაგების ქსელის მოწყობა-რეაბილიტაცია, სოფელ ფიროსმანის წყალმომარაგების შიდა ქსელის მოწყობა.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სკვერების, აგრეთვე მუნიციპალურ საკუთრებაში არსებული შენობა-ნაგებობების იერსახე შელახულია და აქედან გამომდინარე, პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მათი რეაბილიტაცია, კერძოდ: ქ. დედოფლისწყაროსა და სოფლებში: ზემო მაჩხაანი, მირზაანი, ზემო ქედი, ქვემო ქედი, სამთაწყარო, ფიროსმანი და საბათლო არსებული საბავშვო ბაღების რეაბილიტაცია, აგრეთვე მთელ რიგ სოფლებში მოხდება მოსაცდელის რეაბილიტაცია, ნაგავსაყრელების გაწმენდა, მინისპორტული მოედნების მოწყობა და ა.შ.

განათლება

საბავშვო-ბაგა ბაღებში ხორციელდება სასწავლო-სააღმზრდელო პროცესის ორგანიზება, ზრუნვა ჰიგიენასა და კვებაზე, აღსაზრდელის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე, დედოფლისწყაროს მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 16 საბავშვო ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს 556 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის კიდევ ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა, რომლის ფარგლებშიც მომდევნო წლებში დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებების და კულტურული ღონისძიებების ორგანიზება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტის სხვადასხვა სახეობების ფინანსური მხარდაჭერა, ვარჯიშისთვის შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების აღმოჩენა. პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა შეჯიბრებები და მოხდება მათი დაფინანსება: ქართული ჭიდაობა, ძიუდო, თავისუფალი ჭიდაობა, სამბო; ძალოსნობა, ფეხბურთი, კალათბურთი, კიკბოქსინგი, რაგბი.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კურტურის სახლები, ბიბლიოთეკები, მუზეუმები, ხელოვნების სკოლები. მუნიციპალიტეტის მხარდაჭერითა და წახალისებით, მხატვრული კოლექტივების: ქორეოგრაფიული ანსამბლები: „შირაქი“, „ხორნაბუჯი“ და „იმედი“; ხალხური სიმღერის ფოლკლორული ანსამბლები: „ქიზიყი“, „მანდილი“ და „ხორნაბუჯი“; თეატრალური კოლექტივი „ბარის ფშავლები“ და ბავშვთა თეატრალური სტუდია „არლეკინო“-ს მონაწილეობით გაიმართება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე ჰერეთის ეპარქიის განვითარების ფონდის ფინანსური მხარდაჭერა.

- **საზოგადოებრივი და ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობაში, ასევე მოეწყობა სხვადასხვა ღირსშესანიშნავი ადგილების გაცნობისა და დათვალიერების მიზნით ექსკურსიები, მონაწილეობას მიიღებენ ფესტივალებში, შეიქმნება ახალგაზრდული კლუბები, საჯარო სკოლებში ჩატარდება ლექცია-სემინარები, ჩატარდება შეხვედრები მუნიციპალიტეტის გამოჩენილ ადამიანებთან, ჩატარდება კონკურსი „წიგნი ჩემი მეგობარია“, „ვინ უკეთ იცნობს საქართველოს“, ზაფხულის განმავლობაში გაიმართება დისკოთეკები.

- **პრესის მომსახურების ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გაზეთ „შირაქის“ გამოცემა, რომელიც ასახავს მუნიციპალიტეტში მიმდინარე მოვლენებს.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებების და შეღავათების უზრუნველყოფას. გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისთვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას, კერძოდ: მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ქალაქ თელავის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში ქ. თელავში რუსთაველის გამზირის რეაბილიტაცია (მოასფალტება, ტროტუარების, ნიაღვარმიმღები და გამტარი კოლექტორების მოწყობა), ქ. თელავში ტაბიძის ქუჩის რეაბილიტაცია (მოასფალტება, ტროტუარების, ნიაღვარმიმღები და გამტარი კოლექტორების მოწყობა) ასევე მუნიციპალიტეტში არსებული საგზაო ინფრასტრუქტურის მდგომარეობის შენარჩუნება. საგზაო ნიშნების, გადასასვლელებისა და სიჩქარის შემზღვევითი ბარიერების მოწყობა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

- სანიაღვრე არხების, გარე-განათების, წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაცია, ჭაბურღილების და დრენაჟების მოწყობა, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესება.
- ქალაქ თელავის ტერიტორიაზე გამავალ ხევებში ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კეთილმოწყობილი გარემოს შექმნა, დასასვენებელი პარკების, სკვერების და გამწვანებული ზონების მოვლა-პატრონობა.

- **განათლება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ასევე პროგრამა ითვალისწინებს სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების აღმზრდელთა გადამზადებას, ჰიგიენური პირობების დაცვას, ინფრასტრუქტურის განახლებას და ინვენტარით აღჭურვას.

პროგრამა ითვალისწინებს №2 №6 №7 №9 ბაგა-ბაღების რეაბილიტაციას.

- **კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

- სპორტის განვითარებისათვის სათანადო პირობების შექმნა, სპორტსმენტა მომზადების ორგანიზაციული და მეთოდური ხელშეწყობა;
- მონაწილეობის მიღება რესპუბლიკურ ღონისძიებებზე;
- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული კულტურის ობიექტების, ბიბლიოთეკების, მუზეუმების, სახელოვნებო სკოლების ხელშეწყობა, წიგნადი ფონდის განახლება, კულტურული დაწესებულებებისათვის მატერიალურ-ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, კულტურული ღონისძიების ხელშეწყობა, ახალგაზრდული ღონისძიებების ჩატარების ხელშეწყობა.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

- სპორტის სხვადასხვა სახეობებში ფინანსური მხარდაჭერა, ვარჯიშისთვის შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების აღმოჩენა.
- სხვადასხვა ტურნირებზე, საქართველოსა და ევროპის ჩემპიონატებზე საუკეთესო შედეგების გამოსავლენად ხორციელდება მათი ადგილზე შეკრების ჩატარება შესაბამისი პირობების შექმნით. 2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა შეჯიბრებები და მოხდება მათი დაფინანსება
- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ხელოვნურსაფარიანი და ბუნებრივსაფარიანი მინიმოდენების მოვლა შენახვისა და ექსპლოატაციის ხარჯების დაფინანსება.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით, პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ბიბლიოთეკების, კულტურის სახლების, სახელოვნებო სკოლების, ხალხური ცეკვის ანსამბლის, ვაჟა ფშაველას სახელობის დრამატული თეატრის, კულტურისა და დასვენების პარკის „ნადიკვარის“ ფუნქციონირებისათვის საჭირო დაფინანსება, ასევე მთელი რიგი კულტურული ღონისძიებების მოწყობა.

• რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სასაფლაოების მოვლა-პატრონობის ღონისძიებები

• ტელე-რადიო მაუწყებლობა და საგამომცემლო საქმიანობა

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება როგორც მწერალთა ორგანიზაციების, აგრეთვე სატელევიზიო გადაცემების მომზადების ხელშეწყობა.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• ჯანდაცვის პროგრამები

პროგრამა ითვალისწინებს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ”საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ” საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ, გადამდები დაავადებების გავრცელების საწინააღმდეგო ვაქცინაცია, დეზინფექციის ღონისძიებთა ორგანიზება, პროფილაქტიკური აცრების უზრუნველყოფა.

• სოციალური პროგრამები

პროგრამა ითვალისწინებს ხანდაზმულთათვის, მარჩენალდაკარგულთათვის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე და სოციალურად დაუცველ პირთათვის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მიზნით სხვადასხვა ღონისძიებების გატარებას, როგორცაა ახალშობილთა და მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარების პროგრამა, რომელიც ითვალისწინებს როგორც ერთჯერად ასევე ყოველთვიურ ფინანსურ დახმარებას, რაც ნაწილობრივ აისახება მათ სოციალურ მდგომარეობაზე. სოციალურად დაუცველ პირთა ზრუნვა, კვება, პირველადი სამედიცინო მომსახურება, სამკურნალო-სარეაბილიტაციო ღონისძიებები.

თელავის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სოფელ სანიორიდან სოფელ ართანაში შემოსასვლელი ცენტრალური გზის მოასფალტება 2,3 კმ. სოფელ წინანდალში საუბნო გზების (რკინიგზის სადგურისკენ მიმავალი 2015 წელს მოასფალტებული გზის გაგრძელება) მოასფალტება. ასევე მუნიციპალიტეტში არსებული საგზაო ინფრასტრუქტურის მდგომარეობის შენარჩუნება. საგზაო ნიშნების, გადასასვლელებისა და სიჩქარის შემზღვევითი ბარიერების მოწყობა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სანიაღვრე არხების, გარე-განათების, წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაცია, ჭაბურღილების და დრენაჟების მოწყობა, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესება.

დაგეგმილია სოფლებში (გულგულა, ბუშეტი, ქვემო. ხოდაშენი, ვანთა, კისისხევი, იყალთოში, ლაფანყურში, წინანდალი, აკურაში, ბუშეტი და სხვა) სასმელი წყლის შიდა ქსელების რეაბილიტაცია, ჭაბურღილებისა და სასმელი წყლის დრენაჟის მოწყობა

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელებული ღონისძიებები ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კეთილმოწყობილი გარემოს შექმნას, დასასვენებელი პარკების, სკვერების და გამწვანებული ზონების მოვლა-პატრონობას.

განათლება

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ასევე პროგრამა ითვალისწინებს სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების აღმზრდელთა გადამზადებას, ჰიგიენური პირობების დაცვას, ინფრასტრუქტურის განახლებას და ინვენტარით აღჭურვას.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

სპორტისა და კულტურული განვითარების ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. შესაბამისად დაგეგმილია სპორტისა და კულტურის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში სპორტის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით განხორციელდება 6 ხელოვნურსაფარიანი და 9 ბუნებრივსაფარიანი მინი მოედნების მოვლა შენახვისა და ექსპლუატაციის ხარჯების დაფინანსება, ასევე სპორტული ინფრასტრუქტურის მატერიალურ - ტექნიკური მდგომარეობის გაუმჯობესება, სპორტული დანიშნულების ობიექტების, დარბაზებისა და სტადიონების შეკეთება-აღდგენა. სპორტის სხვადასხვა სახეობების ფინანსური მხარდაჭერა, ვარჯიშისთვის შესაბამისი პირობების შექმნა.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით, პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ბიბლიოთეკების, კულტურის სახლების, სახელოვნებო სკოლების, ხალხური ცეკვის ანსამბლის, ვაჟა ფშაველას სახელობის დრამატული თეატრის, კულტურისა და დასვენების პარკის

„ნადიკავარის“ ფუნქციონირებისათვის საჭირო დაფინანსება, ასევე მთელი რიგი კულტურული ღონისძიებების მოწყობა.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სასაფლაოების მოვლა-პატრონობის ღონისძიებები

- **პრესის მომსახურების ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება საგამომცემლო საქმიანობის ხელშეწყობა, რაც ითვალისწინებს რეგიონალური (ჟურნალი „ოლე“) და ადგილობრივი (ჟურნალი „საქართველოს მოამბე“) ჟურნალების დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ”საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ, გადამდები დაავადებების გავრცელების საწინააღმდეგო ვაქცინაცია, დეზინფექციის ღონისძიებთა ორგანიზება, პროფილაქტიკური აცრების უზრუნველყოფა.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს ხანდაზმულთათვის, მარჩენალდაკარგულთათვის შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე და სოციალურად დაუცველ პირთათვის ჯანმრთელობისა და სოციალური დაცვის მიზნით სხვადასხვა ღონისძიებების გატარებას. კერძოდ, ახალშობილთა და მრავალშვილიანი ოჯახების ერთჯერად ან ყოველთვიურ ფინანსურ დახმარებას, სოციალურად დაუცველ პირთა კვებას, პირველადი სამედიცინო მომსახურებას, სამკურნალო-სარეაბილიტაციო ღონისძიებების ჩატარებას.

ლაგოდების მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული გზების რეაბილიტაცია. კერძოდ, ლაგოდების მუნიციპალიტეტის სოფ. აფენში (ბოკვიანი) შიდა სასოფლო გზის მოასფალტება, სოფ. ვარდისუბნის, სოფ. კართუბნისა და სოფ. ბაისუბნის დამაკავშირებელი გზის ნაწილობრივი აღდგენა, სოფ.ლელიანის შიდა სასოფლო გზის ასფალტო ბეტონით მოწყობა, სოფ. ფონა-ქვ.ხეჩილის მისასვლელი გზის რეაბილიტაცია, სოფ.კაბალში შიდა სასოფლო გზის ასფალტო ბეტონით მოწყობა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება წყლის სისტემების რეაბილიტაცია-მშენებლობა. დაგეგმილია სოფ. ბაღდათში, სოფ. აფენში და სოფ. გუჯარეთში ჭაბურღილის, სასმელი წყლის მაგისტრალის და რეზერვუარის მოწყობა, სოფ. ნინიგორში სათავე ნაგებობისა და სასმელი წყლის მაგისტრალის მოწყობა, სოფ. ონანაურში ჭაბურღილის წმენდა, რეზერვუარის მოწყობა და სასმელი წყლის

მაგისტრალის რეაბილიტაცია, სოფ. ქვ.ხეჩილის, სოფ.ქვ ფონის სასმელი წყლის სათავე ნაგებობისა და მაგისტრალის მოწყობა. აგრეთვე განხორციელდება გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსდება. ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის დასუფთავება, სარწყავი არხების და ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია.

განათლება

მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 29 საბავშვო ბაგა-ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს საშუალოდ 1600 ბავშვი. აღნიშნული ქვეპროგრამით მუნიციპალიტეტი ხელს უწყობს დასაქმებულთა სტაბილურ შრომის ანაზღაურებას, კვების და მატერიალური ბაზის გაუმჯობესებას.

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სოფ. აფენის საბავშვო ბაღის მშენებლობის დასრულება, სოფ. ნინიგორის საბავშვო ბაღის რეაბილიტაცია, სოფ. ლელიანის N2 საბავშვო ბაღის რეაბილიტაცია. აგრეთვე საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის მიზანია სპორტისა და კულტურის განვითარების, ასევე ახალგაზრდული ღონისძიებების ჩატარების ხელშეწყობა.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

აღნიშნული პრიორიტეტი ორიენტირებულია მუნიციპალიტეტში სპორტის შემდგომ განვითარებაზე, სპორტის სხვადასხვა სახეობების მომზადებასა და სპორტულ ღონისძიებებში მონაწილეობის ხელშეწყობაზე. ასევე გულისხმობს სპორტული მრავალფუნქციური კომპლექსების, ახალი სპორტული მოედნების, ხელოვნურსაფარიანი მიწისაფეხბურთო მოედნების აღდგენას.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურის ცენტრი, ბიბლიოთეკები, ხელოვნების სკოლები. პრიორიტეტი ასევე მოიცავს ღონისძიებებს, რომელიც ორიენტირებულია ლაგოდების სიმღველეთა პოპულარიზაციისაკენ, ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სხვადასხვა კულტურულ - გასართობი, ღონისძიებები დაფინანსება.

• რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა

პროგრამა ითვალისწინებს ნეკრესის ეპარქიის სამღვდელმთავრო რეზიდენციების კომუნალური ხარჯების დაფინანსებას და კვების პროდუქტებით მომარაგების ხარჯებს. სასაფლაოების მოვლა-შენახვის ხარჯებს.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• ჯანდაცვის პროგრამები

აღნიშნული ქვეპროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში” საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ” საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, როგორცაა ცოფის კერის ლიკვიდაცია, სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება, ინფექციური და არგადამდები დაავადებების თავიდან აცილება.

• სოციალური პროგრამები

აღნიშნული პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები ინვალიდი ბავშვების სოციალური დახმარების ხარჯებს, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისა და

ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა სხვადასხვა სახის დახმარებას, უმწეო მდგომარეობაში მყოფი დაახლოებით 70 ბენეფიციარის კვებით უზრუნველყოფას, ყოველ ახალდაბადებულ ბავშვზე დასახმარებლად 100 ლარის გამოყოფას.

საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება, არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა. აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. საგარეჯოს ერეკლე II ის ქუჩის და თამარ მეფის ქუჩის ასფალტის საფარის და ტროტუარის მოწყობა. სოფელ გიორგიწმინდაში, სოფელ ბადიაურში, სოფელ კაკაბეთში ასფალტის საფარის მოწყობა. ასევე ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაცია და რეაბილიტირებული გზების მდგომარეობის შენარჩუნება. ასფალტის საფარის ორმოული შეკეთება, რაც გააუმჯობესებს არსებულ საგზაო ინფრასტრუქტურას.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქ საგარეჯოში სასმელი წყლის სათავე ნაგებობების სარეაბილიტაციო ღონისძიებების ჩატარებას, სოფელ პატარძულში ჭაბურღილისა და შიდა ქსელის მოწყობას, სოფელ წყაროსთავსა და აჭარლების უბანში 4 ჭაბურღილის მოწყობას, სოფელ ხაშმში სათავე-ნაგებობის მოწყობასა და შიდა ქსელის რეაბილიტაციას, სანიაღვრე არხების მოწყობას, წყლის საანალიზო სინჯების აღებას, არსებული სანიტარულ ნორმებთან მისი შესაბამისობის დადგენის მიზნით. გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლოატაციის ხარჯების დაფინანსებას, მუნიციპალიტეტში სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესებას, ცენტრალური ქუჩების და მოედნების დაგვა-დასუფთავებას; ზამთრის პერიოდში გზების ტექნიკური მარილით დამუშავებას,

• კეთილმოწყობის ღონისძიებები

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება მინი სტადიონების მოწყობა, მოვლა-შენახვა. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებულში სკვერების, გაზონების მოვლა-პატრონობა, გამწვანება და ახალი სკვერების მოწყობა.

განათლება

პროგრამას ახორციელებს ა(ა)იპ „საგარეჯოს სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებათა გაერთიანება“. საგარეჯოს მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 26 სკოლამდელი დაწესებულება, სადაც სწავლობს 1150 აღსაზრდელი, რაოდენობა გაიზრდება 1200-მდე. საბავშვო ბაღების შენობების რეაბილიტაციის სამუშაოების ჩატარების მიზნით პირველ ეტაპზე დაფინანსდება რეაბილიტაციის სამუშაოების საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაცია. გათვალისწინებულია სოფელ მანავის საბავშვო ბაღის შენობის და ქ.საგარეჯოში მ.კოსტავას ქუჩაზე მდებარე საბავშვო ბაღის შენობის რეაბილიტაცია. დაფინანსდება სოფელ მანავში №2 საბავშვო ბაღის აღსაზრდელთა ტრანსპორტირება. მოხდება საბავშვო ბაღებში ავეჯისა და ინვენტარის განახლება.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

სპორტისა და კულტურული განვითარების ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. შესაბამისად დაგეგმილია სპორტისა და კულტურის განვითარების ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამა მოიცავს ა(ა)იპ „საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის სპორტული გაერთიანების“ დაფინანსებას, ფუნქციონირებს ჭადრაკის, ფეხბურთის, თავისუფალი ჭიდაობის, ძიუდოს, მძეოსნობის, ბერძნულ–რომაული ჭიდაობის, რაგბის სექციები, რომელიც აერთიანებს 716 მოსწავლეს. დამატებით დაფინანსდება კალათბურთის სექცია. ქვეპროგრამა ასევე მოიცავს ა(ა)იპ "საგარეჯოს N105 კომპლექსური სასპორტო სკოლის“ ფინანსურ მხარდაჭერას, დაგეგმილია ერთი მწვრთნელის დამატება და კეთილმოწყობის სამუშაოების ჩატარება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული კულტურის ობიექტების, ბიბლიოთეკების, მუზეუმების, სახელოვნებო სკოლების ხელშეწყობა, წიგნადი ფონდის განახლება თანამედრვე ლიტერატურით, ადგილობრივი მნიშვნელობის თეატრის რეპერტუარის განახლება, კულტურული დაწესებულებებისათვის მატერიალურ–ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, კულტურული ღონისძიების ხელშეწყობა.

- **ახალგაზრდული ღონისძიებები.**

პროგრამის ფარგლებში ჩატარდება ტრენინგ–სემინარები, ფორუმები, ინტელექტუალურ–შემეცნებითი, გასართობი თამაშები, შემოქმედებითი და საგანმანათლებლო კონკურსები, გამოფენები, ლიტერატურული საღამოები, კონცერტები და სხვა ღონისძიებები. რაც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდობის აქტიურად ჩაბმას საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

- **საგამომცემლო საქმიანობა**

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება საგარეჯოს მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო გაზეთის გამოშვება, რომლის ძირითადი მიზანია მოსახლეობის ინფორმირება მუნიციპალიტეტში მიმდინარე მნიშვნელოვანი სიახლეების შესახებ.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ–ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დაავადებების გავრცელების პრევენციის მიზნით, დეზინფექციის და საბიოლოგიური ღონისძიებების ორგანიზება, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე პირველადი ეპიდკვლევის ხელშეწყობა. პროგრამის ფარგლებში ასევე განხორციელდება სოფლის ამბულატორიების მომსახურება.

- **სოციალური პროგრამები**

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის ერთჯერადი დახმარება 100 ლარის ოდენობით, სოციალურად დაუცველ მოქალაქეთა სტაციონარული მკურნალობის, ოპერაციისა და ლაბორატორიული გამოკვლევების დაფინანსება ღირებულების 50%-ით (არაუმეტეს 500 ლარისა), უპატრონო მიცვალებულის დაკრძალვის ხარჯი და დევნილი პირის დაკრძალვის ხარჯი თითოეულზე 300 ლარის ოდენობით, დიალიზზე მყოფ მოქალაქეთა დახმარება (ტრანსპორტის ხარჯი) თითოეულზე თვეში 100 ლარი, ას წელს გადაცილებული ხანდაზმულების დახმარება თითოეულზე 150 ლარი, სტიქიური უბედურების შედეგად დაზიანებული სახლების მაცხოვრებელთა საცხოვრებელი უზრუნველყოფა (ბინის ქირის ასანაზღაურებელი კომპენსაცია), საგარეჯოს ადგილობრივ ხელისუფლებაში მომუშავე პირის სამსახურეობრივი მოვალეობის შესრულების დროს დაღუპული ოჯახის სოციალურ დაცვა. სოციალურად დაუცველი მრავალშვილიანი (4 და მეტი 18 წლამდე ასაკის ბავშვი) ოჯახების მატერიალური დახმარება და ახალშობილთა დახმარება. დაფინანსდება სოციალურად დაუცველი უსახლკარო ოჯახებისთვის თავშესაფრის მოსაწყობად ქ. საგარეჯოში ყოფილი ტექნიკუმის შენობის რეაბილიტაცია.

სიღნაღის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სოფელ სოფელ ტიბანში, ქვ. მაღაროში სკოლისკენ მიმავალ გზაზე, სოფელ ქვემო ბოდბეში „მაჭარაანთ“ უბანში, ქვ.მაჩხაანში (ფანიანში) ცენტრალურ გზაზე, ს.ბოდბისხევში „გელაანთ“ უბნიდან სოფლის ადმინისტრაციულ შენობამდე, ქალაქ წნორში თავისუფლების ქუჩაზე ასფალტო-ბეტონის საფარისა და კიუვეტების მოწყობა. ასევე განხორციელდება რეაბილიტირებული გზების მოვლა-შენახვა.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სოფელ ჯუგაანში, ხირსაში, ხორნაბუჯში (ყარადაჯში) თამარის ციხესთან, ს.ვაქირში „ტინის წყლის“ და ნანობაანების“ უბანებში, ანაგაში „კონსტანტინეს“ და „ტებელაანთ“ უბნებში, ქვ.ბოდბეში გონთხევის“ უბანში ჭაბურღილის, რეზერვუარის და წყალსადენი ქსელების მოწყობა. აგრეთვე დაფინანსდება არსებული ქსელების მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, საკანალიზაციო და წყალსადინარების სისტემების მოწყობა-რეაბილიტაციის ღონისძიებები.

• კეთილმოწყობის ღონისძიებები

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა-პატრონობა, ახალი ხეების დარგვა, დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება და არსებული შადრევნების ექსპლუატაცია.

განათლება

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობი ღონისძიებების დაფინანსება თვითმმართველი ერთეულის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

დაგეგმილია სოფელ საქობოში საბავშვო ბაღის რეაბილიტაცია

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის მიზანია სპორტისა და კურტურის განვითარების, ასევე ახალგაზრდული ღონისძიებების ჩატარების ხელშეწყობა.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა სპორტსმენებისთვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნის უზრუნველსაყოფად, ასევე ნიჭიერი სპორტსმენების წარმოჩენა და წახალისება.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ა(ა)იპ „თ. მათურელის სახ. ხელოვნების კოლეჯი“-ის , ა(ა)იპ „სიღნაღის მუნიციპალიტეტის სახელოვნებო და საგანმანათლებლო მომსახურების ცენტრი“-ის, ა(ა)იპ „სიღნაღის მუნიციპალიტეტის სახელოვნებო და სასპორტო სკოლების გაერთიანება“-ის, ა(ა)იპ „სიღნაღის მუნიციპალიტეტის კულტურისა და ხელოვნების ცენტრი“-ის დაფინანსება. ასევე მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით დაფინანსდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში მოეწყობა სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები, ქართული ფოლკლორის სადამოები.

- **ახალგაზრდული ღონისძიებები.**

პროგრამის ფარგლებში ჩატარდება შემოქმედებითი და საგანმანათლებლო კონკურსები, გამოფენები, ლიტერატურული საღამოები, კონცერტები და სხვა ღონისძიებები, რაც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდობის აქტიურად ჩაბმას საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

აღნიშნული პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში "საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ" საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, როგორცაა ცოფის კერის ლიკვიდაცია, სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება, ინფექციური და არგადამდები დაავადებების თავიდან აცილება .

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისა და სხვა უმწეო მდგომარეობაში მყოფი მოხუცების მედიკამენტებით უზრუნველყოფას, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისა და სხვა უმწეო მდგომარეობაში მყოფი 165 ბენეფიციარის კვებით უზრუნველყოფას, ყოველ ახალდაბადებულ ბავშვზე 100 ლარის გამოყოფას, სტიქიური უბედურებების შედეგად დაზარალებული მოსახლეობის დასახმარებას, ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა სოციალური დახმარებები.

ყვარლის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული ცენტრალური გზების რეაბილიტაცია და არსებული რეაბილიტირებული გზების მდგომარეობის შენარჩუნება. სიჩქარის შემზღვეველი ბურცობების მოწყობა

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ყვარლის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სასმელი წყლის სათავე ნაგებობების, არსებული წყალმომარაგების ქსელის სარეაბილიტაციო ღონისძიებების ჩატარება. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება აიპ „ყვარელწყალმომსახურება“ რომელიც უზრუნველყოფს ყვარლის მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში შემავალი სოფლების სასმელი წყლის სისტემის მოწყობა- ექსპლუატაციას და სათავე ნაგებობების აღდგენის მომსახურებას. დაფინანსდება გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა, მუნიციპალიტეტის დასუფთავება, ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა-რეაბილიტაცია, სარწყავი-სანიაღვრე არხების რეაბილიტაცია.

- **განათლება**

ყვარლის მუნიციპალიტეტში სკოლამდელი დაწესებულების დაფინანსება ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია ყვარლის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 22 სკოლამდელი დაწესებულება, სადაც დასაქმებულია 298 ადამიანი და სწავლობს 1200-მდე აღსაზრდელი. სკოლამდელ დაწესებულებებში სამჯერადი კვებაა. მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს. დაგეგმილია სოფელ ჭიკაანში საბავშვო ბაღის შენობის რეაბილიტაცია.

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ილია მართლის სახელობის გიმნაზიის დაფინანსება. გიმნაზიაში ფუნქციონირებს ასევე სკოლამდელი ასაკის 2 ჯგუფი სადაც დადის 30 ბავშვი.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სპორტული და კულტურული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება, რაც ხელს შეუწყობს როგორც სპორტული, ასევე კულტურული ტრადიციების დაცვასა და გაგრძელებას.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა, პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება აიპ „სასპორტო სკოლა“, შ.პ. ს „საფეხბურთო კლუბი დურუჯი“ , შ.პ.ს ათლეტი“, აიპ საფეხბურთო სკოლა, ფრენბურთის კლუბი. განხორციელდება ბავშვთა და მოზარდთა მაქსიმალური რაოდენობის ჩაბმა გამაჯანსაღებელ მოძრაობაში, სკოლის პროფილის შესაბამისად მათი მეთოდური აღზრდა და დაოსტატება, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პროპაგანდა და მისი დამკვიდრება მოზარდ თაობაში. განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული სპორტული მოედნების მოვლა და მოწყობა. სპორტულ ორგანიზაციებში სულ დასაქმებულია 47 მწვრთნელი (სასპორტო სკოლა- 33, ათლეტი -1), რომელიც ემსახურება დაახლოებით 1000-მდე ბავშვის აღზრდას. სპორტული სკოლა ორიენტირებულია მაქსიმალურად ჩააბას მოსწავლე ახალგაზრდობა აქტიურ სპორტში.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა, პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება აიპ „კულტურის დაწესებულების გაერთიანება“, აიპ „სამუსიკო სკოლების“ გაერთიანება, ა.ი.პ „ყვარლის მუნიციპალიტეტის კულტურული მემკვიდრეობის, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი და დასასვენებელი ობიექტების დაცვისა და განვითარების ცენტრი“, რაც ხელს შეუწყობს ყვარლის მუნიციპალიტეტის კულტურულ განვითარებას.

• რელიგიური ორგანიზაციების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სასაფლაოების მოვლა-პატრონობა და კეთილმოწყობა. ნეკრესის ეპარქიისათვის კომუნალური ხარჯების დაფინანსება.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ყვარლის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტია, მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი ოჯახების დახმარებას.

• ჯანდაცვის პროგრამები

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ეპიდზედამხედველობის და ეპიდსიტუაციის მართვის ღონისძიებები, მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები, პროფილაქტიკური იმუნიზაციის პროცესის დაგეგმვა. არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა. განხორციელებული პროგრამები ხელს შეწყობენ გადამდებ დაავადებათა პრევენციას.

• სოციალური პროგრამები

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარება, ბავშვების სოციალური დაცვა, უმწეოთათვის უფასო სასადილოების დაფინანსება, ომის ვეტერანთა სარიტუალო ხარჯების დაფინანსება, რაც ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ახმეტის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის განვითარება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული საგზაო ინფრასტრუქტურის მდგომარეობის შენარჩუნება და განახლება, ასფალტის საფარის ორმული შეკეთება, რაც გააუმჯობესებს არსებულ საგზაო ინფრასტრუქტურას. დაზიანებული ქვაფენილების და ტროტუარების აღდგენა-რეაბილიტაცია და მოპირკეთება ასფალტო-ბეტონის საფარით.

განხორციელდება სოფელ მატნის შიდა საუბნო გზის და სოფლების მადრაანი-არგოხის დამაკავშირებელი გზის მოპირკეთება ასფალტ-ბეტონის საფარით. აგრეთვე ქალაქ ახმეტაში ტაბიძის, სააკაძის, მამიაურის, ჯავახიშვილის ქუჩების მოპირკეთება ასფალტ-ბეტონის საფარით.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სასმელი წყლით უკეთ მომარაგების მიზნით საჭირო ხდება დამატებითი ჭაბურღილების მოწყობა, დაზიანებული და მოძველებული სასმელი წყლის სისტემების და სათავე ნაგებობების მოწყობა რეაბილიტაცია. აგრეთვე არსებული სისტემის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსდება. კერძოდ სასმელი წყლის მაგისტრალები მოეწყობა სოფ. ზემო ალვანში, სოფ. ხორბალოში, მატანსა და ქვემო ალვანში.

საჭიროებისამებრ სისტემატიურად გაიწმინდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული, როგორც რკინა-ბეტონის ასევე გრუნტის სანიაღვრე არხები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 37 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას მიიღებს 1400 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ბავშვების მეთვალყურეობა, მათი ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის დაცვა.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სპორტული და კულტურული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება, რაც ხელს შეუწყობს როგორც სპორტული, ასევე კულტურული ტრადიციების დაცვასა და გაგრძელებას.

სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

2015 წლის განმავლობაში დაფინანსდება სამი სპორტული სკოლა:

- აიპ სკოლის გარეშე დაწესებულება ახმეტის მუნიციპალიტეტის საფეხბურთო სკოლა „ბახტრიონი“.
- აიპ „ახმეტის კომპლექსური სასპორტო სკოლა“ ,
- აიპ „ზურაბ ზვიადაურის სახელობის სასპორტო სკოლა“,
სკოლებში ფუნქციონირებს ძიუდოს, თავისუფალი, ბერძნულ-რომაულის, მკლავჭიდის, ფეხბურთის, კალათბურთის, მძლეოსნობის, ჩოგბურთის, კრივის, კინბოქსის სექციები და აღნიშნულ სექციებში ჩართულია 725-მდე ბავშვი, აქედან 50-მდე გოგონა. პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები.

კულტურის განვითარების ხელშეწყობა.

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურის ცენტრის, ბიბლიოთეკების, კლუბების, რაფიელ ერისთავის სახლ მუზეუმის მოვლა პატრონობისა და ქვემო ალვანის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის, პანკისის ეთნოგრაფიული მუზეუმის შენახვის ხარჯები. აღნიშნული მუზეუმებისათვის სისტემეტიურად ხდება სამუზეუმო ექსპონატების მოძიება-მატება, არქეოლოგიური და ეთნოგრაფიული მასალის ქრონოლოგიური პერიოდულობით დალაგება და კლასიფიკაცია.

- დაფინანსდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ყველა ისტორიული ეპოქის 400-ზე მეტი ისტორიული ძეგლის მოვლა-პატრონობის ხარჯები.
- დაფინანსდება სიმღერისა და ცეკვის ფოლკლორული ანსამბლი „ბახტრიონი“ და ანსამბლი „პანკისი“.
- პროგრამა ითვალისწინებს სახელოვნებო ორგანიზაციებში შემოქმედებითი აზროვნების დანერგვა-ხელშეწყობას. ხალხური შემოქმედების, ფოლკლორული, ეთნოგრაფიული მემკვიდრეობის პოპულარიზაციას.
- აღნიშნული პროგრამის განხორციელებაში ჩართულია ორი სახელოვნებო სკოლა ესენია:
- აიპ „სამუსიკო სკოლების გაერთიანება“, რომელსაც აქვს ფილიალები სოფლებში: მატანი, დუისი, ზ. ალვანი, ქვ. ალვანი, სადაც ირიცხება 202 მოსწავლე.
- აიპ „ბესიკ მამიაურის სახელობის მოსწავლე ახალგაზრდობის სახელოვნებო, შემეცნებითი სკოლა“ რომელიც ემსახურება მოზარდებში გარესამყაროს მხატვრული აღქმის უნარის ჩამოყალიბებას.
- ალავერდის ტაძრის მიმდებარე ტერიტორიაზე ინფრასტრუქტურის მოწყობის სამუშაოები.
- მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ტყე-პარკების გამწვანების სამუშაოები.

• ახალგაზრდული ღონისძიებები.

პროგრამის ფარგლებში ახალგაზრდობის საზოგადოებრივ ცხოვრებაში აქტიურად ჩაბმის მიზნით მუნიციპალიტეტში ჩატარდება სადღესასწაულო დღეებისადმი მიძღვნილი კონცერტები შემოქმედებითი კონკურსები, გამოფენები, ლიტერატურული საღამოები.

• საგამომცემლო საქმიანობა

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტის საინფორმაციო გაზეთი „ბახტრიონი“, რომლის მიზანია მოსახლეობის ინფორმირება მუნიციპალიტეტში მიმდინარე მოვლენების შესახებ.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ყვარლის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი ძირითადი პრიორიტეტია.

• ჯანდაცვის პროგრამები

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ეპიდზედამხედველობის და ეპიდსიტუაციის მართვის ღონისძიებები, მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებები. არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა. განხორციელებული პროგრამები ხელს შეწყობენ გადამდებ დაავადებათა პრევენციას.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისა და მრავალშვილიანი ოჯახების ერთჯერადი ფულადი დახმარება 100 ლარის ოდენობით, ხოლო უდედმამო და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვები საადგილოდ და საახალწლოდ მიიღებენ 50 ლარის ღირებულების სასურსათო კალათებს. დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახების ფულადი დახმარება 500 ლარის ოდენობით. ყოველ კვირა დღეს ავტოტრანსპორტი უფასოდ მოემსახურება ილტოსა და პანკისის ხეობის მოსახლეობას.

სამამულო ომის ვეტერანები სადღესასწაულოდ მიიღებენ ერთჯერად ფულად დახმარებას 200 ლარის ოდენობით, გარდაცვლილი ომის ვეტერანთა ოჯახები მიიღებენ სარიტუალო ხარჯებისათვის თანხას 250 ლარის ოდენობით,

საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა ოჯახები საქართველოს დამოუკიდებლობის დღეს მიიღებენ ერთჯერად ფულად დახმარებას 250 ლარის ოდენობით

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე სოციალურად და უმწეო მდგომარეობაში მყოფ 150-მდე ბენეფიციარის ყოველდღიურად უფასო კვებას.

ქალაქ ქუთაისის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

ქალაქის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება, ამიტომ აღნიშნული მიმართულება ქალაქის ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მგომარეობის შენარჩუნება და ახალი გზების რეაბილიტაცია. საგზაო მოძრაობის ორგანიზებისა და უსაფრთხოების თვალსაზრისით დამონტაჟდება ახალი საგზაო ნიშნები, ასევე ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება არსებული მარეგულირებელი საგზაო ნიშნების ექსპლუატაცია; დაგეგმილია ცენტრალური გზებიდან საცხოვრებელი სახლების ეზოებამდე მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების კეთილმოწყობილ ეზოებსა და ცენტრალურ გზებს შორის დარჩენილი მოუწყვრივებელი გზის მონაკვეთები აფერხებენ, როგორც მოქალაქეთა, ასევე საპატრულო, სასწრაფო დახმარების, სახანძრო და ა.შ. ავტომანქანების სწრაფ და თავისუფალ გადაადგილებას.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა. უზრუნველყოფილი იქნება ქალაქის დასუფთავება და პროფილაქტიკურ სადეზინფექციო სამუშაოების ჩატარება. მაწანწალა ცხოველებისა და ქვეწარმავლებისაგან ქალაქის მოსახლეობის დასაცავად განხორციელდება შესაბამისი ღონისძიებები; ქალაქის სხვადასხვა უბნებში გაიწმინდება კანალიზაციის ამორტიზირებული ქსელი, საჭიროების შემთხვევაში მოხდება მონაკვეთის ახალი მილებით შეცვლა. წყალმომარაგების სისტემაში გატარდება ღონისძიებები ხარვეზების აღმოფხვრისათვის; არსებულ წყალმომარაგებისა და კანალიზაციის ქსელზე გატარდება მცირემასშტაბიანი სარეაბილიტაციო ღონისძიებები (ღონისძიებების განმახორციელებელი მერიის კეთილმოწყობის სამსახური).

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება ქალაქში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაცია, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის

გაფორმება, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობების რეაბილიტაცია, მწვანე საფარის მოწესრიგება, უკანონო და უსახური კონსტრუქციების დემონტაჟი.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად ქალაქის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა. ქალაქში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 35 ბაგა-ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს 8811-მდე ბავშვი.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

ქალაქის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, თვითმმართველობა განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. ასევე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელ ღონისძიებებს.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

ქალაქის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება მუსიკოს შემსრულებელთა კადრების მომზადებისა და მათი აღზრდა-დაოსტატებისათვის ფესტივალების და კონკურსების მოწყობა, მსოფლიო და ეროვნულ ღირებულებათა განვითარების მიზნით სპექტაკლების დადგმა, თეატრალური ხელოვნების პროპაგანდა მოსახლეობის ფართო ფენების მხატვრული აღზრდა, ქართული თეატრალური მემკვიდრეობის პოპულარიზაცია, წლის განმავლობაში ჩატარდება საოპერო გუნდის სოლო კონცერტები. პროგრამის ფარგლებში ჩატარებული სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები უზრუნველყოფს კულტურის, კულტურული მემკვიდრეობისა და ხელოვნების სფეროებში ერთიანი პოლიტიკის შემუშავებას, დაგეგმვასა და მისი რეალიზაციის კოორდინაციას. კულტურის სფეროში განსაკუთრებით ნიჭიერი და შემოქმედი ახალგაზრდების მხარდაჭერას. კულტურის დღეების, გაცვლითი გასტროლების, კონკურსების, ფესტივალებისა და გამოფენების ორგანიზებას.

• საინფორმაციო უზრუნველყოფის პროგრამა

• ადგილობრივი თვითმმართველობის საქმიანობის მეტი გამჭვირვალობისათვის, საზოგადოების ფართო ფენების ინფორმირების მიზნით დაფინანსდება საინფორმაციო უზრუნველყოფის ხარჯები.

• ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება

პროგრამის მიზანია ახალგაზრდული ინიციატივების მხარდაჭერა, ნიჭიერი ახალგაზრდების გამოვლენა, მათი საქმიანობის ხელშეწყობა, ახალგაზრდების საზოგადოებრივ ცხოვრებაში ჩართულობის ხელშეწყობა.

• ქუთაის-გაენათეს ეპარქიის დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ქალაქის ტერიტორიაზე არსებული ბაგრატის ტაძრის გარე განათების ელექტრო ენერჯის ხარჯი.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა თვითმმართველობის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. თვითმმართველობა არსებული რესურსების ფარგლებში

განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ ქალაქის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მიმემ დაავადების მქონე პირების მედიკამენტებითა და სამედიცინო დანიშნულების საგნებით დახმარებას, დაავადებული გადახდისუუნარო პირებისათვის სამედიცინო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებაში დახმარებას.

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ ქალაქის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ჭიათურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

საქართველოს შეიარაღებული ძალების საბრძოლო მზადყოფნის ამალღებისათვის ჭიათურის მუნიციპალიტეტში ხორციელდება წვევამდელთა ჯანმრთელობის მდგომარეობის გამოკვლევა და მათი გაწვევის პუნქტებამდე ტრანსპორტირების უზრუნველყოფა.

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტში ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება, ახალი/მეორე ხარისხოვანი გზების, სასოფლო გზების და შიდაკვარტალური გზების რეაბილიტაცია. ასევე განხორციელდება საბაგირო გზის დაფინანსება. განხორციელდება მოაჯირების შეკეთება. დაგეგმილია ქალაქში იაშვილის, ტოლსტოის, თორღვაშვილის, 9 აპრილის, ერისთავის, თხელიძის, ჩაჩანიძის, ლეჟუნის ქუჩების გზების რეაბილიტაცია, აგრეთვე სოფელ მორძგვეთის, პერვესის, სკინდორის, ბერეთის და ხრეთის გზების მოხრეშვა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი სახლების კეთილმოწყობა, ქვათაცვენის საწინააღმდეგო სამუშაოები, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული გარე განათების ქსელის მოვლა-შენახვა, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა, განხორციელდება საყრდენი კედლის აღდგენა და საბინაო ამხანაგობების დაფინანსება

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება ქალაქის გამწვანება და მოსახლეობის კულტურულ დასვენებაზე ზრუნვა. აღნიშნული ჭიათურის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ამოცანას წარმოადგენს, რის გამოც იგეგმება მუნიციპალიტეტში არსებული სვერებისა და პარკების კეთილმოწყობა და გამწვანება.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა.

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ააიპ მუნიციპალიტეტის საბავშვო ბაღი რომელიც აერთიანებს 24 საბავშვო ბაღს, სადაც განათლებას იღებს 1450-ზე მეტი ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ასევე ხორციელდება არსებული ბაღების რეაბილიტაცია.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

• მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. ასევე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელ ღონისძიებებს.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული სკოლებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. 2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრება და დაფინანსდება:

- 27-ე კომპლექსური სპორტული სკოლა;
- რაგბის სპორტული სკოლა;
- საფეხბურთო კლუბი ჭიათურა;
- ბავშვთა და მოზარდთა საფეხბურთო სკოლა;

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება:

- მუნიციპალიტეტის თეატრი;
- კულტურულ შემოქმედებითი ცენტრი;
- №1 მუსიკალური სკოლა, სადაც სწავლობს 330-მდე მოსწავლე;
- №2 მუსიკალური სკოლა, სადაც სწავლობს 162-მდე მოსწავლე;
- სამხატვრო სკოლა. სადაც სწავლობს 35-მდე მოსწავლე;
- ბიბლიოთეკები;

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მცხოვრების ბავშვების პატრიოტთა ბანაკებში მგზავრობის ხარჯები, ინტელექტუალურ-შემოქმედებითი ღონისძიებები, დასვენება და მკურნალობა გამაჯანსაღებელ ბანაკებში, სპორტსმენთა დაჯილდოვება, წარმატებული ახალგაზრდების დაფინანსება, საქართველოს კუთხეების ღირსშესანიშნაობების დათვალიერება, დამსახურებული პედაგოგების დაჯილდოება, ესტრადის მომღერალთა კონცერტის დაფინანსება და ძველი ქართული ხუროთმოძღვრების კატალოგის თანადაფინანსება.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები, ასევე პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მღვიმევის დედათა მონასტრის მიმდინარე ხარჯები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაციას, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობას და მათზე სწრაფ რეაგირებას, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარებას, სადებიზინფექციო სამუშაოების ჩატარებას საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესებას.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამის ითვალისწინებს სარიტუალო მომსახურების ხარჯებს, ავადმყოფთა სოციალური დაცვის ხარჯებს, უფასო სასადილო პროგრამის ხარჯებს, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას, დევნილთა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულთა ოჯახების დახმარებას, სტიქიის შედეგად დაზარალებულთა დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ტყიბულის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური და ტურისტული პოტენციალის სრული გამოყენება, ურბანული განვითარება და ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელ უბნებში ეზოების კეთილმოწყობა და საცხოვრებელი კორპუსების რეაბილიტაცია. ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული გზების რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა სოფელ პირველ წყალტუბოში, სოფელ გუმბრაში, ჭავჭავაძის ქუჩაზე (სანატორიუმ ფილიალის მიმდებარედ), ნინოშვილის, გურამიშვილის N1, N 4, N 6, ბინების, კოსტავას N4 ბინისა და ჩოლოყაშვილის N1 ბინის მიმდებარედ, სოფლებში ხომულსა და ჯიმასტაროში. ასევე განხორციელდება საავტომობილო გზების თოვლის საფარისაგან გაწმენდა და სტიქიის შედეგად მიყენებული ზიანის აღმოფხვრა. განხორციელდება წითლანადის, 26 მაისის, დედაენის ქუჩების გამყოფი გაზონების და შანიძის ქუჩების ტროტუარების და ბორდიურების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საცხოვრებელი სახლების ბინისმესაკუთრეთა ამხანაგობის დახმარების პროგრამა, გარე განათების ქსელისმოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება, ბაღებისა და სკვერების, აგრეთვე მწვანე ნარგავების მოვლა. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტში სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება.

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ხარჯები, რომელიც შექმნის მუნიციპალიტეტში არსებულ 14 საბავშვო ბაღში თანამედროვე სტანდარტების შესაბამის ბაზას და აღსაზრდელებისათვის სრულფასოვან გარემოს. ასევე ხელს შეუწყობს მათ მომზადებას ზოგადი განათლების მისაღებად.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამა ითვალისწინებს სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ხელშეწყობას. კერძოდ: კლუბი "მეშახტის" ფინანსური მხარდაჭერას, ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისებას, სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებებისა და შეჯიბრებების მოწყობას. ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის მფლობელობაში არსებული სპორტული ობიექტების მოვლა-შენახვის ხარჯების დაფინანსება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია კულტურის საქალაქო ცენტრის, მუსიკალური და სამხატვრო სკოლების, მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლის, და სხვა კულტურული ობიექტების დაფინანსება.

- **ტელემაუწყებლობისა და საგამომცემლო საქმიანობის ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში კვლავ გაგრძელდება ადგილობრივი ტელემაუწყებლობისა და საგამომცემლო საქმიანობის ფინანსური მხარდაჭერა, მუნიციპალიტეტში მიმდინარე სოციალ-ეკონომიკური, კულტურული, სპორტული და მოსახლეობისათვის აქტუალური ინფორმაციების გასაშუქებლად.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას.

- **ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარებას საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესებას, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაციას, პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილებას, მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგს, აგრეთვე მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებებს.

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: ინდივიდუალური დახმარების პროგრამის დაფინანსებას, ახალშობილთა დახმარებების დაფინანსებას, სარიტუალო ხარჯების დაფინანსებას, უმწეოთა კვებას, სტიქიის შედეგად დაზარალებულთა დახმარებებს, სამამულო ომის ვეტერანებისა და საქართველოს ერთიანობისათვის დაღუპულ პირთა ოჯახების დახმარებას.

წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური და ტურისტული პოტენციალის სრული გამოყენება, ურბანული განვითარება და ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელ უბნებში ეზოების კეთილმოწყობა და საცხოვრებელი კორპუსების რეაბილიტაცია. ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული გზების რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა ვაჟა ფშაველას პირველ ჩიხში, ჟ. შარტავას, ნ. დუმბაძის, ნინოშვილის, 26 მაისის ქუჩებზე, გურამიშვილის #1 ბინისა და კოსტავას #4 ბინის მიმდებარედ. სოფლებში ხომულსა და ჯიმასტაროში. ასევე განხორციელდება საავტომობილო გზების თოვლის საფარისაგან გაწმენდა და სტიქიის შედეგად მიყენებული ზიანის აღმოფხვრა.

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ჭავჭავაძის (სანატორიუმ ფილიალის მიმდებარედ), წითლანაძის, 26 მაისის, დედაენის და შანიძის ქუჩების ტროტუარების და ბორდიურების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება კოსტავას, გოგებაშვილის, სარაჯიშვილის, ჭავჭავაძის (სანატორიუმ ფილიალის მიმდებარედ) და ყაზბეგის ქუჩების სანიაღვრე არხების მოწყობა - რეაბილიტაცია.

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული ამხანაგობების თანადაფინანსება საცხოვრებელი კორპუსებისა და უბნების კეთილმოწყობისათვის, გარე განათების ქსელის გაფართოება და ექსპლუატაცია, წრიულ გზაზე (რუსთაველის ქუჩაზე) მოსაცდელის რეაბილიტაცია. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტში სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ა(ა)იპ „წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის“ სუბსიდირება და წრიულ გზაზე (რუსთაველის ქუჩაზე) მოსაცდელის მოწყობა - რეაბილიტაცია.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება.

- **სკოლამდელი აღზრდის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ხარჯები, რომელიც შექმნის მუნიციპალიტეტში არსებულ 10 საბავშვო ბაღში თანამედროვე სტანდარტების შესაბამის ბაზას და აღსაზრდელებისათვის სრულფასოვან გარემოს. ასევე ხელს შეუწყობს მათ მომზადებას ზოგადი განათლების მისაღებად.

- **სკოლისგარეშე განათლება**

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი. აქვე ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები, სადაც მოსწავლე ახალგაზრდობა ეუფლება შესაბამის სკოლისგარეშე განათლებას.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტში სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პარალელურად, აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული და სპორტული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, კულტურული ასევე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ა(ა)იპ „წყალტუბოს სასპორტო სკოლის“, სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ა(ა)იპ „საფეხბურთო კლუბი სამგურალის“ და ა(ა)იპ „სარაგბო კლუბი დინოზავრის“ ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. გაიმართება და დაფინანსდება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები, აგრეთვე მოხდება სპორტული მოედნებისა და ბაზების რეაბილიტაცია.

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ასევე სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებების დაფინანსება, კერძოდ: გივი თალაკვაძის ხსოვნის ტურნირი მძლეოსნობაში, მაგიდის ჩოგბურთის ტურნირი, დავით ბასიშვილის ხსოვნის ტურნირი ფეხბურთში, სამოყვარულო ტურნირი ჭადრაკში, ტურნირი ხელბურთში გოგონებს შორის, ფრენბურთის ტურნირი, ტაიკვანდოს ტურნირი, შალვა ბზიკაძის ხსოვნის ტურნირი ძიუდოში, სამოყვარულო ტურნირი ნარდში, დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი სპორტული ღონისძიებები მინიფეხბურთის ტურნირი, როინ მეტრეველის ხსოვნის ტურნირი ხელბურთში, ზურაბ ბადირეიშვილი ხსოვნის ტურნირი კალათბურთში, დავით აფხაძის ხსოვნის ტურნირი ბ/რომაულ ჭიდაობაში;

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურული ტრადიციების დაცვისა და პოპულარიზაციის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ორგანიზაციების ა(ა)იპ „წყალტუბოს თეიმურაზ კობახიძის სახელობის სამუსიკო სკოლის“, ა(ა)იპ „წყალტუბოს სამხატვრო სკოლის“, ა(ა)იპ „წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრის“, ა(ა)იპ „წყალტუბოს მუნიციპალიტეტის საბიბლიოთეკო და სამუზეუმო გაერთიანების“ დაფინანსება და სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა და ორგანიზება;

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში.

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სხვადასხვა ღონისძიებების დაფინანსება, კერძოდ: სიყვარულის დღე, რა? სად? როდის?, მედია პროექტი „ეტალონი“, სხვადასხვა ახალგაზრდული ინიციატივების მხარდაჭერა, აღდგომის დღესასწაულისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები, ლაშქრობა, ექსკურსიები, ბავშვთა საერთაშორისო დღე, ახალგაზრდობის საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები, ღონისძიებები შშმ პირთათვის, სხვადასხვა ფესტივალებზე მონაწილეობა, ჯანსუღ იოსელიანის სახელობის ფესტივალი, ქალთა საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიებები, სიყვარულის დღე, ოტია იოსელიანის ხსოვნისადმი მიძღვნილი საღამო, ზაფხულის ფესტივალი, „წყალტუბოობა“, მოწვევა, საახალწლო ღონისძიება, დამოუკიდებლობის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ქუთაისის-გაენათის ეპარქიის სუბსიდირება.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში ა(ა)იპ „წყალტუბოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრის“ დაფინანსებას, რათა განხორციელდეს შემდეგი ღონისძიებები: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება, დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება, სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება.

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: მუნიციპალიტეტში მცხოვრები შეჭირვებული მოქალაქეების კვებით უზრუნველყოფას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრებ დღეგრძელთა დახმარებას, მრავალშვილიანი ოჯახების მატერიალური წახალისებას, სარიტუალო ხარჯებს, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ოჯახებისათვის ერთჯერადი ფულადი დახმარებას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები მოქალაქეების სამედიცინო დახმარებას და სტიქიის შედეგად დაზარალებული მოქალაქეების დახმარებას.

ბაღდათის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების სახურავებისა და ფასადების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება. სოფლებში მოხდება წყლის სისტემების რეაბილიტაცია, ქალაქის ტერიტორიაზე დაფინანსდება ღვარსადენების რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის დასუფთავება.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაცია, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის გაფორმება, მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობების აღრიცხვა-შეფასების და პრივატიზაციის მიზნით საკადასტრო აზომვითი ნახაზების დამზადება. ასევე მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სასაფლაოების მოვლა პატრონობა

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მთლიანად დაფინანსდება ბავშვთა კვების თანხა. მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ისეთი პროგრამების დაფინანსება, რომლებიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის დასაქმებას.

- **სკოლამდელი განათლების დაფინანსება**

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 15 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 650 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, სრულად ფინანსდება ბავშვთა კვების თანხა მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასები და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯები.

- **სკოლის გარეშე განათლება**

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი. აქვე ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები, სადაც მოსწავლე ახალგაზრდობა ეუფლება შესაბამის განათლებას.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. ასევე ახალგაზრდობაში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელ ღონისძიებებს.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული სკოლის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: კულტურის ცენტრი, სადაც ფუნქციონირებს თეატრალური კოლექტივი, ხალხური სიმღერისა და ცეკვის ანსამბლები; მუსიკალური და ხელოვნების სკოლა, სადაც სწავლობს 250-მდე მოსწავლე; ბიბლიოთეკა; მუზეუმი.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში;

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი ღონისძიებები: მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ინფექციებისა და სხვადასხვა დაავადებათა ლიკვიდაცია და პრევენცია; არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების გაუვნებელყოფის ღონისძიებები. სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარებას საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსებას. კერძოდ: სოციალურად დაუცველ მოქალაქეთა ოჯახის წევრებზე სამედიცინო დახმარებას, სარიტუალო მომსახურებას, უფასო სასადილოს დაფინანსებას, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალურ დაცვას, სტიქიური უბედურების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურებას, სადღესასწაულო დახმარების პროგრამას.

ვანის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა, პრიორიტეტების ფარგლებში მოხდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვისა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება.

- **გზების მშენებლობის, რეკონსტრუქციისა და მოვლა შენახვის ხარჯები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სალხინოს თემში ცენტრიდან ზენობნის მიმართულებით საავტომობილო გზაზე ასფალტობეტონის შავი საფარის მოწყობა; ქ. ვანში გივი ყიფიანის სახელობის პარკთან მისასვლელ გზაზე ცემენტობეტონის საფარის დაგება; რუსთაველის ქუჩაზე ავტოსადგურის მიმდებარე ტერიტორიაზე ბაზრის სამხრეთით საავტომობილო გზაზე ასფალტობეტონის შავი საფარის მოწყობა; ქ. ვანში ცენტრალური ბიბლიოთეკის მისასვლელი გზისა და მიმდებარე ტერიტორიის კეთილმოწყობა; ციხესულორის თემში კორძაძეების უბანში საუბნო საავტომობილო გზის აღმართზე

ბეტონის გზის დაგება; რუსთაველის ქუჩის მეორე შესახვევში რკინაბეტონის კიუეტის და ბეტონის გზის მოწყობა; რომანეთი-ძულუხის საზღვარზე ხიდის მშენებლობა; დიხაშხოს თემში მდ. ბონკოზე არსებულ ბურჯებზე ხიდის სავალი ნაწილის მოწყობა; დიხაშხოს თემში მდინარე სულორზე ფეხით გადასასვლელი ხიდის აღდგენა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სამუშაოები, რომლითაც გაუმჯობესდება მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო, სანიტარული და ჰიგიენური პირობები. დაფინანსდება სანიაღვრე საწრეტი არხების, გარე განათების ექსპლოატაციის, დასუფთავების ღონისძიებების ხარჯები.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა, მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, არსებული შენობების რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **სკოლამდელი განათლება**

პროგრამა მოიცავს ა(ა)იპ სკოლამდელი და სკოლისგარეშე სააღმზრდელო დაწესებულებების გაერთიანების დაფინანსებას. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 21 საბავშვო ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს 800-მდე ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს საბავშვო ბაღების ფუნქციონირების ყველა ხარჯს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარარელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული არასამეწარმეო (არაკომერციული) გაერთიანებების (ა(ა)იპ საფეხბურთო კლუბი „სულორი ვანი“-ს, ა(ა)იპ „სასპორტო და სახელოვნებო დაწესებულებების გაერთიანების“, სპორტული ღონისძიებების, სპორტული ინფრასტრუქტურის მშენებლობის, რეაბილიტაციისა და ექსპლოატაციის ხარჯების დაფინანსება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში მოხდება კულტურული ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა, მათ შორის მნიშვნელოვანია იმ სახალხო-სადღესასწაულო ღონისძიებათა დაფინანსება, რომლების ყოველწლიურად მასშტაბურად იმართება „ვანელობა“, „გალაკტიონობა“, „ტიციანობა“, „კეკელიძეობა“, 26 მაისის, 9 აპრილისა და 8 აგვისტოსადმი მიძღვნილი ღონისძიებები. პროგრამის ფარგლებში ასევე განხორციელდება ა(ა)იპ კულტურის დაწესებულებების გაერთიანების დაფინანსება;

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი უზრუნველყოფს ახალგაზრდული ღონისძიებების დაფინანსებას. პროგრამის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს ახალგაზრდა თაობის ჩაბმა მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში; მუნიციპალიტეტი ფინანსურად უზრუნველყოფს ბავშვთა და ახალგაზრდების დასვენების, ინტელექტუალური გუნდების მომზადებისა

და შეჯიბრებებში მონაწილეობის ხარჯებს. იუმორისტული შეჯიბრებების მომზადებასა და მასში მუნიციპალიტეტის საჯარო სკოლების მოსწავლეთა ჩართულობას;

- **ეპარქიის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრის დაფინანსება**

პროგრამა გულისხმობს შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსებას: გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებები; პარაზიტული დაავადებების პირველადი კვლევა; დაავადებების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა; სანიტარული ღონისძიებები; მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე ზედამხედველობა; ჯანმრთელობის ხელშეწყობა;

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსება: უფასო სასადილო მზრუნველობამოკლებულთათვის, ერთჯერადი დახმარება ბავშვის შეძენასთან დაკავშირებით, სტიქიის შედეგად დაზარალებული მოსახლეობისათვის ფულადი კომპენსაცია და სხვა სოციალური ღონისძიებები.

ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია. ქალაქის საცხოვრებელი უბნების, ეზოების, დასასვენებელი პარკებისა და მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავების კაპიტალური შეკეთება და ეზოების კეთილმოწყობა, მრავალსართულიანი საცხოვრებელი ლიფტების აღდგენა-რეაბილიტაცია, სოფლის ინფრასტრუქტურის განვითარება, გზების კაპიტალური შეკეთება. კერძოდ მოხრეშვა-მომანდაგება, ნაწილობრივ ასფალტო ფენილის გზების დაგება, მარტივი ტიპის წყალსადენების მოწყობა, არსებული ხიდების შეკეთება და რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება და ექსპლუატაცია. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტში სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესება.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა, მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ აღზრდას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების გამართული ფუნქციონირება. სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში ხელი შეეწყობა მოსწავლე-ახალგაზრდობის სკოლისგარეშე განათლების დონის ამაღლებას.

- **სკოლამდელი აღზრდის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ხარჯები, რომელიც შექმნის მუნიციპალიტეტში არსებულ 39 საბავშვო ბაღში თანამედროვე სტანდარტების შესაბამის ბაზას და აღსაზრდელებისათვის სრულფასოვან გარემოს. ასევე ხელს შეუწყობს მათ მომზადებას ზოგადი განათლების მისაღებად.

- **სკოლის გარეშე განათლება**

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი. აქვე ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები, სადაც მოსწავლე ახალგაზრდობა ეუფლება შესაბამის სკოლისგარეშე განათლებას.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტში სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების პარალელურად, აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული და სპორტული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, კულტურული ასევე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტსკოლის, სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება, გაიმართება და დაფინანსდება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები, აგრეთვე მოხდება სპორტული მოედნებისა და ბაზების რეაბილიტაცია.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურული ტრადიციების დაცვისა და პოპულარიზაციის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტებისა და ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა, სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებების ორგანიზება.

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში ასევე დაფინანსდება ახალგაზრდებისათვის აქტიური დასვენების ღონისძიებები (ბანაკები, ლაშქრობები, ექსკურსიები და სხვა).

- **ეპარქიის ხარჯების დაფინანსება**

პროგრამით დაფინანსდება მარგვეთის ეპარქია, საიდანაც მოხდება სხვადასხვა ეკლესიების მიმდინარე შეკეთება.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიოდამხედველობისა და კონტროლის ღონისძიებებს; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობას, პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებებს; პარაზიტული დაავადებების პირველად კვლევას; დაავადებების დიაგნოსტიკას, პროფილაქტიკური მკურნალობას; სანიტარულ ღონისძიებებს; მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე ზედამხედველობას; ჯანმრთელობის ხელშეწყობას.

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

სოციალური პროგრამები მოიცავს: ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები ან რეგისტრირებული, (მათ შორის საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებული-დევნილი) მოქალაქეებისათვის დახმარების ღონისძიებებს: ცხოვრების პირობების გაუმჯობესების, სიღარიბის დამლევის ხელშეწყობის და პრევენციული ღონისძიებების მიზნით დაგეგმილ ღონისძიებების ერთობლიობას. აგრეთვე, ზესტაფონის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული თავშესაფრების და მსგავსი გაერთიანებების მიმართ დახმარების ღონისძიებებს, სადაც

მიმდინარეობს, მხოლოდ სოციალური ხასიათის მხარდამჭერი ღონისძიებები და მასში გაერთიანებულია გარკვეული სოციალური სტატუსის მქონე პირთა ჯგუფი (სოციალური ჯგუფი).

თერჯოლის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **გზების მშენებლობის, რეკონსტრუქციისა და მოვლა შენახვის ხარჯი**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ადგილობრივი მნიშვნელობის საავტომობილო გზების გაუმჯობესება. მუნიციპალიტეტში არსებული ასფალტოვანი დაზიანებული გზების შეკეთება და ხრემოვანი გზების რეაბილიტაცია;

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა მათ შორის: სახურავების რეაბილიტაცია, წყალ-კანალიზაციის მოწესრიგება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, გარე განათების ექსპლუატაცია. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

- **დასუფთავებისა და კეთილმოწყობის სამსახური**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ ფუნქციას წარმოადგენს კეთილსაიმედო სანიტარული მდგომარეობის უზრუნველყოფა. შესაბამისად ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ქალაქის ქუჩების, მოედნების, საზოგადოებრივი თავშეყრის ადგილების, ცენტრალური საავტომობილო გზის, ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა; აგრეთვე განხორციელდება გარე და დეკორატიული განათების მოვლა-პატრონობა და რეაბილიტაცია, სანიაღვრე ქსელების სრულფასოვანი ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, ქალაქის გამწვანებისა და გაფორმების ღონისძიებები, შენობა ნაგებობების, მიმდებარე ტერიტორიების, კომუნიკაციების, საგზაო ინფრასტრუქტურის, ტროტუარების გაზონების მოწყობა, მიმდინარე სარემონტო სამუშაოების წარმოება. პროგრამის ფარგლებში ზამთრის პერიოდში განხორციელდება გზების, ქუჩებისა და ტროტუარების ტენიკური მარილით დამუშავება, ხოლო დიდთოვლობის შემთხვევაში ჭარბი თოვლისგან გათავისუფლება.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების სუბსიდირება და ინვენტარით უზრუნველყოფა. ასევე პრიორიტეტულია საგანმანათლებლო და საამღრდელი პროცესის მონაწილეთა დაინტერესება და სტიმულირება. თერჯოლის სკოლამდელი აღზრდის მუნიციპალური ცენტრი მოიცავს 24 საბავშვო ბაგა-ბაღს სადაც ფუნქციონირებს 43 საამღრდელი ჯგუფი. საბავშვო ბაგა-ბაღში დაწყებით განათლებას იღებს 1250 აღსაზრდელი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, ასევე განხორციელდება არსებული ბაღების შენობების რეაბილიტაცია.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების

ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული გუნდების, ჯგუფების და სექციების მონაწილეობს სხვადასხვა ტურნირებში და შეჯიბრებებში. ა(ა)იპ სპორტულ გამაჯანსაღებელი მუნიციპალური ცენტრი აქტიურად ახორციელებს სპორტის სახეობათა მიხედვით თანამშრომლობას სახელმწიფო და არასახელმწიფო სპორტულ ორგანიზაციებთან, მათთან ერთად ატარებს სხვადასხვა სპორტულ შეჯიბრებებს; პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ადგილობრივი სპორტული ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობაში ჯანსაღი წესის დამკვიდრებას;

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა და განხორციელდება სხვადასხვა კულტურულ-გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები: შემოქმედებითი კლუბების, სამოყვარულო თეატრების, ცეკვისა და სიმღერის ფოლკლორული ანსამბლების ხელშეწყობა და განვითარება, სამუზეუმო საქმიანობა და მუზეუმების ფონდების ბაზაზე სამეცნიერო საგანმანათლებლო მუშაობის წარმოება;

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში ასევე დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ბავშვების ბანაკებში მგზავრობის ხარჯები, ლაშქრობები, ექსკურსიები;

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, მათ მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მუნიციპალური ცენტრის დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირებას. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობას და მათზე სწრაფ რეაგირებას, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარებას. განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობა;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

სოციალური პროგრამები მოიცავს: მუნიციპალიტეტში მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის ერთჯერადი ფინანსური დახმარებას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოქალაქეებისათვის სხვადასხვა ღონისძიებების გატარებას, უფასო სასადილოს პროგრამას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით ახალდაბადებული ბავშვიანი ოჯახების დახმარების პროგრამას, სტიქიური და სხვა მოვლენების შედეგად დაზარალებულთა ფინანსურ დახმარებას, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისათვის საჭირო მედიკამენტებითა და საკვები პროდუქტებით უზრუნველყოფას, სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას.

სამტრედიის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

თავდაცვა, საზოგადოებრივი წესრიგი და უსაფრთხოება

ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის ხარისხის ამაღლების ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტში სამხედრო აღრიცხვისა და გაწვევის, წვევამდელთა ტრანსპორტირების ღონისძიების განხორციელება.

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა - რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების, ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა, მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში გზების რეაბილიტაცია, სოფლების შიდა გზების მოხრეშვა. მოსაცდელების შექმნა-დამონტაჟება, ასევე ხიდების და ბოგირების რეაბილიტაცია. პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული გზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია;

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება;

• მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის გაფორმება.

განათლება

მომავალ თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელი განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულს საკუთარი უფლება-მოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა.

• სკოლამდელი განათლების დაფინანსება

სამტრედიის მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ააიპ "სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებათა გაერთიანება", რომელიც აერთიანებს 22 საბავშვო ბაღს, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1760 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს. მ.შ. მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს, ბავშვთა კვების ხარჯს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ასევე მომდევნო წელში განხორციელდება არსებული ბაღების რეაბილიტაცია.

• მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლის დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლის დაფინანსება, რომელიც აერთიანებს 500 მოსწავლეს. ფუნქციონირებს სხვადასხვა წრეები. მუნიციპალიტეტიდან ფინანსდება ყველა მიმდინარე ხარჯი. აღსაზრდელები აქტიურად მონაწილეობენ ღონისძიებების ჩატარებაში.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

სამტრედიის მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას, ამასთანავე ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ასევე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები; პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სახელოვნებო სკოლები, კულტურის სახლი, ბიბლიოთეკები, კულტურისა და დასვენების პარკების გაერთიანება;

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში პროგრამის ფარგლებში;

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ხონი-სამტრედიის ეპარქიის სუბსიდირება, დაფინანსდება მთავარი საკათედრო ტაძარი.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები, იმუნოპროფილაქტიკის ღონისძიებების დაგეგმვა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა, პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებები, პარაზიტული დაავადებების პირველადი ეპიდკვლევა.

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეულ შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: ააიპ სახლი "თანადგომა მუნიციპალიტეტის" სათნოების სახლის დაფინანსებას, დედათა და ბავშვთა დახმარებას, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისათვის ერთჯერადი ფინანსურ დახმარებას, დაკრძალვის ხარჯებს, დიდ სამამულო ომის ვეტერანთა ფინანსური დახმარებას 9 მაისის დღესასწაულთან დაკავშირებით.

საჩხერის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის სოციალურ-ეკონომიკური განვითარებისა და მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლებისათვის აუცილებელ ძირითად პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის

შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში ახლის მშენებლობასთან ერთად განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მისი ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება თოვლისაგან საავტომობილო გზების გაწმენდის, და სავანე-არგვეთი მახათაურის საავტომობილო გზის რეკონსტრუქცია. გაგრძელდება გზის საფარის კეთილმოწყობის, ხიდ-ბოგირების მშენებლობა რეაბილიტაცია, მგზავრთა მოსაცდელების, გზის სამაგრი კედლების და სხვათა მოწყობის სამუშაოები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საკანალიზაციო სისტემების, კოლექტორებისა და გამწმენდი ნაგებობების ექსპლუატაცია, არსებული სასმელი წყლის სისტემების და გარე განათების ქსელის განახლება, მოვლა და ექსპლუატაცია. უზრუნველყოფილი იქნება ქ. საჩხერისა და მუნიციპალიტეტის სხვა დასახლებული ტერიტორიების დასუფთავება და ნაგვის გატანა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სკვერებში და მოედნებზე არსებული მრავალწლიანი ნარგავების მოვლა-პატრონობა, მათი გასხვლა-გადაბეღვა, სკვერებში და გაბიონებში ერთწლიანი ნარგავების, ყვავილების და სხვათა დარგვა და მოვლა-პატრონობა.

განათლება

მომავალი თაობის აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ აღზრდას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთრი უფლებამოსილებას განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების მშენებლობა და არსებული ბაღების ფუნქციონირება. სკოლანდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში ხელი შეეწყობა მოსწავლე-ახალგაზრდობის სკოლისგარეშე განათლების ღონის ამაღლებას.

- **სკოლამდელი განათლების დაფინანსება**

საჩხერის მუნიციპალიტეტში დღეისათვის ფუნქციონირებს 12 ერთეული საბავშვო ბაღი. იანვრიდან კიდევ დაემატება 4 ერთეული საბავშვო ბაღი. საბავშვო ბაღების საერთო ხელმძღვანელობას უწევს ამ მიზნით მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული არასამეწარმეო (არაკომერციული) იურიდიული პირი -საჩხერის გაერთიანებული საბავშვო ბაღი. არსებულ ბაღებში ირიცხება 1000 აღსაზრდელი რომელთა აღზრდას ემსახურება 168 აღმზრდელი და ტექნიკური მუშაკი. ბიუჯეტიდან ერთ აღსაზრდელზე უნდა დაიხარჯოს 1130 ლარი, რომელიც უნდა მოხმარდეს შრომის ანაზღაურების, კვების, ინვენტარის შეძენის და სხვა ხარჯების დაფინანსებას.

- **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების მასწავლებელთა და მოსწავლეთა ტრანსპორტირების ხარჯების დაფინანსებას.

- **მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი**

მოსწავლე ახალგაზრდობის სწორი უნარ-ჩვევების ჩამოყალიბებისათვის მნიშვნელოვანია მოსწავლე-ახალგაზრდობის დაწესებულებების მიზანმიმართული საქმიანობა. სწორედ ამიტომ ამ პროგრამის ფარგლებში ამ საქმიანობის შეუფერებელი განხორციელებისათვის განსაზღვრულია მოსწავლე-ახალგაზრდობის სახლის ხარჯების დაფინანსება. აქ ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები, სადაც მოსწავლე-ახალგაზრდობა ეუფლება შესაბამის სკოლის გარეშე განათლებას.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია კულტურული ტრადიციების დაცვისა და ღირსეული გაგრძელების ხელშეწყობა. ამასთან ერთ-ერთი პრიორიტეტის ახალგაზრდობის მრავალმხრივი ხელშეწყობა და მათი ცხოვრების ჯანსაღი

წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი აგრძელებს კულტურული, სპორტული და რელიგიური ორგანიზაციების და ახალგაზრდული ღონისძიებების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული და იმედისმომცემი სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლენა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული სკოლისა და საცურაო აუზის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა, უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა, ამასთან, ამ პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებების მოწყობა და გაგრძელება, იმედისმომცემ სპორტსმენებზე სტიპენდიის გაცემა. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ა(ა)იპ საჩხერის სასპორტო სკოლისა და ა(ა)იპ საჩხერის საცურაო აუზის დაფინანსება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული დაწესებულებების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება და მოეწყობა სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება გამოჩენილი ადამიანების საიუბილეო, საშობაო-საახალწლო, თეატრალურ-მუსიკალური ღონისძიებები, სრულად საქართველოს ფესტივალი „ქართული მრავალჟამიერი და აკვნის ნანები“, სპორტული ფილმების საერთაშორისო ფესტივალი, საესტრადო სიმღერის ფესტივალი „ვარდობის თვე“ და სხვა.

- **მასმედიის ხელშეწყობა**

ამ პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ასოციაცია „მასმედია“ გაზეთი „მეოთხის“ გამოცემის ხარჯები. გაზეთმა უნდა უზრუნველყოს მოსახლეობა მუნიციპალიტეტის ორგანოებისა და მათი ხელმძღვანელობის მიერ მიღებული და გამოცემული დადგენილებები, განკარგულებები და ბრძანებები. ასოციაციის ხარჯების ნაწილი გაზეთის რეალიზაციიდან მიღებული შემოსავლებით ფინანსდება.

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში ასევე დაფინანსდება ახალგაზრდებისათვის აქტიური დასვენების ღონისძიებები (ბანაკები, ლაშქრობები, ექსკურსიები და სხვა).

- **რელიგიის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ჭიათურისა და საჩხერის ეპარქიის ფინანსური დახმარება.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მოსახლეობის სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. არსებული რესურსების ფარგლებში გაგრძელდება სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფა. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **ჯანდაცვის პროგრამები**

პროგრამა ითვალისწინებს ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებების პრევენციულ ღონისძიებებს. ეპიდსიტუაციების გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობას და მათზე სწრაფი რეაგირებას, პროფილაქტიკური ღონისძიებების გატარებას. მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიაზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების გაუვნებელყოფის ღონისძიებებს.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: ავადმყოფთა სოციალური დაცვა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვა, ომის და შრომის ვეტერანებზე და მათ ოჯახებზე ფულადი ფორმით გასაცემი დახმარებები, სარიტუალო ხარჯები, მარჩენალდაკარგულ პირთა

სოციალური დაცვა, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა, უფასო სასადილო, სადღესასწაულო დღეების დახმარების პროგრამა, საჩხერე - პერევის და პერევი-საჩხერის საავტობუსო რეისების სუბსიდირება, სტიქიური უბედურების შედეგად დაზარალებული მოსახლეობის დახმარება, საცხოვრებლით უზრუნველყოფა.

ხარაგაულის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელი პირობაა მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და წარმოადგენს ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო და კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება, მუნიციპალიტეტის დასუფთავების ხელშეწყობა. ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული შიდა სასოფლო გზების რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა. ასევე განხორციელდება საავტომობილო გზების თოვლის საფარისაგან გაწმენდა და სტიქიის შედეგად მიყენებული ზიანის აღმოფხვრა;

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. გაგრძელდება სანიტარულ-არხების მოწესრიგება, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტში სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესება და დაბაში სასმელი წყლით უზრუნველყოფა.

• მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ფუნქციას წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის კეთილმოწყობა. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა. სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ისეთი პროგრამების დაფინანსება, რომლებიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის დასაქმებას.

• სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ხარჯები, რომელიც შექმნის მუნიციპალიტეტის საბავშვო ბაღებში თანამედროვე სტანდარტების შესაბამის ბაზას და აღსაზრდელებისათვის სრულფასოვან გარემოს. ასევე ხელს შეუწყობს მათ მომზადებას ზოგადი განათლების მისაღებად. გაერთიანებაში ამჟამად შედის თორმეტი საბავშვო ბაღი და უახლოეს პერიოდში ექსპლუატაციაში შევა კიდევ სამი საბავშვო ბაღი.

• ზოგადი განათლების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში ხდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ბორის საჯარო სკოლის პანსიონური მომსახურების დაფინანსება. პანსიონში სწავლობს 110 მოსწავლე და 27 სკოლამდელი ასაკის ბავშვი, ხოლო ღამეს ათევის უკიდურესად გაჭირვებული, ობოლი და ლტოლვილი 16 მოსწავლე,

დაფინანსება ძირითადად ხმარდება ხელფასებს, ნაწილი კი კომუნალური ხარჯების ანაზღაურებას, კვებისა და მკურნალობის ხარჯები მთლიანად ფინანსდება არასამთავრობო ორგანიზაციებიდან ნატურალური სახით და სწავლის პერიოდში ანაზღაურებს კომუნალურ ხარჯებს.

- **სკოლის გარეშე დაწესებულებათა გაერთიანების დაფინანსება**

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი. აქვე ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები, სადაც მოსწავლე ახალგაზრდობა ეუფლება შესაბამის სკოლისგარეშე განათლებას.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

2015 წელს გაიმართება და დაფინანსდება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები, კერძოდ: მუნიციპალიტეტის პირველობა მოსწავლეთა შორის შაშში და ჭადრაკში, მკლავჭიდში, მინი ფეხბურთში უბნებსა და ორგანიზაციებს შორის, ნ.ახალკაცის სახელობის ტურნირი ფეხბურთში, თ. გიორგაძის ხსოვნის ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში, ბ. გოგნაძის ხსოვნის ტურნირი ჭიდაობა ძიუდოში, მუნიციპალიტეტის პირველობა მძლეოსნობაში მოსწავლეთა შორის. კალათბურთის ჩემპიონატის ჩატარება მუნიციპალიტეტის ტ/ერთეულებსა და სკოლებს შორის. რესპუბლიკური ტურნირების მოწყობა კარატეში, თავისუფალ ჭიდაობაში, ძიუდოში. მონაწილეობის მიღება სოფელ ვახანში მ. არევაძის სახელობის სახალხო დღესასწაულში.

აგრეთვე მოხდება ხარაგაულის სასპორტო სკოლის, საფეხბურთო კლუბ „ჩხერიმელა -2009“-ისა და სპორტულ-გამაჯანსაღებელი და შიდა ტურიზმის ცენტრის დაფინანსება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება შ. ბუაჩიძის სახელობის სამუსიკო სკოლის, ხალხური შემოქმედების სახლის, ხარაგაულის მუნიციპალიტეტის ი. აბაშიძის სახელობის კულტურის ცენტრის, ცენტრალური ბიბლიოთეკის, ისტორიული მუზეუმისა და რ. თაბუკაშვილის სახ. სახალხო თეატრის სუბსიდირება.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სხვადასხვა ღონისძიებების დაფინანსება, კერძოდ: ინტელექტუალური თამაშის „რა? სად? როდის?“ ორგანიზება, პროექტი „მხიარული სტარტების“ ჩატარება. სხვადასხვა ახალგაზრდული პროექტების დაფინანსება, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ახალგაზრდობისათვის ლაშქრობების ორგანიზება, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ახალგაზრდობისათვის ექსკურსიების ორგანიზება, პოეზიის საღამოს მოწყობა, საახალწლო ღონისძიებები, სხვადასხვა ფესტივალებში მონაწილეობა, დიდი სამამულო ომის მონაწილეებისადმი მიძღვნილი ღონისძიება,

ბავშვთა საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, ღონისძიება „ხარაგაულობა“-ს მოწყობა, სხვადასხვა შემსრულებლების მოწვევა.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათავალისწინებულია დაბაში მშენებარე საკათედრო ტაძრის სუბსიდირება. ასევე ფინანსური მხარდაჭერა გაეწევა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებულ სხვადასხვა ეკლესია-მონასტრებს.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; ჩატარდება იმუნოპროფილაქტიკური, პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებები; პარაზიტული დაავადებების პირველადი ეპიდკვლევა; დავადების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა; სანიტარული ღონისძიებები.

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: მუნიციპალიტეტში მცხოვრები შეჭირვებული მოსახლეობის კვება, სარიტუალო ხარჯები, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები მოქალაქეების სამედიცინო და ერთჯერადი დახმარება, სტიქიის შედეგად დაზარალებული მოქალაქეთა და ახალდაბადებული ბავშვთა ოჯახების ერთჯერადი დახმარებები.

ხონის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელი პირობაა მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და წარმოადგენს ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო და კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება, მუნიციპალიტეტის დასუფთავების ხელშეწყობა. ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული შიდა სასოფლო ასევე ქალაქის მიმდებარე ქუჩების გზების რეაბილიტაცია, მოასფალტება და მოვლა-შენახვა. ასევე განხორციელდება საავტომობილო გზების თოვლის საფარისაგან გაწმენდა და სტიქიის შედეგად მიყენებული ზიანის აღმოფხვრა

- **კომუნალური მეურნეობის განვითარება**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ ფუნქციას წარმოადგენს კეთილსაიმედო სანიტარული მდგომარეობის უზრუნველყოფა. ამ პროგრამით გათვალისწინებულია მყარი ნარჩენების გატანა ქალაქის ტერიტორიიდან ყოველდღიურად და გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებიდან გათავისუფლება, რომელიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის საყოფაცხოვრებო და სანიტარულ პირობების გაუმჯობესებას; პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების სახურავების რეაბილიტაცია, რომელიც ხელს შეუწყობს მრავალბინიან საცხოვრებელ სახლში მცხოვრები ოჯახების საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებას; მოხდება გარე განათების ქსელის რეაბილიტაცია ექსპლუატაცია. განათდება და კეთილმოეწყობა მუნიციპალიტეტის გზები;

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ტროტუარებისა და გაზონების კეთილმოწყობა რეაბილიტაცია, რაც ხელს შეუწყობს ქალაქის ტერიტორიაზე მოსახლეობის და მოსწავლეთა უსაფრთხო გადაადგილებას და ქალაქის იერსახის მოწესრიგებას. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ხონის მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ხარჯები, რომელიც შექმნის მუნიციპალიტეტის საბავშვო ბაღებში თანამედროვე სტანდარტების შესაბამის ბაზას და აღსაზრდელებისათვის სრულფასოვან გარემოს. ასევე ხელს შეუწყობს მათ მომზადებას ზოგადი განათლების მისაღებად. გაერთიანებაში ამჟამად შედის 14 საბავშვო ბაღი და უახლოეს პერიოდში ექსპლუატაციაში შევა კიდევ 2 საბავშვო ბაღი. აღსანიშნავია, რომ აღსაზრდელები გათავისუფლებულია გადასახადისაგან;

- **სკოლის გარეშე დაწესებულებათა გაერთიანების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი, სადაც მოქმედებს სხვადასხვა შემოქმედებითი და ტექნიკური წრე, ინგლისურის ენისა და კომპიუტერული პროგრამების შემსწავლელი წრეები.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

2015 წელს გაიმართება და დაფინანსდება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები, კერძოდ: მუნიციპალიტეტის პირველობა მოსწავლეთა შორის შაშში და ჭადრაკში, მკლავჭიდში, მინი ფეხბურთში უბნებსა და ორგანიზაციებს შორის, ჭიდაობა ძიუდოში, მუნიციპალიტეტის პირველობა მძლეოსნობაში მოსწავლეთა შორის. კალათბურთის ჩემპიონატის ჩატარება მუნიციპალიტეტის ტ/ერთეულებსა და სკოლებს შორის. რესპუბლიკური ტურნირების მოწყობა კარატეში, თავისუფალ ჭიდაობაში, ძიუდოში. მონაწილეობის მიღება არევადის სახელობის სახალხო დღესასწაულში.

აგრეთვე მოხდება ხონის სასპორტო სკოლის, „საფეხბურთო კლუბ „იმერეთი -2009“-ისა და სპორტულ-გამაჯანსაღებელი და შიდა ტურიზმის ცენტრის დაფინანსება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება სამუსიკო სკოლის, ხალხური შემოქმედების სახლის, ხონის მუნიციპალიტეტის ი. აბაშიძის სახელობის კულტურის ცენტრის, ცენტრალური ბიბლიოთეკის, ისტორიული მუზეუმისა და სახალხო თეატრის სუბსიდირება.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სხვადასხვა ღონისძიებების დაფინანსება, კერძოდ: ინტელექტუალური თამაშის „რა? სად? როდის?“ ორგანიზება, პროექტი „მხიარული სტარტების“ ჩატარება. სხვადასხვა ახალგაზრდული პროექტების დაფინანსება, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ახალგაზრდებისათვის ლაშქრობების ორგანიზება, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები ახალგაზრდებისათვის ექსკურსიების ორგანიზება, პოეზიის საღამოს მოწყობა, საახალწლო ღონისძიებები, სხვადასხვა ფესტივალებში მონაწილეობა, ბავშვთა საერთაშორისო დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტში სხვადასხვა მშენებარე ტაძრის სუბსიდირება. ასევე ფინანსური მხარდაჭერა გაეწევა მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებულ სხვადასხვა მონასტრებს.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. ასევე პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: სანიტარული ღონისძიებები; პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებები, გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიადამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები, იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, პარაზიტული დაავადებების პირველადი ეპიდკვლევა, დავადების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა;

- **სოციალური პროგრამები**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: ოჯახებისა და ბავშვთა სოციალური დაცვა, მადლიერების სახლი, უფასო სასადილო, სათნოების სახლი, ერთჯერადი დახმარება, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სათბობი შემოთ უზრუნველყოფა, მე-2 მსოფლიო ომის ვეტერანთა და მასთან გათანაბრებული პირთა დაკრძალვის ხარჯი.

ქალაქ ფოთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

თვითმმართველი ქალაქ ფოთის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, ამიტომ აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია. ქალაქში ახალი ინფრასტრუქტურული პროექტების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯების დაფინანსება.

- **გზების რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქ. ფოთში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და დაზიანებული ასფალტის საფარის ორმული შეკეთება, ასევე დაგეგმილია საგზაო მოძრაობის დადგენილი წესების მიხედვით შესაბამისი საგზაო ნიშნების, სიჩქარის შემზღვევადი ბარიერების, გადასასვლელებისა და ტროტუარების მოწყობა. შუქნიშნების მოვლა-პატრონობა, ქუჩებში სათვალთვალო ვიდეო კამერების მოწყობა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ჩამდინარე წყლების მართვის არსებული ქსელის მოვლა-შენახვის სამუშაოები და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **ბინათმშენებლობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების დაზიანებული ლიფტების რეაბილიტაცია, სახურავების შეკეთების სამუშაოები, ჭარბი ნალექებისა თუ სხვა შემთხვევისას სარდაფებში დაგროვილი წყლის ამოტუმბვა.

- **გარე განათების მოწყობა რეაბილიტაცია**

მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ქალაქის განათება, რისი გათვალისწინებითაც ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლუატაცია-რეაბილიტაცია, დაზიანებული და ამორტიზებული სანათების შეცვლა, ასევე დაფინანსდება გარე განათების საცხოვრებელი სახლების მინათების და სხვა ტიპის განათების ელ. ენერჯის ხარჯები.

- **დასუფთავების ღონისძიებები**

ქალაქისთვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ფუნქციას წარმოადგენს საიმედო სანიტარული მდგომარეობის უზრუნველყოფა, შესაბამისად ამ მიზნით განხორციელდება შესაბამისი ღონისძიებები. კერძოდ, ქალაქის ქუჩების ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება, გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისაგან გათავისუფლება, საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა და შემდგომ მისი უტილიზაცია. უზრუნველყოფილი იქნება ქალაქ ფოთის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველების იზოლირება. ზამთრის პერიოდში დიდთოვლიანობის შემთხვევაში განხორციელდება ქალაქში არსებული ხიდებისა და ცენტრალური გზების ჭარბი თოვლისაგან განთავისუფლება.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაცია, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის გაფორმება, 9 აპრილის ხეივანზე და ნაბადის უბანში მდებარე სკვერების, დიდების მემორიალის, ცენტრალური პარკისა და მრავალსართულიანი ს/სახლების ეზოების მოვლა-პატრონობა, მუზეუმის შენობის სახურავის შეკეთება და სხვა ღონისძიებები.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ბავშვთა მეთვალყურეობა, მათი ჯანმრთელობისა და სიცოცხლის დაცვა, ასაკობრივი ჯგუფების მიხედვით სწავლების დონის, შესაბამისი პროგრამების, სასწავლო და მეთოდური მასალების განსაზღვრა. ქალაქის ბიუჯეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. თვითმმართველი ქალაქ ფოთის სკოლამდელი სააღმზრდელო გაერთიანება არის 15 სკოლამდელი სააღმზრდელო დაწესებულების ერთობლიობა, 2-დან 6 წლამდე ასაკის დაახლოებით 2100 აღსაზრდელით და 345 მომსახურე პერსონალით. გაერთიანება უზრუნველყოფს საქართველოს მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი ნორმის ფარგლებში ბავშვთა სრულფასოვანი სამჯერადი კვების ორგანიზაციასა და ზამთრის პერიოდში ბაღების საწვავით მომარაგებას. ბავშვები იმყოფებიან ექთნის მუდმივი მეთვალყურეობის ქვეშ. ქალაქში დღეისათვის რეაბილიტირებულია 4 საბავშვო ბაღი, სადაც დადის 1050 აღსაზრდელი, რაც საერთო რაოდენობის დაახლოებით 50%-ს შეადგენს. ამ დაწესებულებებში შექმნილია ესთეტიკურად ლამაზი, უსაფრთხო და კომფორტული გარემო მომავალი თაობის სრულფასოვანი აღზრდა-განვითარებისათვის.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

ქალაქის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და მათ ღირსეულ გაგრძელებას. თვითმმართველობა განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

მოსახლეობის სპორტული მიმართულებით გააქტიურებისათვის საჭიროა პროგრამის ფარგლებში განხორციელდეს სხვადასხვა ორგანიზაციებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ

ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

სპორტული ღონისძიებების დაფინანსება

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ტურნირების ჩატარება სპორტის ისეთ სახეობებში როგორცაა: კრივი, რაგბი, ჭიდაობა, ცხენოსნობა, აღმოსავლური ორთაბრძოლები, საბაიძარო და კანოეთ ნიჩბოსნობა. აღნიშნული ტურნირების ჩატარებით დაფასდება ფოთის პერსპექტიული სპორტსმენების და სპორტის დამსახურებული მუშაკების მოღვაწეობა, აგრეთვე ეს ტურნირები ხელს შეუწყობს სპორტის შემდგომ განვითარებას ტურნირის ჩატარების პერიოდში აუცილებელია გამარჯვებულ სპორტსმენტა დაჯილდოება შესაბამისი სახეობების მიხედვით; თასებით, მედლებით, დიპლომებით, და სხვა ფასიანი საჩუქრებით, რაც ხელს შეუწყობს სპორტული შეჯიბრებების, თამაშების კულტურის ამაღლებას და საერთო ჯამში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრებას. აღნიშნულ პროგრამაში მონაწილეობას მიიღებს დაახლოებით 1360 სპორტსმენი. ქალაქ ფოთში არსებობს ერთი პროფესიონალური კლუბი ფეხბურთში „კოლხეთი-1913“. ეს არის ერთ-ერთი სპორტის წამყვანი სახეობა, რომელიც უნდა წარმოადგენდეს პერსპექტიული განვითარების შესაძლებლობას ახალგაზრდა ფეხბურთელებისათვის, ასევე ქალაქის შემდგომი პოპულარიზაციისათვის. ფეხბურთის განვითარება და ხელშეწყობა წარმოადგენს სპორტის პოპულარიზაციის ძირითად კვანძს. დღეისათვის, ქალაქში შენდება თანამედროვე სპორტული დარბაზი 2000 მაყურებელზე, რომელიც სრულად დააკმაყოფილებს ქალაქის სპორტსმენებისა და ახალგაზრდობის მოთხოვნებს. ამ შენობაში მოეწყობა მნიშვნელოვანი სპორტული შეჯიბრებები და ღონისძიებები სპორტის სხვადასხვა სახეობებში. შენობაში გათვალისწინებულია საკონფერენციო დარბაზი, სატრენაჟორო დარბაზი, ტრიბუნებს ქვევით: გასახდლები, სამხაპეები, ექიმებისა და მწვრთნელების ოთახები. ასევე იფუნქციონირებს სავაჭრო ობიექტები, კაფე-ბარები. მიმდებარე ტერიტორიაზე დაგეგმილია ჩოგბურთის კორტებისა და ღია მოედნების მოწყობა.

- **კულტურის განვითარება**

მოსახლეობის კულტურული მიმართულებით გააქტიურებისათვის საჭიროა კულტურის განვითარების ხელშეწყობა, თეატრის მშენებლობა, რელიგიური და სხვა სახის კულტურული ღონისძიებების დაფინანსება. ახალგაზრდების ქრისტიანული ღირებულებებით აღზრდის მიზნით დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ფოთის ყოვლადწმიდა ღვთისმშობლის შობის საკათედრო ტაძრის რეაბილიტაციის ხელშეწყობას. სხვადასხვა კულტურულ-საგანმანათლებლო ღონისძიებების ჩატარებით მოხდება ნიჭიერ შემოქმედთა, შემსრულებელთა გამოვლენა და მათი შემოქმედებითი ზრდის ხელშეწყობა, დაჯილდოვება, მხატვრულ-შემოქმედებითი კოლექტივების, ანსამბლების, ჯგუფების, სტუდიების, მოყვარულთა გაერთიანებების, ბავშვთა თეატრების წარმოჩინება და განვითარება. მოსწავლე-ახალგაზრდობის აღზრდა-განათლება, საკუთარი ინდივიდუალურობის, ნიჭისა და ხელოვნებითი შემოქმედების გამოვლენა, სკოლისგარეშე დროის საინტერესოდ ორგანიზება. თემატური ინფორმაციების მოძიება-დამუშავება, სააზროვნო და სოციალური უნარების განვითარება, სკოლისგარეშე შემოქმედებითი პოტენციალის რეალიზება, ხელოვნების სხვადასხვა დარგების გაცნობა, შემოქმედ ბავშვთა წარმოჩენა.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ქალაქისათვის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. თვითმმართველი ქალაქი ფოთი არსებული რესურსების ფარგლებში, განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებითა და შეღავათებით უზრუნველყოფას. სოციალური დაცვის უმნიშვნელოვანესი კომპონენტია სოციალური დახმარება, როგორც ფულადი სახით, ასევე სხვადასხვა სოციალური შეღავათების დაწესების გზით, რაც გააუმჯობესებს შეჭირვებული მოსახლეობის სოციალურ და მატერიალურ კეთილდღეობას. გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამის მიზანია ადამიანის ფიზიკური და ფსიქიკური ჯანმრთელობის დაცვა, შენარჩუნება და აღდგენა დაავადებათა პრევენციის, მათი გავრცელების შესწავლისა და შესაბამისად კონტროლის, ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრების, ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს ჩამოყალიბებისათვის ხელშეწყობის გზით. ანტირაბიული, მალარიის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების ჩატარება, ნარკომანიის, თამბაქოს, ალკოჰოლიზმის, შიდსის წინააღმდეგ ბრძოლის პროპაგანდა, მუშაობა მიზნობრივ ჯგუფებთან. მოსახლეობაში პროფილაქტიკურ-საგანმანათლებლო სამუშაოების წარმოება.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქ ფოთის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენის სოციალური დახმარებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ ქალაქის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ქალაქ ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელი პირობაა ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება, ამიტომ აღნიშნული მიმართულება ადგილობრივი ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **გზის მშენებლობა რეაბილიტაცია**

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტისთვის ერთ-ერთ უმთავრეს პრიორიტეტს წარმოადგენს ქალაქის შიდა გზების რეაბილიტაცია. 2015 წელს იგეგმება ზუგდიდის შიდა გზების ორმული შეკეთების სამუშაოები. ასევე იგეგმება ხიდების მშენებლობა და რეაბილიტაცია მდ. სინწაზე, გიორგი ბრწყინვალეს ქუჩაზე მოქ. მურთაზ ხურცილავას სახლთან გაკეთდება ხიდი რომლის სავარაუდო ღირებულება შეადგენს 40,0 ათასი ლარს.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა, სახურავებისა და ფასადების რეაბილიტაცია, წყალგაყვანილობისა და კანალიზაციის მოწესრიგება. დაფინანსდება გარე განათების მოწყობა ასევე უზრუნველყოფილი იქნება არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული, პარკებისა და სკვერების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნებისა და ბოტანიკური ბაღის მოვლა-შენახვა, საგზაო ნიშნების მოწყობა, სადღესასწაულო დღეებში ქალაქის მორთვა-გაფორმება და მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული შენობების რეაბილიტაცია. პროგრამის ფარგლებში ასევე გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის დაცვა და გაუმჯობესება. ყოველდღიურად 50 ჰექტარამდე ფართის დაგვა-დასუფთავების და 130-150 კუბურ მეტრამდე ნარჩენების გატანა მუნიციპალიტეტის საზოგადოებრივი დანიშნულების ტერიტორიიდან, მრავალსართულიანი საცხოვრებლის ბუნკერებიდან, კომპაქტურად ჩასახლებული მოსახლეობის საცხოვრებელი ადგილებიდან, სტიქიური ნაგავსაყრელების ლიკვიდაცია. ზამთრის პერიოდში გზების ტექნიკური მასალით დამუშავება, ჭარბი თოვლისაგან გაწმენდა.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 16 საბავშვო ბაღი სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1780 ბავშვი, პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან

დაკავშირებულ ყველა ხარჯს მათ შორის ბავშვების კვების ხარჯებს, აღმზრდელ მასწავლებელთა ხელფასებს, ბაღების რეაბილიტაციისა და სხვა მიმდინარე ხარჯებს. 2015 წელს იგეგმება N14 საბავშვო ბაღის ახალი კორპუსის მშენებლობა-კეთილმოწყობა. პროგრამის მიზანია სკოლამდელი ასაკის ბავშვების მომზადება, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისათვის, მათი უნარების განვითარება და სასკოლო განათლებისათვის მომზადება. ასევე პროგრამის მიზანია საბავშვო ბაღებში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე აღსაზრდელების ინტეგრაციის და გარემოსთან ხელმისაწვდომობის ღონისძიებათა გატარება.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კულტურული და სპორტული სფეროს მკვეთრად გაუმჯობესებას. კულტურული და სპორტული ღონისძიებების ჩატარების, დასვენების, კულტურის და სპორტული ობიექტების მოწყობა რეაბილიტაციას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: სპორტული ღონისძიებების დაგეგმვა და ორგანიზება, სპორტის სხვადასხვა სახეობების პოპულარიზაცია, სპორტსმენთა პროფესიული ზრდის ხელშეწყობა, ქვეყნის შიგნით და საზღვარგარეთ დაგეგმილ ტურნირებში ადგილობრივ სპორტსმენთა ჩართულობის გაზრდა, სპორტის ექსტრემალური სახეობების განვითარება, ადგილობრივ დონეზე ნაკლებად განვითარებული სპორტის სახეობების პოპულარიზაცია და განვითარების ხელშეწყობა. პრიორიტეტის ფარგლებში ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი უზრუნველყოფს სპორტის უმნიშველოვანესი სახეობის ფეხბურთის განვითარების ხელშეწყობას. რომლის ფარგლებშიც ფინანსურ დახმარებას უწევს საფეხბურთო კლუბ ზუგდიდს.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურულ შემეცნებითი გასართობი ღონისძიებების ჩატარება, კულტურული ტრადიციების დაცვა-აღდგენა, სახელოვნებო სკოლების, ბიბლიოთეკების, მუსიკალური კოლექტივების ფუნქციონირება და განვითარება.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის მიზანი არის სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის გატარების ხელშეწყობა, ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებისათვის პრევენციული ღონისძიებების განხორციელება, ახალგაზრდების საჭიროებებიდან, მისწრაფებებიდან და ინტერესებიდან გამომდინარე მათთვის მცირე პროექტების თანადაფინანსება, ახალგაზრდების აქტიური დასვენებისა და გაართობის ხელშეწყობა, სამოქალაქო ცნობიერების ამაღლებისათვის მიმართული ღონისძიებები. ახალგაზრდული აქტივობის ზრდა, მაღალი საზოგადოებრივი ჩართულობა, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პოპულიარიზაცია, მოტივაცია განათლებისა და თვითგანათლებისათვის. ახალგაზრდების განათლების ხარისხის განსაზღვრა, მათი საზოგადოებრივი აქტიურობა.

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა თვითმმართველობის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. თვითმმართველობა არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას, როგორც ფულადი ასევე სასაქონლო ფორმით.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში და ასევე ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრებით კანონმდებლობით გათვალისწინებული საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურების გაწევას, მძიმე დაავადების მქონე პირების მედიკამენტებითა და სამედიცინო დანიშნულების საგნებით დახმარებას, დაავადებული გადახდის უუნარო პირებისათვის სამედიცინო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებაში დახმარებას.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენის სოციალური დახმარებას როგორცაა: უმწეო მოსახლეობის (სარეიტინგო ქულა 0-57000) ყოფითი

პირობების გაუმჯობესება, ყოველდღიურად 250 უმწეო მოქალაქის უზრუნველყოფა ცხელი სადილით და სადღესასწაულო დღეებში (ახალი წელი, აღდგომა, 9 მაისი) მატერიალური და ფინანსური მხარდაჭერა, ვეტერანების ღვაწლის დაფასება და პატივისცემა. გარდაცვალების შემთხვევაში ომის ვეტერანების ოჯახებზე დაკრძალვის ხარჯების გაწევისათვის დახმარება, ომის ვეტერანთა სრული შემადგენლობის სოციალური უზრუნველყოფა, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების ფინანსური მხარდაჭერა მათი რეაბილიტაცია და რეინტეგრაცია საზოგადოებაში, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისათვის ერთჯერადი დახმარება 100 ლარის ოდენობით (0-200000 სარეიტინგო ქულის გათვალისწინებით) საზღვრისპირა რეგიონის მოსახლეობაზე ზრუნვა და ხელშეწყობა. ასევე პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მგზავრობის საფასურის თანადაფინანსება, დევნილი მოსახლეობის საცხოვრებელი ბინით უზრუნველყოფის და საყოფაცხოვრებო პირობების ხელშეწყობის ხარჯები, გარდაცვლილი დევნილი მოსახლეობის დახმარება და სხვა.

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელი პირობაა ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება, ამიტომ აღნიშნული მიმართულება ადგილობრივი ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• გზის მშენებლობა რეაბილიტაცია

ზუგდიდის მუნიციპალიტეტისთვის ერთერთ უმთავრეს პრიორიტეტს წარმოადგენს სოფლებთან დამაკავშირებელი გზების რეაბილიტაცია. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული გზების და ხიდების მოვლა-შენახვის რეაბილიტაცია, ორმული შეკეთებების შენარჩუნება, ასევე გათვალისწინებულია საპროექტო სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციების მომზადება რეგიონალური განვითარების ფონდიდან გამოსაყოფი პროექტების განსახორციელებლად.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების ქსელის გაფართოება და არსებული ქსელის მოვლა შენახვა, ასევე მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიიდან და კომპაქტურად ჩასახლებული დევნილი მოსახლეობის საცხოვრებელი ადგილიდან ნარჩენების გატანა, სასაფლაოების მოვლა პატრონობა, ზამთრის პერიოდში გზების ტექნიკური მარილით დამუშავება და ჭარბი თოვლისგან გაწმენდა. წყალსადენი ქსელის გაფართოება, სოფლის მოსახლეობის საჭიროებათა გათვალისწინებით საბინაო კომუნალური პირობების გაუმჯობესება.

• მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები

აღნიშნული პროგრამის მიზანია: მუნიციპალიტეტის იერსახის გაუმჯობესება, სოფლის ცენტრების კეთილმოწყობა, გაზონების, სკვერების გამწვანება და მოვლა-შენახვა, სანიაღვრე არხების, ბორდიურების, ტროტუარების, რეაბილიტაცია და მოწყობა, ასევე იგეგმება სოფლის ტერიტორიების იერსახის გაუმჯობესება.

• სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 44 საბავშვო ბაღი სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1850 ბავშვი პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს მათ შორის ბავშვების კვების ხარჯებს, აღმზრდელ მასწავლებელთა ხელფასებს, ბაღების რეაბილიტაციისა და სხვა მიმდინარე ხარჯებს. პროგრამის მიზანია სკოლამდელი ასაკის ბავშვების მომზადება, ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებისათვის, მათი უნარების განვითარება და სასკოლო განათლებისათვის მომზადება. ასევე პროგრამის მიზანია საბავშვო ბაღებში შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე აღსაზრდელების ინტეგრაციის და გარემოსთან ხელმისაწვდომობის ღონისძიებათა გატარება.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კულტურული და სპორტული სფეროს მკვეთრად გაუმჯობესებას. კულტურული და სპორტული ღონისძიებების ჩატარების, დასვენების, კულტურის და სპორტული ობიექტების მოწყობა რეაბილიტაციას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: სპორტული ღონისძიებების დაგეგმვა და ორგანიზება, სპორტის სხვადასხვა სახეობების პოპულარიზაცია, სპორტსმენთა პროფესიული ზრდის ხელშეწყობა, ქვეყნის შიგნით და საზღვარგარეთ დაგეგმილ ტურნირებში ადგილობრივ სპორტსმენთა ჩართულობის გაზრდა, სპორტის ექსტრემალური სახეობების განვითარება, ადგილობრივ დონეზე ნაკლებად განვითარებული სპორტის სახეობების პოპულარიზაცია და განვითარების ხელშეწყობა. პრიორიტეტის ფარგლებში ზუგდიდის მუნიციპალიტეტი უზრუნველყოფს სპორტის უმნიშველოვანესი სახეობის ფეხბურთის განვითარების ხელშეწყობას.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურულ შემეცნებითი გასართობი ღონისძიებების ჩატარება, კულტურული ტრადიციების დაცვა-აღდგენა, სახელოვნებო სკოლების, ბიბლიოთეკების, მუსიკალური კოლექტივების ფუნქციონირება და განვითარება.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის მიზანი არის სახელმწიფო ახალგაზრდული პოლიტიკის გატარების ხელშეწყობა, ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებისათვის პრევენციული ღონისძიებების განხორციელება, ახალგაზრდების საჭიროებებიდან, მისწრაფებებიდან და ინტერესებიდან გამომდინარე მათთვის მცირე პროექტების თანადაფინანსება, ახალგაზრდების აქტიური დასვენებისა და გაართობის ხელშეწყობა, სამოქალაქო ცნობიერების ამაღლებისათვის მიმართული ღონისძიებები. ახალგაზრდული აქტივობის ზრდა, მაღალი საზოგადოებრივი ჩართულობა, ცხოვრების ჯანსაღი წესის პოპულარიზაცია, მოტივაცია განათლებისა და თვითგანათლებისათვის. ახალგაზრდების განათლების ხარისხის განსაზღვრა, მათი საზოგადოებრივი აქტიურობა.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა თვითმმართველობის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. თვითმმართველობა არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას, როგორც ფულადი ასევე სასაქონლო ფორმით.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში და ასევე ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრებით კანონმდებლობით გათვალისწინებული საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურების გაწევას, მძიმე დაავადების მქონე პირების მედიკამენტებითა და სამედიცინო დანიშნულების საგნებით დახმარებას, დაავადებული გადახდის უუნარო პირებისათვის სამედიცინო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებაში დახმარებას.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენის სოციალური დახმარებას როგორცაა: ვეტერანების ღვაწლის დაფასება და პატივისცემა. გარდაცვალების შემთხვევაში ომის ვეტერანების ოჯახებზე დაკრძალვის ხარჯების გაწევისათვის დახმარება, ომის ვეტერანთა სრული შემადგენლობის სოციალური უზრუნველყოფა, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების ფინანსური მხარდაჭერა მათი რეაბილიტაცია და რეინტეგრაცია საზოგადოებაში, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობისათვის ერთჯერადი დახმარება 100 ლარის ოდენობით (0-200000 სარეიტინგო ქულის გათვალისწინებით) საზღვრისპირა რეგიონის მოსახლეობაზე ზრუნვა და ხელშეწყობა. ასევე პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მგზავრობის საფასურის თანადაფინანსება, დევნილი მოსახლეობის საცხოვრებელი ბინით უზრუნველყოფის და საყოფაცხოვრებო პირობების ხელშეწყობის ხარჯები, გარდაცვლილი დევნილი მოსახლეობის დახმარება და სხვა.

აბაშის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

- **გზების მშენებლობა რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში 2015 წელს შეძენილი იქნება ექსპლუატორ-დამტვირთველი მანქანა, მოხდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული შიდა სამიმოსვლო გზების მოხრეშვა, მოსწორება და დაგრიდებრა, არსებული რეაბილიტირებული გზების მდგომარეობის მოვლა-შენარჩუნება.

- **აბაშის კეთილმოწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ა(ა)იპ "აბაშის კეთილმოწყობა", რომელიც ახორციელებს ქალაქის ტერიტორიის ყოველდღიურ დაგვა-დასუფთავებას, საცხოვრებელი მრავალბინიანი ეზოების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისაგან გათავისუფლებას, ნაგავსაყრელზე ნაგვის კომპოსტირებას, ზამთრის პერიოდში დიდთოვლიანობის შემთხვევაში გზებისა და ტროტუარების ჭარბი თოვლისაგან გაწმენდას. ქვეპროგრამის ფარგლებში ხორციელდება ცხოველების დაჭერა და მათი გადაყვანა სპეციალურ თავშესაფარში, რითაც უზრუნველყოფილი იქნება მათი რაოდენობის მინიმუმამდე დაყვანა და შესაძლო საფრთხეების თავიდან აცილება. ასევე პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება არსებული გამწვანების მოვლა-პატრონობა, ახალი ხეების დარგვა და გამწვანების ზოლში ყვავილებისა და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება. ქ. აბაშის და სოფლის ტერიტორიების გარე განათების ქსელის ექსპლუატაცია და მოხმარებული ელექტრო ენერჯის ღირებულების დაფარვა. ქვეპროგრამის ფარგლებში ხორციელდება სადღესასწაულო დღეებში ქალაქის გაფორმება სხვადასხვა დეკორაციებით.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

ქვეპროგრამის ფარგლებში სუბსიდირდება ა(ა)იპ "აბაშის მუნიციპალიტეტის სკოლამდელი და სკოლისგარეშე სააღმზრდელო დაწესებულება" მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 15 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 700 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს კვებითი მომსახურებისათვის გაწეულ ხარჯს, აგრეთვე ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ბაღებს კორდინაციას უწევს ა(ა)იპ "აბაშის მუნიციპალიტეტის სკოლამდელი და სკოლისგარეშე სააღმზრდელო დაწესებულება".

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

აბაშის მუნიციპალიტეტში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება სპორტული და კულტურული ტრადიციების დაცვას. მუნიციპალიტეტი განაგრძობს სპორტული და კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას.

- **სპორტის განვითარების ცენტრი**

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ა(ა)იპ „აბაშის სპორტის განვითარების ცენტრი“, სადაც ფუნქციონირებს სპორტული სექციები როგორცაა: ცხენოსნობა, მინდვრის ჰოკეი, ჭადრაკი, ბერძნულ-რომაული ჭიდაობა, მძლეოსნობა, მაგიდის ჩოგბურთი, მიუდო, კალათბურთი, რომელიც ხელს შეუწყობს მასობრივი სპორტის განვითარებას, სპორტულ-გამაჯანსაღებელ ღონისძიებათა ჩატარებას, პერსპექტიული ჭაბუკი სპორტსმენების საწვრთნელი პროცესის ორგანიზებას და ნაკრები გუნდებისათვის რეზერვის მომზადებას, ეროვნული სახეობების (ცხენოსნობა) განვითარებას.

- **ფეხბურთის განვითარების ცენტრი**

მუნიციპალიტეტში დიდი ყურადღება ეთმობა საფეხბურთო ჯგუფების საქართველოს და რეგიონის ჩემპიონატებში მონაწილეობას. რისთვისაც შეიქმნა ა(ა)იპ „აბაშის ფეხბურთის განვითარების ცენტრის“ რომელიც მთლიანად ფინანსდება ადგილობრივი ბიუჯეტიდან.

- **ბიბლიოთეკების გაერთიანება**

ქვეპროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ა(ა)იპ ბიბლიოთეკების გაერთიანება რომელშიც შედის 17 სასოფლო განყოფილება და ერთი მმართველი მთავარი ბიბლიოთეკა, სადაც ხდება ბიბლიოგრაფიული და საინფორმაციო მუშაობის ხელშეწყობა, წიგნადი ფონდების შევსება, დაკომპლექტება და სრული აღრიცხვა, ყველა ასაკის მკითხველის მომსახურება საჭირო ინფორმაციით და საბიბლიოთეკო დოკუმენტებით.

- **ხელოვნების სკოლა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ა(ა)იპ "აბაშის ხელოვნების სკოლა", სადაც სწავლობს 180 მოსწავლე, სკოლის აღსაზრდელები მონაწილეობენ შიდა სასკოლო, რეგიონულ და რესპუბლიკურ კონკურსებში. სკოლა ზრუნავს გამოავლინოს და წარმოაჩინოს განსაკუთრებული მუსიკალური ნიჭით დაჯილდოებული მოსწავლეები, დაეხმაროს მათ პროფესიული ორიენტაციის და მუსიკალური გემოვნების ჩამოყალიბებაში;

- **აბაშის მაცნე**

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სხვადასხვა ღონისძიებების დაფინანსების ხარჯი, რომელიც ხელს შეუწობს ახალგაზრდა თაობის ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში.

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებითა და შეღავათებით უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, შეჭირვებულთა და სოციალურად დაუცველთა კვებით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს,

მარტვილის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება. აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

- **გზების მშენებლობა რეაბილიტაცია**

მარტვილის მუნიციპალიტეტის შიდა გზები დაახლოებით 1000-კმ. აჭარბებს აქედნ გამომდინარე შიდა გზების რეაბილიტაცია მუნიციპალიტეტისთვის ერთერთ უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტს წარმოადგენს. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება მიუხედავად იმისა, რომ უკანასკნელ წლებში როგორც „სოფლის მხარდაჭერის პროგრამით“ ასევე ადგილობრივი ბიუჯეტით და გამოყოფილი თანხებით უამრავი ხიდისა და ბოგირების რეაბილიტაცია მოხდა, მაინც არის ობიექტები რომელთა რეაბილიტაციაც პრიორიტეტულია.

- **კეთილმოწყობის ცენტრი**

აღნიშნული პროგრამის მიხედვით შექმნილია კეთილმოწყობის ცენტრი რომლის ფარგლებშიც ხორციელდება შემდეგი ღონისძიებები: ქალაქის დაგვა-დასუფთავება, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიიდან ნარჩენების გატანა, მწვანე საფარის მოვლა პატრონობა, გარე განათების სერვისის მოვლა, შადრევნებისა და აუზების, წყლის სისტემების გამართულად ფუნქციონირების უზრუნველყოფა, ტროტუარებისა და ბორდიურების კეთილმოწყობა, ქალაქის ტერიტორიის მოხეტიალე პირუტყვისაგან დაცვა. ქ. მარტვილის საბაგირო გზის მომსახურება. მუნიციპალიტეტის ბალანსზე არსებული სპეც. ტექნიკის გრეიდერის მოვლა-შენახვა და მუნიციპალიტეტის საჭიროებიდან გამომდინარე სამუშაოების შესრულება.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

მარტვილის მუნიციპალიტეტში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 14 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 831 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის ბავშვების კვების ხარჯების, მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს, ბაღების რეაბილიტაციისა და სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და მათ ღირსეულ გაგრძელებას. თვითმმართველობა განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამა ორ ძირითად მიმართულებას მოიცავს ეს არის სპორტული სკოლა და საფეხბურთო სკოლა. სპორტსკოლაში სწავლობს 312 მოსწავლე, ფუნქციონირებს 14 ჯგუფი: ჭადრაკის, ბერძნულ რომაული ჭიდაობის, ძიუდოს, რაგბის, მძლეოსნობის, უშუს, კიკბოქსინგის, კრივის, ტაეკვანდოს, ტანვარჯშის ჯგუფები. პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მონაწილეობა საქართველოს და რეგიონალურ ჩემპიონატებში. საფეხბურთო სკოლაში ფუნქციონირებს 9 ჯგუფი, სადაც სწავლობს 170 მოსწავლე. პროგრამის ფარგლებში საფეხბურთო სკოლის გუნდების მონაწილეობა დაგეგმილია: მუნიციპალიტეტის სოფლებს შორის ჩემპიონატში, საჯარო სკოლებს შორის ჩემპიონატში 4 ასაკობრივ ჯგუფში, წარმოება-დაწესებულებებს შორის ჩემპიონატში მინი ფეხბურთში და საჯარო სკოლებს შორის ჩემპიონატში 2 ასაკობრივ ჯგუფში.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურის განვითარების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქორეოგრაფიული სტუდიების მონაწილეობა მუნიციპალიტეტის მიერ დაგეგმილ ღონისძიებებში, რეგიონალურ და რესპუბლიკურ კონკურსებში, ასევე შავი ზღვის აუზის და სხვა საეთაშორისო კონკურსებში. 14 მაისს თამარობის დღესთან, 26 მაისს დამოუკიდებლობის დღესთან, 25 სექტემბერს ჭყონდიდელობასთან დაკავშირებით დაგეგმილია სხვადასხვა კულტურული და სპორტული ღონისძიებები. ასევე ივნისის ბოლოს ტარდება კონცერტი. მხარეთმცოდნეობის მუზეუმში არსებობს საცდელი ნაკვეთი, სადაც მიმდინარეობს სხვადასხვა ჯიშის ყურძნის გამოყვანა. აგრეთვე დაგეგმილია სხვადასხვა სამეცნიერო კონფერენციების ჩატარება, მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის რეაბილიტაციის დასრულება. ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია საინფორმაციო ბუკლეტებისა და ჟურნალების გამოცემა. მოსახლეობის ინფორმირების მიზნით მუნიციპალიტეტში მიმდინარე ღონისძიებების შესახებ გამოიცემა გაზეთი და ხდება საეთერო დროის შესყიდვა.

- **ახალგაზრდული პროგრამის დაფინანსება**

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ფოლკლორული ფესტივალების, პროექტ „ეტალონის“, სასკოლო ოლიმპიადების და სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებების დაფინანსება.

ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მარტვილის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სამსახური. რომელიც ახორციელებს ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამების, აგრეთვე პროფესიულ დაავადებათა თავიდან აცილების ღონისძიებებს, დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირების გზით.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისთვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, დევნილთა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულთა ოჯახების დახმარებას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას, სამედიცინო სადაზღვეო პოლისის არ მქონე პირების დახმარებას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 100 და 100 წელს გადაცილებული მოქალაქეების მატერიალურ დახმარებას, უკიდურესად შეჭირვებულთა დახმარებას, დედმამით ობოლი ბავშვების დახმარებას, 18 წლამდე ინვალიდ ბავშვთა დახმარებას, ახალშობილი ბავშვების დახმარებას, სტიქიის შედეგად დაზარალებულთა დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

სენაკის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

სენაკის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს ინფრასტრუქტურის განვითარება, ამ მიზნით ხორციელდება მთელი რიგი პროექტები, როგორცაა:

- **გზების მშენებლობა რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტში რეაბილიტრებული იქნება ძირითადი გზები, ასფალტ-ბეტონის საფარი დაიგება ქალაქის ქუჩებში, მოიხრეშება და მოწესრიგდება სოფლების შიდა საუბნო გზები

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საცხოვრებელი სახლების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის მოწყობა-რეაბილიტაცია, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და განხორციელდება უმეთვალყურედ დარჩენილი ცხოველების იზოლაცია.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე განთავსებული, პარკებისა და სკვერების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოვლა-შენახვა, საგზაო ნიშნების მოწყობა, სადღესასწაულო დღეებში ქალაქის მორთვა-გაფორმება.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

ქვეპროგრამის ფარგლებში მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით ყველა ბავშვს უნდა ჰქონდეს ცხოვრების ისეთი პირობები, რომელიც ხელს შეუწყობს მის ფიზიკურ, გონებრივ და ესთეტიკურ განვითარებას. აქედან გამომდინარე სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებებს განსაკუთრებული როლი ეკისრება ბავშვის განვითარებაში. ადრეულ ასაკში სწავლისა და განვითარების უმნიშვნელოვანესი ეტაპი სწორედ საბავშვო ბაღებში ხდება აქ ყვრება საფუძველი მოზარდის ჯანმრთელობის განმტკიცებას და მის სკოლამდელ აღზრდას მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 25 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1298 ბავშვი. მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს. ბაღებს კოორდინაციას უწევს ა.ი.პ. „სენაკის მუნიციპალიტეტის სკოლამდელი აღზრდის გაერთიანება“

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე კულტურული და სპორტული სფეროს მკვეთრად გაუმჯობესებას. კულტურული და სპორტული ღონისძიებების ჩატარების, კულტურის, დასვენების და სპორტული ობიექტების მოწყობა რეაბილიტაციის ხარჯებს.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

სპორტის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში ფუნქციონირებს სპორტის სხვადასხვა სახეობების 16 სექცია, მათ შორის: ძიუდო (2 სექცია) 30 ბავშვზე, კრივი (4 სექცია) 53 ბავშვზე, კარატე (2 სექცია) 35 ბავშვზე, ჭადრაკი (3 სექცია) 35 ბავშვზე, ბერძნულ-რომაულ ჭიდაობა (3 სექცია) 56 ბავშვზე, რაგბი (5 სექცია) 87 ბავშვზე, რაგბის ლიგა (3 სექცია) 98 ბავშვზე, კალათბურთი (4 სექცია) 66 ბავშვზე, სპორტულ-გამაჯანსაღებელი (1 სექცია) 20 ბავშვზე. წლის განმავლობაში ეწყობა სხვადასხვა ტურნირები როგორცაა: შობისა და და ნათლისღებისადმი მიძღვნილი ტურნირი ჭადრაკში, ი.ნარმანიას ხსოვნისადმი მიძღვნილი რეგიონალური ტურნირი ძიუდოში, მუნიციპალიტეტის პირველობა სკოლებს შორის, 9 აპრილისადმი მიძღვნილი რაიონული პირველობა კალათბურთში, 26 მაისისადმი მიზღვნილი რაიონული პირველობები სკოლებს შორის ფეხბურთში, ზაზა ფაჩულიას სახელობის ფესტივალი, (სენაკი მოწვეული გუნდები) სენაკის მუნიციპალიტეტის პირველობა სკოლებს შორის მძლეოსნობაში, თ.სანიკიძის ხსოვნისადმი მიძღვნილი რესპუბლიკური ტურნირი რაგბში, რეგიონალური პირველობა (სკოლის ასაკი) კარატეში, რეგიონალური პირველობა ბერძნულ რომაულ ჭიდაობაში, კ.ჯოჯუას, შ.მორჩილაძის და ა.მურღულიას ხსოვნისადმი მიძღვნილი საერთაშორისო ტურნირი ბერძნულ რომაულ ჭიდაობაში, რეგიონალური ფესტივალი ლელო ბურთში, კ.ნარმანიას ხსოვნისადმი მიძღვნილი რესპუბლიკური ტურნირი კალათბურთში.

• კულტურული ღონისძიებების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება ა.ი.პ.,სენაკის მუნიციპალიტეტის კულტურის ცენტრის” დაფინანსება, რომელიც ხელს უწყობს ქართული ფოლკლორის განვითარებას, თანამშრომლობს ხელოვნების სხვადასხვა დარგის მოღვაწეებთან, შემოქმედებით კოლექტივებთან, ცალკეულ ხელოვანებთან, ატარებს სხვადასხვა კულტურულ ღონისძიებებს და უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის შემოქმედებითი კოლექტივების მონაწილეობას სხვადასხვა ღონისძიებებსა და ფესტივალებში. აწყობს სახვითი დეკორატიული-გამოყენებითი და ხალხური შემოქმედების ნაწარმოებების გამოფენას. კულტურის ცენტრი უზრუნველყოფს ბიბლიოთეკების, მუზეუმების და კულტურის სახლების ფუნქციონირებას. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 17 ბიბლიოთეკა, 1 ცენტრალური და 16 სათემო. წლის განმავლობაში ბიბლიოთეკები ემსახურება 15 ათასამდე მკითხველს, მათ შორის 1-9 კლასის 3 ათასამდე მოსწავლეს. ბიბლიოთეკებში ყოველწლიურად შედის ახალი ლიტერატურა. ბიბლიოთეკებში ტარდება სხვადასხვა სახის მასობრივი ღონისძიებები, ეწყობა შეხვედრები, მკითხველთა კონფერენციები, თემატური და ლიტერატურული საღამოები. ცენტრი

კოორდინაციას უწევს ქ. შარტავას სახელობის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმს, თ. დავითაიას. სახელობის მუზეუმს, არნოდ ჩიქობავას მუზეუმს. სამუზეუმო კოლექციებში ძირითადად დაცულია მათი ცხოვრების ამსახველი ფოტომასალები და პირადი ნივთები.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა თვითმმართველობის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას, როგორც ფულადი ასევე სასაქონლო ფორმით.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენის ჯანმრთელობის დაცვის უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში და ასევე ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრებით კანონმდებლობით გათვალისწინებული საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მძიმე დაავადების მქონე პირების მედიკამენტებითა და სამედიცინო დანიშნულების საგნებით დახმარებას, დაავადებული გადახდის უუნარო პირებისათვის სამედიცინო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებაში დახმარებას.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია: სოციალურად დაუცველი და მეურვეობას მოკლებული მოსახლეობისათვის დღეში ერთჯერადად უფასო კვებით უზრუნველყოფა, (180 ბენეფიციარი) შობადობის წახალისება სამი და მეტი შვილის შემქმნის შემთხვევაში გაიცემა ფულადი დახმარება 200 ლარი, იშვიათი დაავადების მქონე ბავშვების დახმარება (5 ბავშვი) თითოეულზე კვარტალურად გაიცემა 300 ლარი, ხანძრის შედეგად უსახლკაროდ დარჩენილი მოქალაქეების დახმარება სრული ზარალის შემთხვევაში ერთ ოჯახზე 2500 ლარის ოდენობით, ხოლო ნაწილობრივი ზარალის შემთხვევაში 1000 ლარით. კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურება, გარდაცვლილი დევნილი მოქალაქის ოჯახზე 100 ლარი, ომის ვეტერანის ოჯახზე 250 ლარი.

ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის განათება, რისი გათვალისწინებითაც ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლუატაცია და გზებზე ახალი სანათი წერტილების მოწყობა.

- **დასუფთავების ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია დაბა ჩხოროწყუს ქუჩების ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, ასევე საცხოვრებელი კორპუსების შიდა ბუნკერების და გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან გათავისუფლება. ზამთრის პერიოდში განხორციელდება გზების ტენიკური მარილით დამუშავება, ხოლო დიდთოვლიანობის შემთხვევაში ჭარბი თოვლისგან გათავისუფლება. ასევე ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ცხოველების დაჭერა და მათი

გადაყვანა სპეციალიზირებულ თავშესაფარში, რითაც უზრუნველყოფილი იქნება მათი რაოდენობის მინიმუმამდე დაყვანა და შესაძლო საფრთხეების თავიდან აცილება.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, შადრევნების მოწყობა, მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაცია, საგზაო ნიშნების გადასასვლელებისა და ფეხით მოსიარულეთა ტროტუარების მოწყობა, სადღესასწაულო დღეებისათვის ქალაქის გაფორმება, ქალაქის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობების რეაბილიტაცია და სხვა ღონისძიებები.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

ჩხოროწყუს მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 34 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1012 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის ბავშვების კვების ხარჯს, მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს, ასევე ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტი განაგრძობს სპორტული და კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული სკოლებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. ეს პროგრამა მოიცავს ა(ა)იპ „მუნიციპალიტეტის ფეხბურთის ცენტრის“ დაფინანსებას, რომელიც აერთიანებს სპორტულ სკოლებს და 60-მდე სპორტსმენს

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურის განვითარების პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ა(ა)იპ „ჩხოროწყუ ისტორიული მუზეუმი“ და ა(ა)იპ „კულტურის სახლი“ რაც ხელს უწყობს საზოგადოების ფართო ნაწილის მონაწილეობას ქალაქის კულტურულ ცხოვრებაში.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

აღნიშნული პროგრამა მოიცავს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურებას და მოსახლეობის სოციალურ უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

საზოგადოებრივი ჯანდაცვის პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი ღონისძიებები: მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ინფექციებისა და სხვადასხვა დაავადებათა ლიკვიდაცია და პრევენცია, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია, მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსებას. კერძოდ: სოციალურად დაუცველ მოქალაქეთა ოჯახის წევრებზე სამედიცინო დახმარებას, სარიტუალო მომსახურებას, უფასო სასადილოს დაფინანსებას, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალურ დაცვას, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 100 და 100 წელს გადაცილებული მოქალაქეების მატერიალურ დახმარებას, სტიქიური უბედურების შედეგად მიყენებული ზიანის ანაზღაურებას, სადღესასწაულო დახმარების პროგრამას.

წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **გზების მშენებლობა რეაბილიტაცია**

წალენჯიხის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს მუნიციპალური გზების რეაბილიტაცია, რომლის ფარგლებშიც მომდევნო წლის განმავლობაში აქცენტი გაკეთდება მუნიციპალიტეტში ძირითადი გზების მოასფალტებაზე, თემების შიდა საუბნო გზების მოხრეშვა-მოსწორებაზე.

- **კომუნალური მეურნეობის განვითარება**

ბოლო წლებში განხორციელებული სხვადასხვა პროექტების მიუხედავად, მაინც არასათანადო პირობებია მუნიციპალიტეტის კომუნალურ მეურნეობაში, რამდენიმე სოფელს არასტაბილურად მიეწოდება სასმელი წყალი, არცერთ სოფელში არ არის მოწესრიგებული საკანალიზაციო სისტემები, ყოველივე აღნიშნულის გათვალისწინებით მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტს წარმოადგენს კომუნალური მეურნეობის განვითარება, რომლის ფარგლებშიც მომდევნო წლების განმავლობაში მოწესრიგდება წყალმომარაგება, რეაბილიტაცია ჩატარდება სხვადასხვა სოფლებში დაზიანებულ წყალგაყვანილობის სისტემებს, მოწესრიგდება საკანალიზაციო სისტემები, საბინაო ამხანაგობების ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში მოსახლეობის თანადაფინანსების პრინციპით შეკეთდება მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავები და სადარბაზოები. ქვეპროგრამის ფარგლებში ასევე დაფინანსდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული მათ შორის ქ. წალენჯიხაში და დაბა ჯვარში საცხოვრებელი სახლების რეაბილიტაციის და მიდებარე ტერიტორიების კეთილმოწყობის სამუშაოები.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

წალენჯიხის მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 32 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1200 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

როგორც ბოლო წლების განმავლობაში, ისე მომდევნო პერიოდშიც მუნიციპალიტეტის კიდევ ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული და კულტურული ღონისძიებების დაფინანსება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სპორტის განვითარების ხელშეწყობა რაც გულისხმობს სპორტული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაციას, სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებების და კულტურული ღონისძიებების ორგანიზებას და ნიჭიერი სპორტსმენების მხარდაჭერას სხვადასხვა ჩემპიონატებში. მუნიციპალიტეტში დიდი ყურადღება ეთმობა ფეხბურთის განვითარებას, ამ მიზნით ფინანსდება ეროვნულ ჩემპიონატში მონაწილე პირველი ლიგის გუნდი „სქური“. დღეის მდგომარეობით გუნდში ირიცხება 18 სპორტსმენი.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის მიერ განხორციელდება ადგილობრივი ანსამბლების, ბიბლიოთეკების, სახელოვნებო და სპორტული სკოლების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება. ჩატარდება საახალწლო და სხვა კულტურული ღონისძიებები, რომლებშიც მონაწილეობას მიიღებენ ადგილობრივი ფოლკლორული ანსამბლები.

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

აღნიშნული პროგრამა მოიცავს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურებას და მოსახლეობის სოციალურ უზრუნველყოფას.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვა

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. ქვეპროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ქ. წალენჯიხასა და ქ. ჯვარში ამბულატორიები და პოლიკლინიკები რათა განხორციელდეს შემდეგი ღონისძიებები: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება, სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში.

• სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. როგორცაა: სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვების ანაზღაურება, ასევე საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ხობის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

ხობის მუნიციპალიტეტის განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება, ამიტომ აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

• გზების რეაბილიტაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და შიდა სასოფლო გზების რეაბილიტაცია.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია

ქვეპროგრამის ფარგლებში 2015 წელს მოეწყობა სანიაღვრე და სარწყავი არხები, რეაბილიტაცია ჩაუტარდება წყალმომარაგების სისტემებს. იგეგმება ნაპირსამაგრი ჯებირების მშენებლობა, გარდა ამისა შ.პ.ს. „ხობი დასუფთავება და განათება“ უზრუნველყოფს ქალაქის სკვერებისა და პარკების, გარე განათების მოვლა-შენახვისა და დასუფთავების ღონისძიებების განხორციელებას. მის მართვაშია მოსახლეობის მყარი საყოფავხოვრებო ნარჩენების ხობის ნაგავსაყრელი პოლიგონი.

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა

რამდენადაც დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი არის სკოლამდელი განათლება, რაც თვითმმართველი ერთეულის უფლებამოსილებას განეკუთვნება და შესაბამისად ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ხორციელდება ღონისძიებები საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსებაზე და მათ რეაბილიტაციაზე. სულ ხობის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 30 საბავშვო ბაღი სადაც დაწყებით განათლებას იღებს საშუალოდ 1092 ბავშვი.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და მათ ღირსეულ გაგრძელებას. თვითმმართველობა განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

მოსახლეობის სპორტული მიმართულებით გააქტიურებისათვის საჭიროა პროგრამის ფარგლებში განხორციელდეს სხვადასხვა ორგანიზაციებისა და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარება**

ა(ა)იპ „ხობის მუნიციპალიტეტის კულტური ცენტრი“-ს მეშვეობით მუნიციპალიტეტი ახდენს სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, ახორციელებს კულტურულ ღონისძიებებს, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობ და სანახაობრივ ღონისძიებებს. ა(ა)იპ „ხობის მუნიციპალიტეტის კულტური ცენტრი“ კოორდინირებას უწევს ქ. ხობში კულტურის სახლის, ცენტრალური ბიბლიოთეკის, 12 სასოფლო ბიბლიოთეკის, 8 სასოფლო კლუბის, 2 სასოფლო კულტურის სახლის და 3 მუზეუმის მუშაობას. წლის განმავლობაში დაგეგმილია ისეთი თემატური ღონისძიება როგორცაა ხალხური პოეზიის გამოვლენა და შემოქმედ ოჯახებთან შეხვედრა, ახალგაზრდა თაობის ჩართვით. მუნიციპალიტეტი სუბსიდირებას უწევს შ.პ.ს. „ხობის მოამბე“-ს.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტისთვის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ხობის მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში, განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებითა და შეღავათებით უზრუნველყოფას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ხორციელდება: სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობა, დაავადებების გავრცელების პრევენციის მიზნით, დერატიზაციის, დეზინფექციისა და საბონიფიკაციო ღონისძიებების ორგანიზება, პრევენციული და ეპიდემიოლოგიური კონტროლის ღონისძიებების გატარება ეპიდსაშიშროებისას, ადამიანის ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოს შექმნა.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება მძიმე ავამყოფობთა და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა დახმარება, ხანდაზმულთა დახმარება, მარჩენალდაკარგულ პირთა დახმარება, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა, სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზარალებულთა დახმარება, დევნილთა სოციალური დაცვა, ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულთა ოჯახების დახმარება, ომის ვეტერანთა დახმარება.

მესტიის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მესტიის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტია.

- **გზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში 2015 წელს დაგეგმილია სოფელ ლახამულაში ქვ. ივარის დამაკავშირებელი დაკიდული ხიდის მშენებლობა, სოფ. უშგულში შიდა სასოფლო სამეურნეო ხის ხიდების რეაბილიტაცია, სოფ.ლატალში სოფ ლახუმდში მდ.ენგურზე „ლაკა“-ს ხიდის მშენებლობა, სოფ ცხუმარში სვიფში მდ.ენგურზე „ღენის“ დაკიდული ხიდის რეაბილიტაცია, დ. მესტიაში ლეხთაგის უბანში, ზურიკო ჩართოლანის და ლეო ჯაფარიძის საცხოვრებელი სახლების, ეზოების საყრდენი კედლების სარეაბილიტაციო სამუშაოები, დ.მესტიაში საპატრიარქოს რეზიდენციის მიმდებარე ტერიტორიაზე გზის დამცავი კედლის რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობის რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: ადმინისტრაციული შენობების რეაბილიტაცია, გარე განათების ქსელის მოწყობა-რეაბილიტაცია, წყალმომარაგების სისტემების მოწყობა, მუნიციპალიტეტის დაგვა-დასუფთავება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიიდან ნარჩენების გატანა, მწვანე საფარის მოვლა პატრონობა, გარე განათების ქსელის რეაბილიტაცია.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

მესტიის მუნიციპალიტეტში მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლების ხელშეწყობას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 21 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 350 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მოსწავლეთა კვების, მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარებასთან ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს სპორტული და კულტურული ტრადიციების დაცვას და მათ ღირსეულ გაგრძელებას. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი განაგრძობს სპორტული და კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

სპორტის განვითარების ხელშეწყობის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება, წლის განმავლობაში მოეწყობა სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები და შეჯიბრებები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების და ღონისძიებების ხელშეწყობა, დაფინანსდება კულტურის საქალაქო ცენტრის, მუსიკალური და სამხატვრო სკოლების, მოსწავლე ახალგაზრდობის სასახლის, სასოფლო კლუბების, ბიბლიოთეკების ღონისძიებები. ქვეპროგრამა განხორციელდება ა.ა.ი.პ. "მესტიის მუნიციპალიტეტის კულტურის სახლების გაერთიანების" სუბსიდირების გზით.

- **ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებების და შეღავათების უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვა**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, აღნიშნულ ფარგლებში დაფინანსდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის სამსახური.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისთვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია სამედიცინო სადაზღვეო პოლისის არ მქონე პირების დახმარება, უკიდურესად შეჭირვებულთა დახმარება, დედამამით ობოლი ბავშვების დახმარება, ახალშობილი ბავშვების დახმარება, სტიქიის

შედეგად დაზარალებულთა დახმარება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქ გორის მუნიციპალიტეტის საავტომობილო გზების მოვლა, ქალაქის დაზიანებული გზების ორმოული შეკეთება და რეაბილიტაცია, სიჩქარის შემზღვევლების მოწყობა, გზების დახაზვა, პირობითი საგზაონიშნების მოწყობა, დამატებით შუქნიშნების მოწყობა, ქუჩების მოვლა ზამთრის სეზონზე.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია ქ. გორში გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია, სანიტარული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით ქალაქის ქუჩების დაგვა-დასუფთავება, მოსახლეობიდან და ორგანიზაციებიდან საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა, ურნების გათავისუფლება და სანიტარული დამუშავება, სადგურის დასახლებაში კანალიზაციის სისტემის მოწყობა, სანიაღვრე არხების მოწყობა-რეაბილიტაცია, წყლის სისტემის რეაბილიტაცია.

• კეთილმოწყობის ღონისძიებები

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქის იერსახის გაუმჯობესების მიზნით მუნიციპალიტეტში არსებული გამწვანების სამსახურის და სანერგე მეურნეობის მიერ სკვერების და გაზონების გამწვანება, მოვლა-შენახვა და რეკონსტრუქცია. ასევე იგეგმება შადრევნების, მოსაცდელების, მემორიალური დაფების, ეზოების, სპორტული მოედნების მოვლა-შენახვისა და რეკონსტრუქციის ღონისძიებები.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას. სკოლამდელი დაწესებულებების დაფინანსება გათვალისწინებულია ვაუჩერული სისტემით, კერძოდ: 1-დან 30 ბავშვის ჩათვლით თითოეულ ბავშვზე 75 ლარი თვეში, ხოლო იმ საბავშვო ბაგა-ბაღში, სადაც ირიცხება 30 ბავშვზე მეტი თითოეულ ბავშვზე 60 ლარი თვეში. იმ საბავშვო ბაგა-ბაღების დაფინანსება, სადაც ირიცხება 10 და ნაკლები ბავშვი, განისაზღვრება თვეში არანაკლებ 800 ლარით.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ამასთან ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სპორტული სკოლების ფუნქციონირების ხელშეწყობა. ასევე განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა ნიჭიერი სპორტსმენების აღზრდისა და წახალისების მიზნით. დაგეგმილია ცენტრალური სასპორტო, კრივის სპეციალიზირებული და საჭიდაო კომპლექსური სკოლების ფუნქციონირების ხელშეწყობა. გაგრძელდება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებების მხარდაჭერა და წარმატებული სპორტსმენების წახალისება. გაგრძელდება საფეხბურთო კლუბის „გორის დილა“ ფინანსური მხარდაჭერა.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

ქვეპროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი ახორციელებს სამუსიკო სკოლის და სამხატვრო სკოლის დაფინანსებას, რითიც ხელს უწყობს მოსწავლეთა მიერ მუსიკალური განათლების მიღებას სრული კურსით და უზრუნველყოფს მათი ფუნქციონირებისათვის საჭირო მატერიალური და ფინანსური ბაზის შექმნას. მუნიციპალიტეტი კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში აგრძელებს საჯარო ბიბლიოთეკის, კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრის, ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის, გორის სახელმწიფო დრამატული თეატრის, მუსიკალური კოლექტივების, მწერალთა და საგამომცემლო საქმიანობის და დასვენების ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, გეგმავს სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობას, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებების დაფინანსებას.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა კვლავ რჩება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტად.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

მსგავსად გასული წლებისა, მომდევნო წლებშიც გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ დაფინანსდება: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადეზინფექციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მომხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება;

• სოციალური ღონისძიებები

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა, ასევე პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება, სტიქიის შედეგად დაზარალებული ოჯახების კომპენსაცია, ონკოლოგიური ავადმყოფებისათვის ერთჯერადი დახმარება, საქართველოს თავისუფლებისა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის მებრძოლთა (ვეტერანთა) ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალური ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

გორის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება, აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში: გაგრძელდება ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და დაფინანსდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვის და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გორის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე საავტომობილო გზების მოვლა-კერძოდ; მიწის ვაკისის მოვლა-შენახვა, გვერდულების მომანდაკება, გზისპირა კიუვეტების გაწმენდა, გაბიონების მოწყობა. კედლის მოწყობა რკინა-ბეტონის ბლოკებით, ხიდის

მოაჯირების აღდგენა. ორმოების შეკეთება ცხელი ასფალტ-ბეტონით და სავალი ნაწილის შეკეთება ქვიშა-ხრემოვანი ნარევით.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სოფელში არსებული გარე განათების ქსელის ექსპლუატაციის, მწყობრიდან გამოსული ელემენტების შეცვლის და რემონტის ხარჯები, სანიაღვრე არხების მოწყობა, მანქანა-მექანიზმების შექმნა, ჭაბურღილებში მწყობრიდან გამოსული ტუმბო-აგრეგატების შექმნა და მათი მონტაჟი, დაზიანებული ტუმბოების ნაცვლად წყალსადენის ქსელებზე დაზიანებული ადგილების შეკეთება, წყლის ანალიზების რეგულარული წარმოება, სასმელი წყლის გაუსნეობვნება, ჩამკვეტ-მარეგულირებელი მწყობრიდან გამოსული არმატურის შეცვლა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია გორის მუნიციპალიტეტის სოფლებში (ძვევრა, ვარიანი, მეჯვირსხევი და კარალეთი) დასასვენებელი სკვერების მოწყობა და რეაბილიტაცია, მინი სტადიონის ექსპლუატაციის და რემონტის მიმდინარე ხარჯები, მწვანე საფარის დაცვის და განაშენიანებისა ღონისძიებები, სოფლებში არსებული აბრებისა და მემორიალის აღდგენა.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული პროექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

ახალგაზრდობაში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებისთვის პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სპორტული სკოლების ფუნქციონირების ხელშეწყობა. ასევე განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა ნიჭიერი სპორტსმენების აღზრდისა და წახალისების მიზნით.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი ახორციელებს 5(ხუთი) სამუსიკო სკოლის დაფინანსებას, რითიც ხელს უწყობს მოსწავლეთა მიერ მუსიკალური განათლების მიღებას სრული კურსით და უზრუნველყოფს მათი ფუნქციონირებისათვის საჭირო მატერიალური და ფინანსური ბაზის შექმნას. მუნიციპალიტეტი კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში აგრძელებს კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრის, ისტორიულ-ეთნოგრაფიული მუზეუმის ფინანსურ მხარდაჭერას, გეგმავს სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობას, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებების დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც

უზრუნველყოფს არამხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა, სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურება, ხოლო დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალური ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, კერძოდ:

- არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება;
- დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელსეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებატა გატარება;
- მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა;
- სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში(კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება;
- ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდადან აცილება;
- მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი, მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიაზე შხამიანი არსებების გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

კასპის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარი პრიორიტეტია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული გზების მგომარეობის შენარჩუნება. რეაბილიტაცია ჩაუტარდება და მოასფალტდება კასპში რუსთაველის ქუჩას. აღნიშნული პროექტის ფარგლებში მოასფალტდება 1 კმ-იანი მონაკვეთი, რაც 2500 მოსახლეს გაუადვილებს ყოველდღიურ გადაადგილებას. 2015 წელს ასევე დასრულდება 2013 წელს დაწყებული ზემო ხანდაკი-ხოვლის გზის მოასფალტება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გზების რეაბილიტაცია, ცენტრალური ქუჩების დახაზვა, სიჩქარის შემზღვევლების მოწყობა, ქალაქის დაზიანებული გზების ორმოული შეკეთება, ქუჩების მოვლა ზამთრის სეზონზე.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება, მოეწეობა და რეაბილიტაცია ჩაუტარდება საკანალიზაციო და წყლის სისტემებს, შეკეთდება მრავალსართულიანი სახლების სახურავები, დაფინანსდება სარწყავი არხებისა და ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა-რეაბილიტაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების ამხანაგობების თანადაფინანსება, მოწესრიგდება გამწვანების ზოლები, ასევე დაფინანსდება ქალაქის განვითარების გეგმის შედგენა, ბაღების და სკვერების და მგზავრთა მოსაცდელების მოვლა-შენახვის ხარჯები.

- **განათლება**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების სწავლა-განათლება და მათი მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს საგანმანათლებლო ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას და შესაბამისი პირობების შექმნას. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 26 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1200 მეტი აღსაზრდელი. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მოქმედი ყველა საბავშვო ბაღის მიმდინარე ხარჯები.

- **კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

კულტურული ტრადიციების დაცვა და ახალგაზრდობში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარი პრიორიტეტია.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში მოეწყობა სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები. ახალგაზრდობში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების მიზნით დაგეგმილია სპორტის სახეობათა პოპულარიზაცია მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში, მუნიციპალიტეტის სპორტსმენთა მონაწილეობის მიღება რეგიონალურ, სახელობით, რესპუბლიკურ, საერთაშორისო ტურნირებზე, მოწინავე სპორტსმენების ოსტატობის ამღლების და ფიზიკური მოზადებისათვის სასწავლო-საწრთვნილი შეკრებების მოწყობა. 2015 წლის განმავლობაში დაახლოებით 520 სპორტსმენი გაივლის სპორტულ მომზადებას.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული ბიბლიოთეკები, სახელოვნებო სკოლები და მუზეუმები. გაგრძელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სახელოვნებო სკოლების, ბიბლიოთეკების, მუზეუმების და ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა.

- **ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

ახალგაზრდობის ხელშეწყობის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება ბავშვთა საერთაშორისო დაცვის დღისადმი მიძღვნილი ღონისძიება, სიყვარულის დღისადმი მიძღვნილი საღამო ახალგაზრდებისათვის, ნიჭიერი და წარმატებული მოსწავლე-ახალგაზრდების დაჯილდოვება-დასაჩუქრება. აღნიშნული პროგრამის მიზანია ხელი შეუწყოს ახალგაზრდების ჩართვას მუნიციპალიტეტის განვითარებაში.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სხვადასხვა გადამდები დაავადებებისაგან დაცვის მიზნით გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით

ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების თავიდან აცილება; არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგი, მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

- **სოციალური ღონისძიებები**

სოციალური ღონისძიებების განხორციელება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წაფრმოადგენს, პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით უზრუნველყოფა, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება. დაფინანსდება სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის მკურნალობის ხარჯები. აღნიშნული პროგრამების განხორციელება ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ქარელის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

ბოლო წლებში არჩეული სტრატეგიის შესაბამისად ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარ პრიორიტეტად რჩება.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული გზების მგომარეობის შენარჩუნება, ორმოულების შეკეთება, ზამთრის სეზონზე ქუჩების თოვლისაგან გაწმენდა. რეაბილიტაცია ჩაუტარდება და მოასფალტდება ქარელისა და აგარის ასფალტის გარეშე ქუჩებს. ასევე გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის სოფლების გზების მოხრეშვა-მოშანდაკება.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია გარე განათების ქსელის გაფართოვება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება, მოეწყობა და რეაბილიტაცია ჩაუტარდება საკანალიზაციო და წყლის სისტემებს, დაფინანსდება სარწყავი არხებისა და ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა-რეაბილიტაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის მიზნით დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა-შენახვა, მოწესრიგდება გამწვანების ზოლები, მოეწყობა საბავშვო და სპორტული სტადიონები, სადღესასწაულო დღეებში დაგეგმილია ქალაქგაფორმებითი ღონისძიებები.

განათლება

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების სწავლა-განათლება და მათი მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა, როგორც სკოლამდელი, ასევე სასკოლო და სკოლისშემდგომი ასაკის ახალგაზრდებისათვის.

- **სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობა**

ადამიანის სწორი განვითარებისათვის ერთ-ერთი მთავარი პირობაა სკოლამდელი აღზრდა. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 14 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 680-ზე მეტი აღსაზრდელი. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მოქმედი ყველა საბავშვო ბაღის მიმდინარე ხარჯები. აღნიშნული ქვეპროგრამით მუნიციპალიტეტი ხელს უწყობს დასაქმებულთა სტაბილურ შრომის ანაზღაურებას, კვების და მატერიალური ბაზის გაუმჯობესებას.

- **პროფესიული განათლების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ მიზანს წარმოადგენს ხელი შეუწყოს მოსახლეობას დასაქმებაში და მიცეს საშუალება დაეუფლონ იმ უნარ-ჩვევებს რაც ხშირ შემთხვევაში აუცილებელი პირობაა

სტაბილური დასაქმებისათვის. აღნიშნული მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება ქარგვის, ხალიჩების ქსოვის, თექაზე მუშაობის, კულინარიის და სხვადასხვა მუსიკალურ ინტრუმენტებზე დაკვრის შემსწავლელი კურსები. მუნიციპალიტეტის ყველა მაცხოვრებელს ექნება საშუალება შესაბამისი განაცხადის საფუძველზე გაიაროს აღნიშნული კურსები, რაც აამაღლებს მათ კვალიფიკაციას და ხელს შეუწყობს მათ შემდგომ დასაქმებას.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეულ გაგრძელება, ასევე სპორტის ხელშეწყობა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებების მოწყობა. ახალგაზრდობაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების მიზნით დაგეგმილია სპორტის სახეობათა პოპულარიზაცია. გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის სპორტსმენთა მონაწილეობის მიღება რეგიონალურ, სახელობით, რესპუბლიკურ, საერთაშორისო ტურნირებზე. მოწინავე სპორტსმენების ოსტატობის ამაღლების და ფიზიკური მოზადების მიზნით დაგეგმილია სასწავლო-საწრთვნილი და გამაჯანსაღებელი შეკრებების მოწყობა. 2015 წლის განმავლობაში 550 სპორტსმენი გაივლის სპორტულ მომზადებას.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა. დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული ბიბლიოთეკები, სახელოვნებო სკოლები, კულტურის სახლები და ა(ა)იპ „კულტურის დაწესებულებების გაერთიანება“, რომლის მიზანია კულტურის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის განხორციელება, კულტურული მემკვიდრეობის ობიექტების დაცვა, კულტურულ-შემოქმედებითი მოღვაწეობის სუბიექტთა ძირითადი ეკონომიკური, სოციალური და სამართლებრივი ურთიერთობების დარეგულირება.

• ახალგაზრდული და რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის ჩართვას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში.

• რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მსგავსად გასული წლებისა, მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით კვლავ გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადებიფენქციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდებ დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების თავიდან აცილება.

• სოციალური ღონისძიებები

პრიორიტეტის პარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა. ასევე დაგეგმილია მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა. დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ხაშურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობაა. გამომდინარე აქედან აღნიშნული მიმართულება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება გზების რეაბილიტაცია, ცენტრალური ქუჩების დახაზვა, სიჩქარის შემზღვევლების მოწყობა, დამატებით შუქნიშნების მოწყობა, ქალაქის დაზიანებული გზების ორმოული შეკეთება, ქუჩების მოვლა ზამთრის სეზონზე და მიწისქვეშა გადასასვლელების რეაბილიტაცია.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება

კომუნალური მეურნეობის განვითარების მიზნით დაგეგმილია გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია, მუნიციპალიტეტის დასახლებული პუნქტების დასუფთავება და საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა, კანალიზაციის სისტემის მოწყობა, სანიაღვრე არხების, წყლის სისტემის და სარწყავი არხების მოწყობა-რეაბილიტაცია, საკადასტრო რუკების მომზადება, ასევე დაგეგმილია მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების დაზიანებული სახურავების რეაბილიტაცია. აღნიშნული პროექტების განხორციელება ხელს შეუწყობს მოქალაქეთა საყოფაცხოვრებო პირობების გაუმჯობესებას.

• კეთილმოწყობის ღონისძიებები

მსგავსად გასული წლებისა, მომდევნო წლებშიც მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობას და მისი იერსახის გაუმჯობესებას, რომლის ფარგლებშიც დაგეგმილია გამწვანების ობიექტებისა და მწვანე ნარგაობების მოვლა-პატრონობა, დასასვენებელი პარკების კეთილმოწყობა და სადღესასწაულო დღეებში ქალაქგაფორმებითი ღონისძიებების უზრუნველყოფა.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას და აღნიშნული მიმართულება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობა

სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტი კვლავ განაგრძობს სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების დაფინანსებას. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 12 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1567 ბავშვი. აღნიშნული პროგრამით მუნიციპალიტეტი ხელს უწყობს, როგორც მომავალი თაობის სწორად აღზრდას და ჩამოყალიბებას, ასევე დაწესებულებებში დასაქმებულთა სტაბილურ შრომის ანაზღაურებას და კვებისა და მატერიალური ბაზის გაუმჯობესებას, რაც მთლიანობაში უზრუნველყოფს აღნიშნული დაწესებულებების ფუნქციონირებისათვის სასიცოცხლო და აუცილებელი მატერიალური და ფინანსური ბაზის შექმნას.

• სკოლისგარეშე განათლების ხელშეწყობა

შემოქმედებითი ნიჭით დაჯილდოვებული ბავშვებისა და მოზარდების გამოვლენისა და მათი საგანმანათლებლო-სახელოვნებო სივრცეში მოზიდვის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია შესაბამისი წრეების დაფინანსდება, რომელიც ხელს შეუწყობს მათ შემდგომ განვითარებას და კვალიფიკაციის ამაღლებას. აღნიშნული მიზნით დაფინანსდება ქარგვის, ქსოვის, თექაზე მუშაობის, ცეკვის და სხვადასხვა მუსიკალურ ინტერუმენტებზე დაკვრის შემსწავლელი კურსები.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

კულტურული და სპორტული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ასევე ახალგაზრდობაში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა. სპორტის სახეობათა პოპულარიზაციისა და ახალგაზრდობაში ჯანსაღი ცხოვრების წესის დამკვიდრების მიზნით გაიმართება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები. მოწინავე სპორტსმენების ოსტატობის ამღლებს და ფიზიკური მომზადებისათვის დაგეგმილია სასწავლო-საწრთვნილი შეკრებების მოწყობა. მუნიციპალიტეტის მასშტაბით სპორტის 13 სახეობაში სპორტულ მომზადებს გადის 876 სპორტსმენი.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით კვლავ გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება კულტურული ღონისძიებები ფინანსური მხარდაჭერა, დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული სახელოვნობო სკოლები, ბიბლიოთეკები, მუზეუმები და კულტურის ცენტრები. აღნიშნული მიმართულება ხელ შეუწყობს მუნიციპალიტეტში კულტურული ტრადიციების დაცვას და განვითარებას.

• ახალგაზრდული ღონისძიებების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის ჩართვას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება შემდეგი ღონისძიებები: საჯარო სკოლებს შორის შემოქმედებით-ინტელექტუალური კონკურსის „მოგზაურობა მსოფლიოს გარშემო“ გამარჯვებულთა დაჯილდოვება; ინტელექტუალური პროგრამების განხორციელების უზრუნველყოფა; პროექტ „ეტალონში“ მოსწავლე-ახალგაზრდობის მონაწილეობის უზრუნველყოფა; პროექტ „ჯანსაღი გარემო ჯანსაღი მომავლისათვის“ ფარგლებში დაგეგმილი ღონისძიებები და ადგილობრივი, რეგიონალური და რესპუბლიკური დონის სხვადასხვა ახალგაზრდული ღონისძიებები;

• მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე დაავადებები სპრევენციის მიზნით დერატიზაციის, დეზინსექციისა და დეზინფექციის ღონისძიებათა ორგანიზება და კონტროლი, პროფილაქტიკური აკრების ეროვნული კალენდრით განსაზღვრული იმუნოპროფილაქტიკისათვის მოწოდებული მასალების მიღების, შენახვის და განაწილების უზრუნველყოფა, მუნიციპალიტეტის დასახლებულ პუნქტებში სეზონურად ქუჩების, სკვერების, სასაფლაოების მიმდებარე ტერიტორიების სანიტარული მდგომარეობის მოწესრიგება, ქალაქის ნაგავსაყრელისა და ნაგვის შესაგროვებელი კონტეინერების სანიტარულ ნორმებთან შესაბამისობაზე სისტემატური კონტროლის დაწესება.

• სოციალური ღონისძიებები

მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მუნიციპალიტეტი კვლავ განაგრძობს გეგმიური და გადაუდებელი საოპერაციო და მშობიარობის ხარჯების თანადაფინანსებას. ასევე გაგრძელდება შეჭირვებულთათვის უფასო სასადილოთი მომსახურების უზრუნველყოფა, სასწავლო დაწესებულებებში შეღავათების დაწესება, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე მოსწავლეთა საშუალო ზოგადი განათლების მიღების ხელმისაწვდომობის მიზნით პედაგოგთა ბინაზე მომსახურების

ანაზღაურება, ომის ვეტერანების, ომში დაღუპულთა და ომის შემდგომ გარდაცვლილ მეომართა ოჯახების ერთჯერადი ფულადი დახმარება.

ქალაქი რუსთავის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

თვითმმართველი ქალაქი რუსთავის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქ. რუსთავში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება, ასევე ახალი და შიდაკვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები; უზრუნველყოფილი იქნება ქალაქის დასუფთავება; თვითმმართველობის საკუთრებაში გადმოცემის პროცედურების დამთავრების შემდეგ დაიწყება სანიაღვრე/საკანალიზაციო ქსელის რეაბილიტაცია; დაგეგმილია ქალაქის ინფრასტრუქტურისა და გამწვანების მოვლა-პატრონობა.

➤ საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მრავალსართულიანი სახლების სახურავებისა და დაზიანებული ლიფტების რეაბილიტაცია (საჭიროების შემთხვევაში ახლის მონტაჟი); კორპუსების ფასადების რეაბილიტაცია; ასევე დაგეგმილია ბინათმესაკუთრეთა ამხანაგობების განვითარება, სამოქალაქო პრიორიტეტული მიმართულებების განსაზღვრა, მიზნობრივი პროგრამების შემუშავება და მათ განხორციელებაში მოქალაქეთა მონაწილეობის ჩართულობის უზრუნველყოფა. ამხანაგობები მოსახლეობის ჩართულობის პრინციპით განხორციელებენ მრავალსართულიანი საცხოვრებელი შენობების სხვადასხვა კომუნალური პირობების მოწესრიგებას.

➤ გარე განათების მოწყობა რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

დღე-ღამის ნებისმიერ დროს მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ქალაქის განათება, რისი გათვალისწინებითაც ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება გარე განათების ელ. ენერჯის ხარჯი, რეაბილიტირებულ გზებზე და შიდა კვარტალურ ეზოებში სანათი წერტილების მოწყობა/რეაბილიტაცია.

➤ დასუფთავება

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ქალაქის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, ასევე საცხოვრებელი კორპუსების შიდა ბუნკერების და გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან გათავისუფლება. დაფინანსდება ნაგავსაყრელის ხარჯები რათა იფუნქციონიროს სრული დატვირთვით, რაც შეინარჩუნებს ქალაქის სანიტარულ და ეკოლოგიურ მდგომარეობას.

➤ წყლისა და სანიაღვრე/საკანალიზაციო სისტემების რეაბილიტაცია

ქვეპროგრამის განხორციელება დაიწყება მას შემდეგ, რაც ქალაქის საკუთრებაში გადმოვა სანიაღვრე ქსელი, რომელიც არის ამორტიზებული და დაიწყება მისი მოწყობა/რეაბილიტაცია.

- **ქალაქის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში იგეგმება სკვერების, მემორიალებისა და ძეგლების მოწყობა/რეაბილიტირებასთან დაკავშირებული სამშენებლო სამუშაოები. ქალაქის საკუთრებაში საკმაოდ ბევრი არასაცხოვრებელი დანიშნულების შენობებია, რომლებიც ადმინისტრაციული და ინფრასტრუქტურული დატვირთვის მატარებელია. შენობების ექსპლუატაციის პერიოდის გათვალისწინებით, ხშირად დგება დღის წესრიგში მათზე მიმდინარე სხვადასხვა სახის სარემონტო სამუშაოების შესრულება. ქვეპროგრამის მიზანი ამ შემთხვევაში შენობების ექსპლუატაციისათვის ვარგისიანობის შენარჩუნებაა, რა დროსაც არსებული სარემონტო სამუშაოებით ხდება უფრო მეტი დაზიანებებისა და შესაბამისად მეტი საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის თავიდან აცილება.

- **მუნიციპალური ტრანსპორტის სუბსიდირება**

ქალაქში კვლავ აქტუალური რჩება შიდასაქალაქო ტრანსპორტის გამართული მუშაობის უზრუნველყოფა. ავტობუსების საწვავისა და მარაგ ნაწილების სულ უფრო მზარდი ფასები ასახვას პოულობს მგზავრობის საფასურზე. პროგრამის ძირითადი დანიშნულებაა შიდასაქალაქო ტრანსპორტით მოსარგებლე მოსახლეობისათვის არსებული ტარიფის შენარჩუნება შესაბამისი ორგანიზაციის დოტაციის გზით, რასაც მნიშვნელოვანი სოციალური დატვირთვა გააჩნია.

- **განათლება**

თვითმმართველ ქალაქ რუსთავის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს სკოლამდელი განათლების დაფინანსება, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა. სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებების ხელშეწყობის პროგრამას ახორციელებს ააიპ „რუსთავის ბაგა-ბაღების გაერთიანება“; ქალაქში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 21 საბავშვო ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს 6 250-ზე მეტი ბავშვი. საბავშვო ბაღებში რეაბილიტირების ჩატარების შემდეგ ბავშვების რაოდენობა გაიზრდება.

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება ააიპ „შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირთა ცენტრი“, სადაც რეაბილიტაციის კურსს გადის 140 ბენეფიციარი.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურისა და სპორტის განვითარებას, ახალგაზრდულ ორგანიზაციებს.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. პროგრამის ფარგლებში, ასევე განხორციელდება ააიპ „რუსთავის სპორტული სკოლების გაერთიანების“ დაფინანსება, რომელიც აერთიანებს 4 სპორტულ სკოლას და 1300-მდე სპორტსმენს. ასევე დაფინანსდება ააიპ „რაგბის კლუბი -რუსთავის ხარები“ და შპს „საკალათბურთო კლუბი რუსთავი 1991“.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული დაწესებულებების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება 3 მუსიკალური სკოლა, სამხატვრო სკოლა, ააიპ „რუსთავის თეატრი“, ააიპ „კულტურის ცენტრი“, ააიპ „რუსთავის ისტორიული მუზეუმი“, ააიპ „რუსთავის საბიბლიოთეკო გაერთიანება“. პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება ქალაქში ერთ-ერთი დიდი რეკრეაციული ზონის კულტურისა და დასვენების პარკის რეაბილიტაცია, რაც შექმნის საუკეთესო დასასვენებელ ადგილს მოსახლეობის ნებისმიერი ასაკისათვის. ასევე განხორციელდება სხვადასხვა

კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის რუსთაველაქობისა და სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **ახალგაზრდობის ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ააიპ „რუსთავის ახალგაზრდული ცენტრი“, რომელიც უზრუნველყოფს სხვადასხვა ღონისძიებების გამართვას, რაც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას ქალაქის ყოველდღიურ საქმიანობასა და განვითარებაში.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება თვითმმართველობის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა კომუნალური ხარჯების დაფარვის სახით.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ქ. რუსთავის მერიის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ამ მიზნით განხორციელდება შემდეგი პროგრამები:

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; ქალაქის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქ რუსთავის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ ქალაქის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ბოლნისის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბოლნისის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე 2015 წლის განმავლობაში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, გარე განათების მშენებლობა-ექსპლუატაცია, საკანალიზაციო და ჩამდინარე წყლების სისტემების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, გარამოს დაცვის ღონისძიებები, მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავების რეაბილიტაცია, სასაფლაოების მოვლა, შადრევნების, სპორტული მოედნების და დასვენების პარკის მსენებლობა-რეაბილიტაცია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გზების რეაბილიტაცია, ქ.ბოლნისში ქუჩების რეაბილიტაცია, ზამთრის სეზონზე მუნიციპალიტეტის გზების და ქუჩების თოვლის საფარისაგან გაწმენდა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გარე განათების ქსელის მშენებლობა-ექსპლუატაცია, ქ.ბოლნისში საკანალიზაციო და სანიაღვრე სისტემების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, გარემოს დაცვის ღონისძიებები: საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვება-გატანა, ქვეწარმავლების და მაწანწალა ცხოველების დასახლებული პუნქტებიდან გადაყვანა, მრავალბინიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავების რეაბილიტაცია, სასაფლაოების მოვლა.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება არსებული სკვერებისა, პარკებისა და შადრევნების მოვლა-პატრონობის ღონისძიებები. დაფინანსდება შპს „კულტურისა და დასვენების პარკი“ რომელიც განახორციელებს არსებული პარკის მოვლა-პატრონობას. განხორციელდება ცენტრალური პარკის განათების და ფასადის რეაბილიტაცია.

- **განათლება**

მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ააიპ „ბოლნისის მუნიციპალიტეტის სკოლამდელი აღზრდისა და მეთოდური კოორდინაციის დაწესებულება“. ბოლნისის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 12 საბავშვო ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს საშუალოდ 1000 ბავშვი. სკოლამდელი დაწესებულების დაფინანსება ხორციელდება სრულად ადგილობრივი ბიუჯეტიდან. მუნიციპალიტეტი ხელსუწყობს ბაღების მატერიალური ბაზის გაუნჯობესებას, კვებას და დასაქმებულთა სტაბილურ შრომის ანაზღაურებას. ასევე დაფინანსდება ააიპ ბოლნისის მუნიციპალიტეტის საგანმანათლებლო, სარეაბილიტაციო ცენტრი „განთიადი“, რომელიც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები უნარშეზღუდულ ბავშვების საზოგადოებასთან ინტეგრირებას და მათ საგანმანათლებლო სარეაბილიტაციო ცენტრში სწავლას.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. დაფინანსდება ააიპ ა(ა)იპ-„სკოლისგარეშე სასპორტო საგანმანათლებლო დაწესებულება-ბოლნისის სპორტულ-გამაჯანსაღებელი კომპლექსი“, საფეხბურთო კლუბი „სიონი“, საჭადრაკო სკოლა „ნონა“, ააიპ „რაგბის კლუბი ბოლნისი“. სპორტის სხვადასხვა სახეობების წრეების დაფინანსება უზრუნველყოფს ამ სახეობების განვითარებას, მოზარდთა მაქსიმალური რაოდენობის ჩაბმას და ცხოვრების ჯანმრთელი წესის დამკვიდრებას.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამა ითვალისწინებს ააიპ „ბოლნისის მუნიციპალიტეტის საკლუბო, საბიბლიოთეკო, სამუზეუმო გაერთიანება „კულტურის ცენტრი“-ს მიერ ორგანიზებულ ღონისძიებებს დაფინანსებას, როგორებიცაა: ხელოვნების დარგების განვითარების ხელშეწყობა, ლიტერატურული და თოჯინური თეატრების აღორძინება, ხალხური რეწვის დარგების აღორძინება და პოპულარიზაცია, ნიჭიერი ინდივიდუალური შემსრულებლებისა და შემოქმედებითი კოლექტივების საქმიანობის ხელშეწყობა, სამუსიკო და ქორეოგრაფიული ნიმუშების შესწავლისა და პოპულარიზაციისათვის სათანადო პირობების

შექმნა. სამუხეუმო ნიმუშების პოპულარიზაციას, გამოფენას და მოვლა-შენახვას. ბიბლიოგრაფიული და საინფორმაციო მუშაობის ხელშეწყობას, წიგნადი ფონდების შევსება დაკომპლექტებას და სრულ აღრიცხვას.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ბოლნისის ეპარქიის ფინანსური მხარდაჭერა, ახალი ტაძრების მშენებლობაში, ისტორიული ეკლესია-მონასტრების აღდგენაში და მათ შემდგომ აღორძინებაში.

- **ტელე-რადიო მაუწყებლობა და საგამომცემლო საქმიანობა.**

პროგრამა ითვალისწინებს შპს „გაზეთი ბოლნისი“-ს დაფინანსებას ფუნქციონირებისათვის, რომელიც ახორციელებს, ახალი ამბების და კულტურული და სპორტული ღონისძიებების გაშუქების.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

ქვეპროგრამა ითვალისწინებს ააიპ „დაავადებათა აღრიცხვის, კონტროლის, საზოგადოებრივი ჯანდაცვისა და პრევენციული მედიცინის ცენტრი“-ს დაფინანსებას, რომლის მიერ განხორციელდება: მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ეპიკეთილსაიმედო სიტუაციის შექმნა და სენარჩუნება; ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადერატიზაციო, სადეზინსექციო და სადეზინფექციო სამუშაოების ჩატარება, ორგანიზაციებში, სკვერებში, ნაგვის შემკრებ ბუნკერებში; მუნიციპალიტეტის საგანმანათლებლო, სააღმზრდელო და საგანმანათლებლო-სამღმრდელო დაწესებულებებში სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობის გზით ეპიკეთილსაიმედო სიტუაციის შექმნა.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ კი, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, სტუდენტთა და სპორტსმენთა სოციალურ დახმარებას, იძულებულ გადაადგილებულ პირთა სოციალურ დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

გარდაბნის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და განვითარება, რასაც გარდაბნის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის მნიშვნელოვანი წილი ეთმობა.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარდაბნის მუნიციპალიტეტში შიდა გზების რეაბილიტაცია (მოასფალტება), სიჩქარის შემზღვეველების მოწყობა, ქალაქის და სოფლების დაზიანებული გზების ორმული შეკეთება.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში ხორციელდება მუნიციპალიტეტის სოფლებში და ქალაქ გარდაბანში წყლის სისტემის რეაბილიტაცია და სატუმბო-სადგურების მოვლა-პატრონობა, გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლუატაცია, რეაბილიტირებულ გზებზე და შიდა კვარტალურ ეზოებში ახალი სანათი წერტილების მოწყობა, მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების სახურავების

რეაბილიტაცია. პროგრამა მოიცავს ასევე, ქალაქ გარდაბნის და სოფლების დაგვა-დასუფთავებას და მონახვეტის გატანას, ასევე გარე ქსელის ბუნკერებიდან საყოფაცხოვრებო ნარჩენების შეგროვებასა და მის გატანას, მაწანწალა ცხოველების დაჭერას და მათ გადაყვანას სპეციალიზირებულ თავშესაფარში.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოები, არსებული გამწვანების მოვლა-პატრონობა, ახალი ხეების დარგვა და გამწვანების ზოლებში ყვავილებისა და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება. ასევე დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის საკუთრებაში არსებული სხვადასხვა შენობის რეაბილიტაცია.

- **განათლება**

თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს სკოლამდელ განათლება, რომლის დაფინანსებაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება. პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მდებარე საბავშვო ბაგა-ბაღებში დაწყებით განათლებას იღებს 2605 ბავშვი. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის სწავლის ღირებულება შეადგენს 70 ლარს, რომელიც მთლიანად ფინანსდება მუნიციპალიტეტის მიერ. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი ახორციელებს, სახელოვნებო სკოლების, ბიბლიოთეკების, მუზეუმის და კულტურის ცენტრის დაფინანსებას, უზრუნველყოფს მათი ფუნქციონირებისათვის საჭირო მატერიალური და ფინანსური ბაზის შექმნას. მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გრძელდება სხვადასხვა კულტურული და დასვენების ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **ახალგაზრდობის ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მომავალი თაობის ფიზიკური გაჯანსაღების მიზნით ტურისტული ლაშქრობები. ასევე ახალგაზრდა თაობის ჩართვა მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობაში. ახალგაზრდობის ინიციატივებით სხვადასხვა პროექტების განხორციელება.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას მათ შორის: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი

მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა. დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებების, მასობრივი მომხამვებისა და პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამით გათვალისწინებულია გარდაბნის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა. კერძოდ ფინანსდება სოციალურად დაუცველი ფენის საოპერაციო და იძულებით გადაადგილებულ პირთა სამედიცინო გამოკვლევების ხარჯები, მოსწვლეებისა და პედაგოგების ტრანსპორტით მგზავრობის საფასური, განსაკუთრებული საჭიროების ბავშვთა და მშობელთა საკონსულტაციო ცენტრი, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის და ვეტერანთა მატერიალური დახმარება, უპატრონო მიცვალებულთა, დევნილთა და ვეტერანთა დაკრძალვის ხარჯები რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

დმანისის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება დმანისის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე 2015 წლის განმავლობაში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია. ქალაქში წყალ-მომარაგების, საკანალიზაციო სისტემისა და გარე განათების ქსელის რეაბილიტაცია. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება დმანისის მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდაკვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია, კერძოდ: ქ.დმანისში ჭუბერის პირველ და მეორე ჩიხის, გოგებაშვილის პირველი და მეორე გზის, ვაჟა-ფშაველას ქუჩის, გამსახურდიას ქუჩის, წმ.ნინოს ჩიხის, გაბაშვილის, გულისაშვილის, ერეკლე მეფისა და ბარათაშვილის გზის მოასფალტება, ასევე ქ.დმანისში დადიანის ქუჩის ქვაფენილით მოწყობა, ჭუბერის ქუჩაზე სანიაღვრე არხის მოწყობა, სოფ. ტნუსის სამონასტრო კომპლექსთან მისასვლელი გზის, , ლოქჭანდარისა და იფნარის ხიდებთან სავალი გზის მოხრეშვა, ხოლო მაშავერის ხიდის სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის სოფელებში სასმელი წყლის ქსელის სარეაბილიტაციო-სამუშაოები და მოსახლეობისათვის მაღალი ხარისხის წყლის მიწოდება. ასევე გათვალისწინებულია სოფ.გომარეთის მთის წყლის სათავენაგებობის რეაბილიტაცია, დაგეგმილია სოფ. მთისძირში მრავალსართულიანი შენობების საცხოვრებელი ბინების სახლის სახურავების რეაბილიტაცია. გათვალისწინებულია ქალაქ დმანისის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება, ხოლო სოფლებში შედარებით ნაკლები ინტერვალით ნარჩენების გატანა, ასევე გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან გათავისუფლება. ქვეპროგრამის ფარგლებში ზამთრის პერიოდში განხორციელდება გზების ტექნიკური მარილით დამუშავება, ხოლო დიდ თოვლიანობის შემთხვევაში ჭარბი თოვლისაგან გათავისუფლება.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და საჭირო ინვენტარით უზრუნველყოფა. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 8 საბავშვო ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას მიიღებს 235 ბავშვის ოჯახით.

გარდა ამისა, პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ინგლისურისა და კომპიუტერული პროგრამების შემსწავლელი კურსები. სადაც ფუნქციონირებს 12 ჯგუფი და თითოეულ ჯგუფში გაერთიანებულია 15-15 მოსწავლე. მუნიციპალიტეტის ყველა მაცხოვრებელს ექნება საშუალება შესაბამისი განაცხადის საფუძველზე გაიაროს აღნიშნული კურსები, რაც აამაღლებს მათ კვალიფიკაციას და ხელს შეუწყობს მათ შემდგომ დასაქმებას.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

დმანისის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურის, სპორტის, რელიგიისა და ახალგაზრდობის ხელშეწყობა. პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი პროგრამები:

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სპორტული სკოლა, რომელშიც ფუნქციონირებს „მიუდოს“ ორი-ორი ჯგუფი, „ქართული ჭიდაობის“, „ფეხბურთის“, ფრენბურთის, ჭადრაკის, თავისუფალ ჭიდაობის, სამბოს, ხრიდოლის და კინგბოქსინგში თითო-თითო ჯგუფი სადაც გაერთიანებულია 158-მდე სპორტსმენი; გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და ღონისძიებები, უზრუნველყოფილი იქნება სხვადასხვა ტურნირებზე და შეჯიბრებებზე ადგილობრივი სპორტსმენების მონაწილეობა, წახალისებებიან წარმატებული სპორტსმენები სხვადასხვა ჯილდოთი.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: კულტურის სახლი სადაც ჩამოყალიბებულია სხვადასხვა სახის წრეები რომელშიც სწავლობს 160-მდე მოსწავლე, ხოლო მუსიკალურ სკოლებში სწავლობს-72-მდე მოსწავლე, 4 ბიბლიოთეკა და „ზინაიდა კვერენჩხილადის სახელობის დმანისის დრამატული თეატრი“. პროგრამის ფარგლებში მოხდება კულტურის ობიექტების მოვლა-პატრონობა და რეაბილიტაცია;

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით უზრუნველყოფას.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგი, ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

• მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტში მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოქალაქეებისათვის (სოციალურად დაუცველი ოჯახების მონაცემთა ერთიან ბაზაში რეგისტრაციის მოწმობა, 0-დან 100000 ქულამდე) საკრებულოს მიერ დამტკიცებული პროგრამის ფარგლებში ოპერაციებზე დახმარების გაწევას, რომელიც სახელმწიფო პროგრამით არ ფინანსდება. ასევე სოციალურად დაუცველი, შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე პირების, მრავალშვილიანი ოჯახების,

ონკოლოგიური და ლეიკემიით დაავადების მქონე პირების დახმარება, რომლებიც სახელმწიფო პროგრამით არ ფინანსდებიან და მარჩენალდაკარგული ოჯახების გამოკვლევა-მკურნალობით და მედიკამენტებით დახმარების პროგრამას.

თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტია. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, გარე განათების მოწყობა რეაბილიტაცია ექსპლუატაცია, წყლის სისტემის რეაბილიტაცია ექსპლუატაცია. გარდა ამისა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება. ზამთრის პერიოდში განხორციელდება გზების ტენიკური მარილით დამუშავება, ხოლო დიდთოვლიანობის შემთხვევაში ჭარბი თოვლისგან გათავისუფლება.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება წყლის სისტემის რეაბილიტაცია, სანიაღვრე არხების გაწმენდითი სამუშაოები, გარე განათების ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება. დაფინანსდება ააიპ „თეთრიწყარო-წყალი“, რომელიც ემსახურება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე წყალსადენების ქსელის რეაბილიტაციას და მათ მოვლა-შენახვას. აგრეთვე ქოსალარის წყლის, ფარცხისა და არდისუბანში ჭაბურღილების მოწყობა.

• მუნიციპალუტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები

განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სხვადასხვა შენობების რეაბილიტაცია და სხვა ღონისძიებები. აგრეთვე გოლთეთის ბაღის, კოდის საბავშვო ბაღის, წინწყაროს საბავშვო ბაღის, ხაიშის საბავშვო ბაღის, ჯორჯიაშვილის საბავშვო ბაღის, თეთრიწყაროს N1 და N2 საბავშვო ბაღების რეაბილიტაცია და გარისის სტადიონის რეაბილიტაცია. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სასაფლაოს შემოღობვა და დაფინანსდება ააიპ „თეთრიწყაროს განვითარების ფონდი“

განათლება

თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს სკოლამდელი განათლება, რომლის ფარგლებშიც განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ინვენტარით უზრუნველყოფა. დაფინანსდება 17 საბავშვო ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას მიიღებს 570-ზე მეტი ბავშვი. ბიუჯეტის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი სრულად დააფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება, ასევე კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. 2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები. თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის სპორტულ სკოლა აერთიანებს 12 სპორტულ სექციას და 250-მდე სპორტსმენს.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. 2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება ააიპ „თეთრიწყაროს მხარეთმცოდნეობის მუზეუმი“, რომელშიც დაცულია 11000 -მდე ექსპონატი, ააიპ "სახელოვნებო სკოლა", ააიპ "თეთრიწყაროს მუნიციპალიტეტის კულტურისა და საბიბლიოთეკო დაწესებულებების გაერთიანება- კულტურის ცენტრი," სადაც გაერთიანებულია 6 ბიბლიოთეკა, ააიპ „თეთრიწყაროს სამუსიკო სკოლა“ და ააიპ „მანგლისის სამუსიკო სკოლა“, სადაც სწავლობს 185-მდე მოსწავლე.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაციასა და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტ აღრიცხვას, ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილებას; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგს, ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებებს.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

მარნეულის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება მარნეულის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. აქედან გამომდინარე 2015 წლის განმავლობაში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. არსებული წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემის, აგრეთვე გარე განათების ქსელის რეაბილიტაცია. თვითმმართველი ერთეულების ტერიტორიულ ორგანოებში უზრუნველყოფილი იქნება სარწყავი არხების გაწმენდა-რეაბილიტაცია. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მარნეულის მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდაკვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია, კერძოდ ქ.მარნეულში გიორგაძის,

ჩოლოყაშვილის, ჯავახიშვილის, ვაჩნაძის, სულხან-საბას, შ.ყურბანოვის, კოსტავას, საიათნოვას, გუდიასვილის, თაყაიშვილის, ხალილოვის, ბერიტაშვილის, ლეონიზის, სამედ ვურლუნის, ჟორდანაიას, ომარ ხაიამის, ბაქოს, შარიფოვის, მაისურაძის, ახუნდოვის, საბირის, ალგეთის, ნიზამის, ნარიმანოვის, ჯაფარიძის, თამარ მეფის, ერეკლე II, ბორჩალოს, ბაბექის, 20 იანვრის ქუჩების და სოფლებში აღმამედლო, თამარისი, წერეთელი, საიმერლო, ნორგიული, ბეგლიარი, წერაქვი, სიონი და სხვა. სოფელ წერეთელსა და თაქალოში დაგეგმილია ხიდის რებილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში მოხდება მუნიციპალიტეტის თვითმმართველი ერთეულების ტერიტორიული ორგანოების სოფლებისათვის სასმელი წყლის შეუფერხებლად მიწოდების უზრუნველყოფის მიზნით შ.პ.ს „მარნეულის სოფწყალი“-ს სუბსიდირება, აგრეთვე სოფელ წერეთელში, სიონში, თაქალოში, ახკულაში, ახლოლალაში, კიროვკაში, შულავერში და სხვა, სასმელი წყლის ქსელის მოწყობა, მოსახლეობის ზედაპირული გრუნტის წყლის მოხვედრისაგან დაცული, მაღალი ხარისხის სასმელი წყლით უზრუნველყოფის მიზნით; განხორციელდება ქ.მარნეულში მრავალსართულიანი კორპუსების, აგრეთვე სოფელ მარეთის და სხვა გარე საკანალიზაციო ქსელის მოწყობა, მრავალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა, მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, ასევე მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან გათავისუფლება, დაგეგმილია ახალი ნაგვის ურნების და სპეც.მანქანის შეძენა. პროგრამის ფარგლებში მოხდება შ.პ.ს. „მარნეულის ორგანული ნარჩენების გადამამუშავებელი საწარმო“-ს სუბსიდირება, ნაგავსაყრელის სრული დატვირთვით მუშაობის უზრუნველსაყოფად, რაც აუმჯობესებს ქალაქის სანიტარულ და ეკოლოგიურ მდგომარეობას. ზამთრის პერიოდში საჭიროების მიხედვით განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ბალანსზე რიცხული გზების ტენიკური მარლით დამუშავება, ხოლო დიდთოვლიანობის შემთხვევაში ჭარბი თოვლისგან გათავისუფლება.

- **მუნიციპალუტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა, ქ.მარნეულში ქუჩების კეთილმოწყობის სამუშაოები; მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული არასასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწების, შენობა-ნაგებობების საკადასტრო რუქებისა და ნახაზების მომზადება.

- **მუნიციპალური ტრანსპორტის ხელშეწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მარნეულის მუნიციპალიტეტის ავტოპარკის გამართული ფუნქციონირების ხელშეწყობის მიზნით მისი სუბსიდირება, ავტოპარკის განახლების მიზნით დაგეგმილია ახალი ავტობუსების შეძენა;

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 12 საბავშვო ბაღი. პროგრამის ფარგლებში მოხდება ააიპ "სკოლამდელი აღზრდის ცენტრის" სუბსიდირება არსებული საბავშვო ბაღების სასწავლო-აღმზრდელობითი მომსახურებისა და კვებითი მომსახურებისათვის, მათი ნორმალური ფუნქციონირების მიზნით. დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე, მათ შორის სოფელ სადახლოში, ხიხანში, საიმერლოში და სხვა, რამოდენიმე საბავშვო ბაღის შენობის რეაბილიტაცია და მშენებლობა.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

მარნეულის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს ადგილობრივი კულტურული და რელიგიური ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ასევე სპორტის განვითარებისა და ახალგაზრდობის ხელშეწყობა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. 2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სპორტული სკოლა, რომელშიც ფუნქციონირებს „ძიუდოს“, „სპორტული აკრობატიკის“, „ქართული ჭიდაობის“, „ძალისმიერი სამჭიდის“, „კრივის“, „კიკბოქსინგის“, „ტაიკვანდოს“, „ფეხბურთის“ ორი ასაკობრივი ჯგუფის – 12 წლამდე და 16 წლამდე, „კალათბურთის“ ორი ასაკობრივი ჯგუფის – 14 წლამდე და 18 წლამდე სექცია, რომელიც აერთიანებს 1000-მდე სპორტსმენს; დაფინანსდება საფეხბურთო კლუბი „ალგეთი“-ს საქართველოს ჩემპიონატში მონაწილეობისათვის საწევრო გადასახადი, მარნეულის მუნიციპალიტეტის თვითმმართველი ერთეულის საკუთრებაში გადმოსვლის შემდეგ მოხდება კლუბის სრული დაფინანსება, დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ქალაქ მარნეულში და სოფლებში თამარისი, წერეთელი, საიმერლო და სხვა, სპორტული ობიექტების მშენებლობა და რეაბილიტაცია.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში 2015 წელს გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, 2015 წლის განმავლობაში დაფინანსდება: 6 კულტურის სახლი, 1 მუსიკალური სკოლა, სადაც სწავლობს 90-მდე მოსწავლე, 6 ბიბლიოთეკა, 2 მუზეუმი. მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **ტელე-რადიო მაუწყებლობა და საგამომცემლო საქმიანობა**

პროგრამა ითვალისწინებს მარნეულის ტელევიზიის „მარნეული ტვ“ ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობას, რომელიც ახორციელებს საზოგადოების ინტერესების გათვალისწინებით საზოგადოებრივ-პოლიტიკური გადაცემების მომზადებას, ახალი ამბების და კულტურული და სპორტული ღონისძიებების გაშუქების უზრუნველყოფას. აგრეთვე პროგრამა ითვალისწინებს მარნეულის მუნიციპალიტეტის საკრებულოს მიერ დაფუძნებული შპს „ახალი მარნეულის“ დაფინანსებას, რომელიც უზრუნველყოფს ადგილობრივი გაზეთის გამოშვებას.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების და მეჩეთების ფინანსური მხარდაჭერა, რელიგიური შემწყნარებლობის პროპაგანდის და მოსახლების სულიერების ამაღლების მიზნით. ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე შესაძლებელია განხორციელდეს მცირე სამშენებლო და სარეაბილიტაციო სამუშაოები. აგრეთვე იგეგმება მარნეულის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სასაფლაოების შემოღობვა და შესაბამისი ინვენტარის შექმნა.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მარნეულის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი

მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მოსახურების ხარჯების ანაზღაურებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

წალკის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების, დასასვენებელი პარკების კეთილმოწყობა. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების მნიშვნელოვანი მონაკვეთების რეაბილიტაცია, შედარებით მეორეხარისხოვანი მონაკვეთების მიმდინარე შეკეთება და ასევე მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე ზამთრის პერიოდის განმავლობაში თოვლისაგან წარმოქმნილი ნამქერისა და ყინულისაგან გაწმენდა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის დაქვემდებარებაში არსებული წყალსადენების ქსელის დაზიანებული მონაკვეთების რეაბილიტაცია და დაფინანსდება ქსელის მოვლა-შენახვის ხარჯები, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

- **მუნიციპალუტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის სოფლების მოსახლეობის გადაწყვეტილების შესაბამისად შემდეგი ღონისძიებები: სპორტული მოედნებისა და დარბაზების რეაბილიტაცია-მშენებლობა; სარიტუალო სახლების რეაბილიტაცია-კეთილმოწყობა; გარე განათების მოწყობა; წყლის ქსელების რეაბილიტაცია; სპორტული დარბაზების და რიტუალების სახლების ინვენტარით უზრუნველყოფა; სასოფლო სამეურნეო და კომუნალური დანიშნულების ტრანსპორტის შექმნა;

- **მუნიციპალური ტრანსპორტის ხელშეწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შიდარაიონული მუნიციპალური ტრანსპორტით მოსახლეობის მომსახურების უზრუნველყოფა და არსებული ტარიფის შენარჩუნება შესაბამისი ორგანიზაციის სუბსიდირების გზით. ასევე განხორციელდება მუნიციპალური ტრანსპორტის სრული რეაბილიტაცია და კაპიტალური რემონტი.

- **განათლება**

თვითმმართველობის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს სკოლამდელი განათლება, რომლის დაფინანსებაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 1 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 120-მდე ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ მიმდინარე ხარჯებს.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

წალკის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს ადგილობრივი კულტურული და რელიგიური ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ასევე სპორტის განვითარებისა და ახალგაზრდობის ხელშეწყობა.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ერთი სპორტული სკოლა. პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სკოლის მიმდინარე ხარჯების დაფინანსება. დაგეგმილია სოფლებში დარბაზების კეთილმოწყობა და მათ ბაზაზე დამატებითი სპორტული ჯგუფების დაფუძნება.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის კულტურის სახლის დაფინანსება, მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ერთი ცენტრალური ბიბლიოთეკა ოთხი სოფლის განყოფილებით. წლის განმავლობაში გაგრძელდება ბიბლიოთეკის მიმდინარე ხარჯების დაფინანსება. განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებების, ოლიმპიადების, კონცერტების, გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებების ორგანიზება, ხელშეწყობა და დაფინანსება, ასევე ნიჭიერი მოსწავლეები წახალისება.

• რელიგია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა წალკის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას. კერძოდ, არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაციასა და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტ აღრიცხვას, ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილებას; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგს, ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებებს.

• მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები სიღარიბის ზღვარს მიღმა მყოფი მოსახლეობის, ონკოლოგიური დაავადებებით, ეპილეფსიით, პარკინსონიზმით, ბრონქიალური ასთმით, დიაბეტით დაავადებულ პირთა, დედ-მამით ობოლ ბავშვთა, მრავალშვილიანი დედების, მარჩენალდაკარგული ოჯახების და სხვ. ერთჯერად დახმარებას.

ღანჩუთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა, წყალსადენის შიდა ქსელის მოვლა შენახვა და ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. მოხმარებული ელექტროენერჯის გადასახდის შეუფერხებელი დაფარვა.

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერების მოვლა და გამწვანების სამუშაოების ჩატარება, სასაფლაოების მოვლა პატრონობა;

- **აგრობიზნესცენტრის დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტში ფერმერული მეურნეობის განვითარების ხელშეწყობას.

- **განათლების დაფინანსება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **სკოლამდელი განათლების დაფინანსება**

პროგრამის მიზანია საბავშვო ბაღებში სრულფასოვანი სააღმზრდელო გარემოს შექმნა, გაიხსნას ბაგა-ბაღები ისეთ სოფლებში, სადაც კონტიგენტის დიდი რაოდენობა არსებობს და უზრუნველყოფილი იქნას მათი კეთილმოწყობა და კვალიფიციური პერსონალით მომსახურება. ქალაქის საბავშვო ბაღებში მატერიალურ ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ძირითადი აქტივების მიმდინარე შეკეთება და მოვლა-შენახვა.

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ააიპ ლანჩხუთის მუნიციპალიტეტის საგანმანათლებლო სააღმზრდელო ცენტრი, რომელიც აერთიანებს 20 საბავშვო ბაღს, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1500-ზე მეტი ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ამ ტრადიციების ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება, ასევე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელი ღონისძიებების ჩატარებას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტსმენთა მომზადების ორგანიზაციური და მეთოდური ხელშეწყობა, სპორტულ ასოციაციასთან, კავშირებთან, სპორტულ ფედერაციებთან და სხვადასხვა სპორტულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა. კლუბების, ნაკრები გუნდების მომზადება და მონაწილეობა ქვეყნის და საერთაშორისო ასპარეზობებში. 2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები.

პროგრამით ხორციელდება სპორტული ცენტრის, საფეხბურთო კლუბის და საფეხბურთო სკოლის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აგრძელებს სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას. განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, თეატრალური, მუსიკალური, სახვითი, ქორეოგრაფიული ფესტივალების, კონცერტების, მუზეუმებში გამოფენის მოწყობა, ასევე სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები;

- **ტურიზმის განვითარების ცენტრი**

ქვეპროგრამა ითვალისწინებს კულტურულ სათავგადასავლო, რელიგიურ და ეკოტურიზმის მარშრუტების დამუშავებას, პასპორტიზაციას და პოპულარიზაციას. აღნიშნული პროგრამა ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალის წარმოჩენას; ტურისტული მარშრუტების დაგეგმარებას; ლაშქრობების და სკაუტების ორგანიზებას; ტურისტული დისლოკაციის ადგილების მოწყობას;

- **რელიგიის დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძრისადმი მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში განაგრძობს საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელებას, რაც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებისაგან.

- **ჯანდაცვის პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამა ითვალისწინებს მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე ზედამხედველობას, გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობას და კონტროლის ღონისძიებებს, პარაზიტული დაავადებების პირველად კვლევას; დაავადებების დიაგნოსტიკას, პროფილაქტიკური მკურნალობას; სანიტარულ ღონისძიებებს;

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: ბიკარბონატული ჰემოდიალიზით – თირკმლის ქრონიკული უკმარისობით დაავადებულთა სამედიცინო საწესებულებაში ტრანსპორტირების პროგრამა, მზრუნველობამოკლებულთა უფასო კვებით უზრუნველყოფის პროგრამა, ტერიტორიული მთლიანობისთვის ბრძოლაში გარდაცვლილი მეომრების ოჯახების დახმარების პროგრამა, სამშობლოს დაცვისას დაღუპულთა და ომის შემდგომ გარდაცვლილ მეომართა სარიტუალო მომსახურების და მე-2 მსოფლიო ომის მონაწილეთა დახმარების პროგრამა, დედათა და ბავშვთა დახმარების პროგრამა, ჰუმანიტარული პროგრამების ხელშეწყობის პროგრამა, მძიმე საცხოვრებელ პირობებში მყოფი ოჯახების დახმარებისა და დროებითი თავშესაფრით უზრუნველყოფის პროგრამა, დევნილთა და შეჭირვებულ ოჯახთა საშეშე მერქნით დახმარების პროგრამა, ბავშვთა დღის ცენტრ იავნანას თანადაფინანსება, მაღალმთიან სოფლებში მცხოვრებ მოსწავლეთა ტრანსპორტირების მომსახურების პროგრამა.

ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი

საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მიმდინარე სარეაბილიტაციო სამუშაოების, მოვლა-შენახვისა და ზამთრის პერიოდში ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების თოვლისგან გაწმენდის სამუშაოების ხარჯების დაფინანსება.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება შემდეგი ღონისძიებები: გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლუატაცია, რეაბილიტირებულ გზებზე და შიდა ეზოებში ახალი წერტილების მოწყობა, მოხმარებული ელექტროენერჯის გადასახდის შეუფერხებელი დაფარვა; მაწანწალა ცხოველების დაჭერა და მათი გადაყვანა სპეციალიზირებულ თავშესაფარში, რითაც უზრუნველყოფილი იქნება მათი რაოდენობის მინიმუმამდე დაყვანა და შესაძლო საფრთხეების თავიდან აცილება; არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა, ახალი ხეების დარგვა და გამწვანების ზოლებში ყვავილებისა და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება. ქალაქის ტერიტორიაზე და მის შემოგარენში ხეების გადაბეღვა-ფორმირება, ზეხმელი და ავარიული ხეების მონიშვნა, შემდგომში მოჭრა-დამუშავება და გატანა.

- **განათლების დაფინანსება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა, აგრეთვე, ახალი საბავშვო ბაღების მშენებლობა. სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ისეთი პროგრამების დაფინანსება, რომლებიც ხელს შეუწყობს სკოლის გარეშე, შემოქმედებითი, ტექნიკური, ალტერნატიული და სხვა სახის დამატებითი განათლების მიღებას.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის მიზანია საბავშვო ბაღებში სრულფასოვანი სააღმზრდელო გარემოს შექმნა, ქალაქის საბავშვო ბაღებში მატერიალურ ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ძირითადი აქტივების მიმდინარე შეკეთება და მოვლა-შენახვა.

ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს, ბავშვთა კვებას და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ქალაქის ტერიტორიაზე არსებული დაწყებითი და ზოგადი განათლების მქონე დაწესებულებების სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობა. ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია ქალაქის ტერიტორიაზე არსებული საჯარო სკოლებისათვის ხელშეწყობა სხვადასხვა ხარჯებისათვის.

- **სკოლის გარეშე დაწესებულებათა დაფინანსება**

პროგრამის მიზანია მოსწავლე ახალგაზრდობის მოქალაქეობრივი, პატრიოტული ცნობიერების, შრომითი უნარჩვევების ჩამოყალიბება, განსაკუთრებული საჭიროების მქონე ბავშვების ინტეგრირება საზოგადოებაში, სადაც სრული თავისუფლება მიენიჭება მათ შესაძლებლობებს.

ასევე პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული ა. (ა). ა. ი. პ ოზურგეთის მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს მდიდარი კულტურული ტრადიციების დაცვას და ამ ტრადიციების ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა; სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებების, ტურნირების, შეჯიბრებების ორგანიზება, ხელშეწყობა და დაფინანსება, აგრეთვე ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება; ასევე განხორციელდება სპორტსმენთა მომზადების ორგანიზაციული და მეთოდური ხელშეწყობა, სპორტულ ასოციაციასთან, კავშირებთან, სპორტულ ფედერაციებთან და სხვადასხვა სპორტულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა. კლუბების, ნაკრების გუნდების მომზადება და მონაწილეობა ქვეყნის და საერთაშორისო ასპარეზობებში.

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა: ა.ა.ი.პ სპორტის განვითარების ცენტრი; ა.ა.ი.პ საფეხბურთო კლუბი „მერცხალი“; ა.ა.ი.პ ცენტრალური სტადიონი; ა.ა.ი.პ საჩოგბურთო სკოლა; ა.ა.ი.პ რაგბის განვითარების ცენტრი; ა.ა.ი.პ სასპორტო სკოლა.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული პროფილის მქონე ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის ფოლკლორული კოლექტივებისა და ინდივიდუალური შემსრულებლების მხარდაჭერა და შემოქმედებითი კოლექტივების ხელშეწყობა, თეატრალური, მუსიკალური, სახვითი, ქორეოგრაფიული ღონისძიებების ჩატარება, წიგნის ფესტივალების, კონცერტების, მუზეუმებში ახალ ექსპოზიციასთან და მოძრავი გამოფენის მოწყობა, გაგრძელდება სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებების ორგანიზება. ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული კულტურული პროფილის მქონე ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა: ა.ა.ი.პ კულტურის ცენტრი; ა.ა.ი.პ ცენტრალური ბიბლიოთეკა; ა.ა.ი.პ საბავშვო თეატრი; ა.ა.ი.პ თანამედროვე სახვითი ხელოვნების ცენტრი–გალერეა; ა.ა.ი.პ კულტურისა და დასვენების პარკი; ა.ა.ი.პ ქორეოგრაფიული ანსაბლი „გურია“; ა.ა.ი.პ სამხატვრო სკოლა; ა.ა.ი.პ მუსიკალური სკოლა; ა.ა.ი.პ ისტორიული მუზეუმი; ასევე პროგრამით დაფინანსდება ს.ს.ი.პ ქ.ოზურგეთის ალ.წუწუნავას სახელობის სახელმწიფო დრამატული თეატრი.

• ტურიზმის ხელშეწყობის პროგრამა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ტურიზმის ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება. აღნიშნული პროგრამა ხელს შეუწყობს ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალის წარმოჩენას, ტურისტული მარშრუტების დაგეგმარებას, სხვადასხვა სახის ფესტივალების მოწყობას, ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობას.

ასევე პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მიერ დაფუძნებული ტურიზმის პროფილის შემდეგი ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა: შ.პ.ს. გურიათრეველი.

• ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას ქალაქის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში. გაგრძელდება თანამშრომლობა სხვადასხვა სამთავრობო და არასამთავრობო ახალგაზრდულ ორგანიზაციებთან, ბავშვთა და ახალგაზრდულ ორგანიზაციათა მხარდაჭერა და წახალისება; თავისუფალი დროის შინაარსიანად და ეფექტურად ორგანიზება.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქალაქის ტერიტორიაზე არსებული შემოქმედის ეპარქიის ფინანსური მხარდაჭერა (კომუნალური გადასახადებით), ასევე ტაძრის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები. დაფინანსდება სხვადასხვა რელიგიური ღონისძიებები.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. 2015-2017 წლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის, ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

ქვეპროგრამის ფარგლებში ფინანსდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი, რომლის ამოცანებია ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობა და ეპიდემიოლოგიური კონტროლი, დაავადების გადაცემის გზების, რისკფაქტორების გამოვლენისა და შესწავლის მიზნით; პროფილაქტიკური აცრების დაგეგმვა, შესრულება, ასაცრელი მასალით უზრუნველყოფის ორგანიზაცია და კონტროლი, განსაკუთრების საშიშ ინფექციათა ბუნებრივი კერების გამოვლენა, ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობის სამსახურების ხელშეწყობა და სხვა ღონისძიებები;

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი გათანაბრებითი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ ქალაქ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების მდგომარეობის შენარჩუნება. დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის სოფლებში, სავალი ნაწილის მიმდინარე შეკეთების სამუშაოები. 2015 წლის განმავლობაში კვლავ აქტუალური რჩება მუნიციპალური ტრანსპორტის გამართული მუშაობის უზრუნველყოფა. ავტოპარკი

შედგება 6 ერთეული მოძველებული „კაზიკის“-ს ტიპის ავტობუსებისაგან, რომლებიც ვერ უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტში შემავალი 4 დაბისა და 74 სოფლის მოსახლეობის სრულფასოვან მომსახურებას. პრობლემის მოგვარების მიზნით შესაძენია რამოდენიმე ერთეული ახალი ავტობუსი.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების ქსელის გაფართოება, მოხმარებული ელექტროენერჯის ხარჯების შესამცირებლად გარე განათების ქსელში განხორციელდება ფოტონების დამონტაჟება. მუნიციპალიტეტის სოფლებში წყალსადენის შიდა ქსელის რეაბილიტაცია და ინფრასტრუქტურის სამუშაოების ჩატარება. დაგეგმილია კურორტ გომისმთის და სოფ. ჯუმათის წყალმომარაგება

პროგრამა ასევე ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის სოფლებში, განსაკუთრებით ზღვისპირა საკურორტო ზოლში სანიტარული წესრიგის შენარჩუნებას და გაუმჯობესებას. მიზნის განსახორციელებლად შეძენილი იქნება ერთი ერთეული პლაჟის დასუფთავებისა და ნარჩენებისაგან გამწმენდი სპეციალური მანქანა.

გაგრძელდება ოზურგეთის მუნიციპალიტეტის სოფლებსა და დაბა ურეკის ტერიტორიაზე დიდი და პატარა დამატებითი ურნების დადგმის პროცესი.

- **სოფლის მეურნეობის განვითარების პროგრამა**

პროგრამის მიზანია სასოფლო სამეურნეო პროდუქციის ზრდა, არსებული სასოფლო სამეურნეო ტექნიკისა და ტექნოლოგიური მოწყობილობების ეფექტური გამოყენება; სასოფლო სამეურნეო ტექნიკის სერვის-ცენტრებში ადგილობრივი და მოწვეული სპეციალისტების მიერ ფერმერებისათვის სწავლების ჩატარება და საკონსულტაციო მომსახურება მათთვის მნიშვნელოვან საკითხებზე; სასათბურე მეურნეობების განვითარება სანერგე მეურნეობების შექმნა, მაღალ ხარისხიანი, ჯიშოვანი ნერგების გამოყვანა არსებული ამორტიზირებული და არარენტაბელური ბაღების ჩასანაცვლებლად, ხილსაცავების მოწყობა მოსალოდნელი ეკონომიკური ზიანის მინიმუმირების უზრუნველყოფის მიზნით საკარანტინო მავნებლების გავრცელების წინააღმდეგ ღონისძიებების ჩატარება; ნიადაგის ნაყოფიერებების ამაღლების ღონისძიებები; ჩაის კულტურის რეაბილიტაციის სამუშაოების დაწყება; მეცხოველეობის განვითარების მიზნით ახალი თანამედროვე საკვები ბაზის შესაქმნელად პროექტების მოზიდვა-განხორციელება; ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების (თაფლი, მცვი, წაბლი და ა.შ.) წარმოებაზე პროექტების განხორციელება. სადრენაჟე არხების გაწმენდა.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა. სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ისეთი პროგრამების დაფინანსება, რომლებიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის დასაქმებას.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის მიზანია საბავშვო ბაღებში სრულფასოვანი სააღმზრდელო გარემოს შექმნა, გაიხსნას ბაგა-ბაღები ისეთ სოფლებში, სადაც კონტიგენტის დიდი რაოდენობა არსებობს და უზრუნველყოფილი იქნას მათი კეთილმოწყობა და კვალიფიციური პერსონალით მომსახურება. მატერიალურ ტექნიკური ბაზის გაუმჯობესება, ძირითადი აქტივების მიმდინარე შეკეთება და მოვლა-შენახვა.

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 34 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1531 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

- **ზოგადი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული დაწყებითი და ზოგადი განათლების მქონე დაწესებულებების სრულყოფილი ფუნქციონირებისათვის ხელშეწყობა. ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული დაზიანებული საჯარო სკოლების აღდგენა-რეაბილიტაცია;

- **სკოლის გარეშე დაწესებულებათა დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე ფუნქციონირებს მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლი. აქვე ფუნქციონირებს შემოქმედებითი და ტექნიკური წრეები, სადაც მოსწავლე ახალგაზრდობა ეუფლება შესაბამის განათლებას; ორგანიზაციის მიზანია მოსწავლე ახალგაზრდობის მოქალაქეობრივი, პატრიოტული ცნობიერების, შრომითი უნარჩვევების ჩამოყალიბება, განსხვავებული უნარის მქონე ბავშვების ინტეგრირება საზოგადოებაში სადაც სრული თავისუფლება მიენიჭება მათ შესაძლებლობებს.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად ერთად აუცილებელია ხელი შეეწყოს მდიდარი კულტურული ტრადიციების დაცვას და ამ ტრადიციების ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება. ასევე ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის წახალისების მიზნით გასატარებელ ღონისძიებებს.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტსმენთა მომზადების ორგანიზაციური და მეთოდური ხელშეწყობა, სპორტულ ასოციაციასთან, კავშირებთან, სპორტულ ფედერაციებთან და სხვადასხვა სპორტულ ორგანიზაციებთან თანამშრომლობა. კლუბების, ნაკრები გუნდების მომზადება და მონაწილეობა ქვეყნის და საერთაშორისო ასპარეზობებში.

2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები.

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია სპორტისა და ტურიზმის განვითარების ა(ა)იპი-ს შექმნა- დაფინანსება, სადაც გაერთიანდება სპორტული სკოლები.

ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია საცხენოსნო კლუბი „მარულა“ -ს დაფინანსება, სადაც მოხდება არსებული სადოლე ცხენების მოვლა შენახვა, მათი სელექცია საქართველოს ჩემპიონატებში და სხვადასხვა ღონისძიებებში მონაწილეობის მიღება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის ფოლკლორული კოლექტივებისა და ინდივიდუალური შემსრულებლების მხარდაჭერა და შემოქმედებითი კოლექტივების ხელშეწყობა, თეატრალური, მუსიკალური სახვითი, ქორეოგრაფიული, წიგნის ფესტივალების, კონცერტების, მუზეუმებში ახალ ექსპოზიციასა და მოძრავი გამოფენის მოწყობა, გაგრძელება სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალური კულტურის ცენტრი, თანამედროვე სახვითი ხელოვნების ცენტრი, ც/ბიბლიოთეკა, დრამატული თეატრი, ურეკის კულტურის სახლი, სამხატვრო სკოლა, ანსაბლი „გურია“

- **ტურიზმის ხელშეწყობის პროგრამა**

აღნიშნული პროგრამა ხელს შეუწყობს მუნიციპალიტეტის ტურისტული პოტენციალის წარმოჩენას; ტურისტული მარშრუტების დაგეგმარებას; ლაშქრობების და სკაუტების ორგანიზებას; ტურისტული დისლოკაციის ადგილების მოწყობას და ტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებას ურეკში, შეკვეთილში ზღვის სეზონთან დაკავშირებული ღონისძიებების ჩატარებას, რომელშიც

მონაწილეობას მიიღებენ ადგილობრივი მოსახლეობა და დამსვენებლები, სეზონის გახსნას და დახურვას, სხვადასხვა სახის ფესტივალების მოწყობას. კურორტ გომისმთაზე სამთო ექსტრემალური სათავგადასავლო ტურიზმის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით სხვადასხვა პროექტების ორგანიზებას და ხელშეწყობას.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში, თანამშრომლობა სხვადასხვა სამთავრობო, არასამთავრობო და უცხოურ ახალგაზრდულ ორგანიზაციებთან, ბავშვთა და ახალგაზრდულ ორგანიზაციათა მხარდაჭერა და წახალისება, თავისუფალი დროის შინაარსიანად და ეფექტურად ორგანიზება.

აგრეთვე დაფინანსდება ტრენინგ-სემინარები, ფორუმები, სესიები, ინტელექტუალურ-შემეცნებითი, გასართობი თამაშები, შემოქმედებითი და საგანმანათლებლო კონკურსები და სხვა; შემოქმედი ახალგაზრდების შემოქმედების პოპულარიზაცია (გამოფენები, ლიტერატურული საღამოები, კონცერტები, ფესტივალები, სპექტაკლები და სხვა); ახალგაზრდული საინფორმაციო ცენტრის ხელშეწყობა; ახალგაზრდებში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება (ლაშქრობები, ექსკურსიები, შეჯიბრებები სპორტის სხვადასხვა სახეობებში.); სხვა ღონისძიებები.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათებით უზრუნველყოფას. 2015-2017 წლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის, ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრი, რომლის ამოცანებია ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობა და ეპიდემიოლოგიური კონტროლი, დაავადების გადაცემის გზების, რისკფაქტორების გამოვლენისა და შესწავლის მიზნით; პროფილაქტიკური აცრების დაგეგმვა, შესრულება, ასაცრელი მასალით უზრუნველყოფის ორგანიზაცია და კონტროლი, განსაკუთრების საშიშ ინფექციათა ბუნებრივი კერების გამოვლენა, ეპიდემიოლოგიური ზედამხედველობის სამსახურების ხელშეწყობა და სხვა ღონისძიებები;

- **სოციალური პროგრამების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარების პროგრამა, მზრუნველობამოკლებულთა ერთჯერადი უფასო კვებით უზრუნველყოფის პროგრამა, ვეტერანთა დახმარების პროგრამა, ვეტერანთა სარიტუალო მომსახურების პროგრამა, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა დახმარების პროგრამა, შეჭირვებულ მოქალაქეთა სამედიცინო მომსახურების პროგრამა, იძულებით გადაადგილებულ პირთა დახმარების პროგრამა, სტიქიური მოვლენების შედეგად დაზარალებული ოჯახების დახმარების პროგრამა, ხანდაზმულთა დახმარების პროგრამა, უსინათლოთა ერთჯერადი დახმარების პროგრამა, სოციალურად დაუცველ ბავშვთა დღის ცენტრის პროგრამული დაფინანსება, თირკმლის უკმარისობით დაავადებულ პირთა დახმარების პროგრამა, დედ-მამით ობოლი 18 წლამდე ასაკის ბავშვთა ერთჯერადი დახმარების პროგრამა, ხანდაზმულთა სახლის კომუნალური გადასახადების სუბსიდირების პროგრამა.

ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

მუნიციპალიტეტის ერთ ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს მუნიციპალური გზების რეაბილიტაცია, რომლის ფარგლებში მომდევნო 4 წლის განმავლობაში მუნიციპალიტეტში შემავალი სოფლების 80%-ში რეაბილიტირებული იქნება ძირითადი გზები, მოიხრეშება და მოსწორდება შიდა საუბნო გზები, რეაბილიტირებული იქნება ცენტრიდან სოფლებთან დამაკავშირებელი გზები, სრულად ინება აღდგენილი კურორტ ბახმარომდე მიმავალი გზა, მოხდება მუნიციპალიტეტის შიდა გზების მოასფალტება. სოფ. ზემოხეთში კალამეების უბანში და სოფ. ქვაბლაში აშენდება სამანქანე ხიდი. ზამთრის პერიოდში დიდთოვლიანობის შემთხვევაში განხორციელდება ჭარბი თოვლის საფარისაგან განთავისუფლება.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა, სკვერების მოვლა-შენახვა და ექსპლუატაცია, წყალსადენის შიდა ქსელის რეაბილიტაცია და ინფრასტრუქტურის სამუშაოები;

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

ბოლო წლებში განხორციელებული სხვადასხვა პროექტების მიუხედავად, მაინც არასათანადო პირობებია მუნიციპალიტეტის კომუნალურ მეურნეობაში, მომდევნო წლების განმავლობაში აშენდება წყლის სათავე ნაგებობები და უზრუნველყოფილი იქნება მოსახლეობა სასმელი წყლით შემდეგ სოფლებში: ფარცხმა, ერკეთი, ბასილეთი, გორაბერეჟოული, ვანზომლეთი, ამაღლება, გუთური. რეაბილიტაცია ჩაუტარდება ხიდისთავის, ზემოხეთის, საჭამიასერის წყალგაყვანილობის სისტემებს. 2015 წელში გათვალისწინებულია კურორტ ბახმარომში წყლის სისტემის მშენებლობა-რეაბილიტაციის სამუშაოები. დამატებით იქნება შესყიდული ნაგავმზიდი მანქანები და ნაგვის კონტეინერები. რეაბილიტაცია ჩაუტარდება საერთო საცხოვრებელ ბინებს. გათვალისწინებულია გარე განათების სამუშაოების გაგრძელება დაბის ცენტრში და სოფლებში;

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

გზების მშენებლობა-რეაბილიტაციისა და კომუნალური მეურნეობის განვითარებასთან ერთად მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებების განხორციელებას, რომლის ფარგლებში განხორციელდება დაბის ცენტრში ადმინისტრაციული შენობის წინ არსებული სკვერის შემოღობვა და კეთილმოწყობა, ნ. დუმბაძის სახელობის სკვერის შემოღობვა, კურორტ ბახმარომში ეკლესიის შემოღობვა და პარკის კეთილმოწყობა. დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ცენტრის რეაბილიტაცია, 2015 წლიდან დაიწყება კულტურის სახლის მშენებლობა და კეთილმოწყობა. ზემოთაღნიშნული ღონისძიებების განხორციელების შედეგად შეიქმნება კეთილმოწყობილი გარემო, რაც აუცილებელია მოსახლეობის საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესებისათვის.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა. 2015 წელში გათვალისწინებულია სარეაბილიტაციო სამუშაოები ჩაუტარდეს დაბის სამივე საბავშვო ბაღს, მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების რეაბილიტაცია სოფ. სამებაში და სოფ. დაბლაციხეში. სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ისეთი პროგრამების დაფინანსება, რომლებიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის დასაქმებას. აღნიშნულის განხორციელების შემთხვევაში იფუნქციონირებს

კეთილმოწყობილი და ბავშვთა მოვლისა და აღზრდისათვის საჭირო პირობებით უზრუნველყოფილი ბაღები.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს მდიდარი კულტურული ტრადიციების დაცვას და ამ ტრადიციების ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული ღონისძიებების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი შესაძლებლობების გამოვლინება. მომდევნო წელში განხორციელდება თეატრის მშენებლობა და კეთილმოწყობა, ასევე გათვალისწინებულია აშენდეს სოფ. ხიდისთავში ანა კალანდაძის სახლ-მუზეუმი. სარეაბილიტაციო სამუშაოები ჩაუტარდება დაბის ცენტრში სავაჭრო ცენტრის შენობას ფალავანთა კლუბის გახსნისათვის.

ადგილობრივი მნიშვნელობის ჯანდაცვისა და სოციალური პროგრამების განხორციელება

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

• საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაფინანსება

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გადამტანების ფაუნის გავრცელების შესწავლა/დადგენას; პრევენციული და კონტროლის ღონისძიებებს; პარაზიტული დაავადებების პირველად კვლევას; გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიოდამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებებს; დაავადებების დიაგნოსტიკას, პროფილაქტიკური მკურნალობას; სანიტარულ ღონისძიებებს; მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე ზედამხედველობას; ჯანმრთელობის ხელშეწყობას;

• სოციალური პროგრამების დაფინანსება

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. როგორც სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილ ასევე მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტით გათვალისწინებული თანხებით. პროგრამა ითვალისწინებს სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველპირთა მდგომარეობის გაუმჯობესების, მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას, დევნილთა და ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულთა ოჯახების დახმარებას, სტიქიის შედეგად დაზარალებულთა დახმარებას, სამედიცინო მომსახურების თანადაფინანსებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ბორჯომის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების მოასფალტება და განათება, დასასვენებელი პარკების და მაღალსართულიანი საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა, საასმელი წყლის სისტემების და სახურავების რეაბილიტაცია, სოფლებში სასმელი წყლის სისტემების მოწყობა და რეაბილიტაცია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და ახალი, მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიგა საქალაქო გზების რეაბილიტაცია, განხორციელდება ქ. ბორჯომში ვაშლოვანის, რუსთაველის, მესხეთის, ერეკლეს, აღმაშენებლის ქუჩების, სოფლების ცემისა და ყვიბისის, დაბა წალვერის გზების რეაბილიტაცია. ასევე, ბორჯომში ცენტრალური რუსთაველის, 9 აპრილის, მესხეთის, კოსტავას ქუჩების, ფილებით მოპირკეთება; მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ხიდების აღდგენა, კერძოდ განხორციელდება სოფელ ყვიბისში ორი ხიდის, მტრედის ხიდის, სილამაზის ხიდის, ლიკანისა და ახალი უბნის დამაკავშირებელი ხიდის, სოფელ მიტარბში ხიდების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია გარე განათების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია, დასუფთავების ღონისძიებები, კანალიზაციის სისტემის მოწყობა, სანიაღვრე არხების მოწყობა-მოვლა, წყლის სისტემის რეაბილიტაცია, სარწყავი არხების მოწყობა-რეაბილიტაცია, საკადასტრო რუკების მომზადება, მუნიციპალური და რეგიონული განვითარების სააგენტოს ხელშეწყობის, ინფრასტრუქტურული პროექტების და ამხანაგობების თანადაფინანსება. განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე საყდენი კედლების მოწყობა, კერძოდ: ბორჯომის მუნიციპალიტეტში ჭავჭავაძის, ნიკოლაძის, გამსახურდიას, რაზმაძის, ხანძთელის, გურამიშვილის, ორბელიანის, ინაურის ქუჩებზე, სოფლებში: ყვიბისში, ტბაზე, ახალდაბაში საყდენი კედლების რეაბილიტაცია. რეაბილიტაცია ჩაუტარდება ქ.ბორჯომში აღმაშენებლის, რუსთაველის, გამარჯვების, ჭავჭავაძის, თორის, მესხეთის, გამსახურდიას, დუმბაძის ქუჩებზე საცხოვრებელი სახლების სახურავებს; თორის, ერეკლეს, მესხეთის, რუსთაველის ქუჩებზე საცხოვრებელ სახლებში ლიფტებს, რუსთაველის, ხანძთელის, თამარ მეფის ქუჩებზე საცხოვრებელ სახლების ფასადებს. გათვალისწინებულია ქალაქის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა, ასევე საცხოვრებელი კორპუსების შიდა ბუნკერების და გარე ქსელის ბუნკერების საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისგან გათავისუფლება. ექსპლუატაციაში შევა ახალი ნაგავსაყრელი სრული დატვირთვით, რაც გააუმჯობესებს ქალაქის სანიტარულ და ეკოლოგიურ მდგომარეობას. ზამთრის პერიოდში განხორციელდება გზების ტენიკური მარილით დამუშავება, ხოლო დიდთოვლიანობის შემთხვევაში ჭარბი თოვლისგან გათავისუფლება. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლუატაცია, რეაბილიტირებულ გზებზე და შიდა კვარტალურ ეზოებში ახალი სანათი წერტილების მოწყობა, კერძოდ განხორციელდება ქ.ბორჯომში შიგა ქუჩების, სოფლების: დაბის და მზეთამზის და დაბა ახალდაბის გარე განათების მოწყობა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება არსებული გამწვანების მოვლა-პატრონობა, ახალი ხეების დარგვა და გამწვანების ზოლებში ყვავილებისა და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება, არსებული სკვერებისა და პარკების მოვლა-პატრონობა და მათი კეთილმოწყობა, მოწესრიგდება გამწვანების ზოლები. განხორციელდება სკვერების კეთილმოწყობა რუსთაველის ქუჩაზე. ასევე განსაზღვრულია სოფელ ციხისჯვარში ტერიტორიული ორგანოს შენობის რეაბილიტაცია.

- **განათლება**

სკოლამდელი განათლება წარმოადგენს მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს. მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა. ბორჯომის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 11 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 550 ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. დაბა ბაკურიანში ფუნქციონირებს საბავშვო ბაღი, სადაც ირიცხება 90 ბავშვი, ასევე ყველა ხარჯი ფინანსდება მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან. მომავალ წელს განხორციელდება ბაღების რეაბილიტაცია, კერძოდ სოფელ რველში, აღმაშენებლის ქუჩაზე და ლიკანში.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტისათვის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა, რომლის ფარგლებშიც მომავალ წელს დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტული და კულტურული ღონისძიებისა და ორგანიზაციის დაფინანსება.

• სპორტული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება

პროგრამა მოიცავს ააიპ „ბორჯომის სკოლისგარეშე სასპორტო გაერთიანების“ 364-მდე სპორტსმენის დაფინანსებას, გაერთიანება მოიცავს სპორტის 15 სახეობას და უზრუნველყოფს ამ სახეობების განვითარებას. განხორციელდება მუნიციპალიტეტში სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები, ტურნირები კალათბურთში, ფრენბურთში სკოლის მოსწავლეთა შორის, მხიარული სტარტები და მინი-ფეხბურთი მოსწავლეთა შორის, რესპუბლიკური ტურნირები ძიუდოში, ბერძნულ-რომაულ ჭიდაობაში, მოხდება წარმატებული სპორტსმენების დაჯილდოება წახალისება მიღწეული შედეგებისათვის. 2014 წელს განხორციელდება შემდეგი სპორტული ღონისძიებები: კალათბურთის ტურნირი, ვაჟთა ტურნირი ფრენბურთში სკოლის მოსწავლეთა შორის, ვაჟთა ტურნირი კალათბურთში სკოლის მოსწავლეთა შორის, ფრენბურთის ტურნირი გოგონებს შორის, მხიარული სტარტები საბავშვო ბაღის აღსაზრდელებს შორის, მინი-ფეხბურთი, რევაზ ლაშხის სახელობის რესპუბლიკური ტურნირი ბერძნულ-რომაულ ჭიდაობაში, ჭადრაკის ტურნირი, ქართული ჭიდაობა (სკოლების პირველობა), განხორციელდება ბორჯომის საფეხბურთო კლუბის “ ბორჯომი-2013“-ის დაფინანსება. საფეხბურთო გუნდის შექმნამ ხელი შეუწყობს ქალაქში სპორტის, კერძოდ ფეხბურთის პოპულარიზაციას.

• კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება

პროგრამის ფარგლებში ფინანსდება მუსიკალური სკოლა, სადაც სწავლობს 230-მდე მოსწავლე; მუსიკალურ სკოლასთან არსებული ანსამბლი „ბორჯომი - 2012“; ააიპ „ბორჯომის საბიბლიოთეკო გაერთიანება“, ააიპ „კულტურისა და ხელოვნების ცენტრის“ მიერ ორგანიზებული ღონისძიებები, ააიპ “ბორჯომის თოჯინების თეატრი”; განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული და სადღესასწაულო ღონისძიებების ორგანიზება, ააიპ „ბორჯომის ცენტრალური პარკის“ დაფინანსება, ბორჯომის ცენტრალური პარკის მოვლა-პატრონობა და იერსახის შენარჩუნება, ასევე ბორჯომის ცენტრალური პარკის მიმდებარე ტერიტორიის, კერძოდ 9 აპრილის ქუჩის რეაბილიტაცია.

• რელიგია

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება თვითმმართველობის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას.

• მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, ესენია: გადამდებ დავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები. იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა. იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; სანიტარული ღონისძიებები.

• სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს ბორჯომის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მოხუცებულთა, მიუსაფართა

და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ ბორჯომის მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ადიგენის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია ადიგენის მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებშიც 2014-2017 წლებში განხორციელდება გზებისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია.

• გზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება დაბების შიდა გზებისა და სოფლებში მისასვლელი გზების მოვლა-შენახვა-რეაბილიტაცია.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

პროგრამის ფარგლებში იგეგმება დაბა ადიგენისა და დაბა აბასთუმნის საკანალიზაციო ქსელის რეაბილიტაცია - მიმდინარე რემონტის სამუშაოების დაფინანსება, განხორციელდება და მოწესრიგდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული სოფლებისა და დაბების მომსახურებაში მყოფი სასმელი წყლის არსებული ბასეინებისა და ქსელების რეაბილიტაცია. გათვალისწინებულია მუნიციპალიტეტის ორივე დაბის და სოფლების უდისა და არლის აგრეთვე ბენარისა და ვარხნის დაგვა-დასუფთავება, ნარჩენების გატანა, რაც გააუმჯობესებს აღნიშნული დასახლებული პუნქტების სანიტარულ და ეკოლოგიურ მდგომარეობას. უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ადიგენის მუნიციპალიტეტის ცენტრალური გზიდან სოფლების ცენტრებამდე მისასვლელი გზების განათება. რისი გათვალისწინებითაც ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება განათების არსებული ქსელის ექსპლუატაცია.

• კეთილმოწყობის ღონისძიებები

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში მოხდება არასამთავრობო და სხვა დონორი ორგანიზაციების მიერ განხორციელებული ინფრასტრუქტურული პროექტების თანადაფინანსება. კერძოდ: „World vision“ - საერთაშორისო არასამთავრობო რეგიონალური ორგანიზაცია საქართველოში წლების განმავლობაში მჭიდროდ ურთიერთობს მუნიციპალიტეტთან. კეთდება სასოფლო მოსაცდელეები, ფინანსდება სასკოლო ინფრასტრუქტურა.

განათლება

მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელი განათლების დაფინანსებას იგი მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 7 საბავშვო ბაღი, რომელიც მომსახურებას უწევს 230-მდე სკოლამდელი ასაკის ბავშვს. საბავშვო ბაღები არის მოძველებული რის გამოც ვერ ხერხდება მთლიანი მოთხოვნილების დაკმაყოფილება და იგეგმება საბავშვო ბაღების რაოდენობის ზრდა.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის კულტურული ცხოვრების დონის ამაღლებისა და ახალგაზრდა თაობის წახალისებისათვის მნიშვნელოვანია სპორტული და კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება.

• სპორტული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა. მოზარდთა სპორტულ აღრზდას ემსახურება და აღნიშნულ დარგში პრიორიტეტულია ადიგენის კომპლექსური სპორტული სკოლა, სადაც შექმნილია ფეხბურთის, ჭიდაობის, ჭადრაკის, რაგბის ასაკობრივი ჯგუფები.

- **კულტურული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, 2014 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება: ბიბლიოთეკები, ააიპ ადიგენის სამუსიკო სკოლა, ააიპ ადიგენის კულტურის ცენტრი.

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომელიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობაში. ასევე დაფინანსდება შემდეგი ღონისძიებები: ბავშვების პატრიოტთა ბანაკებში მგზავრობის ტრანსპორტირება; საახალწლო ღონისძიება; დედისა და ქალთა საერთაშორისო დღე; საქართველოს დამოუკიდებლობის დღე; დაბებსა და სოფლებში ახალგაზრდული ღონისძიებების ორგანიზება და ფინანსური მხარდაჭერა; მოღვაწე ხელოვანთა შემოქმედების პროპაგანდის მიზნით გამოფენა გაყიდვების მოწყობა წიგნად გამოშვების ფინანსური მხარდაჭერა; ტურიზმის პოპულარიზაციის მიზნით სარეკლამო რგოლების დამზადება და ჩვენება ტელე არხზე.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა ასპინძის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პრიორიტეტის ფარგლებში იგეგმება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, კერძოდ: გადამდებ დავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; სანიტარული ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის სოციალური დაცვა ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში აფინანსებს შემდეგ პროგრამებს: ავადმყოფთა, ორსულთა, მშობიარეთა, ჩვილ ბავშვთა ოპერაციების ნაწილობრივი დაფინანსება; სოფელ უდის სათნოების სახლის დაფინანსება; ომის მონაწილეთა დახმარებები 9 მაისისთვის; ლტოლვილთა და იძლებით გადაადგილებულ პირთა, უკიდურესად გაჭირვებულთა და სოციალურად დაუცველთა, აფხაზეთისა და სამაჩაბლოს ომში დაღუპულთა ოჯახების ერთჯერადი დახმარებები; სოფელ არალის უნარშეზღუდულ და მენტალობადაქვეითებულ ბავშვთა საინტეგრაციო ცენტრის დაფინანსება;

ასპინძის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

ასპინძის მუნიციპალიტეტის უპირველეს პრიორიტეტად რჩება ინფრასტრუქტურის მშენებლობა რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია, რომლის ფარგლებშიც 20143-2017 წლებში განხორციელდება გზებისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში იგეგმება სოფელ სარო-ხიზაბავრის მისასვლელი გზისა და სოფელ დუმალაში მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება დაბა ასპინძის სარწყავი და სასმელი წყლის სისტემის რეაბილიტაცია ექსპლუატაცია, უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება და გარე განათება. მუნიციპალიტეტისა და მასში შემავალი რამოდენიმე სოფლის რეაბილიტირებულ გზებზე

დამის განათება მოსახლეობის უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს, რის გათვალისწინებითაც ქვეპროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება გარე განათების არსებული ქსელის ექსპლუატაცია.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების გახსნა და მათი ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 3 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 224 მეტი აღსაზრდელი. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში მოქმედი ყველა საბავშვო ბაღის მიმდინარე ხარჯები.

კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ასპინძის მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურული და სპორტული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების დაფინანსება.

- **სპორტული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციისა და კლუბის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურის სახლები, ბიბლიოთეკები და სახელოვნებო სკოლები. მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტებისა და ღონისძიებების ფინანსური მხარდაჭერა. მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი პროგრამები.

- **ახალგაზრდული ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომელიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობაში: საახალწლო ღონისძიება; დედისა და ქალთა საერთაშორისო დღე; საქართველოს დამოუკიდებლობის დღე; დაბასა და სოფლებში ახალგაზრდული ღონისძიებების ორგანიზება და ფინანსური მხარდაჭერა; მოღვაწე ხელოვანთა შემოქმედების პროპაგანდის მიზნით გამოფენა გაყიდვების მოწყობა წიგნად გამოშვების ფინანსური მხარდაჭერა; ტურიზმის პოპულარიზაციის მიზნით სარეკლამო რგოლების დამზადება და ჩვენება ტელევიზიით.

- **რელიგია**

მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებით უზრუნველყოფას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიების განხორციელება, კერძოდ: გადაამდებ დავადებათა ზედა მხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; პრევენციული კონტროლის ღონისძიებები; დაავადების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება: მოსახლეობის გეგმიური და გადაუდებელი საოპერაციო ხარჯები, უმწეო მდგომარეობაში მყოფი მოხუცების ერთჯერადი კვებით უზრუნველყოფა, სტიქიით დაზარალებულთა სამშენებლო მასალით დახმარება, მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრებ ახალდაბადებულ ბავშვთა ოჯახების დახმარება, „ვეტერანისა და დევნილის, სტატუსის მქონე გარდაცვლილი მოქალაქეების ოჯახების თანადგომა სარიტუალო თანხის დაფარვა, მრავალშვილიანი ოჯახების მატერიალური დახმარება, ქვეყნის ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპული ოჯახების დახმარება, 2008 წლის აგვისტოს ომში დაღუპული და დაინვალიდებული პირების ოჯახების მატერიალური დახმარება, იძულებით გადაადგილებულ პირთა დახმარება, მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 100 წლის და 100 წელს გადაცილებული ხანდაზმულთა დახმარება, დედ-მამით ობოლ არასრულწლოვანთა დახმარება, შეზღუდული შესაძლებლობების სტატუსის მქონე არასრულწლოვანთა დახმარება, სკოლამდელი აღზრდის დაწესებულებაში ჩარიცხული გადახდისუუნარო, მრავალშვილიანი, შეზღუდული შესაძლებლობებისა და მარჩენალდაკარგულის სტატუსის მქონე ბავშვთა მატერიალური დახმარება, უსტატუსო და უსინათლოებისათვის და სოციალურად დაუცველი ოჯახების ბავშვთათვის სახელმძღვანელოების შექმნის ხარჯი.

ქალაქ ახალციხის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია

ქ.ახალციხის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, ქალაქის საცხოვრებელი უბნების ეზოების, დასასვენებელი პარკების და საცხოვრებელი კორპუსების კეთილმოწყობა. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქ.ახალციხის მუნიციპალიტეტში არსებული ქუჩებისა რეაბილიტაცია, კერძოდ: ქ.ახალციხის წმ. დავით და კონსტანტინეს ქუჩის და მეორე მსოფლიო ომში დაღუპულთა მემორიალის მიმდებარე ტერიტორიის მოასფალტება, გრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტის სახსრებით გვარამადის ქუჩის. გვარამადის ქუჩის გადასასვლელი ხიდის და ზარზმელის ქუჩის რეაბილიტაცია, ასევე რეაბილიტირებული ცენტრალური ქუჩების მდგომარეობის შენარჩუნება, საგზაო მოძრაობის დადგენილი წესების მიხედვით შესაბამისი საგზაო ნიშნების, გადასასვლელებისა და სიჩქარის შემზღუდავი ბარიერების მოწყობა, ქალაქის რიგი ქუჩების ორმული შეკეთება ზამთრის პერიოდში, შიდა გზებისა და ქალაქის ქუჩების ჭარბი თოვლისაგან გათავისუფლება.

კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ქ.ახალციხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე საცხოვრებელი კორპუსების სახურავებისა და ფასადების რეაბილიტაცია, აგრეთვე სოციალურად დაუცველთა სახლის მშენებლობა

• კეთილმოწყობის ღონისძიებები

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ტროტუარების აღდგენა, მცირე სკვერებისა და მოედნების მოწყობა. დაგეგმილია პროგრამის ფარგლებში რაბათის ტერიტორიაზე ბ. ჯაყელის ძეგლის დადგმის ხარჯები

განათლება

ფარგლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა. ქ. ახალციხის მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 8 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1200 - მდე აღსაზრდელი.

პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ასევე ხორციელდება არსებული ბაღების რეაბილიტაცია და მათი ინვენტარით და საწვავი შემთხვევით უზრუნველყოფა.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტი ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული და სპორტული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების ფინანსურ მხარდაჭერას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული სკოლის დამძლეოსანთა სპორტული კლუბის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მას ჰქონდეს შესაძლებლობა უზრუნველყოს სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიადამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; სანიტარული ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალმხრივი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ახალციხის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია ახალციხის მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებშიც 2014-2017 წლებში განხორციელდება გზებისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა - რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია, მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის არსებული რეაბილიტირებული შიდა გზების მდგომარეობის შენარჩუნება, ასევე ახალი მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. საგზაო მოძრაობის დადგენილი წესების მიხედვით შესაბამისი საგზაო ნიშნების, გადასასვლელებისა და სიჩქარის შემზღუდავი ბარიერების მოწყობა, ქალაქში ქუჩების ორმული შეკეთება საჭიროების შემთხვევაში.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება ქ.ახალციხისა და ვალეს დასუფთავება საყოფაცხოვრებო ნარჩენების გატანა და მოსახლეობის მაწანწალა ცხოველებისგან დაცვა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ტროტუარების აღდგენა, მცირე სკვერებისა და მოედნების მოწყობა.

განათლება

ახალციხის მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 17 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 1600 მეტი ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ასევე ხორციელდება არსებული ბაღების რეაბილიტაცია. დაფინანსდება სკოლამდელი დაწესებულებების შეუფერხებელი ფუნქციონირებისათვის ზამთრის პერიოდში გათბობის მიზნით საწვავი შეშით უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის მიერ.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტი ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული და სპორტული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების ფინანსურ მხარდაჭერას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სასპორტო სკოლის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მას ქონდეს შესაძლებლობა უზრუნველყოს სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში ხორციელდება ხუთი ბიბლიოთეკის, 4 კულტურის სახლის დაფინანსება; ფესტივალ არტ-გენის მხარდაჭერა და სადღესასწაულო (დედის დღე, აღდგომის ბრწყინვალე დღესასწაული, ბავშვთა დაცვის საერთაშორისო დღე, შობა და ახალი წელი) ღონისძიებების მოწყობა; დაფინანსდება მუსიკალური სკოლები, ახალციხის სამხატვრო სკოლა, ააიპ „ახალციხის ციხე“, რომელიც უზრუნველყოფს რეაბილიტირებული რაბათის ე.წ. „ახალციხის ციხის“ მოვლა-პატრონობას.

ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის

დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიადამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; სანიტარული ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს ახალციხის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ახალქალაქის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს პრიორიტეტად რჩება ინფრასტრუქტურის განვითარება მათ შორის გზებისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია, ექსპლუატაცია და კეთილმოწყობის ღონისძიებები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება. ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზებისა და შიდაკვარტალური მისასვლელი გზების რეაბილიტაცია. 2014 წელს დაგეგმილია ასფალტირება, ბორდიურებისა და ტროტუარების მოწყობა შემდეგ ქუჩებზე: ენგელსის - 860 მ, თბილისის - 950 მ, აღამალიანის, კუნიანცის, სპანდარიანის, უკმერსკაია, დარბინიანის, ორმული შეკეთება ჩატარდება 1000 კვ.მ. ახალქალაქის ქუჩებზე. იგეგმება სოფლის გზების რემონტი მთელი მუნიციპალიტეტის მასშტაბით

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში იგეგმება ბეჟანო-დადოლარ-ტურცხ სასმელი წყლის სისტემის მშენებლობა. ამ სამუშაოების დასრულების შემდეგ სოფ. კიროვაკანი უზრუნველყოფილი იქნება სასმელი წყლით, ამით ისარგებლებს 1500 მოსახლე. კოთელიაში 14 კმ სასმელი წყლის სისტემის მშენებლობა და სამსარიდან. ასევე გათვალისწინებულია სასმელი წყლის სისტემების რეაბილიტაცია იმ ქუჩებზე სადაც გათვალისწინებულია გზების მშენებლობა. 2014 წელს ახალქალაქის ქუჩებზე დაგეგმილია გარე განათების მოწყობა მაშტოცის, სარქისიანის ქუჩებზე და ვაჩიანის გზატკეცილზე დღე-ღამის ნებისმიერ დროს მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილებისათვის.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

2014 წელს გათვალისწინებულია საცხოვრებელი ბინების ეზოების კეთილმოწყობა, ასევე ახალქალაქის 1,2,3 საბავშვო ბაღის შენობის გაზიფიკაცია და გათბობის სისტემის მონტაჟი; ი.ჯავახიშვილის N2 შენობის რეაბილიტაცია.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიზნით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 5 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 530 მეტი ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა, აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს. ასევე ხორციელდება არსებული ბაღების რეაბილიტაცია.

სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების დაფინანსება.

- **კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

დაფინანსდება ისეთი მასობრივ-ტრადიციული დღესასწაული, როგორცაა „ჯივანობა“. ფესტივალები, სადაც მონაწილეობას მიიღებენ თვითნასწავლი მხატვრები და სხვა შემოქმედებითი ადამიანები. საახალწლოდ მოირთვება და გალამაზდება ქალაქი, ასევე დაფინანსდება ადგილობრივი ბიბლიოთეკები, კლუბები, სახელოვნებო სკოლები, მუზეუმი და სხვ.

- **სპორტული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

- **ტელე-რადიო მაუწყებლობის ხელშეწყობა**

ფინანსდება საინფორმაციო პროგრამა „მოამბის“ თარგმნა სომხურ ენაზე. იქიდან გამომდინარე, რომ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის უმეტესმა ნაწილმა არ იცის ქართული, მათი სრული ინფორმირებისათვის საჭიროა პროგრამა „მოამბის“ თარგმნა სომხურად, რათა მოსახლეობას საშუალება ჰქონდეს, გაეცნოს საქართველოში და მის ფარგლებს გარეთ მიმდინარე მოვლენებს.

- **ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე განხორციელდება სხვადასხვა ღონისძიებები, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; პრევენციული კონტროლის ღონისძიებები; დაავადების დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას, კერძოდ: მიუსაფართა, სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია ნინოწმინდის მუნიციპალიტეტის მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებშიც 2014-2017 წლებში განხორციელდება გზების მშენებლობა-რეაბილიტაცია, კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს მუნიციპალური გზების მშენებლობა და რეაბილიტაცია. მოიხრეშება და მოასფალტება ქ. ნინოწმინდის გზები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია**

აგრეთვე იგეგმება ქალაქ ნინოწმინდაში სასმელი წყლის სისტემის, საკანალიზაციო და საირიგაციო სისტემების რეაბილიტაცია, მრავალსართულიანი სახლების სახურავებისა და ფასადების რეაბილიტაცია, სარიტუალო და ადმინისტრაციული შენობების მშენებლობა.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

მუნიციპალიტეტში მოეწყობა დასასვენებელი პარკი, აგრეთვე, მცირე სკვერები, სადაც განთავსდება საბავშვო ატრაქციონები. საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით, ნინოწმინდაში განთავსება შუქნიშნები და მოეწყობა გარე განათების სისტემები.

- **სკოლამდელი განათლების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება საბავშვო ბაგა-ბაღების შენობების რეაბილიტაცია. განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებისა და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯების. ასევე ხორციელდება ბაღების გადატვირთვის თავიდან აცილების მიზნით ახალი ბაღების მშენებლობა და ინვენტარით აღჭურვა.

- **სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა.**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს სპორტული და კულტურული ღონისძიებების ხელშეწყობა, რომლის ფარგლებშიც დაგეგმილია სპორტული და კულტურული ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია.

- **სპორტული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

მუნიციპალიტეტის სოფლებში მინი სპორტული მოედნების მშენებლობა. სპორტული სკოლების მიმდინარე და კაპიტალური შეკეთება, აგრეთვე, დაფინანსდება სხვადასხვა სპორტული ღონისძიებები.

- **კულტურული ღონისძიებებისა და ორგანიზაციების დაფინანსება**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **რელიგია**

განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე, ზოგიერთ ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე განხორციელდება მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები. დაფინანსდება სოფელ ფოკის წმინდა ნინოს სახელობის დედათა მონასტრის ელ.ენერჯისა და გათბობის საწვავის ხარჯები.

- **ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს აღნიშნული სფეროს დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან. ეს ღონისძიებებია: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდ.სიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადერატიზაციო სამუშაოების

ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდ.სიტუაციის გაუმჯობესება; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი, მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების მდებარეობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

- **სოციალური უზრუნველყოფა**

მუნიციპალიტეტის მნიშვნელოვან პრიორიტეტს წარმოადგენს მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა, რომლის ფარგლებშიც დაფინანსდება სხვადასხვა საშეღვათო პროგრამა, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა. დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება და სხვა სოციალური ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ქალაქ მცხეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

ქალაქ მცხეთის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეკონსტრუქცია და მოვლა-შენახვა, დასუფთავების ღონისძიებები, სკვერების, მოედნების კეთილმოწყობის ღონისძიებები, წყლის და საკანალიზაციო სისტემების მოწყობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია, გარე განათების ქსელის გაფართოება, მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება თვითმმართველ ქალაქ მცხეთაში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზების, საყრდენი კედლების.

2015 წელს დაგეგმილია ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების სარეაბილიტაციო სამუშაოები ქ. მცხეთაში.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მრავალსართულიანი საცხოვრებელი სახლების კეთილმოწყობა, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება, წყლის სისტემის რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია, გაზგაყვანილობის სისტემის მოწყობა-რეაბილიტაცია, ნაპირსამაგრი ნაგებობების რეაბილიტაცია, მუნიციპალური შენობების მშენებლობა - რეაბილიტაცია.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია ქალაქ მცხეთის მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერების და მოედნების კეთილმოწყობის სამუშაოები, გამწვანების, დასუფთავების, გარე განათების და სასაფლაოების მოვლა-პატრონობის სამუშაოები, საკანალიზაციო სისტემის ექსპლუატაციისა და ჩამდინარე წყლების გადასამუშავებელი კოლექტორების, მილგაყვანილობის და წყალსაქაჩების დამონტაჟება-რეაბილიტაცია, მუნიციპალიტეტში განსახორციელებელი სამუშაოების საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციისთვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, ქალაქ მცხეთის ქალაქმშენებლობის დოკუმენტაციის მომზადება

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც ქალაქ მცხეთის მუნიციპალიტეტის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა, სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ისეთი პროგრამების დაფინანსება, რომლებიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის დასაქმებას.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

თვითმმართველი ქალაქ მცხეთის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას. ამასთანავე, ერთ-ერთი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, თვითმმართველობა განაგრძობს კულტურული ობიექტების ფინანსურ მხარდაჭერას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი სპორტული შესაძლებლობების გამოვლინება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და დაფინანსდება ა(ა)იპ „ქალაქ მცხეთის მუნიციპალიტეტის საფეხბურთო სკოლა“ (450-მდე მოსწავლე).

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

თვითმმართველი ქალაქ მცხეთის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

ა(ა)იპ “ქალაქ მცხეთის მუნიციპალიტეტის კულტურისა და სასპორტო დაწესებულებების გაერთიანება“, რომელშიც გაერთიანებულია :

- ქალაქ მცხეთის მთავარი კულტურის სახლი;
- ქალაქ მცხეთის დავით გამრეკელის სახელობის ხელოვნების სკოლა;
- ბიბლიოთეკები: ქ. მცხეთის შოთა რუსთაველის სახელობის ცენტრალური, ქ. მცხეთის

მაყვალა მრევლიშვილის სახელობის საბავშვო, ქ. მცხეთის ლადო ასათიანის სახელობის ახალგაზრდული ბიბლიოთეკა.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. თვითმმართველობა არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე სხვადასხვა ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს არა მხოლოდ მუნიციპალიტეტის, არამედ მთელი ქვეყნის მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვას სხვადასხვა გადამდები და ინფექციური დაავადებებისაგან.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, კერძოდ:

- არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო შეტყობინების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება;

➤ დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება;

➤ ქ. მცხეთაში მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა;

➤ სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება;

➤ ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება;

➤ ქ. მცხეთაში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგი, მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების ცხოველმყოფელობის დადგენისა და გაუვნებელყოფის ღონისძიებები.

• **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს ქალაქ მცხეთის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში კანონმდებლობით გათვალისწინებული სარიტუალო მომსახურების ხარჯების ანაზღაურებას, მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფას, დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების სასურსათო პაკეტით დახმარებას და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

მცხეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

• **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება გზების რეაბილიტაცია, ცენტრალური ქუჩების დახაზვა, სიჩქარის შემზღვევლების მოწყობა, ქალაქის დაზიანებული გზების ორმოული შეკეთება, ქუჩების მოვლა ზამთრის სეზონზე და მიწისქვეშა გადასასვლელების რეაბილიტაცია.

მომდევნო წლებში დაგეგმილია მცხეთის ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების სარეაბილიტაციო სამუშაოები, სოფ. ქსანში შიდა გზების მოხრეშვა-მოსაფალტება, სოფ. ციხისძირში ადგილობრივი მნიშვნელობის გზების სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

• **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება, გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. ასევე დაგეგმილია წყლის სისტემის რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია, სარწყავი არხების და ნაპირსამაგრი ნაგებობების მოწყობა-რეაბილიტაცია, საკადასტრო რუკების მომზადება და ინფრასტრუქტურული პროექტების დაფინანსება. მუნიციპალიტეტის ტერიტორიიდან ნაგვის გატანა.

• **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

პროგრამის ფარგლებში დაგეგმილია მცხეთის მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერების და მოედნების კეთილმოწყობის სამუშაოები, გამწვანების, დასუფთავების, გარე განათების და სასაფლაოების მოვლა-პატრონობის სამუშაოები, მუნიციპალიტეტში განსახორციელებელი სამუშაოების საპროექტო-სახარჯთაღრიცხვო დოკუმენტაციისთვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია, ინვენტარით უზრუნველყოფა და ახალი ბაღების მშენებლობა. სკოლამდელი განათლების გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება ისეთი პროგრამების დაფინანსება, რომლებიც ხელს შეუწყობს მოსახლეობის დასაქმებას.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება, ასევე სპორტის ხელშეწყობა და ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების და კლუბების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება.

2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და დაფინანსდება ა(ა)იპ „თვითმმართველი თემის მცხეთის მუნიციპალიტეტის საფეხბურთო სკოლა“

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე დაფინანსდება სხვადასხვა კულტურული, გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები. წლის განმავლობაში დაფინანსდება ი.ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმი და ა(ა)იპ „მცხეთის მუნიციპალიტეტის კულტურისა და სასპორტო დაწესებულებების გაერთიანება“.

• რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე არსებული ეკლესია-მონასტრების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე დაგეგმილია ზოგიერთი ტაძარის მცირე სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა; დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება საცხოვრებელი სახლების სარდაფებსა და ბუნკერებში (კერძო სექტორის გარდა) და ამის საფუძველზე ქალაქში ეპიდსიტუაციის გაუმჯობესება.

• სოციალური ღონისძიებები

მსგავსად გასული წლებისა, პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა. პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით და საცხოვრებელი ფართით უზრუნველყოფა. დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება და სხვა

სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

თიანეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და გაუმჯობესება მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია

მსგავსარ გასული წლებისა, პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და ახალი/მეორე მნიშვნელობის გზების რეაბილიტაცია.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის კომუნალური სისტემის გაუმჯობესება. მოსახლეობის კომფორტული და უსაფრთხო გადაადგილების მიზნით დაფინანსდება გარე განათების ქსელის ექსპლოატაცია. ასევე დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა. განხორციელდება მუნიციპალიტეტში წყლის სისტემის რეაბილიტაცია.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 13 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 254 ბავშვი. პრიორიტეტის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს, ბავშვთა კვების და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

კულტურა, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს კულტურული და სპორტული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა და ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. გაგრძელდება სპორტული სკოლებისა და სპორტული გამაჯანსაღებელი კომპლექსის დაფინანსება.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

კულტურული ტრადიციების დაცვისა და განვითარების მიზნით დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული მუსიკალური სკოლა, კულტურის ცენტრი, მუზეუმი და ბიბლიოთეკები. ასევე მოეწყობა სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები. იგეგმება „თიანეთობის“ დღესასწაულის მოწყობა, რომლის მიზანს წარმოადგენს ქართული ხალხური ტრადიციების აღდგენა-გაცნობა ფართო საზოგადოებისთვის, ტურიზმის განვითარება და ინვესტიორების მოზიდვა ტურისტული და საკურორტო ინფრასტრუქტურის განვითარებისათვის.

• რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა

რელიგიური დაწესებულებების ხელშეწყობის მიზნით კვლავ გაგრძელდება მუნიციპალიტეტში არსებული ეკლესია-მონასტრების კომუნალური ხარჯების დაფინანსება.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მომხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება.

- **სოციალური ღონისძიებები**

მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მრავალშვილიანი ოჯახების დახმარება, ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა, სოციალურად დაუცველი მოქალაქეებისათვის მკურნალობის და ოპერაციების ჩატარების ხარჯების დაფინანსება, უფასო სასადილოს დაფინანსება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

დუშეთის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

დუშეთის მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება და აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთი მთავარი პრიორიტეტია.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

ინფრასტრუქტურის განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს საავტომობილო გზების, ხიდების და ბოვირების მშენებლობა-რეაბილიტაცია. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან მისასვლელი გზების რეკონსტრუქცია და მოდერნიზება. ზამთარში დიდთოვლობის დროს მაღალმთიან სოფლებში ტრანსპორტის უსაფრთხო გადაადგილებისათვის გზების თოვლის საფარისაგან გაწმენდა. ასევე გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის მაღალმთიანი სოფლების მოსახლეობის საჭიერო ტრანსპორტით უზრუნველყოფა, რომელიც დიდთოვლობის დროს სასიცოცხლო მნიშვნელობას იძენს.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

ბოლო წლებში განხორციელებული სხვადასხვა პროექტების მიუხედავად, კვლავ არასახარბიელო მდგომარეობაა მუნიციპალიტეტის კომუნალურ მეურნეობაში. პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებში მოეწყობა წყალგაყვანილობის სისტემები, სარწყავი არხები და ნაპირსამაგრი ნაგებობები, რეაბილიტაცია ჩაუტარდება სოფლებში დაზიანებულ წყალგაყვანილობის სისტემებს, მოწესრიგდება საკანალიზაციო სისტემები. სანიტარული პირობების გაუმჯობესების მიზნით დამატებით იქნება შესყიდული ნაგავმზიდი მანქანები და ნაგვის კონტეინერები. საბინაო ამხანაგობის ხელშეწყობის პროგრამის ფარგლებში მოსახლეობის თანადაფინანსების პრინციპით შეკეთდება საცხოვრებელი კორპუსები.

- **კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

გზების მშენებლობა-რეაბილიტაციისა და კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარებასთან ერთად მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობას. მომდევნო წლებში დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიის გამწვანება, ნარგავების მოვლა-პატრონობა, გამწვანების ზონაში დეკორატიული მცენარეების დარგვა და სკვერების მოწყობა-რეაბილიტაცია.

- **განათლება**

მსგავსად გასული წლებისა, პრიორიტეტის ფარგლებში მომდევნო წლებშიც განხორციელდება საბავშვო ბაღებისა და სკოლა-პანსიონების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება, მათი რეაბილიტაცია და ინვენტარით უზრუნველყოფა.

- **სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობა**

სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში დაგეგმილია საბავშვო ბაღების თანადაფინანსება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 14 საბავშვო ბაღი, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს 600-ზე მეტი ბავშვი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს. საბავშვო ბაღებში ერთი ბავშვის კვების ღირებულება შეადგენს 1.50 ლარს. 2015 წელს დაგეგმილია სოფ. ბულაჩაურის საბავშვო ბაღის გახსნა.

- **მოსწავლეთა ხელშეწყობის ცენტრის დაფინანსება**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მოსწავლეთა ხელშეწყობის დაფინანსება, აღნიშნული მიზნით მუნიციპალიტეტი აფინანსებს მადაროსკარის, ბარისახოს და შატილის პანსიონებს. პანსიონებში ბავშვთა რაოდენობა შეადგენს 53-ს. კვების ხარჯი ერთ ბავშვზე შეადგენს 2,40 ლარს, რაც მთლიანად მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან ფინანსდება. კვების ხარჯების გარდა, მუნიციპალიტეტი აფინანსებს პანსიონების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

მუნიციპალიტეტის ინფრასტრუქტურული და ეკონომიკური განვითარების პარალელურად აუცილებელია ხელი შეეწყოს სპორტული და კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა რათა მათ ჰქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა. მოეწყობა ტურნირები სპორტის სხვადასხვა სახეობებში და წახალისდებიან წარმატებული სპორტსმენები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები. დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში არსებული საბიბლიოთეკო გაერთიანება, მუსიკალური კოლექტივები, სახელოვნებო სკოლები, მუზეუმი, კულტურის სახლები. სადღესასწაულო დღეებში მოეწყობა სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **ახალგაზრდული პროგრამების დაფინანსება**

პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიება, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში.

- **რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება ეკლესიების კომუნალური ხარჯების დაფინანსება.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდემიამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; პარაზიტული დავადებების ეპიდკვლევა, დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა;

საგანმანათლებლო, საადმინისტრაციო და საგანმანათლებლო-საადმინისტრაციო დაწესებულებებში სანიტარული და პიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობა, პრევენციული ღონისძიებების ხელშეწყობა.

- **სოციალური ღონისძიებები**

პრიორიტეტი ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. ასევე დაგეგმილია მოხუცებულთა, მიუსაფართა და სოციალურად დაუცველთა კვებით უზრუნველყოფა, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის მკურნალობის და ოპერაციის ხარჯების დაფინანსება, სოციალურად დაუცველი ოჯახების ერთჯერადი ფულადი დახმარება და სხვა სოციალურ ღონისძიებები, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ყაზბეგის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობაა მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. მსგავსად გასული წლებისა, მომდევნო წლებშიც აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია**

მუნიციპალიტეტში სატვირთო და სამგზავრო გადაზიდვების დიდი ნაწილი ავტოტრანსპორტზე მოდის. გამომდინარე აქედან, პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საავტომობილო გზების, ხიდების და ბოგირების მშენებლობა-რეაბილიტაცია. ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან მისასვლელი გზების რეკონსტრუქცია და მოდერნიზება. ზამთარში დიდთოვლობის დროს სოფლებში ტრანსპორტის უსაფრთხო გადაადგილებისათვის თოვლის საფარისაგან გზების გაწმენდა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის განვითარება**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტის კომუნალური მეურნეობის განვითარება. დაფინანსდება გარე განათების ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემის მოწყობა-რეაბილიტაცია, სანიტარული და ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ყოველდღიური დაგვა-დასუფთავება და ნარჩენების გატანა.

- **განათლება**

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **სკოლამდელი აღზრდის ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს შვიდი საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 160 ბავშვი. პრიორიტეტის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი დააფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს.

- **სკოლისგარეშე განათლების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ მიზანს წარმოადგენს ხელი შეუწყოს მოსწავლეების ცოდნის დონის ამაღლებას. პრიორიტეტის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა წრეები, როგორცაა: ინგლისურის, ხატვის, ქორეოგრაფიული, ქსოვისა და თექის შესწავლის კურსები. ყველა მოსწავლეს ექნება საშუალება შესაბამისი განაცხადის საფუძველზე გაიაროს აღნიშნული წრეები.

- **კულტურა, რელიგია, ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი**

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთი პრიორიტეტია კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეული გაგრძელება. ასევე ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება კომპლექსური სასპორტო სკოლის ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა. ყაზბეგის მუნიციპალიტეტი აქტიურად გააგრძელებს სპორტული ღონისძიებების დაფინანსებას, როგორცაა: თავისუფალი ჭიდაობა, ფეხბურთი, მეკლდეურობა. ასევე ყოველწლიურად გაიმართება ტ. ალიბეგაშვილის სახელობის ტურნირი თავისუფალ ჭიდაობაში და ა.ალიბეგაშვილის სახელობის ტურნირი ფეხბურთში.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, რაც ხელს შეუწყობს მათ შენარჩუნებას და შემდგომში განვითარებას. პროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია დ. სტეფანწმინდაში კულტურის სახლის მშენებლობა და სოფ. სიონში კულტურის სახლის რეაბილიტაცია.

- **მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა**

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს.

- **საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება**

მსგავსად გასული წლებისა, მომდევნო წლებშიც გაგრძელდება სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში / ბში „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსება, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის ლოჯისტიკის უზრუნველყოფა; პარაზიტული დაავადებების ეპიდკვლევა, დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა; საგანმანათლებლო, საადმინისტრაციო და საგანმანათლებლო-საადმინისტრაციო დაწესებულებებში სანიტარული და ჰიგიენური ნორმების დაცვის ზედამხედველობა, პრევენციული ღონისძიებების ხელშეწყობა.

- **სოციალური ღონისძიებები**

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფა, კერძოდ: დემოგრაფიული მდგომარეობის გაუმჯობესების მიზნით მრავალშვილიანი ოჯახების (3 და მეტ ბავშვზე) დახმარება, ერთჯერადი დახმარება შვილის შეძენასთან დაკავშირებით და სხვა სოციალურ ღონისძიებებს, რომლებიც მთლიანობაში უზრუნველყოფენ მუნიციპალიტეტის მოსახლეობის სოციალური მდგომარეობის გაუმჯობესებას.

ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

- **ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია**

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და შემდგომი გაუმჯობესება. ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვისათვის დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯებიც.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

დაგეგმილია მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე შიდა გზების მოვლა შენახვა და რეაბილიტაცია ზამთარში დიდთოვლობის დროს ტრანსპორტის უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელია თოვლის საფარისაგან გზების გაწმენდა. დაფინანსებული იქნება ქ.ამბროლაურში ასფალტირებული ქუჩების დახაზვისა და მარეგულირებელი ნიშნების მოწყობის სამუშაოები, ადმინისტრაციულ შენობამდე მისასვლელი გზის სარეაბილიტაციო სამუშაოები.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით დაწყებითი და ზოგადი განათლების გარდა მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება ასევე სკოლამდელ განათლებას, რაც თვითმმართველი ერთეულის საკუთარ უფლებამოსილებას განეკუთვნება და შესაბამისად მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში განხორციელდა საბავშვო ბაღების ხარჯების დაფინანსება. აგრეთვე დაფინანსდება სკოლისგარეშე განათლება.

- **სკოლამდელი და სკოლისგარეშე განათლების დაფინანსება**

ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 1 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 140 -ზე მეტი აღსაზრდელი. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა სხვა ხარჯს, მათ შორის აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღის სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის მიზანია ხელი შეეწყოს კულტურული ტრადიციების დაცვას და ღირსეულ გაგრძელებას, ამასთანავე, მისი პრიორიტეტია ახალგაზრდობის მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება. შესაბამისად, მუნიციპალიტეტი განაგრძობს კულტურული დაწესებულებების ფინანსურ მხარდაჭერას, სპორტის პოპულარიზაციასა და სპორტული პირობების შექმნა განვითარებას, რათა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ სპორტული შესაძლებლობების განვითარება და გამოვლენა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სხვადასხვა სპორტული სექციების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მოსწავლე-ახალგაზრდობას ჰქონდეთ შესაძლებლობა სპორტული ვარჯიშის განხორციელებისა თანამედროვე სპორტულ დარბაზებსა და მოედნებზე.

2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული მეცადინეობები და შეჯიბრი შემდეგ სახეობებში: კალათბურთი, ჭიდაობა, ჭადრაკი, მაგიდის ჩოგბურთი, რაგბი, შიდოკან კარატე, ცურვა. დაფინანსდება პროგრამით გაწერილი ყველა სპორტული ღონისძიება და ხარჯები.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვისა და ღირსეული გაგრძელების პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება ფინანსური მხარდაჭერა, განხორციელდება კულტურული ღონისძიებები კერძოდ: სადღესასწაულო, გასართობი და სანახაობითი.

- **ახალგაზრდული და საზოგადოებრივი ღონისძიებების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება სხვადასხვა ღონისძიებები, რომლებიც ხელს შეუწყობს ახალგაზრდა თაობის მეტ ჩართულობას ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის ყოველდღიურ საქმიანობასა და მის განვითარებაში.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებითა და შეღავათებით უზრუნველყოფას. ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით

ადგილობრივ დონეზე ღონისძიებების განხორციელება, რაც უზრუნველყოფს მოსახლეობის ჯამრთელობის დაცვას გადამდები და ინფექციური დაავადებისაგან.

- **ამბროლაურის ერთიანი ადგილობრივი საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ცენტრის“ ხელშეწყობის პროგრამა**

პროგრამა ითვალისწინებს სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში „საზოგადოებრივი ჯამრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ღონისძიებების დაფინანსებას, კერძოდ:

- ✓ გადამდებ-არაგადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა, მოსახლეობის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შეფასება.
- ✓ ჯანმრთელობის რისკ-ფაქტორებზე მონიტორინგი და მყისიერი რეაგირება საგანგებო სიტუაციების დროს, კოორდინაცია ცენტრალურ სტრუქტურებთან.
- ✓ გარემოს, შრომის, სასმელი წყლის, საკვების უსაფრთხოების დაცვის ხელშეწყობა.
- ✓ ჯანმრთელობის განმტკიცება ჯანმრთელობაში უთანასწორობისა და სოციალურ დეტერმინანტებზე ზემოქმედების განხორციელების გზით.
- ✓ დაავადებათა ადრეული გამოვლენა და პროფილაქტიკა.
- ✓ მოსახლეობის, თემის წარმომადგენლების, ცალკეული მოწყვლადი ჯგუფების ორგანიზება და გაძღოლა ჯანმრთელობასა და კეთილდღეობასთან დაკავშირებულ საკითხებში.
- ✓ პროფესიული ადამიანური რესურსების განვითარება, მოტივირება ად შენარჩუნება.
- ✓ საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ორგანიზაციურ -სტრუქტურული სრულყოფა, ადეკვატური დაფინანსების მიღწევა საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის სერვისებსა და პროდუქტებზე ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფა.
- ✓ ჯანმრთელობის ადვოკატირება, კომუნიკაციის გაუმჯობესება, მოსახლეობაში საინფორმაციო განმარტებითი საქმიანობის წარმართვა, სოციალური მობილიზაციის ხელშეწყობა და საჭიროების შემთხვევაში მისი უზრუნველყოფა.
- ✓ მტკიცებულებაზე დაფუძნებული ჯანდაცვის პოლიტიკისა და პრაქტიკის წარმოებისათვის კვლევითი სამუშაოების წარმოება და მონაწილეობის მიღება

- **ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე რეგისტრირებული მუდმივად მცხოვრები მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების სოციალური პროგრამა**

ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე რეგისტრირებული (არანაკლებ ექვსი თვისა) მუდმივად მცხოვრები მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების სოციალური პროგრამა (შემდგომში - პროგრამა) განსაზღვრავს ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის (შემდგომში - მუნიციპალიტეტი) ტერიტორიაზე რეგისტრირებული მოსახლეობისათვის, აგრეთვე მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში მცხოვრები დროებით რეგისტრირებული დევნილი მოსახლეობისათვის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან დაფინანსების ოდენობასა და გაცემის წესს.

პროგრამის მიზანია იმ სამედიცინო მომსახურების დაფინანსება, რომელიც არ ფინანსდება სახელმწიფო პროგრამებით ან/და კერძო სადაზღვევო კომპანიების მიერ. აგრეთვე მომსახურების იმ ნაწილის დაფინანსება, რაც ნაწილობრივ ფინანსდება საყოველთაო ჯანდაცვისა და სხვა სახის დაზღვევით.

- **ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე რეგისტრირებული მოსახლეობის სოციალური დაცვის პროგრამა**

ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე რეგისტრირებული მოსახლეობის სოციალური დაცვის პროგრამა (შემდგომში - პროგრამა) განსაზღვრავს ქალაქ ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის (შემდგომში - მუნიციპალიტეტი) ტერიტორიაზე რეგისტრირებული მოსახლეობისათვის, აგრეთვე მუნიციპალიტეტის ადმინისტრაციულ საზღვრებში მცხოვრები დროებით

რეგისტრირებული დევნილი მოსახლეობისათვის მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან სოციალური დახმარების ოდენობასა და გაცემის წესს.

სოციალური დაცვის პროგრამის მიზნებია ეკონომიკურად შეჭირვებულ მოქალაქეთა სოციალური დაცვა. ახალშობილთა, მრავალშვილიანი, მარჩენალდაკარგული ოჯახების, შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვების, ვეტერანთა და მათთან გათანაბრებულ პირთა, ხანძრის შედეგად დაზარალებული ოჯახების, 100 წლის და ზემოთ ასაკის მქონე მოქალაქეების, მზრუნველობამოკლებული, მიუსაფარი ბავშვების ფინანსური დახმარება, უკიდურესად გაჭირვებული, უსახლკარო ოჯახების საცხოვრებელი პირობების გაუმჯობესების მიზნით საკომპენსაციო თანხით უზრუნველყოფა, სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის საშემე მერქნით დახმარება.

ამბროლაურის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მოვლა-შენახვა და შემდგომი გაუმჯობესება. დაფინანსდება აგრეთვე მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯებიც.

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარება**

მუნიციპალიტეტში სატვირთო და სამგზავრო გადაზიდვების დიდი ნაწილი ავტოტრანსპორტზე მოდის, ამიტომ საგზაო ინფრასტრუქტურის განვითარების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან მიმართულებას წარმოადგენს საავტომობილო გზების, ხიდების და ბოგიერების მშენებლობა. დაგეგმილია 2015-2018 წლებში ქალაქის ასფალტირება. ზამთარში დიდთოვლობის დროს ტრანსპორტის უსაფრთხო გადაადგილების მიზნით თოვლის საფარისაგან გზების გაწმენდა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება: საცხოვრებელი სახლების ეზოების კეთილმოწყობა; გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები; წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების რეაბილიტაცია;

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ და სკოლისგარეშე განათლებას. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 9 საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 150-ზე მეტი ბავშვი. მოსწავლე-ახალგაზრდების ზოგადი განათლების გაღრმავების მიზნით დაფინანსდება სკოლისგარეშე აღმზრდელობითი ღონისძიების პროგრამა. პროგრამაში ჩართულია მუნიციპალიტეტის საჯარო სკოლის 60-მდე მოსწავლე. პროგრამით გათვალისწინებულია, კულტურული და საგანმანათლებლო ღონისძიებები, როგორცაა თეატრალური, ლიტერატურის, ზოგადი უნარ-ჩვევების, მათემატიკური, კომპიუტერული, ეკოლოგიური წრეები.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის მიზანია კულტურული ტრადიციების დაცვა და ღირსეულ გაგრძელება, ახალგაზრდების მრავალმხრივი (როგორც სულიერი, ისე ფიზიკური თვალსაზრისით) განვითარების ხელშეწყობა და მათში ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრება.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტი განაგრძობს სპორტის პოპულარიზაციასა და ხელშეწყობის მიზნით ინფრასტრუქტურის ობიექტების მშენებლობას. დაგეგმილია სხვადასხვა სპორტულ სახეობათა წრეების (ფეხბურთი, ჭადრაკი, რაგბი, ცურვა) ფუნქციონირების ხელშეწყობა და სპორტული ღონისძიებების ორგანიზება, ადგილობრივი ახალგაზრდა სპორტსმენების სხვადასხვა ტურნირებში მონაწილეობის დაფინანსება. ქვეპროგრამის ფარგლებში გათვალისწინებულია საცურაო აუზის ფუნქციონირებისათვის აუცილებელი ხარჯების დაფარვა.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

მუნიციპალიტეტისათვის მნიშვნელოვანია ადგილობრივი კულტურული ტრადიციების დაცვა და მათი ღისეული გაგრძელება. პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული ორგანიზაციებისა და ღონისძიებების მხარდაჭერა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძნობს მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებითა და შეღავათებით უზრუნველყოფას.

• ჯანმრთელობის დაცვა

ერთიანი სახელმწიფო პოლიტიკის ფარგლებში გაგრძელდება საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის დაცვის მიზნით ადგილობრივ დონეზე „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ღონისძიებების დაფინანსება, კერძოდ: არსებობის შემთხვევაში ცოფის კერის ლიკვიდაცია და დაკბენილი მოსახლეობის ზუსტი აღრიცხვა, სასწრაფო მეტყობინებების სისტემის დახვეწა და გაუმჯობესება; დაავადების გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება, ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენა, მათზე სასწრაფო რეაგირება, და პროფილაქტიკური ღონისძიებების გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციისა და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა. სადერატიზაციო სამუშაოების ჩატარება (კერძო სექტორის გარდა); მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის მონიტორინგი;

• მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტში მცხოვრები სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. კერძოდ: ლტოლვილთა და ომის ვეტერანთა სოციალური დახმარება. ქვეპროგრამა ითვალისწინებს ლტოლვილთა, მე-2 მსოფლიო ომის მონაწილეთა ერთჯერად დახმარებას და გარდაცვლილ ვეტერანის უკვდავყოფისათვის სარიტუალო მომსახურების ხარჯების დაფინანსებას 250 ლარის ოდენობით; ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დახმარების პროგრამა. ქვეპროგრამის ფარგლებში ერთჯერადად დაფინანსდება მუნიციპალიტეტში რეგისტრირებული ყველა ახალშობილის ოჯახი (ახალშობილზე 300 ლარი, ხოლო მესამე და შემდგომ ბავშვზე 350 ლარი); სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის კვებით უზრუნველყოფა; სამედიცინო მომსახურების სოციალური პროგრამა.

ლენტეხის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო და კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, ქალაქის ინფრასტრუქტურის მშენებლობა და რეაბილიტაცია, დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

• საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა

პროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ლენტეხის მუნიციპალიტეტში არსებული რეაბილიტირებული ცენტრალური გზების მდგომარეობის შენარჩუნება და ასფალტის საფარის ორმული შეკეთება, ხიდების და ბოგირების მშენებლობა. გაიწმინდება და მოეწყობა შიდა სასოფლო გზები, გზის დამცავი ძელორის ჯებირები. სოფლებში საყდარში, რცხმელურში, ბაბილში, ხაჩეშში აშენდება მარტივი ტიპის ხიდ-ბოგირები. მნიშვნელოვანია საკურორტო ცენტრებთან, ისტორიულ და კულტურულ ძეგლებთან მისასვლელი გზების რეკონსტრუქცია და მოდერნიზება. ზამთარში დიდთოვლობის დროს მაღალმთიან სოფლებში ტრანსპორტის უსაფრთხო გადაადგილებისათვის აუცილებელია თოვლის საფარისაგან გზების გაწმენდა.

• კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

გათვალისწინებულია გარე განათების ქსელის გაფართოება, არსებული ქსელის მოვლა-შენახვა და მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები. მუნიციპალიტეტის წყალმომარაგების და საკანალიზაციო სისტემების რეაბილიტაცია. დაგეგმილია სათავე ნაგებობის მშენებლობა-რეაბილიტაცია, რომელიც უზრუნველყოფს მოსახლეობის სასმელი წყლით 24 საათიან მომარაგებას. ხერგიანის ქუჩაზე არსებული სანიაღვრე კოლექტორი გაწინდება ნაშალი მასალებისაგან. უზრუნველყოფილი იქნება მუნიციპალიტეტის დასუფთავება. იგეგმება სკვერების რეაბილიტაცია და ფასადების შეღებვა.

განათლება

ლენტეხის მუნიციპალიტეტში 2015 წელს გაგრძელდება სკოლამდელი და დაწყებითი განათლების ხელშეწყობის ღონისძიებების დაფინანსება.

ლენტეხის მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს 11 საბავშვო ბაღი, აქედან 1 ბაგა-ბაღი დაბის ტერიტორიაზე, 10-ბაღი ტერიტორიული ერთეულების 10 სოფელში, სადაც სკოლამდელ განათლებას იღებს 200-მდე აღსაზრდელი.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

პროგრამის ძირითადი დანიშნულებაა სპორტის შემდგომი პოპულარიზაცია, მაღალი კლასის სპორტული რეზერვების მომზადება, ჯანსაღი მომავალი თაობის ჩამოყალიბება და სპორტული ობიექტების მშენებლობა.

მოსახლეობის კულტურული მიმართულებით გააქტიურებისათვის საჭიროა კულტურული და პატრიოტული ღონისძიებების დაფინანსება, რელიგიური და სხვა სახის საქმიანობის ხელშეწყობა.

• სპორტის განვითარების ხელშეწყობა

2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და ღონისძიებები. ჩატარდება საერთაშორისო, რესპუბლიკური და სამხარეო ტურნირები ჭიდაობის ყველა სახეობაში, ახალგაზრდულ და ჭაბუკთა ასაკოვან ჯგუფებში; ასევე სამხარეო და რესპუბლიკური ტურნირები ფეხბურთში; სარაიონო ტურნირი ჭადრაკში და ტურისტური ლაშქრობები. ღონისძიებებში ჩაბმული იქნება მუნიციპალიტეტის 100-მდე ახალგაზრდა სპორტსმენი.

• კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა კულტურული და სახელოვნებო ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა: ლენტეხის სახელოვნებო სკოლის ხელშეწყობა. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს სახელოვნებო სკოლა სადაც გაერთიანებულია მუსიკალური და სამხატვრო სკოლა. მუსიკალური სკოლაში განათლებას იღებს 35-მდე მოსწავლე. სამხატვრო სკოლაში თექის, კერამიკის და ხის მხატვრული დამუშავების განყოფილებებში დაკავებულია 40-მდე მოსწავლე; კულტურის ცენტრის დაფინანსება. რეაბილიტირებულ კულტურის ცენტრში მოქმედებს ქორეოგრაფიის წრეები, სადაც დაკავებულია 60 მოზარდი და რეპეტიციებს გადის ფოლკლორული ანსაზლი „ლაგუმედა“; მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლის სხვადასხვა ასაკობრივ ჯგუფებში საგანმანათლებლო წრეებში (უცხო ენა, მათემატიკა და ა.შ.) დაკავებულია 180 ბავშვი.

პროგრამის ფარგლებში ფარგლებში გაგრძელდება, ასევე ლ. მუსელიანის სახელობის მხარეთმცოდნეობის მუზეუმის სუბსიდირება, რომელიც ცნობილია თავისი უნიკალური ექსპონატებით და ადგილობრივი ბიბლიოთეკების ხელშეწყობა.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური უზრუნველყოფა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში.

- **ჯანმრთელობის დაცვა**

მუნიციპალიტეტი უზრუნველყოფს „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, კერძოდ: გადამდებ დაავადებათა ეპიდზედამხედველობა და კონტროლის ღონისძიებები; იმუნოპროფილაქტიკის დაგეგმვა, განხორციელების ხელშეწყობა, საინფორმაციო სისტემის უზრუნველყოფა; იმუნოპროფილაქტიკის ლოგისტიკის უზრუნველყოფა; პარაზიტული დაავადებების ეპიდვკლევა, დიაგნოსტიკა, პროფილაქტიკური მკურნალობა;

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სხვადასხვა ფენების შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას: შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა ერთჯერადი დახმარება (თითოეულ ბენეფიციარზე 150 ლარის ოდენობით); მე-2 მსოფლიო ომის ვეტერანებისა და საქართველოს ტერიტორიული ერთიანობისათვის ბრძოლაში დაინვალიდებულ პირთა სოციალური დაცვა; ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა: გათვალისწინებულია ბავშვის დაბადებაზე ერთჯერადი დახმარება 100 ლარის, 4 ბავშვიან ოჯახზე ერთჯერადი დახმარება 200 ლარი, 5 და მეტ ბავშვიან ოჯახზე ყოველ თვეში თითო ორჯერ ბავშვზე გაიცემა დამხარება 10 ლარი; ხანძრისა და სტიქიური უბედურების შედეგად დაზარალებული ოჯახების სოციალური დაცვა; ხანდაზმულთა სოციალური უზრუნველყოფა; მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 80 წელს გადაცილებულ მოქალაქეთა მატერიალური დახმარება, თითოეულზე 100 ლარის ოდენობით.

ონის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია

მუნიციპალიტეტის ეკონომიკური განვითარებისათვის აუცილებელ პირობას წარმოადგენს მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის შემდგომი გაუმჯობესება. აღნიშნული მიმართულება ბიუჯეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. პრიორიტეტის ფარგლებში გაგრძელდება საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია როგორც ქ.ონში ისე სოფლად, მომდევნო წელს იგეგმება ქ. ონის სრულად მოასფალტება, წყლის სისტემის მოწყობა-რეაბილიტაცია სოფლად, ქალაქის გაზიფიცირება 2015-2016 წლებში ერთერთი პრიორიტეტია, ნაპირსამაგრი ნაგებობების მშენებლობა, სანიაღვრე არხების მოწყობა, სოფ. ღარში და ქ. ონში საკანალიზაციო სისტემის მოწყობა, ადმინისტრაციული შენობის და მუზეუმის შენობის მშენებლობა, ბერშევას სახელობის სკვერის და ბულვარის კეთილმოწყობა. გამოცხადდება შესყიდვა მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის სამუშაოების საპროექტო დოკუმენტაციის და საექსპერტო მომსახურებაზე. განხორციელდება მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე გარე განათების რეაბილიტაცია და ტექნიკური მომსახურება. მუნიციპალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობისა და რეაბილიტაციის გარდა პრიორიტეტის ფარგლებში განხორციელდება არსებული ინფრასტრუქტურის მოვლა შენახვა და დაფინანსდება მის ექსპლუატაციასთან დაკავშირებული ხარჯები.

განათლება

მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს ერთი საბავშვო ბაღი, სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 100 ბავშვი და დაქვემდებარებაშია ერთი ალტერნატიული ჯგუფი სოფ. ღარში და ვგეგმავთ ასეთივე ჯგუფების შექმნას სოფ.გლოლაში, უწერაში და სორში. პროგრამის ფარგლებში მუნიციპალიტეტი აფინანსებს ბაღის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ ყველა ხარჯს, რაციონალურ კვებას, მათ შორის მასწავლებელთა და აღმზრდელთა ხელფასებს და ბაღების სხვა მიმდინარე ხარჯებს.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტი ისევე როგორც გასულ წლებში 2015 წელსაც გააგრძელებს ახალგაზრდების მრავალმხრივი განვითარების ხელშეწყობას და მათი ცხოვრების ჯანსაღი წესის დამკვიდრებას, კულტურული ტრადიციების დაცვას, წარმატებული სპორტსმენების ხელშეწყობას და შესაბამისი პირობების შექმნას, რათა ნიჭიერმა ბავშვებმა და ახალგაზრდებმა შეძლონ მათი შესაძლებლობების მაქსიმალური გამოვლენა.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება სპორტული ორგანიზაციების ფინანსური მხარდაჭერა, რათა მათ ქონდეთ შესაძლებლობა უზრუნველყონ სპორტსმენებისათვის სავარჯიშოდ შესაბამისი პირობების შექმნა. 2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში გაიმართება სხვადასხვა სპორტული შეჯიბრებები და ღონისძიებები. ტარდება საერთაშორისო, რესპუბლიკური და სამხარეო ტურნირები ჭიდაობის სხვადასხვა სახეობებში, ახალგაზრდებსა და ჭაბუკებში; ასევე სამხარეო და რესპუბლიკური ტურნირები ფეხბურთში; სარაიონო ტურნირი ჭადრაკში და ტურისტური ლაშქრობა. დაკავებულია მინიციპალიტეტის 120-მდე სპორტსმენი ჭიდაობის, ფეხბურთის და კალათბურთის წრეებზე, რომლის დაფინანსება მთლიანად ხდება მუნიციპალიტეტის ბიუჯეტიდან. ააიპ სპორტულ სკოლას წარმატებები აქვს ჭიდაობის სხვადასხვა სახეობებში და ფეხბურთში, აღსაზრდელები მონაწილეობას იღებენ სხვადასხვა საერთაშორისო და რესპუბლიკურ ტურნირებში, სადაც კარგი მიღწევებით გამოირჩევიან.

- **კულტურის განვითარების ხელშეწყობა**

პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა და განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები: ონის სახელოვნებო სკოლის ხელშეწყობა. მუნიციპალიტეტში ფუნქციონირებს სახელოვნებო სკოლა სადაც გაერთიანებულია მუსიკალური და სამხატვრო სკოლა. მუსიკალური სკოლაში სწავლობს 25-მდე, ხოლო სამხატვრო სკოლაში -40-მდე მოსწავლე, ფუნქციონირებს თექის, კერამიკის და ხის მხატვრული დამუშავების განყოფილებები. აღსაზრდელებს მონაწილეობა აქვთ მიღებული სხვადასხვა საერთაშორისო გამოფენებზე; პროგრამის ფარგლებში დაფინანსდება კულტურის ცენტრი, სადაც განათლებას იღებს 115 ბავშვი. კულტურის ცენტრში მოქმედებს ქორეოგრაფიის და საესტრადო სიმღერის წრეები, თოჯინების თეატრი და ფოლკლორული ანსაბლი „რაჭა“, აგრეთვე გაგრძელდება ონის სამხარეო მუზეუმის და ბიბლიოთეკების სუბსიდირება; მუნიციპალიტეტში წლის განმავლობაში ჩატარდება: სააღდგომო, ონელობისადმი მიძღვნილი, საახაწლო და სხვა ღონისძიებები.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა და მათი სოციალური დაცვა მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ მთავარ პრიორიტეტს წარმოადგენს. მუნიციპალიტეტი არსებული რესურსების ფარგლებში განაგრძობს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის სხვადასხვა დახმარებებით და შეღავათების უზრუნველყოფას. მუნიციპალიტეტი სახელმწიფო ბიუჯეტიდან გამოყოფილი მიზნობრივი ტრანსფერის ფარგლებში განაგრძობს „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას.

- **მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა**

ონის მუნიციპალიტეტში მოქმედებს სოციალურად დაუცველი მოსახლეობის დახმარების სხვადასხვა პროგრამები, რომლის ფარგლებში პროგრამაში მონაწილე თითოეული პირი იღებს ერთჯერად ან ყოველთვიურ ფულად დახმარებას: შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვა, რაც გულისხმობს არასაპენსიო ასაკის შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე პირთა სოციალური დაცვის მიზნით ერთჯერად დახმარებას 200 ლარის ოდენობით; მრავალშვილიანი ოჯახებისათვის დახმარების მიზნით გაიცემა ერთჯერადი დახმარება სამ შვილზე 80 ლარი, ოთხ შვილზე 100 ლარი, ხუთ შვილზე 150 ლარი, ასევე გათვალისწინებულია ერთჯერადი ფულადი დახმარება ოჯახებს შვილის შეძენასთან დაკავშირებით 300 ლარის ოდენობით; ობოლ ბავშვთა დახმარების მიზნით ახალ სასწავლო წლის დაწყებისათვის 55 ბავშვზე გაიცემა შემწეობა 100 ლარის ოდენობით. 9 მაისის დღესასწაულთან

დაკავშირებით ვეტერანთა ერთჯერადი დახმარება (თითოეულ ვეტერანზე გაცივმა ფულადი შემწეობა 100 ლარის ოდენობით); მე-2 მსოფლიო ომის ვეტერანებისა და საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის ბრძოლაში დაღუპულთა და ინვალიდთა ოჯახების ერთჯერადი სოციალური დახმარება; ას წელს გადაცილებული მოსახლეობის სოციალური დაცვა (მუნიციპალიტეტში მცხოვრები 100 წლის ან მეტი მოქალაქეების მატერიალურ დახმარება, თითოეულზე 300 ლარის ოდენობით);

ცაგერის მუნიციპალიტეტის პრიორიტეტები

ინფრასტრუქტურის მშენებლობა, რეაბილიტაცია და ექსპლუატაცია;

პრიორიტეტის ფარგლებში იგეგმება შემდეგი ღონისძიებების დაფინანსება:

- **საგზაო ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა.**

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება მუნიციპალიტეტში არსებული შიდა სასოფლო გზების რეაბილიტაცია. 2015 წელს იგეგმება ქ. ცაგერის ქუჩების ასფალტირება, ტროტუარებისა და ბორდიურების მოწყობა. პერიოდულად მოხდება სტიქიური და მეწყრული მოვლენებისაგან დაზიანებული გზების გაწმენდა ჩამონაშალი მასისაგან, ხოლო ზამთრის პერიოდში მუნიციპალიტეტის მთელ ტერიტორიაზე განხორციელდება გზების თოვლწმენდა.

- **კომუნალური ინფრასტრუქტურის მშენებლობა-რეაბილიტაცია და მოვლა-შენახვა**

ქვეპროგრამა ითვალისწინებს: მრავალბინიანი საცხოვრებელი სახლების სახურავებისა და სადარბაზოების კეთილმოწყობას, გარე განათების მოწყობა-რეაბილიტაციასა და ექსპლუატაციას; დასუფთავების ღონისძიებებს; წყლის და საკანალიზაციო სისტემების რეაბილიტაცია და ექსპლუატაციას;

- **მუნიციპალიტეტის კეთილმოწყობის ღონისძიებები**

ქვეპროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტში არსებული სკვერებისა და პარკების კეთილმოწყობის სამუშაოების შესრულებას, გამწვანების ზოლებში ყვავილებისა და სხვა დეკორატიული მცენარეების განაშენიანება. იგეგმება ლამიჭალისა და ძულურის მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმის წინასაპროექტო კვლევა, მიწათსარგებლობის გენერალური გეგმის და ქალაქის ტერიტორიის კონკრეტული უფლებრივი ზონირების რუკის შემუშავება.

განათლება

მომავალი თაობების აღზრდის მიმართულებით მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება სკოლამდელ განათლებას, რაც მუნიციპალიტეტის საკუთარ უფლებამოსილებებს განეკუთვნება და ერთ-ერთ პრიორიტეტს წარმოადგენს, რომლის ფარგლებში მომდევნო წლებში განხორციელდება საბავშვო ბაღების ფუნქციონირებისათვის საჭირო ხარჯების დაფინანსება. მუნიციპალიტეტში ამ ეტაპზე ფუნქციონირებს 14 საბავშვო ბაღი სადაც დაწყებით განათლებას იღებს 300 მეტი ბავშვი. იგეგმება მუნიციპალიტეტის ყველა საბავშვო ბაღში შიდა წყალგაყვანილობის სისტემების მოწესრიგება და მათი გამრიცხველიანება. 2015 წელს საბავშვო ბაღების კვების ბლოკებისათვის შეძენილი იქნება ჭურჭელი და ინვენტარი.

კულტურა, რელიგია ახალგაზრდობის ხელშეწყობა და სპორტი

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით პროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება სხვადასხვა სპორტული და კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, ასევე განხორციელდება სხვადასხვა კულტურული ღონისძიებები, მათ შორის სადღესასწაულო დღეებში სხვადასხვა გასართობი და სანახაობრივი ღონისძიებები.

- **სპორტის განვითარების ხელშეწყობა**

ქვეპროგრამის ფარგლებში განხორციელდება ცაგერის კომპლექსური-სასპორტო სკოლისა და საფეხბურთო კლუბი „ხვამლი“ს დაფინანსება., სპორტსმენებისათვის შეიქმნება შესაბამისი სავარჯიშო პირობები და მოხდება ნიჭიერი სპორტსმენების წახალისება. 2015 წლის განმავლობაში პროგრამის ფარგლებში სპორტის 8 სახეობაში გაიმართება რაიონული პირველობები ცაგერისა და ლაჯანის ზონებში:

ქართულ ჭიდაობაში, ქალთა და ვაჟთა ფრენბურთში, კალათბურთში, მძლეოსნობაში, ფეხბურთში, მკლავჭიდიში, ჭადრაკსა და შაშში. ასევე საქართველოს პირველობებზე წარსდგებიან სპორტსმენები სპორტის 7 სახეობაში. (ფეხბურთი, ქართული ჭიდაობა, მიუდო, თავისუფალი ჭიდაობა, კალათბურთი, ფრენბურთი, ჭადრაკი). აღნიშნულ სახეობებში დასაქმებულია 16 მწვრთნელი. სულ სპორტულ სექციებში ვარჯიშობს 250-მდე ბავშვი.

კულტურის განვითარების ხელშეწყობა

მუნიციპალიტეტის კულტურული ტრადიციების დაცვის მიზნით ქვეპროგრამის ფარგლებში გაგრძელდება კულტურული ობიექტების ფინანსური მხარდაჭერა, კერძოდ: ცაგერის კულტურის ცენტრის სუბსიდირება; მუზეუმისა და გალერეის ხელშეწყობა, რომლის მიზანია ცაგერის ისტორიული მუზეუმის და სურათების გალერეის დაფინანსება. მუზეუმი გამოირჩევა ქვეყანაში არსებულ მუზეუმებს შორის თავისი საინტერესო ექსპონატებით. მასში დაცულია ჩვ.წ.აღ.მდე შუა და გვიან ბრინჯაოს პერიოდის იარაღებისა და სამკაულების 10 000-მდე ნიმუში. მუსიკალური სკოლის დაფინანსება, სადაც 70 აღსაზრდელი ეტაპობრივად იღებს კლასიკურ მუსიკალურ განათლებას; სამხატვრო სკოლის დაფინანსება; ბიბლიოთეკების დაფინანსება; მოსწავლე ახალგაზრდობის სახლის ხელშეწყობა. სახლში ფუნქციონირებს 20 წრე, რომელშიც ჩაბმულია 200 მოსწავლე სხვადასხვა საგანმანათლებლო წრეებში (მხატვრული კითხვა, სახალისო მათემატიკა, ზოგადი უნარები, ქიმია, ნორჩი ფიზიკოსი). რელიგიური ორგანიზაციების ხელშეწყობა. მუნიციპალიტეტში წელიწადში ორჯერ, თებერვალსა და აგვისტოში, აღინიშნება მსოფლიო მართლმადიდებლურ სამყაროში ერთ-ერთი უდიდესი წმინდანის წმ. მაქსიმე აღმსარებლის დღესასწაული, რომელიც დაკრძალულია ცაგერში და იგეგმება ამ დღესასწაულის ორგანიზების ხარჯების დაფარვა.

მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფა

მუნიციპალიტეტის ერთ-ერთ ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს ჯანმრთელობის დაცვა და სოციალური უზრუნველყოფის სფერო. იგი დაფუძნებულია ბენეფიციართა მიზნობრივ დახმარებებზე. დაგეგმილი ღონისძიებები უზრუნველყოფენ მის შემდგომ განხორციელებას არსებული ფინანსური რესურსების ფარგლებში.

• საზოგადოებრივი ჯანდაცვის მომსახურება

პროგრამა ითვალისწინებს „საზოგადოებრივი ჯანმრთელობის შესახებ“ საქართველოს კანონით განსაზღვრული ფუნქციების დაფინანსებას, კერძოდ: დაავადებათა გავრცელების ეტაპობრივი შემცირება მისი კონტროლის გზით. ეპიდსიტუაციის გამწვავების დროული გამოვლენის ხელშეწყობა და მათზე სწრაფი რეაგირება, პროფილაქტიკურ ღონისძიებათა გატარება; მუნიციპალიტეტის მოსახლეობაში არაგადამდებ დაავადებათა პრევენციის და ჯანმრთელობაზე მავნე ფაქტორების ზემოქმედებაზე მოსახლეობის ინფორმირების გზით ჯანმრთელობის დაცვის ხელშეწყობა; ჯანმრთელობისათვის მნიშვნელოვანი ინფექციური და არაგადამდები დაავადებებისა და მასობრივი მოშხამვების, აგრეთვე პროფესიული დაავადებების თავიდან აცილება; მუნიციპალიტეტში არსებული სანიტარულ-ჰიგიენური მგომარეობის მონიტორინგი, მოსახლეობისათვის ჯანსაღი გარემოს შექმნის ხელშეწყობის მიზნით მუნიციპალიტეტის დასახლებულ ტერიტორიებზე ადამიანისათვის საშიში და შხამიანი ცხოველების გაუვნებელყოფის ღონისძიებები;

• მოსახლეობის სოციალური უზრუნველყოფა

პროგრამა ითვალისწინებს მუნიციპალიტეტის ტერიტორიაზე მცხოვრები მოსახლეობის სოციალურად დაუცველი ფენებისათვის გარკვეული შეღავათებითა და სოციალური დახმარებებით უზრუნველყოფას. ამ ღონისძიებების ფარგლებში იგეგმება: სარიტუალო მომსახურება, რომლის ფარგლებში გათვალისწინებულია: საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისათვის დაღუპულ მებრძოლთა, მეორე მსოფლიო ომის და ავღანეთის ომის მონაწილეთა გარდაცვალების და იძულებით გადაადგილებულ პირთა სარიტუალო მომსახურება 200 ლარის ოდენობით. ოჯახებისა და ბავშვების სოციალური დაცვა. ამ მიზნით დაგეგმილია შემდეგი სახის დახმარება: პირველი და მეორე შვილის

დაბადებისას – 200ლარი, მესამე შვილის დაბადებისას 300 ლარი, მეოთხე და შემდგომი შვილის დაბადებისას თანხა გაიზრდება 100 ლარის ოდენობით; ავადმყოფთა სოციალური დახმარება. დახმარება გაეწევა მძიმე ავადმყოფებს (ონკოლოგიური, თირკმლის დიალიზი) ერთჯერადად. თანხის მაქსიმალური ოდენობა შეადგენს 400ლარს; მზრუნველობამოკლებულ და უკიდურესად გაჭირვებული მოსახლეობისათვის ერთჯერადი კვებით მომსახურება 103 ბენეფიციარზე; მუნიციპალური ტრანსპორტის სუბსიდირება.